

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 533
Δρχ. 300

ΑΝΑΚΑΤΑΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

ΟΡΣΕ
ΑΥΡΟΓΙΑΛΟΥΡΟ!

Η αναξιοπιστία της πολιτικής

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΟΤΖΙΑΣ

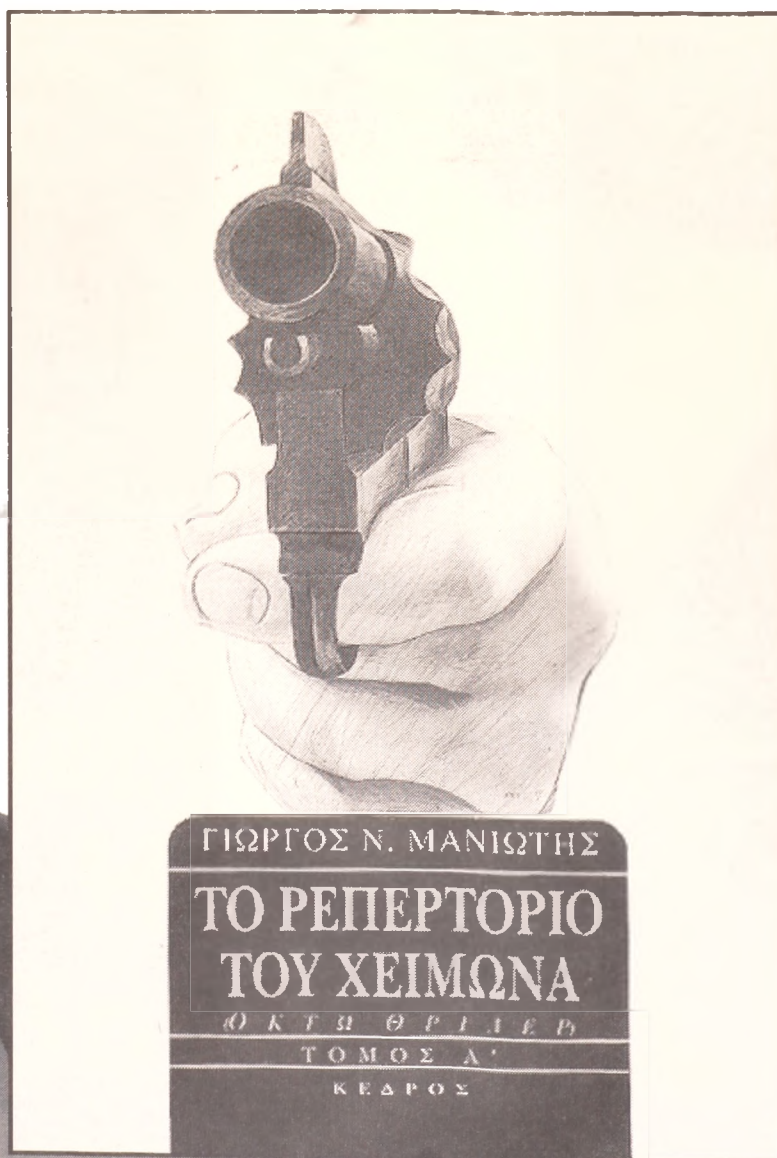

ΚΕΔΡΟΣ

ΤΟ ΣΟΚΑΚΙ

Αλέξανδρου Κοτζιά ΤΟ ΣΟΚΑΚΙ

Βιβλίο - υποθήκη, το τελευταίο έργο του Α.Κ. φέρνει στο φως μια ακόμα πτυχή από τις μεταπολεμικές εθνικές δοκιμασίες, από τον - όπως ίδιος τον ονόμασε - νεοελληνικό Τριακονταετή Πόλεμο 1943 - 1973.

Γιώργου Ν. Μανιώτη ΤΟ ΡΕΠΕΡΤΟΡΙΟ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ

8 μεγάλες ιστορίες τρόμου, φρίκης, αγωνίας, μυστηρίου, έρωτα. Ποιος είναι ο μέγας δολοφόνος που επιβουλεύει ζωή μας; Από ποιον κινδυνεύει τρίτη ηλικία; Ποιος έχει βάλει στόχο τους πνευματικούς ανθρώπους; Όλα αυτά τα μυστήρια και άλλα πολλά θα λύσει ο υπομονετικός αναγνώστης διαβάζοντας *Το ρεπερτόριο του Χειμώνα!*

ΚΕΔΡΟΣ
το ελληνικό βιβλίο

Περίοδος Β΄
 Έτος 2005
 Τεύχος 533
 Σκευή 24 Σεπτεμβρίου
 Δοχ. 300

**ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
 ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Λεωφόρος 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
 Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819
 FAX: 72.26.107

Επιμέλεια:
 ΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
 Πλάτωνος 131
 1 Αθήνα

Επιμέλεια:
 ΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

Επιμέλεια - Λογιστήριο:
 Α ΡΟΥΜΠΟΥ

Επιμέλεια - Μοντάζ:
 Α ΛΕΒΟΝ

Επιμέλεια - Φιλμς:
 ΤΕΡΙΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Επιμέλεια - Αθήνα
 32.33.114 - 32.19.182
 32.33.114

Επιμέλεια:
 ΤΥΠ Α.Ε.
 5 - Περιστέρι
 Αθήνα
 17.22.2011

Επιμέλεια άρθρο εκφράζει τις
 απόψεις των συγγραφέων του.

Οι φωτογραφίες δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Επίσημο
 3.400 δοχ.
 6.800 δοχ.
 Οργανισμών,
 Συλλόγων, κτλ.: 25.000 δοχ.
 Ετήσια: 6.100 δοχ.

Επίσημο
 η - μεσογ. χώρες:
 η: δολ. 27
 η: δολ. 54
 η. - Καναδάς - Αν. Ασία -
 Αμερική - Ωκεανία:
 η: δολ. 30
 η: δολ. 60

Επίσημο
 άσματα, επιταγές:
 ΗΣΤΟΣ
 ΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
 Λεωφόρος 60
 21 ΑΘΗΝΑ
 ΤΕΥΧΟΥΣ: δοχ. 300
 Α ΤΕΥΧΗ: δοχ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
 Για τα βιβλιοπωλεία
 της Αθήνας:
 Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
 Δημοχάρους 60
 72.32.713 - 72.48.240
 Για τα βιβλιοπωλεία
 Β. Ελλάδας:
 Κέντρο του βιβλίου.
 Αποστολή και Σια Ε.Ε.
 Λαοσάνη 3,
 ΤΗΛ. (031) 285.857
 546 22 Θεσσαλονίκη

ΑΥΤΟ ΤΟ ΜΗΝΑ ΠΡΕΠΕΙ Ν΄
 ΑΓΟΡΑΣΟ ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΤΕΥΧΗ
 ΤΟΥ **ΑΝΤΙ** ΚΑΙ... ΚΑΙ... ΤΙ
 ΑΛΛΟ ΠΟΥ ΝΑ ΠΑΡΕΙ Η ΕΥΧΗ...
 ΤΙ ΑΛΛΟ... Α ΝΑΙ! ΚΑΙ ΝΑ
 ΨΗΦΙΣΟ.

Γ.Σ. + Δ.Χ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΟΡΣΕ ΜΑΥΡΟΓΙΑΛΟΥΡΟ

Τρίτο εβδομαδιαίο τεύχος πριν από τις εκλογές, το ANTI θυμάται σήμερα τον Λάμπρο Κωνσταντάρρα στο ρόλο του βουλευτή Μαυρογιαλούρου, από την ταινία του Αλέκου Σακελλάριου Υπάρχει και φιλότιμο, και φιλοξενεί μια εκτεταμένη έρευνα για την αξιοπιστία της πολιτικής. Μαζί με ρεπορτάζ, αναλύσεις και πληροφορίες για τις εκλογές, ο φάκελος «Εκλογές 1993» περιλαμβάνει σήμερα:

- Άρθρα για την αξιοπιστία λόγων και έργων των πολιτικών κομμάτων. Γράφουν οι: Τ. Παππάς, Χρ. Κυριαζής, Μιχ. Πατρινός.
- Ρεπορτάζ και αναλύσεις για την εκλογική επικαιρότητα και την αδυναμία των κομμάτων να πείσουν.
- Τη σελίδα του αναποφάσιστου ψηφοφόρου.
- Τη στήλη «Virtual Reality», για τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η πολιτική στα ΜΜΕ. Γράφει ο Π. Μεθενίτης.
- Ένα ρεπορτάζ που θα συζητηθεί. Η Γεωργία Δάμα ερευνήσε τις αμοιβές των βουλευτών και το αποτέλεσμα της έρευνάς της είναι, κυριολεκτικά, μια έκπληξη.
- Καινούργιο, ολοσέλιδο πολιτικό κόμικς, από έναν νέο σκιτσογράφο, που σε λίγο καιρό όλοι θα συζητούν -τον Γιώργο Φιλδισάκο.
- Και μια σελίδα - έκπληξη: «Το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω».

**ΑΡΗΣ
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ**

Πέθανε, σε ηλικία 80 χρόνων, ο σημαντικότερος αρχιτέκτονας της σύγχρονης Ελλάδας: ο Άρης Κωνσταντινίδης. Το ANTI τον τιμά μ' ένα μικρό πρώτο αφιέρωμα.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΥ 5
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ 6
Δεκαπέντε μέρες πριν
ΑΝΤΗΝΩΡ
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8
VIRTUAL REALITY 24
ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ
ΠΙΣΩ 25
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ 26
Η ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ 28
Γιώργος Φιλδισάκος
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ 29
Τι γίνεται στη Ρωσία;
ΔΙΑΛΟΓΟΣ 43
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 45

ΔΥΣΟΣΜΟΙ, ΔΥΣΠΕΠΤΟΙ, ΑΠΡΕΠΕΙΣ

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ απέχουν δύο μόλις εβδομάδες. Και καθημερινώς το γνωστό και από άλλοτε «ήθος» των δύο βασικών αντιπάλων εμφανίζει συμπτώματα ολοένα πιο αποκρουστικά. Είναι ίσως από τις λίγες ευκαιρίες που ο πολίτης μπορεί να διακρίνει διά γυμνού οφθαλμού την κρίση που αντιμετωπίζει το οικοδόμημα της πολιτικής: οι αντίπαλοι ομιλούν τις ίδιες λέξεις που ομίλησαν στο παρελθόν και που οδήγησαν κατευθείαν στα πολλαπλά αδιέξοδα, τα οποία αντιμετωπίζουμε σήμερα: οι μονομάχοι επιδεδαιώνουν τη σκλήρυνση που επιφέρει το γήρας, ανίκανοι να εμπνεύσουν μύθο και να εμπνευστούν από μια προοπτική: τα κόμματα εμφανίζονται ως μηχανισμοί με αγελαία αντίληψη και διαφημιστικό λούστρο, συρρικνωμένα στη λογική της διασφάλισης της ηγεσίας τους κατά παντός άλλου.

ΜΕΣΑ σε αυτό το σκηνικό, το *Επιχείρημα* φαντάζει ως «κάτι» εκ του περισσού, ο Λόγος υποβιβάζεται στα μη χρειώδη, το ήθος του δημόσιου, αστικού χώρου πνίγεται μέσα στο ανήθικο ιδίωμα της ηγετικής προπαγάνδας. Δεν εξέπληξε ο κ. Μητσοτάκης και τα απανταχού υποτελή και διατεταγμένα όργανά του όταν μετατράπηκε σε... γιατρό των αντιπάλων του, φροντίζοντας, με τα προσφιλή του χτυπήματα κάτω από τη ζώνη, να εξευτελίζει τον αντίπαλο χωρίς να φείδεται ανέντιμων μεθοδεύσεων, σαν να μην επρόκειτο να λογοδοτήσει στους πολίτες. Ούτε δίστασε η ηγεσία της Ν.Δ. να ωθήσει στα άκρα την καταστροφολογική ρητορική εναντίον του ΠΑΣΟΚ, παίζοντας ανεύθυνα και κατά τρόπο αχρείο με την οικονομία της χώρας, προκειμένου να επικρατήσει των αντιπάλων της. Το γεγονός ότι ο ρόλος των «γιατρών» και ο ρόλος του «μαύρου προπαγανδιστή» για την οικονομία κατέληξε τελικά να παίζεται εναντίον της Ν.Δ., είναι ελπιδοφόρα απόδειξη ότι υπάρχουν ακόμη μηχανισμοί κυρώσεων για τους καταχραστές των πολιτικών μέτρων και του ηθικού κανόνα.

Ο ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΜΟΣ μεταξύ των δύο κομμάτων καταλήγει σε μηδενικό άθροισμα: μπροστά στο επεικώς ανόητο «επιχείρημα» του κ. Μητσοτάκη ότι «οι προδότες δεν άφησαν τη Ν.Δ. να ολοκληρώσει το έργο της», και μπροστά στην καννιβαλιστικών διαστάσεων κυβερνητική ρουσφετολογία, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και ο κ. Παπανδρέου ανταπαντούν με ύβρεις και αφορισμούς για την «κλίκα του Μητσοτάκη» και για τη «Δεξιά των δεινών», της «μειοδοσίας», του «ενδοτισμού». Και ασφαλώς είναι ολέθριο για την τύχη αυτής της χώρας ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν ενδιαφέρεται να αρθρώσει από το μπαλκόνι τίποτε άλλο εκτός μιας ρητορικής για τις «παλιές καλές ημέρες» και να «πείσει» το πλήθος ότι εκείνο που έχει σημασία δεν είναι η ανικανότητά του να παραγάγει θετικό έργο όταν ήταν στη διακυβέρνηση της χώρας αλλά η επιδείνωση της κρίσης επί πρωθυπουργίας του αντιπάλου του.

ΜΠΟΡΕΙ να προβλέψει κανείς ότι η ατμόσφαιρα θα γίνεται όλο και πιο πνιγηρή και δύσοσμη όσο πλησιάζουμε προς την 10η Οκτωβρίου. Χωρίς κανόνα και χωρίς ενδιασμό, το «θεματολόγιο» των δύο αντιπάλων είναι απεριόριστο στα περιεχόμενα και στις μορφές του. Όσο πλησιάζουμε προς τις εκλογές τόσο πυκνώνουν τα συμπτώματα της πολιτικής αγυρτείας και της καταδημαγωγής των πάντων. Έχοντας εξαντλήσει πολλά χρόνια τώρα τα περιθώρια της πολιτικής, αφού τη διάβασαν ανάποδα και με μέτρο την εξουσιαστική διαστροφή, βρίσκονται σήμερα στο όριο της γύμνιας τους, υπονομεύοντας το ίδιο το σύστημα του οποίου είναι ηγετικοί φορείς.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ από ποτέ άλλοτε, οι εκλογές της 10ης Οκτωβρίου εμφανίζονται αψιμυθίαστα πια ως ένα πρόσχημα για επίλυση προβλημάτων που έχουν δύο αντίπαλες παρτές.

II. Αναποφασιστικότητας εγκώμιον

Λυο εβδομάδες μείνανε κι εγώ ακόμη διατελώ εν απορία. Η αλήθεια είναι πως δεν κάνω και μεγάλες προσπάθειες για να καταλήξω σε αποφάσεις – όλον το αντίθετο συμβαίνει: δεν παρακολουθώ στην τηλεόραση τους τικούς διαξιφισμούς των αντιπάλων, εφόσον μην υποκύψω στη γοητεία του σου τους, θαμπωμένος από τη νηροδόλο ευφυΐα των χειρημάτων· διαγωνίζω διατρέχω τα πισπούδαστα άρθρα των πολιτικών βλαστών στα περιοδικά και τις μεριδές, για να μη σαγηνευτώ από τη τολόγο κριτική τους δύναμη· δεν πύω παρά Τρίτο Πρόγραμμα στο ριόφωνο, για να μην παρασυρθώ από τάθη της λαϊκής ψυχής που, με τη θεία του ΟΤΕ και των σταθμών, ακλύζουν τους αιθέρες. Ευτυχώς ρι στιγμής, τα κόμματα και οι ηγήφιοι ενθοσωτήρες μ' έχουν αλλάξει από τον κόπο να κλείνω τα ια μου μπρος στις πολύχρωμες αφίσες υπόσχονται τον παράδεισο στους ασμένους της φρικτής Αθήνας.

Επιμώ να μείνω μέχρι την τελευταία μή αναποφάσιτος· να είμαι τμήμα του μουστηριώδους 25% (μπορεί 30%, και 35%) που η ανίχνευση των θέσεων του κάνει να ρθερμαίνονται τα κυκλώματα των ροϋπολογιστών, να ριχυκυκλώνονται οι εγκέφαλοι των πιστικολόγων· να είμαι μέρος της πληλής και σκοτεινής δύναμης που ρει το ΠΑΣΟΚ να φοβάται, τη Ν.Δ. να ρίζει, τους μικρούς να τρέφουν όνειρα ρς το τέλος τους αναπόδραστο δεν ρι. Θέλω να ανήκω μέχρι την ρευταία στιγμή, μέχρι δηλαδή να γίνει η τελευταία σφυγμομέτρηση, σε ρούς που για χάρη τους στήνεται το άλλο πανηγύρι των εκλογών, κι όχι σ' ρούς τους άχαρους καταμετρημένους, ρένους και δεδομένους. Έτσι, για να ρτώ μέχρι την τελευταία στιγμή σε ρνία, εκνευρισμό και παραχή τα ματικά επιτελεία, για να με ρλογίζουν και να προσπαθούν να με ρουν – διότι, μετά τις εκλογές, ποιος

θα μας δίνει σημασία; Για δύο εβδομάδες ακόμη μπορώ να απολαμβάνω την ηδονή να με έχουν αυτοί στο επίκεντρο των ενδιαφερόντων τους κι εγώ να μην τους δίνω σημασία.

Το 1990 ένιωσα για πρώτη φορά αυτή την ηδονή. Μέχρι τότε, σε όλες τις προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις αφ' ότου η πολιτεία μου αναγνώρισε το δικαίωμα να εγκλείομαι εντός λευκού φακέλου, μέχρι τότε, λοιπόν, όχι μόνο ήμουν δεδομένος και καταμετρημένος, αλλά προσπαθούσα να εντάξω κι άλλους σε αυτή τη μίζερη κατηγορία. Με τη σημαία ψηλά (η δική μου ποτέ δεν ήταν πλαστική· των άλλων πάντα), με πλήθος επιχειρήματα (οι άλλοι ψήφιζαν αβασάνιστα), αφιλοκερδής (οι υπόλοιποι υπέκυπταν στα μικρόψυχα συμφέροντά τους), με οράματα (οι αντίπαλοι διαιώνιζαν την αθλιότητα του τώρα), με γενναιότητα (οι άλλοι φοβόντουσαν το μέλλον) – με όλα αυτά τα εφόδια ριχνόμουν ταπεινόφρων στον καλό αγώνα της προεκλογικής μάχης.

Ήμασταν πολλοί τέτοιοι τότε στην Αριστερά γενικώς, από ΠΑΣΟΚ μέχρι ΚΚΕ (Μ-Λ) και άλλα ξεχασμένα αρκτικόλεξα. Μπορεί και στη Δεξιά, δεν ξέρω. Συνεχώς, λιγότευαν, σε κάθε εκλογική αναμέτρηση. Οι εξυπνότεροι καταλάβαιναν ότι αυτή η ερασιτεχνική ματαιοδοξία δεν οδηγεί πουθενά – έγιναν επαγγελματίες πολιτικοί, παριστάνοντας ακόμη σήμερα τους ερασιτέχνες. Οι σοφότεροι αρνήθηκαν να πιουν μέχρι τον πάτο το ποτήρι κι έγιναν εγκαίρως αναποφάσιτοι, τα σκοτεινά αντικείμενα του πόθου των εκλογικών επιτελείων. Άλλοι, όπως εγώ, περιμέναμε να τους έρθει κατακέφαλα το τείχος του Βερολίνου, να τους πνίξουν τα δυσώδη λύματα του κοσκιτισμού, να διαπιστώσουν την ηθική και πολιτική καχεξία της Αριστεράς, όταν εκλήθη να συγκυβερνήσει, να βεβαιωθούν επί οικουμενικής ότι δεν υπάρχει μαύρο - άσπρο αλλά μόνο γκριζο. Καθυστερημένοι, αλλά ευτυχείς που επιβίωσαν, ενετάχθησαν στη σιωπηλή στρατιά των αναποφάσιτων.

Εκείνο που με ενοχλεί είναι πως μάλλον στις τάξεις μας, των αναποφάσιτων, καταλέγονται πλέον και οι τρομοκράτες της «17N» – η εγχώρια και η διεθνής συγκυρία κατάφεραν, φαίνεται, αυτό, στο οποίο η αστυνομία απέτυχε: να στομώσει η δολοφονική αποφασιστικότητά τους. Τη δυσφορία μου για το γεγονός ότι βρισκόμαστε στο ίδιο στρατόπεδο τη μετριάζει η ελπίδα πως ίσως δεν υπάρξουν άλλα θύματα. Πάντως κι αυτό ακόμη αποδεικνύει τα ενεργητικά πολιτικά αποτελέσματα της αναποφασιστικότητας.

• Όσο υπάρχουμε, εμείς, οι αναποφάσιτοι, οι πολιτικοί είναι υποχρεωμένοι, έστω και ανά τετραετία, να προσπαθούν να σκέφτονται, να προσπαθούν να καταλάβουν τι θέλουμε για να μας το προσφέρουν και να κερδίσουν. Αν δεν υπήρχαμε εμείς, δεν θα χρειάζονταν εκλογές, θ' αρκούσαν οι σφυγμομετρήσεις· εμείς κοιμόμαστε με την κάλπη, εμείς την γαστροώνουμε, εμείς καθορίζουμε τι παιδί θα βγάλει – για να θυμηθούμε και τη ρήση του Κ. Καραμανλή. Είμαστε δηλαδή τα ερωτικά αντικείμενα των εκλογών, όχι μόνο επειδή μας φλερτάρουν οι πολιτευόμενοι αλλά κι επειδή εμείς έχουμε τη σεξουαλική σχέση με την κάλπη. Οι άλλοι, δεδομένοι και καταμετρημένοι, αισθάνονται την επομένη των εκλογών είτε σαν απατημένοι σύζυγοι, είτε σαν ηδονοβλεψίες, της δικής μας ερωτικής πράξης.

• Όσο πυκνώνουν οι τάξεις μας τόσο αυξάνονται οι δυνατότητές μας να τους καταπλήξουμε, να τους ανατρέψουμε – να μην περιοριστούμε να προσυπογράψουμε απλώς τα προσωπικά τους. Μπορούμε να τους αιφνιδιάσουμε, να τους αλαλιάσουμε – με μόνη τη σιωπή μας. Τίποτ' άλλο: σιωπή και μόνο απέναντι στους αλαλαγμούς των άλλων. Είμαστε τόσο σπουδαιοί, τόσο ερωτικοί, τόσο έξυπνοι κι όμορφοι, ώστε νοσταλγία με καταλαμβάνει και παλιό μικρόδιο αρχίζει να ξυπνάει μέσα μου: Μήπως πρέπει να οργανωθούμε;

ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΣ

Ρωσία και ελληνικές εκλογές

ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ μόλις μέρες μας χωρίζουν από τις εκλογές... Και όσο και αν τα «μίντια» εξακολουθούν να προτάσσουν θέματα, όπως είναι οι συγκεντρώσεις των κομμάτων, οι ομιλίες των αρχηγών, τα ανακλαστικά των ψηφοφόρων κ.ά., βέβαιο είναι ότι η προσοχή της διεθνούς κοινής γνώμης εστιάζεται, τις μέρες αυτές, στα όσα συνταρακτικά συμβαίνουν στην άλλοτε κραταιά ΕΣΣΔ. Τα ερωτήματα είναι πολλά: Τι θα συμβεί αν ο ρωσικός στρατός σπάσει την έως τώρα ουδετερότητα του και ταχθεί υπέρ του ενός ή του άλλου «προέδρου»; Και ποιος θ' αποτρέψει έναν αβυσσοτόκο, εμφύλιο σπαραγμό, αν ο Μπόρις Γιέλτσιν ή ο Αλεξάντερ Ρουτσκόι ή κάποιος εκτός ελέγχου στρατηγός ανοίξει, ξαφνικά, την «πόρτα του φρενοκομείου»;

ΟΙ ΚΛΙΝΤΟΝ, Κολ, Μείτσορ, Μιτερνάν μπορεί να έσπευσαν να διαδηλώσουν την αλληλεγγύη τους στον Γιέλτσιν. «Αισθανόμαστε ότι ο Μπόρις Γιέλτσιν είναι η καλύτερη ελπίδα για τη δημοκρατία» – δήλωσε χαρακτηριστικά ο αντιπρόεδρος των ΗΠΑ, Αλ Γκορ. Όμως, το «παιχνίδι» δεν θα κριθεί, ασφαλώς, ούτε στη Γουόλ Στρητ (όπου η διάλυση του ρωσικού Κοινοβουλίου από τον Γιέλτσιν παρέσυρε τον δείκτη Dow Jones σε μεγάλη πτώση...), ούτε στο Τόκιο, ούτε στο Λονδίνο, αλλά στη Μόσχα. Ειδικότερα θα κριθεί από το πόσο επιτελικά μελετημένη υπήρξε η «κίνηση» Γιέλτσιν (να διαλύσει πραξικοπηματικά το Κοινοβούλιο), και κατά πόσο ο «καθαιρεθείς πρόεδρος» (ο Γιέλτσιν) θα μπορέσει, τελικά, να επιβληθεί στους αντιπάλους του!

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, βέβαια, είναι μία και αδιαίρετη. Και το ερώτημα που τίθεται είναι αν, στο όνομά της, στο όνομα της «μη

επιστροφής» σε ένα καθεστώς που κατέρρευσε υπό το βάρος των ανομημάτων του και αναστολής της ίδιας της δημοκρατίας, νομιμοποιείται ο οιοσδήποτε Γιέλτσιν να προσφύγει σε πράξεις πραξικοπηματικές, που ευτελίζουν τους δημοκρατικούς θεσμούς. Η απόφαση του Μπόρις Γιέλτσιν να διαλύσει το Κοινοβούλιο και να προκηρύξει εκλογές τον Δεκέμβριο –δήλωσε ο Μιχαήλ Γκορμπατσώφ στο πρακτορείο ΑΝΣΑ– υπήρξε «ανόητη και αντιδημοκρατική». Και όσο και αν στη δήλωση αυτή του Γκορμπατσώφ μπορεί να αναζητήσει κανείς κάποιο στοιχείο «υποκειμενισμού» (ή και προσωπικής αντιπαλότητας), βέβαιο είναι ότι η πραξικοπηματική διάλυση ενός εκλεγμένου σώματος, όπως το ρωσικό Κοινοβούλιο, αποτελεί πράξη ήκιστα δημοκρατική!

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, την απόφαση του Μπόρις Γιέλτσιν έσπευσε να «χαιρετίσει» –όσο και αν ηχεί παράξενα– η ηγεσία του ΚΚΕ, ως «επιβεβαίωση» ότι πράγματι ο ρωσικός λαός οραματίζεται την επάνοδο στον «υπαρκτό» – διάβαζε στην ωραία εποχή των απολιθωμάτων, της σιγής των τάφων... Είναι κανείς που θυμάται τότε, ακριβώς, η ηγεσία του Περισσού αποφασισε να αποχωρήσει από τον Συνασπισμό; Το πραξικόπημα (Αυγούστου 1991) κατά Γκορμπατσώφ δεν είχε ακόμη εκδηλωθεί... Αλλά κάποιες «εσώτατες» πληροφορίες από τη Μόσχα –που κατείχαν ορισμένοι (μόνον) από την ηγεσία του ΚΚΕ– ήσαν ελπιδοφόρες και σαφείς: Η περιπέτεια της «περεστρόικα» (που ήταν «κόκαλο στον λαιμό του κόμματος», κ.λπ.) τελειώνει. Και σύντομα επιστρέφουμε στην ακατάλυτη κληρονομιά του ακατάλυτου Λεονίντ Μπρέζνιεφ...

★ ★ ★

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ τη σύντομη αυτή αναφο-

ρά στα ρωσικά πράγματα, ας έλθω στο προεκλογικό μας «τοπίο». Που νός, άραγε, να συγκινεί τον απλό Έψηφοφόρο; Η εξαιρετική «κινητική» –ανά τα πέρατα της επικράτειας– πρωθυπουργού κ. Κ. Μητσοτάκη, Ιλίες και συνθήματα-καρμπόν; Τα πματα υγείας του προέδρου του ΠΑΣ Α. Παπανδρέου; Το ότι η κ. Βάσπανδρέου τοποθετήθηκε, με την απτου προέδρου του κινήματος, στη Β νών, αντί της Α' Αθηνών; («Μενέργειά του αυτή, ο πρόεδρος το ΣΟΚ –γράφει η Καθημερινή– έσται σαφές μήνυμα: Πρώτον, για το ποιο το "αφεντικό" (στο κόμμα) και, ρον, για την αρνητική στάση του της πρώην επιτρόπου», κ.λπ. Και ο νοείτω!).

ΟΜΩΣ, ΟΣΟ και να υποστηρίζεται προεκλογική εκστρατεία «πάσχει υπόταση» και ότι η ρητορική των αφήνει αδιάφορους τους Έλληνες γείς, υπάρχουν θέματα που κεντρ και προβληματίζουν. Συναφή και τικά ερωτήματα, που παραμένουν ανητηα. Ας τα συνοψίσουμε:

ΕΡΩΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟ: Ενδέχεται η να «κινδυνεύσει», να εμπλακεί ακόμη σε πολεμική περιπέτεια, αν το ΠΑ έλθει στην εξουσία – όπως ισχυρίζεται (με περισσή αμετροέπεια) ο πρωθυγός κ. Μητσοτάκης; Η «κινδυνολο

όμως, ως προεκλογικό όπλο, δεν «ρά». Και είναι κατακριτέα, μια και εμφανίζει με διάτρητο τον εθνικό ποιητικό μας ιστό. Όμως, τα προβλή είναι υπαρκτά: Κυπριακό, σχέσεις με Τουρκία, σχέσεις με τα Σκόπια κ.λπ τα θέματα αυτά, μέχρι στιγμής, απ πάντων; Εμμένει, λ.χ., ακόμη το ΠΑ στην αποστολή ελληνικής μεραρχίας Κύπρο; (Και αν ναι, πώς σταθμίζε επιπτώσεις μιας τέτοιας αποστολής, έχουμε ανοιχτά και άλλα –όχι λίγα– πα;). Εμμένει ακόμη το ΠΑΣΟΚ, σμα των σχέσεών μας με την «Πρώην Ιγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακνίας» (ΠΓΔΜ) στην απολυτοποίηση ονόματος; Και δικαίωμά του να εμμ

όμως, αν δεν «τα βρούμε» τελικά με Γκλιγκόροφ, τι κάνουμε; Ταυτίζουμε εθνική μας επιβεβαίωση με την έντην εχθρότητα, το κλείσιμο των συνόδ όπως προτείνουν οι «σαμαροπαπαλήδες»; Ή, μήπως, προσχωρούμε άλλη «σχολή», που εισηγείται τη συτηση «ελληνικής ζώνης ασφαλείας κεραν των βορειών συνόρων μας», προμένου «να κοπεί το θράσος και των πίων, και των Τιράνων»;

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Αγαπητό Αντί,

Να με συγχωρείς, αλλά ο «δαίμων» ξαναχτύπησε! Έγραφα, στο προηγούμενο τεύχος ότι, εφόσον μπήκαμε σε προεκλογική περίοδο, τα πάντα, ο ρυθμός της ζωής, η σημασία των λέξεων, οι τίτλοι των εφημερίδων, κ.ά. πρέπει –κατά την ελληνική παράδοση– να υποταχθούν στο ορόσημο της 10ης Οκτωβρίου! Αναφερόμενος, μάλιστα, στην αντοχή των λέξεων (από ενδεχόμενη κακοποίησή τους...), παρέθετα δύο στίχους από το πρώτο Κουαρτέτο του Έλιστ: «Οι λέξεις τανύονται, ραγίζουν και κάποτε σπάζουν».

Το «τανύομαι», όμως (από το «τάνυμαι» = εκτείνομαι, τεντώνομαι) έγινε... «ταντίζομαι», με αποτέλεσμα το νόημα των στίχων να καταστραφεί.

Κατά τα άλλα, και μια και διανύουμε περίοδο εκλογών, μπορώ, νομίζω, να σημειώσω ότι από το θ. τάνυ (του τάνυμαι) έχουν σχηματισθεί πολλές επίκαιρες λέξεις, όπως τανύγλωσσος (= αυτός που έχει τεντωμένη γλώσσα, κοινώς φύαρος), τανύδρομος (= αυτός που τρέχει γρήγορα), τανυμήκης (= ο τεταμένος κατά μήκος, ο ψηλός) κ.ά.

Αντήνωρ

ΓΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ: Ποια η ειδο-
 διαφορά μεταξύ Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ,
 έματα της οικονομίας; Ήδη, η πρόε-
 του ΣΥΝ, κ. Μ. Δαμανάκη, κάλεσε
 πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ να εξηγήσει
 «*χαράσσει τη διαχωριστική γραμμή*»
 ξύ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ....) στο θέμα
 ιδιωτικοποιήσεων. Και, φυσικά,
 τηση δεν πήρε, εκτός αν «απάντηση»
 η συνέντευξη του κ. Παπανδρέου
 Βήμα», όπου η ιδιωτικοποίηση δη-
 ν επιχειρήσεων, ακόμα και το «μά-
 εντ», προσφέρονται στους ιδιώτες,
 ν όρο ότι το κράτος θα κρατήσει το
 των μετοχών... Όσο για την ειδο-
 διαφορά με τη φιλοσοφία Μάνου,
 ται ότι, τελικά, εντοπίζεται σε κά-
 τύναξη μεγαλεμπόρων και μεγαλο-
 χάνων («*καμιά εξηνταριά*»...) που
 καλέσει ο κ. Παπανδρέου, ως πρω-
 γός, και η οποία θα λύσει όλα τα
 ήματα της χώρας. Η λύση είναι
 και μαγική: Εκείνος μεν θα τους
 ει «*συγκράτηση*» τιμών –συγκράτη-
 η όχι πάγωμα...– εκείνοι, δε, με
 λαγμα τη μη αύξηση των τιμών των
 σιών, θα σπεύσουν να συμφωνή-
 Αλλά συνάξεις του είδους αυτού,
 νιστούν, δέβαια, πρόγραμμα... Και
 ίχνουν φως στην εισοδηματική πο-
 που θ' ακολουθήσει το ΠΑΣΟΚ, αν
 θεί ότι στις 10 Οκτωβρίου γίνεται
 νηση. Αντιθέτως, «*οι γενικόλογες*
ρές, χωρίς δεσμεύσεις, σε συνδυα-
την αλαζονεία του ΠΑΣΟΚ, προ-
ν πολύ συντηρητικές εξελίξεις για
εις εκλογές».

ΓΗΜΑ ΤΡΙΤΟ: Γιατί εκατοντάδες
 ρες ψηφοφόροι –νέοι ή ώριμοι
 οποι– πρέπει να ψηφίσουν τελικά
 ημοκρατία ή ΠΑΣΟΚ, με τους γνω-
 παλαιοκομματικούς μηχανισμούς;
 και πώς θα ψηφίσουν το κόμμα του
 μαρά –την Πολιτική Άνοιξη– όταν
 δεν ξέρει ακόμα το πρόγραμμά του
 όνο που ξέρει είναι ότι παραμένει
 ριλιώτος και ανένδοτος απέναντι
 «*μικροσκοπικό Γκλιγκόροφ*»! Εί-
 νατόν να οικοδομείς ένα κόμμα χω-
 πρόγραμμα, χωρίς δεσμεύσεις, χωρίς
 με μόνο σημείο αναφοράς τη λέξη
 «*θάση*»;

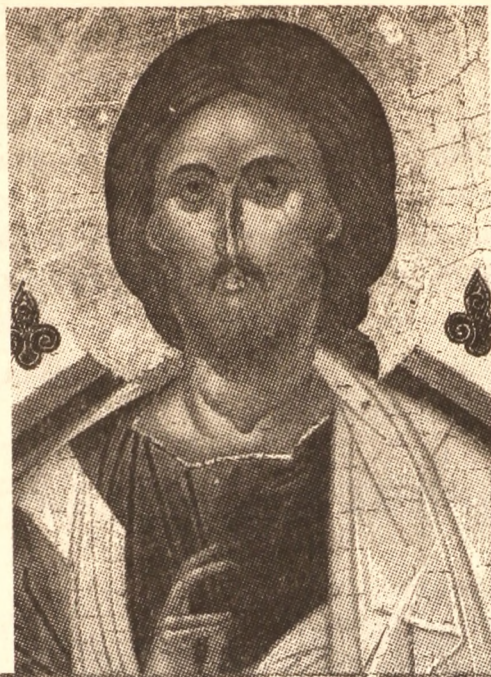
Σ, μέχρι τις 10 Οκτωβρίου, θα έχου-
 όμα πολλά να πούμε. Και για τα
 α προστασίας του περιβάλλοντος,
 α το «*ήθος και ύφος*» των κομμάτων
 ίας, και για την ανανεωτική Αριστε-
 ν μπορεί –παρ' όλα τα έως τώρα
 τής– να παίξει θετικό ρόλο στην εξυ-
 η, ανανέωση και αναδιάρθρωση της
 ικής μας ζωής.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ - ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

*

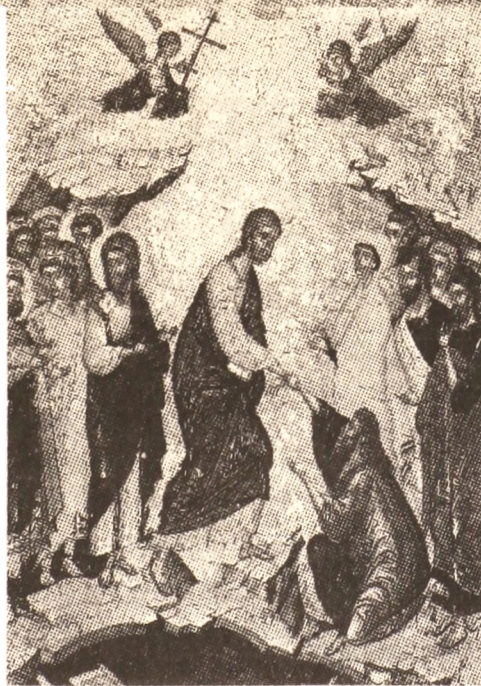
ΕΦΟΡΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ
 ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

(ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΑΝΔΑΚΑ ΩΣ ΤΗΝ ΜΟΣΧΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ)

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΖΩΓΡΑΦΙ-
 ΚΗ ΤΕΧΝΗ ΜΕ ΕΡΓΑ ΑΠΟ
 ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΡΜΙΤΑΖ
 ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ
 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
 ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ, ΤΗΝ ΠΙ-
 ΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΡΕΤΙΑΚΩΦ
 ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ
 ΚΡΕΜΛΙΝΟΥ ΣΑΜΕ ΤΟ
 ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
 ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΥ-
 ΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ, ΤΑ

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
 ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ
 ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ
 ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ. ΜΙΑ ΜΕ-
 ΓΑΛΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
 ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ, ΠΡΟΣΚΑ-
 ΛΕΙ ΣΕ ΜΙΑ ΦΙΛΙΚΗ ΓΝΩΡΙ-
 ΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟΝ ΔΡΟ-
 ΜΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ
 ΠΛΗΣΙΑΣΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΥ-
 ΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΑΥ-
 ΤΟΥ ΕΔΩ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ - ΝΑΟΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
 ΑΠΟ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΕΩΣ 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Ο ΛΟΓΟΣ

Οι διαξιφισμοί Παπανδρέου - Μάνου για την οικονομία αποκαλύπτουν στον ενημερωμένο πολίτη το τεράστιο χάσμα μεταξύ λόγων και έργων των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. Αυτό που αποκρύπτεται με επιμέλεια εκατέρωθεν μέσα στη δίνη των στατιστικών στοιχείων είναι μια αδυσώπητη πραγματικότητα που κανένα ιδεολογικό κέλυφος ή «πλαίσιο» δεν μπορεί πλέον να προστατεύσει. Αν ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η επιθυμία συμμετοχής στα ευρωπαϊκά δρώμενα αποτελεί πλέον τη βούληση της συντριπτικής πλειοψηφίας του ελληνικού λαού, οι δρόμοι που οδηγούν εκεί δεν είναι δυστυχώς πολλοί και οι εναλλακτικές λύσεις πορείας δυστυχώς δεν αφθονούν. Ως αδυσώπητη πραγματικότητα παραμένουν οι σκληρές θυσίες του ελληνικού λαού και η ανισοκατανομή των βαρών -σταθερό γνώρισμα μιας αναγκαίας πολιτικής λιγότητας- για να μπορέσει η χώρα να αναπροσαρμόσει και να αναδιαρθρώσει την οικονομία της και να μπορέσει να παίξει «επί ίσοις όροις» στο ευρωπαϊκό τραπέζι και στην εξωτερική πολιτική από σχετική θέση ισχύος. Την πραγματικότητα αυτή οι πλείστοι θέλουν να την εξωραΐζουν ή να την αγνοούν. Αλλά το πικρό ποτήριον είναι ενώπιόν μας. Το πρόβλημα είναι ποιος θα ζαχαρώσει καλύτερα το φάρμακο και με ποια δοσολογία.

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ Ο ΛΟΓΟΣ II

Για την οικονομία μίλησε ο κ. Παπανδρέου σε συνέντευξή του στο *Βήμα* της περασμένης Κυριακής. Ευνόητο είναι ότι αρκέστηκε σε γενικότητες που κάθε άλλο παρά δεσμευτικές είναι. Και κάθε άλλο παρά ασχολούνται για το συγκεκριμένο. Για τα συγκεκριμένα μέτρα οικονομικής πολιτικής που θα οδηγήσουν στην περιπόθητη «ανάπτυξη», η οποία αναμένεται να θεραπεύσει πάσα νόσον και πάσαν μαλακίαν της ελληνικής οικονομίας.

Αλλά και με βάση αυτές τις γενικότητες, αν τις εξετάσει κανείς προσεκτικά, θα διαπιστώσει ότι οι προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής του κ. Παπανδρέου δεν διαφέρουν και πολύ απ' αυτές του κ. Μητσοτάκη: καταπολέμηση του πληθωρισμού, μείωση ελλειμμάτων, έλεγχος του κράτος κατά 51% των δημοσίων επιχειρησέων (φοβερή θέση αυτή!) και τα παρόμοια. Ορθή η επισήμανση των προτεραιοτήτων. Επ' αυτών όλοι συμφωνούν. Τα μέσα άσκησης συγκεκριμένης οικονομικής πολιτικής δεν ξέρουμε. Αλλά μάλλον τα καταλαβαίνουμε. Απέναντι στο άκρατο, δογματικό και όψιμο νεο - φιλελεύθερο πρότυπο του κ. Μάνου ο κ. Παπανδρέου δεν έχει να αντιπαρατάξει παρά ένα φορτίο αποτυχημένων σοσιαλδημοκρατικών πολιτικών.

Όπερ σημαίνει ότι τόσο ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου όσο και το ΠΑΣΟΚ ουδέν κατάφεραν να διδαχθούν από την κυβερνητική εμπειρία του 1981-89 και τίποτε δεν έχουν μυριστεί για το τι γίνεται αλλού. Αφού χορτάσαμε από τις «νέες ιδέες» του εισαγόμενου νεο - φιλελευθερισμού καλούμεθα τώρα να ξαναδοκιμάσουμε τις «παλιές ιδέες» του αποτυχόντος σοσιαλίζοντος γηγενούς λαϊκισμού.

ΑΥΤΟΙ ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΝ

«Πρέπει να ξέρει ο ελληνικός λαός τι θα κάνει το ΠΑΣΟΚ στην οικονομία αν αναλάβει την κυβέρνηση» αυτή είναι η τακτική «στριμώγματος» του ΠΑΣΟΚ που επέβαλαν οι αμερικανοί σύμβουλοι της Ν.Δ. στην ηγεσία της. Και το ρόλο ανέλαβε ο κ. Μάνος.

Βγήκε, λοιπόν, ο τέως βιομήχανος και αποτυχημένος υπουργός Εθνικής Οικονομίας και άρχισε να χτυπάει κάτω από τη ζώνη. Πρώτο θύμα η... δραχμή. Δεν έπιασε το κόλπο. Η δήλωση του κ.

Παπανδρέου πως δεν θα γίνει η υποτίμηση φαίνεται ότι εξελήφθη ως αξιόπιστη και το «επιχείρημα» Μάνου γύρισε εναντίον του.

Μετά ήρθε η καταστροφολογική και ενοχλητική λαϊκιστική ρητορεία Μάνου περί φόρων: ο κ. Παπανδρέου θα επιβάλει σωρό τους φόρους (από κοντά και ο άλλος νεοφιλελεύθερος, ο κ. Ανδριανόπουλος).

Φαίνεται πως οι αμερικανοί σύμβουλοι δεν πρόλαβαν να καλύψουν την «απόστασή» τους από την κατάσταση στην Ελλάδα.

Αλλιώς, θα είχαν κάνει τον κόπο να δουν τι ελλείμματα αφήνει ο Στ. Μάνος και η κυβέρνηση του Κ. Μητσοτάκη, μετά και την περσινή τριτοκοσμική φορολογία και την εκποίηση πλείστων όσων επιχειρήσεων. Λεπτά σημεία στο μάρκετινγκ.

Χ.Κ.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΛΕΜΟΝΟΚΟΥΠΕΣ

Τι απέγιναν, αλήθεια, οι Μπριλλάκης, Γλέζος, Ρέγκας, αλλά ακόμη κι από τη δεξιά όχθη ο Μπούτος; Ψυσσωρεύονται στιμμένες λεμονόκουπες της Δημοκρατικής Συμπαράταξης. Αλλά φαίνεται πως πρέπει πρώτα να σιτφτείς και μετά θα καταλάβεις...

Περιμένουμε λοιπόν να δούμε ποιο θα είναι το πολιτικό μέλλον των μιας χρήσεως συνεργατών' να, λόγου χάριν του Μίμη Ανδρουλάκη.

Παιδιά, μη συνωστίζεστε...

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΨΗΦΟΣ

Τις εκλογές δεν τις κερδίζει η αντιπολιτική αλλά τις χάνει η κυβέρνηση. Αυτή η κοινότοπη εμπειρική διαπίστωση -κοινότοπη διότι επιβεβαιώνεται περισσότερες φορές απ' όσες διαψεύδει ισχύει απόλυτα στις εκλογές της 10ης Οκτωβρίου. Όλες οι μέχρι τώρα σφυγμομετρήσεις των «τάσεων» του εκλογικού σώματος το επιβεβαιώνουν, κυρίως όσον αφορά στην οικονομική κατάσταση και την οικονομική πολιτική τόσο κατά την περίοδο διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ (1981-89) όσο και κατά την πρόσφατη περίοδο διακυβέρνησης της Δ. Δημοκρατίας, όπου αφού πήγαν χαμένα δύο πρώτα χρόνια, κατά τον κ. Μάνο, ανέλαβε ο ίδιος να διορθώσει τα κακώς κείμενα.

Το πιο σημαντικό θέμα πάνω στο οποίο δίνεται η εκλογική μάχη -η οικονομία- συγκεντρώνει μεγάλο σκεπτικισμό των ψηφοφόρων. Διότι είναι προφανής η αδυναμία των δύο μεγάλων κομμάτων να προτείνουν λύσεις διεξόδου από την κρίση και νωπό το άμεσο και απώτερο παρελθόν της αποτυχίας και αναξιπιστίας.

Η μείωση των πραγματικών εισοδημάτων των χαμηλότερων εισοδηματικά κοινωνικών ομάδων στην περίοδο της νεοδημοκρατικής λιτότητας θα αποβεί εκλογικά μοιραία για τη Ν.Δ. ως τιμωρία για την κοινωνική της αναισθησία, ενώ από την άλλη μεριά κανείς δεν πιστεύει ότι σε μια νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα αρχίσουν όλοι να τρώνε με χρυσά κουτάλια.

Όμως η αρνητική ψήφος επί του οικονομικού θέματος αλλά και άλλων τινών είναι αρκετή για να χάσει η Ν.Δ. και να κερδίσει το ΠΑΣΟΚ. Οι κυβερνήσεις τιμωρούνται για τα πεπραγμένα τους. Η προσγείωση στην πραγματικότητα έπεται

ΠΚΗ» ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

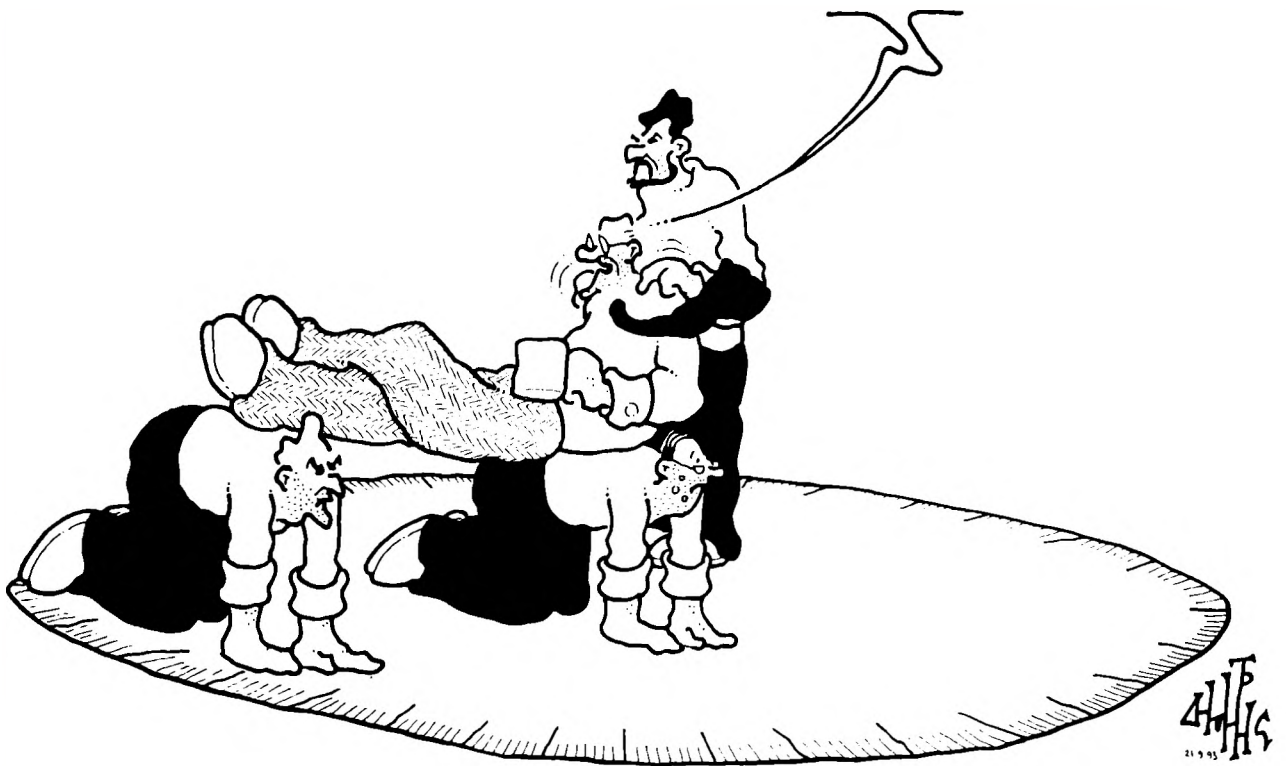
δεν καταλαβαίνουν τα ΝΕΑ ότι ο στο φύλλο της Δευτέρας 20.9.93 ζει γάντι στην κεντρική διαφήμιση της «Μέρες '81» έγραψαν τα ΝΕΑ με ατα «γομάρια» περιγράφοντας τη ντροπή του ΠΑΣΟΚ στην κλονίκη το Σάββατο, 18.9.93, «η α δεν γυρίζει πίσω» λέει το σύνθημα Δ. από τηλεοράσεως...

ιφαλώς γυρίσαμε πολύ πίσω με την Παπανδρέου: γυρίσαμε στην «κλίκα μισοτάκη», στο «βρόμικο '89», στους «ες και ψεύτες» (του κ. Μητσοτάκη, ξιάς κ.λπ.), στη «νίκη του λαού».

κη που θύμισε τις χειρότερες ημέρες της της «πράσινης φυλής». Μια νίκη υς να μην αφήσει τίποτε όρθιο.

X.K.

ΡΕ 'ΣΕΙΣ... ΜΙΑ ΣΤΡΟΦΗ 180 ΕΔΡΩΝ ΠΟΣΕΣ ΜΟΙΡΕΣ ΕΙΝΑΙ;...

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

ΡΑΛΗΣ Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ, ΧΟΣ Ο ΑΡΧΗΓΟΣ

ώς, δεν προφυλακίστηκε ο υπόδικος στρατος στρατηγός και πρώτος υλος του κ. Μητσοτάκη, πρέσβης του αβαλκανική συνεννόηση».

αφωνία εισαγγελέα - ανακριτή για την λάκιση θα την λύσει το Συμβούλιο. Ο ιτής πρότεινε την προφυλάκιση του ηγού (ένα από τα κακουργήματα για οία κατηγορείται δεν είναι και ελαφρύ: νια κάθειρξη προβλέπεται!), ενώ ο γελέας πρότεινε απαγόρευση εξόδου η χώρα (καλά, προεκλογικώς δεν ρει λόγος να συναντιέται με τον ούδα ο κ. Γρυλλάκης!).

μία έκπληξη. Ο ίδιος εισαγγελέας είχε λει πλείστα όσα προσκόμματα στη βση της δικογραφίας των υποκλοπών ξεταστική επιτροπή της Βουλής, ενώ ίγες ημέρες συμφώνησε με το σχετικό α Γρυλλάκη και εισηγήθηκε να τεθεί ο ος της προανάκρισης στο αρχείο ε, ορισμένοι μάρτυρες, τώρα, ουν να ανασκευάζουν τις ακριτικές καταθέσεις τους!).

μία έκπληξη! Δεν μπορεί ο κ. οτάκης να επιδίδεται σε τόσο κοπιώδες ολογικό «βάδην» και να νιώθει ούμενος από έναν προφυλακισμένο, αν ο άνθρωπός του σε τόσες δύσκολες είες».

X.K.

ΧΥΔΑΙΟΤΗΤΑ

Δημοσίευσε ο Τύπος της Κυριακής φωτογραφία των Παπανδρέου - Γεννηματά με τίτλο: «Ψηφίστε μας, είμαστε άρρωστοι». Δεν σκέφθηκαν ούτε στιγμή όμως ότι η ηθική πόρρωση είναι «αρετή» μόνον των τολμηρών και όχι του καλού, ήσυχου οικογενειάρχη στον οποίο προβλέπει πάντα η εφημερίδα του κ. Μητσοτάκη. Αυτό το κοινό μπορεί και να αηδιάσει με τέτοιες «ελληνοπρεπείς» εκδοχές της σπέκουλας περί την υγεία, που έχουν, σε «υψηλότερο επίπεδο», υποβάλει οι ξένοι σύμβουλοι στον Κ. Μητσοτάκη.

Ασφαλώς ο κ. Μητσοτάκης βρίσκεται όπισθεν τέτοιων δημοσιευμάτων. Βλέπετε, για τον Κ. Μητσοτάκη, υγιές είναι να μοιράζεις υποσχέσεις σε φίλους για «φιλέτα» δημοσίων οργανισμών και να στέλνεις για διαπραγματεύσεις με τα Σκόπια έναν έμπιστο που τυχαίνει να είναι ποινικός υπόδικος για κακουργήματα.

Υγιές και ηθικό για τον Κ. Μητσοτάκη είναι να είναι κάποιος «ειλικρινής», «σταράτος» και να λέει ευθέως: «ο λαός έχει βραχεία μνήμη». Φαίνεται πως είναι αρκετά ειλικρινής στην πεποίθησή του αυτή ο αρχηγός των φιλελεύθερων· διαφορετικά, δεν εξηγείται πώς διεκδικεί και πάλι την κυβέρνηση της χώρας...

X.K.

ΤΟΥΛΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Μια ευγενική μορφή του κινήματος της Αριστεράς, η Τούλα Δρακοπούλου, έφυγε τις ημέρες αυτές. Η Τούλα όπως οι άξιες κοπέλες της γενιάς της πάλεψε μέσα από τις γραμμές της ΕΠΟΝ και του ΚΚΕ στα χρόνια της Αντίστασης και στα χρόνια του Εμφυλίου και ανταμείφθηκε γι' αυτό με φυλακές και εξορίες και διώξεις σε όλα τα χρόνια που ακολούθησαν. Ο πρώτος της άνδρας, ο Γιώργος Τσιτήλος, εκτελέστηκε κατά τον Εμφύλιο, αφήνοντας την Τούλα με ένα μωρό στην αγκαλιά της, την κόρη της Σόνια. Ακολούθησαν οι διώξεις και οι κατατρεγμοί και αργότερα σαν σύντροφος του Μπάμπη Δρακόπουλου στάθηκε δίπλα του πιστά όταν νέες διώξεις και κατατρεγμοί συνεχίστηκαν. Δούλεψε με ζέση στο γυναικείο κίνημα, σε εκδόσεις και ήταν πάντα γλυκιά και φιλόφρονη σε φίλους και συντρόφους. Η γενιά της Τούλας Δρακοπούλου, οι σύντροφοι και οι φίλοι της και μαζί ο τόπος μας έκλαψαν για μια μορφή που στον χαλεπό καιρό μας δύσκολα πια συναντάς στους χώρους της κοινωνικής και πολιτικής δράσης.

Ο ΣΚΥΦΤΟΥΛΗΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΣ

Όσο ήταν αστείο, εντάξει. Διασκεδάσαμε. Ευρέθηκε το εξιλαστήριο θύμα, ώστε, πάνω του, να βγάλει το άχτι της η αδυναμία των διωκτικών αρχών να «βάλουν χέρι» στην τρομοκρατία. Και η απηνής κυρία Ντόρα, παρ' ότι προέτρεξε της Δικαιοσύνης, έγινε καταγέλαστη. Το «κελεπούρι» δεν αποδείχθηκε αιμοσταγής δολοφόνος και, μετά την αρχική του περιπέτεια, κατόρθωσε να επανενταχθεί στην κοινωνία των Εξαρχείων, στις αναπαυτικές καρέκλες της «Μαρονίτας» - της γνωστής καφετέριας.

Όμως, το γέλιο πάγωσε στο στόμα όταν,

παρά τις αρχικές αποφάσεις που έκριναν ότι ο Επαμεινώνδας Σκυφτούλης δεν είναι επικίνδυνος και μπορεί να κυκλοφορεί ελεύθερος ανάμεσά μας, η διαδικασία ανακινήθηκε και, από τον περασμένο Αύγουστο, ο Σκυφτούλης βρίσκεται στον Κορυδαλλό. Τραγέλαφος; Ναι, αλλά ποιος πληρώνει;

Βεβαίως, ο Σκυφτούλης είναι μόνος. Δεν έχει κομματικούς φίλους, δεν είναι οπαδός, δεν έχει προσβάσεις στις δομές της εξουσίας. Είναι μόνος και μικρός. Ποιος νοιάζεται αν ταλαιπωρείται, σπιλώνεται, κατηγορείται, αδικείται; Κανείς. Κάποιες διαμαρτυρίες

έγιναν για την τιμή των όπλων - κι ύμ πήκαμε στην εκλογική υστερία και οι λάχανα.

Και για μεν τον Σκυφτούλη, η απειράς που ξεκίνησε στην αρχή της εβδδας είναι η έσχατη άμυνά του. Για ενεργούς πολίτες, όμως, είναι ένα στοιχείο Δεν είναι κενός λόγος η ανάγκη προάστων ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων οποιουδήποτε συμπολίτη. Αν αυτό γίνει συνείδηση, τότε ο Σκυφτούλης δεν θα 'ναι μόνος...

ΜΝΗΜΗ ΚΑΛΛΙΓΑ

του Ανδρέα Χριστοφίδη

Τον Κωνσταντίνο Καλλιγά τον γνώρισα το 1964, όταν ήρθε στην Κύπρο, ως σύμβουλος προγράμματος της, τότε, ΕΙΡ συνοδεύοντας τον Γενικό Διευθυντή της, Σάκη Πεπονή (επί Γεωργίου Παπανδρέου), με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας ΡΙΚ - ΕΙΡ.

Έκτοτε υπήρξαμε στενοί, τολμώ να πω, αδελφικοί φίλοι.

Μετά την ανατροπή του Γεωργίου Παπανδρέου και την κατ' ακολουθίαν παραίτηση της Διοικήσεως της ΕΙΡ, παρεκάλεσα τον Κωνσταντίνο Καλλιγά να αναλάβει ως ανταποκριτής του ΡΙΚ στις Αθήνες.

Λίγες ημέρες μετά τη δικτατορία ο Κώστας μου τηλεφώνησε και μου είπε «Ανδρέα μου» (έτσι με αποκαλούσε ως πριν πεθάνει ο ατίμητος φίλος) «δεν μπορώ να είμαι πια ανταποκριτής του ΡΙΚ».

Τον ερώτησα γιατί και μου είπε ότι επί δικτατορίας δεν μπορούσε να είναι δημοσιογράφος. Του αντέτεινα ότι θα ήτο ελεύθερος να στέλνει τις ανταποκρίσεις που ήθελε, αλλά μου είπε ότι και από τις εφημερίδες που συνεργαζόταν είχε παραιτηθεί και από το ΡΙΚ θα παραιτείτο.

Τον ερώτησα αν θα μπορούσε να συνεργάζεται με άλλη ιδιότητα με το ΡΙΚ (ήξερα ότι αντιμετώπιζε πρόβλημα επιδίωξης) και μου απήντησεν ότι θα μπορούσε να στέλνει συνεργασίες για επιστημονικά και πολιτικά θέματα (όχι για την Ελλάδα) με ψευδώνυμο. Για επτά χρόνια, αυτή ήτο η συνεργασία μας.

Αμοιβή του, είκοσι έως τριάντα λίρες το μήνα.

Και όταν έβλεπα τον Κώστα στις Αθήνες (αν δεν ήτο στην φυλακή) έβλεπα τον άψογο αγωνιστή, τον ευπατρίδη, τον αθόρυβο άνθρωπο που δεν ήθελε τίποτα για τον εαυτό του και που διέκρινε με ανεκτικότητα να τον αποφεύγουν μερικοί συνάδελφοι ή φίλοι.

Τότε είχα ανοίξει γέφυρα συνεργασίας του Κώστα Καλλιγά με τον άλλο ευπατρίδη, τον Παύλο Μπακογιάννη, που ελειτουρούσε ως σύνδεσμος Μακαρίου κατά Χούντας στην Ευρώπη.

Όταν έπεσε η Χούντα, με την τραγωδία της Κύπρου, ο Καλλιγάς δέχθηκε να στείλει στο ΡΙΚ ένα γράμμα από την Αθήνα, εφόσον είχε αναλάβει άλλος, ο Αρνέλλος, ως ανταποκριτής μας.

Αλλά μου είπε:

«Ανδρέα μου, τώρα έχω μυαλό, εργάζομαι στην "Καθημερινή" και

δεν θέλω αμοιβή από το ΡΙΚ».

Επέρασαν τρία χρόνια για να τον πείσω, λέγοντάς του ότι ήθελα μπορώ να τον ελέγγω, να δεχθεί να αμείβεται από το ΡΙΚ.

Τι να πω άλλο;

Ότι από το 1977 έως ότου απέθανε ο Καλλιγάς υπήρξε ο καλύτερος πρεσβευτής που διέθετε η Κύπρος, όχι μόνο στις Αθήνες αλλά και στην Ευρώπη;

Όχι γιατί αγαπούσε την Κύπρο (που την αγαπούσε), αλλά γιατί έβλεπε ότι η Κύπρος ήτο η πρώτη γραμμή του μετώπου του Έθνους.

Οι αναγνώστες των άρθρων και αναλύσεων το γνωρίζουν τι εννοώ. Τις τελευταίες εβδομάδες της ζωής του τον έβλεπα και συζητούσα την έκδοση των κειμένων του για την Κύπρο σε ένα τόμο.

Φαντάζομαι ότι γνώριζε πως έπασχε από καρκίνο, αλλά ποτέ δεν μιλούσε για την αρρώστια του.

Για το μέλλον έκανε πάντα λόγο, την ανάγκη για βελτίωση της ποιότητας της ζωής του Έλληνα και της αναβαθμίσεως των αξιών.

Η τελευταία μας συνάντηση έγινε σε ταβέρνα κοντά στα Πατήσια παρέα με τον άλλο αριστοκράτη του πνεύματος, τον Ανδρέα Φραγκιά. Θυμηθήκαμε τον τέταρτο της παρέας, τον αλησμόνητο μεγάλο πεζογράφο Αλέξανδρο Κοτζιά που πέθανε πριν από ένα χρόνο.

Ο Κώστας Καλλιγάς ούτε έτρωγε ούτε έπινε κρασάκι -όπως συνηθίζε- όλο το βράδυ αλλά συμμετείχε με εκπληκτική ζωηρότητα πνεύματος στην συνομιλία.

Μιλήσαμε για την ανατροπή των αξιών στη σημερινή κοινωνία μας όταν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και οι δημόσιες σχέσεις επιβάλλουν είδωλα και εμπορευματοποιούν τα πάντα.

Θυμήθηκα μνημειώδες άρθρο του Καλλιγά για το θέμα (η «Καθημερινή» εξαντλήθηκε εκείνο το Σάββατο υπό τον τηλεοπτικό τίτλο: «Αδόκητα και αξιοθρήνητα»).

Ας είναι.

Το βιβλίο του Καλλιγά για την Κύπρο πρέπει να εκδοθεί και θα εκδοθεί.

Και να διαβασθεί από όλους τους Έλληνες που ενδιαφέρονται για μέλλον της Κύπρου, αλλά και του Έθνους.

ΟΡΣΕ
ΜΑΥΡΟΓΙΑΛΟΥΡΟ!

Η αναξιοπιστία της πολιτικής

Συνύπαρξη αρχηγών και π

του Μ. Πατρινού

Καθώς το ΠΑΣΟΚ σαφώς προηγείται στις έως τώρα σφυγμομετρήσεις και στη δημιουργία θετικού κλίματος, η «Νέα Δημοκρατία» προσπαθεί να ξαναθυμίσει «το ίδιο και απαράλλακτο» παρόν του ΠΑΣΟΚ, τα άλλα τρία κόμματα διατηρούν καλές ελπίδες, καθώς διαγκωνίζονται για την τρίτη θέση και για ποσοστά πάνω από το 3%. Η κατάσταση αρχίζει να ξεκαθαρίζει, τουλάχιστον από πλευράς γενικών εντυπώσεων. Τόσο για την πορεία έως τις 10 Οκτωβρίου όσο και κυρίως για τη μετεκλογική περίοδο.

Η συνολική κρίση του πολιτικού συστήματος δεν πρόκειται να τερματισθεί, οι αναγκαίες ριζικές αλλαγές σε επίπεδο θεσμών, νοοτροπιών και εκσυγχρονισμού θα παραμείνουν σε εκκρεμότητα και η διαδρομή έως την έξοδο θα είναι μακρά ακόμη.

Τα σημάδια από την έως τώρα συμπεριφορά του ΠΑΣΟΚ σε πολλά επίπεδα (από τις προτάσεις ορισμένων οργανώσεων για τις επιθυμητές υποψηφιότητες «αγωνιστών και θυμάτων σκευωριών της Δεξιάς», το κλίμα των «κλειστών χαρτιών», η αμηχανία για συγκεκριμένες θέσεις και πολιτικές, ο αρχηγισμός κ.λπ.) δεν αποτελούν ενθαρρυντικά σημάδια για τη νέα κυβερνητική του θητεία.

Η Αριστερά και μετά τις εκλογές –όπως και έως τις 10 Οκτωβρίου– φαίνεται ότι θα αγωνίζεται περισσότερο να υπάρξει και να ακουσθεί παρά να μπορεί να επηρεάσει και να καθορίσει ορισμένες εξελίξεις.

Η «Πολιτική Άνοιξη» αποτελεί περισσότερο συνάθροιση δυσαρεστημένων κάθε είδους παρά υπέρβαση της παγιωμένης πολιτικής πραγματικότητας.

Η «Νέα Δημοκρατία» είναι βέβαιο ότι μετά την εκλογική της ήττα θα συνεχίσει να έχει οξύτερα τα προβλήματα συνοχής (με πιθανότερη μια οδυνηρή αναμέτρηση γύρω από την αρχηγία του κ. **Κων. Μητσοτάκη**, που δεν αποκλείεται τελικά να φτιάξει δικό του κόμμα - μηχανισμό) και με μεγαλύτερα τα φαινόμενα κατακερματισμού της συντηρητικής παράταξης για το ορατό μέλλον.

Τα μέτωπα της αντιπαράθεσης

Είναι βέβαιο ότι καμιά από τις σημερινές ηγεσίες όλων των κομμάτων (από την ανάδειξη του ΠΑΣΟΚ ως κυβέρνησης έως τον «Συνασπισμό») δεν φαίνεται να διαθέτει μετά τις εκλογές μεγάλη πίστωση χρόνου. Ακόμα και όταν δεν προκύψουν αμφισβητήσεις, όπως προεξοφλείται από ορισμένους για τη «Νέα Δημοκρατία» και τον «Συνασπισμό», δεν πρόκειται λ.χ. το κυβερνητικό ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ με ένα ποσοστό 4%-5% να έχουν άνετα περιθώρια μάχης και «κατανόησης» από τη μεγάλη λαϊκή πλειοψηφία. Είναι βέβαιο ότι εκτός από ορισμένους πυρήνες στελεχών και φανατικών δεν πρόκειται τα αποτελέσματα

των εκλογών να προκαλέσουν –και να συντελέσουν πολλούς μήνες στη διατήρηση– κλίματος γενικής αίσθιας, οραματισμών, συνολικής αίσθησης εξόδου από πολύχρονη πολιτική και κοινωνική κρίση. Οι μειωμένοι βαθμοί αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος θα ελλοιθώσουν να διατηρούνται και εξάρσεις όπως οι λ.χ. του 1974 και του 1981 ή όποιες άλλες.

Πάντως ο προεκλογικός αγώνας εισήλθε –καιρός– στην κύρια φάση της πολιτικής αντιπαράθεσης όχι μόνο τα μεγάλα κόμματα αλλά και με τα λεγόμενα της «δεύτερης ομάδας». Φεύγουμε πλέον από το κλίμα δημιουργίας πώσεων (με φήμες, εκτιμήσεις από το εξωτερικό και βλαβείς προσωπικές κατηγορίες) και μπαίνουμε στη θεολογία, που βασίζεται σε επιχειρήματα, πολιτικές και χείρα.

Κατ' αρχήν, άρχισαν να κυριαρχούν τα θέματα οικονομικής πολιτικής, τα οποία φαίνεται ότι αποτελέσουν το προνομιακό πεδίο, καθώς γύρω από εμπλέκονται κατηγορίες για συγκεκριμένα αποτελέσματα και λάθη με αμοιβαία καταστροφολογία και «καμμένων» και εξαγγελίες κοινωνικής ευαισθησίας και φιλοδοξίας προοπτικής. Πάντως, τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα ως κύριο πεδίο αντιπαράθεσης –αλλά και τα εξωτερικά οδηγούν σε ορισμένες αξιοσημείωτες διαπιστώσεις. Υπάρχουν σε γενικές γραμμές συγκλίσεις και κοινότητες πολιτικές, με εξαίρεση το ΚΚΕ, αλλά δεν συζητούνται πολιτικά. Συζητούνται γενικά και αόριστα τα θέματα ως πλαίσια και χρησιμοποιούνται περισσότερο ως επιθετικής πολιτικής κατά του αντιπάλου. Τα υπόλοιπα κόμματα δεν έχουν μπει ακόμα σ' αυτή την αντιπαράθεση και δεν φαίνεται –παρά το γεγονός ότι έχουν αυξημένη δραστηριότητές τους– να διατηρούν δυνατότητες πεδίου βουλίας, τουλάχιστον προς το παρόν.

Δεν απασχολούν ευρύτερα την Κοινή Γνώμη και τα ενημερώσεως, ακόμα και όταν συμμετέχουν σε συζητήσεις εκπρόσωποί τους. Τοποθετούνται αρνητικά κατά την απέναντι στη «Νέα Δημοκρατία», διατηρούν επιφυλακτικότητα απέναντι στο ΠΑΣΟΚ (όχι πλέον στη βάση της πίστης στασιαστικής), αλλά δεν μπορούν να πείσουν για τον δικό τους ουσιαστικό ιδεολογικό, πολιτικό και κοινωνικό ρόλο που τον έμφαση μόνο στην αξία της παρουσίας του (ούτε

Ὦν νοοτροπιῶν του Μεσοπολέμου;

μουμ ποσοστά ὅπως παλαιότερα) κατά τη μετεκλογική.

ως, ἀπὸ ὅλους τους πολιτικούς ἀρχηγούς ο κ. Κων. τάνης, ἐνῶ φαίνεται νὰ ἔχει κάνει προσωπική του η (μέχρι εξαφανισμοῦ των ἄλλων στελεχῶν της ἕξης) τὴν προεκλογική ἀναμέτρηση καὶ παντιέρα προσωπικές ἐπιθέσεις κατὰ του προέδρου του Κ κ. **Ἀνδρέα Παπανδρέου**, εἶναι αὐτὸς ὁ ὁποῖος τις μεγαλύτερες ἐπιθέσεις. Τις περισσότερες καὶ τερές ἀπὸ ὅλες τις πλευρές καὶ ηγεσίες, που προβλέ- ν ληξιπρόθεσμη θητεία τους στις 10 Οκτωβρίου.

Μητσοτάκης ἔχει εγκαταλείψει κάθε ψυχραιμία ροεκλογική του στρατηγική καὶ ἐπιδίδεται σ' ἕνα κό κατηγορώ, τὸ ὁποῖο μοιάζει νὰ εἶναι ἔντονα ἰό καὶ ἀμυντικό.

Ἡγεμονισμὸς των δύο

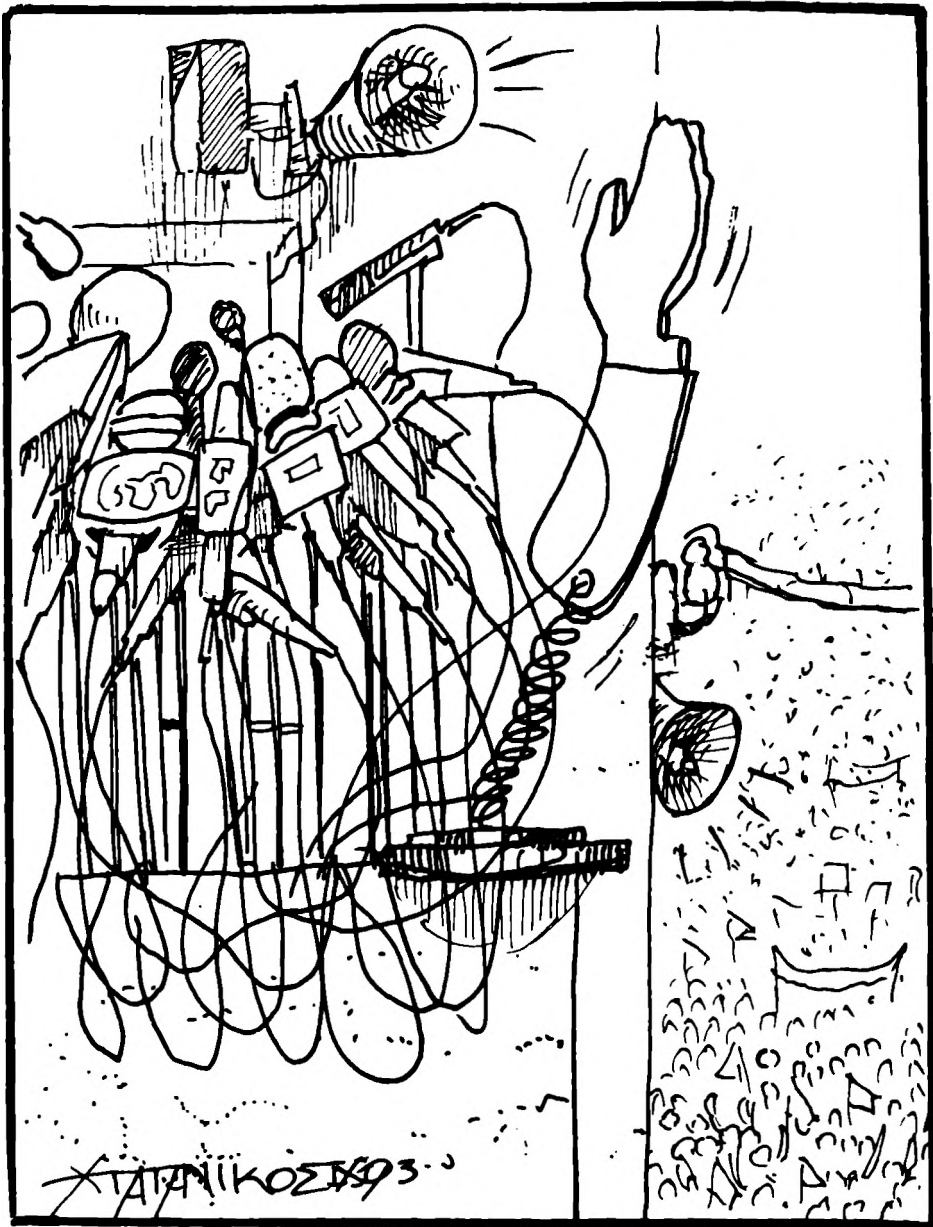
ι ἡ δάσιμη πρόβλεψη ὅτι οἱ επικείμενες ἐκλογές θα ὑν τὴν τελευταία ἀναμέτρηση των κ. Κ. Μητσοτά- Ἀνδρέα Παπανδρέου. Δὲν πρόκειται, λένε οἱ ἐκτι- θα ἔχουμε πάλι σε νέες ἐκλογές ἀρχηγική ἀναμέ- νάμεσα στους δύο ἀντιπάλους ἀπὸ τὸ 1963-1965.

ὅμως οἱ προβλέψεις αὐτές ἀφοροῦν στα πρόσωπα ομματισμοῦ, τῆς ιστορικής πόλωσης, καὶ οἱ νέες , δὲν πρόκειται νὰ ἀνατρέψουν τὸ σκηνικό του τιτισμοῦ. Προβλέπεται καὶ πάλι τὰ δύο μεγάλα α να συγκεντρώσουν τὸ 65% τουλάχιστον τῆς ἐκλο- ῦννης καὶ ὁπωσδήποτε ὅτι ἕνα ἀπὸ αὐτὰ θα ἴσκει ὄχι μόνο αὐτοδύναμη ἀλλὰ καὶ ἰσχυρή κοινο- τική κυβέρνηση. Ἡ ὁποία, σε ὅποιο κόμμα καὶ εἴν δεν θα διακρίνεται ἀπὸ σοβαρές ἀλλαγές στις

5 μεγάλες ἐπιλογές (οικονομία, θέση στὴν ΕΟΚ, με ΗΠΑ, ρόλος μας στα Βαλκάνια, ἴσως καὶ στόχοι στὴν Παιδεία καὶ τὴν ἰδιωτική οἰκονομία). ὦν σε μεγάλο βαθμὸ ἀνομολόγητες συναινέσεις καὶ ρεις, οἱ ὁποῖες μπορεῖ νὰ συγκαλύπτονται προεκλο- ἄλλὰ ὑπονομεῦνται μετεκλογικά, ἐπειδὴ εἶναι ρς διαφορές τόνου, ὕφους, χειρισμῶν καὶ ἐπιμέρους ὦν.

γγκλίσεις καὶ συναινέσεις αὐτές κάνουν περισσότε- ματικό τὸ πρόβλημα των καθυστερημένων προσώ- ὦν δομῶν στὴν ἐλληνική πολιτική ζωή, στὴν ὁποία ται ἕνα νέο -με τὰ δικά του προβλήματα- δεδομένο.

ο ἐπίσης ἡγεμονικός ρόλος τῆς τηλεόρασης, κυ- ρς ἰδιωτικής, στὴν προεκλογική ἀντιπαλότητα (ἀλ- γενικότερα στὴν πολιτική ζωή), ἡ ὁποία ἀρχίζει νὰ α παραδοσιακά τῆς χαρακτηριστικά ὅπως οἱ μεγά- κεντρώσεις, ἡ ἐκτεταμένη ἀφισσοκόλληση, ἡ ηχο- η, οἱ ομιλίες ἀπὸ τὰ μπαλκόνια καὶ παράλληλα ἡ νη πλέον ἐπιρροή ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν. Ο

ρόλος τῆς τηλεόρασης καὶ κατὰ δεύτερο ρόλο του ραδιο- φώνου, ἰδιαίτερα τὸ πρωὶ καὶ τὸ μεσημέρι, ἀρχίζει νὰ γίνεται ἀποφασιστικῆς σημασίας καὶ σχεδὸν συνθλιπτικός γιὰ ὅσους δὲν ἔχουν τις «δυνατότητες» καὶ τις προσβάσεις.

Ὅπως ἀπέδειξε καὶ ἡ περίπτωση του νέου τηλεοπτικοῦ σταθμοῦ του «Σκάι», τὸ ὅλο θεσμικό καὶ βαθύτατα πολιτι- κό πλαίσιο λειτουργίας των μεγάλων μαζικῶν μέσων ἐνη- μέρωσης παραμένει χαλαρό, ἔρμαιο συμφερόντων καὶ πᾶ- ντως με ἀποφασιστική ἐπιρροή.

Ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ συνύπαρξη ἀρχηγῶν καὶ πολιτικῶν νοοτροπιῶν του Μεσοπολέμου εἴν ὄχι του 19ου αἰῶνα, οἱ προβληματισμοὶ -που εἶναι εἴτε ἀποσπασματικοὶ εἴτε ἀνομολόγητοι- μίας βιομηχανικής κοινωνίας καὶ οἱ κρα- δασμοὶ καὶ παράμετροι στοιχείων μίας τεχνολογικής ἐπο- χῆς καὶ νοοτροπίας εἶναι που δίνουν τὸ στίγμα τῆς ἐπικεί- μενης ἐκλογικῆς ἀναμέτρησης. Μετὰ τὴν ὁποία ἀσφαλῶς θα ἀλλάξουν πολλὰ, ἀλλὰ -φαίνεται- ὄχι ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα.

□

Και ιατρικά ανακοινωθέν

του Τάσου Παππα

Το επίπεδο (το ύφος και το ήθος, που λέμε) του πολιτικού προσωπικού μιας κοινωνίας αποκαλύπτει σε στιγμές μεγάλης σύγκρουσης. Τότε, δηλαδή, που διακνυδούνται συμφέροντα και κρίνονται καριέρες. Όπως σε αυτές τις εκλογές.

Επειδή οι ευρωλάγνοι είναι έτοιμοι να εξαπολύσουν τα ιοδόλα βέλη τους σχετικά με την κατάντια της πολιτικής μας κουλτούρας, σπεύδουμε να σημειώσουμε ότι τα πράγματα δεν είναι πολύ καλύτερα στην Εσπερία. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο υποψήφιος πρόεδρος των ΗΠΑ **Γκάρι Χαρτ** υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει την κούρσα για τις εκλογές επειδή κάποιο δημοσιογραφικό «σαΐνι» έβγαλε στη φόρα τις ερωτικές του αναζητήσεις, λες και το κριτήριο για έναν πολιτικό άνδρα είναι η σεξουαλική του συμπεριφορά. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πώς τέλειωσε ο πολιτικός βίος αρκετών παραγόντων της Μεγάλης Βρετανίας επειδή δεν υπήρξαν «φρόνιμοι» και «καθώς πρέπει».

«Υγεία, πάνω απ' όλα»

Αν, εν πάση περιπτώσει, στις «ευαίσθητες» κοινωνίες της Δύσης η προσωπική ζωή των πολιτικών μετράει αποφασιστικά στις προτιμήσεις των ψηφοφόρων –πρόκειται για την αποθέωση της μικροαστικής υποκρισίας–, στην Ελλάδα –ευτυχώς, λέμε εμείς– αυτές οι αποκαλύψεις δεν παίζουν σχεδόν κανένα ρόλο. Τρανταχτό παράδειγμα ο **Ανδρέας Παπανδρέου**. Παρά το γεγονός ότι η προσωπική του ζωή φωτογραφήθηκε απ' όλες τις οπτικές γωνίες και η δημοσιογραφική «έρευνα» εισχώρησε στα άδυτα της κρεβατοκάμαρας του, το εκλογικό σώμα περί άλλα ετύρβαζε. Τον **Α. Παπανδρέου** μπορείς να τον εγκυλίσεις στο πολιτικό, ιδεολογικό και διαχειριστικό επίπεδο αλλά τα χτυπήματα κάτω από τη ζώνη τον καθιστούν συμπαθή ακόμη και σε ανθρώπους που δεν έχουν λόγο να τον εκτιμούν. Το ίδιο λάθος κάνει και σήμερα η Νέα Δημοκρατία. Πρώτος ο **Μ. Έβερτ** άνοιξε το μέτωπο κριτικής προς το ΠΑΣΟΚ με κύριο άξονα το θέμα της υγείας του προέδρου του. Με ήμισα κομπό τροπο αμφισβήτησε την πολιτική επάρκεια του κ. Παπανδρέου εξαιτίας της βιολογικής του αδυναμίας. Τη σκυτάλη πήρε ο πρωθυπουργός **Κ. Μητσοτάκης**,

ο οποίος «απλώς» περιέγραψε τις τρέχουσες υποχρεώσεις που θα έχει ο επόμενος πρωθυπουργός αφήνοντας εννοηθεί ότι ο **Α. Παπανδρέου** δεν είναι δυνατόν να αποκριθεί (ανεύθυνο και αδύναμο τον αποκάλεσε). Επλήσθηκε μάλιστα και το παράδειγμα των ΗΠΑ λέγοντας ότι εκεί οι υποψήφιοι πρόεδροι καταθέτουν δελτίο υγείας προκειμένου να γνωρίζει ο αμερικανικός λαός την κατάσταση του ηγέτη του. Ξέχασε όμως ο κ. **Μητσοτάκης** –προφανώς γιατί δεν τον συμφέρει– ότι στις ΗΠΑ οι πρόεδροι παραιτούνται όταν το όνομα τους εμπλέκεται υποθέσεις υπονόμευσης των θεσμών. Κάτι που ο ίδιος έπραξε όταν αποκαλύφθηκε ότι ο μυστικός σύμβουλος απόστρατος στρατηγός **Γρυλλάκης** κατηγορείται βασίως ο εγκέφαλος κυκλώματος παγίδευσης τηλεφώνων πτικών αντιπάλων.

Το ήθος και το ύφος όμως της πολιτικής μας ζωής περνάει μόνο μέσα από τις δραστηριότητες των πολιτών αποτυπώνεται και στη λειτουργία του Τύπου. Φιλί προς την κυβέρνηση εφημερίδες ασχολούνται συστηματικά και συνήθως με ανοίκειο τρόπο με την υγεία του **Παπανδρέου** και πρωτοκλασάτων στελεχών του ΠΑΣΟΚ φθάνοντας στο σημείο να λαιμορρούν όσους ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ γιατί στο κόμμα αυτό συνωθούνται στελέχη ανίκανα – όχι πολιτικά αλλά βιολογικά.

Πολεμικά και ιατρικά δελτία

Και βεβαίως ουδείς μπορεί να ισχυρισθεί ότι δεν κριταί ο πρωθυπουργός πίσω απ' αυτούς τους κορδακισμούς αφού φρόντισε ο ίδιος να δώσει τον τόνο και να κηρύξει την εκστρατεία εξόντωσης του προαιωνίου αντιπάλου μετερχόμενος κάθε μέσο. Και η υπόθεση θα έχει κλιμακωτική. Η υγεία του προέδρου του ΠΑΣΟΚ και η κίνδυνος να φοβηθεί ο μικροαστός επαμφοτερίζων ψηφοφόρος θα είναι τα κύρια όπλα της εκλογικής στρατηγικής

η μάχη των εντυπώσεων!

Εν τη απογνώσει της τα χρησιμοποίησε σε μεγάλες στην αρχή της προεκλογικής περιόδου καθιστώντας ατελέσφορα αφού και η χρονική τους αντοχή δεν μεγάλη και επιτρέπουν στον αντίπαλο να προετοιμασθεί να τα αποκρούσει, χώρια που δίνουν «συναισθητές ψήφους» στον βαλλόμενο. Μετά το ιατρικό δελτίο και το πολεμικό. Από τη Θράκη ο Κ. Μητσοτάκης δοποίησε πως νίκη του ΠΑΣΟΚ μπορεί να σημαίνει όλεμο. Αλλά όσοι συμβουλευουν τον πρωθυπουργό ουσιαστικά μ' αυτόν τον τρόπο να πλήξει το ΠΑΣΟΚ ανέστατα αγνοούν την ψυχολογία του μέσου Έλληνοποίος σε «τελευταία ανάλυση» μεταξύ της ενδοτικό και της «ευκαμψίας» της Ν.Δ. απέναντι στους μεγάλους συμμάχους από τη μια πλευρά και τον «τσαμπουκά», για το θεαθήναι, του ΠΑΣΟΚ από την άλλη θα ξουν το δεύτερο.

ντασθείτε τι θα γινόνταν αν δεν ήταν ο πρωθυπουργός που διαλαλούσε ότι επιθυμεί ήπιο προεκλογικό και αντιπαράθεση στη βάση των προγραμμάτων, πεδίο που κατά την άποψη των επιτελών της κυβέρνησης η Ν.Δ. έχει συγκριτικό πλεονέκτημα. Αν λοιπόν η γή πλεύσης και η προσχώρηση στη λογική της καταβολογίας και της κινδυνολογίας δεν συνιστά ομολογία, δεν γνωρίζουμε τι άλλο μπορεί να συνιστά. πια κι αν το στρατηγείο της Ν.Δ. πάσχει από ψη φαντασίας ή έχει διαποτισθεί έως μυελού οστέων το δηλητηριώδες μικρόβιο του αχαλίνωτου αμοραλι-

μπεριφορές όμως απάδουσε προς το ευ αγωνίζεσθαι τηρούνται ακόμη και μεταξύ «συντρόφων» που μάταια για μια θέση στον ήλιο. Σκληρός αγώνας διεξάγεται μεταξύ συνυποψηφίων σε διάφορες περιφέρειες. Υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ σε περιφέρεια της Πελοποννήσου ιδει, μέσω δικών του ανθρώπων, πως συνυποψήφιος δεν χρειάζεται ψήφους γιατί δεν ενδιαφέρεται να γεί στη Βουλή επειδή είναι ρομαντικός και επιθυμεί εργαστεί μόνο στις κομματικές θέσεις! Άλλος υποψήφιος, πάλι του ΠΑΣΟΚ, σε περιφέρεια της Αθήνας, μεταβίβει σε συγγενικά πρόσωπα εσωκομματικού του αντίπαλου πως δεν πρέπει να τον ψηφίσουν γιατί είναι σκοτεινό πρόσωπο και οι φήμες τον θέλουν μπλεγμένο σε παράνομα δραστηριότητες. Πρωτοκλασάτο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ που διατρέχει κίνδυνο να μην επανεκλεγεί επιτίθετο όπου βρεθεί κι όπου σταθεί, κατά συνυποψηφίων του, γγορώντας τους ως παλαιοκομματικούς, φαύλους και ανίκανους. Τα ίδια πάνω κάτω συμβαίνουν και στη «Νέα Δημοκρατία». Επί παραδείγματι ο διακαής πόθος του Σ. Κωνσταντίνου και του μηχανισμού του κόμματος είναι να υπεραγγίσει - παντί τρόπω - τον Μ. Έβερτ ώστε και η

οικονομική του πολιτική να φανεί ότι δικαιώνεται και επικροτείται και οι ηγετικές φιλοδοξίες του Μ. Έβερτ να περιορισθούν. Ακόμη πιο εξοντωτικός είναι ο «πόλεμος» στις μονοεδρικές. Η πάλη μεταξύ συνυποψηφίων είναι τόσο έντονη και ανταλλάσσονται τέτοιες κατηγορίες που θυμίζουν ρωμαϊκή αρένα.

Οι συνθέσεις

Στο παιχνίδι των εκλογών έχουν μπει και μέσα μαζικής ενημέρωσης τα οποία επιχειρούν να επηρεάσουν τη σύνθεση των κοινοβουλευτικών ομάδων των κομμάτων, προμοδοτώντας ορισμένους υποψηφίους εις βάρος άλλων. Ήδη σχετικές καταγγελίες έχουν φθάσει στα καθοδηγητικά όργανα του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. από «κομμένους» υποψηφίους που δεν έχουν ούτε τη δύναμη ούτε το χρήμα να ανατρέψουν το εναντίον τους κλίμα.

Κοντολογίς, από την πίσω πόρτα έρχεται ξανά στο προσκήνιο το δίλημμα σταυρός ή λίστα. Θα ήμασταν υπέρ της προεπιλογής αν τα κόμματα λειτουργούσαν με δημοκρατικό τρόπο. Αν δεν κυριαρχούσε η θέληση του αρχηγού και της μικρής, κλειστής και γραφειοκρατικής ηγετικής ομάδας. Μέχρι να γίνει αυτό ας συμφιλιωθούμε με τα παθολογικά φαινόμενα της πολιτικής μας ζωής. □

του Χρ. Κυριαζή

Δύο εβδομάδες πριν τις εκλογές τα δύο μεγάλα κόμματα έχουν αναπτύξει στο έπακρο τη γνώριμη από το παρελθόν τακτική τους: επιδειβαιώνοντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο την έκδηλη και εκτεταμένη κρίση εκπροσώπησης επιδίδονται σε έναν πόλεμο αλληλοεξόντωσης με βασικό μοτίβο της ρητορικής τους τα αρνητικά του αντίπαλου. Με τον τρόπο αυτό διαιωνίζουν την παθογένεια της πολιτικής κατά την τελευταία δεκαετία και ενισχύουν συλλογικές συμπεριφορές της άρνησης και όχι της επένδυσης, της κατάλυσης του αντίπαλου - εχθρού και όχι της άρθρωσης θετικών αιτημάτων προς τους διεκδικητές της ψήφου. Με διαφορά φάσεως, το ΠΑΣΟΚ ενισχύεται και βολεύεται μέσα στην καταστροφολογική κινδυνολογία, στην τακτική ενός θρίλερ του παρελθόντος, που έχει επιλέξει ως κεντρική στρατηγική της η ομάδα συμβούλων και η ηγεσία της Ν.Δ. Και μπορεί μεν αυτή η τακτική της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ να αποδίδει περισσότερο απ' όσο για την ηγεσία της Ν.Δ., αφού η κριτική στη Ν.Δ. δεν αναφέρεται σε κάποιο μακρινό παρελθόν αλλά σε συλλογικές εμπειρίες του παρόντος, όμως πολύ απέχει αυτή η μέθοδος της αντιπαράθεσης από το ήθος και το ύφος που συνεπάγεται η φημολογούμενη αποτίμηση και κριτική στάση έναντι των κυβερνητικών πεπραγμένων του κόμματος του κ. Α. Παπανδρέου.

Τα τρισήμισι χρόνια της θητείας του ΠΑΣΟΚ στην αξιωματική αντιπολίτευση έχουν ως κυρίαρχο απολογισμό την επίτευξη της μεγίστης δυνατής συνοχής διαμέσου της περιχαράκωσης έναντι των «εχθρών» που είχαν τη διακυβέρνηση της χώρας και της συνεχούς «ετοιμότητας» που επιτεύχθηκε με την τακτική της επίμονης εκλογολογίας. Η συνοχή και η συνέχεια του ΠΑΣΟΚ δεν ήταν αποτέλεσμα μιας ουσιαστικής και εποικοδομητικής αντιπολιτευτικής λειτουργίας και μιας οργανωτικά αρθρωμένης και πολιτικά λυσιτελούς κατάστασης πραγμάτων στο κόμμα.

Αυτή η τακτική της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ αποτέλεσε ευθεία συνέπεια της ενίσχυσης των προσωποπαγών και αρχηγικών χαρακτηριστικών του –μέσα και από τη δοκιμασία που συνεπαγόταν η «κάθαρση»– και της ενδυνάμωσης του λαϊκιστικού επιχρίσματος της πολιτικής του που ευνοήθηκε από την κοινωνικά ανάληκτη και προκλητική πολιτική της κυβέρνησης του κ. Μητσοτάκη. Το ΠΑΣΟΚ επί τρισήμισι χρόνια, τόσο στο εσωτερικό του όσο και στις σχέσεις του με τους οπαδούς του, είχε ως κυρίαρχο γνώρισμα πολιτικής του τη συντήρηση μιας δομής πνεύματος ελάχιστα τροποποιημένης και μιας οργάνωσης σε κατάσταση ημιετοιμότητας, προκειμένου να υπηρετηθεί ο στόχος του επαναπατρισμού των στρωμάτων εκείνων που από πολύ νωρίς άρχισαν να «εκβάλλονται» από το νεοφιλελεύθερο χώρο τον οποίο μετατοπιζόμενα επέλεξαν στις εκλογές 1989 - 1990.

Μπορεί βέβαια ο κ. Α. Παπανδρέου να επιδεικνύει πράγματι μια ρεαλιστική μεταστροφή στα κυβερνητικά του σχέδια και να εμφανίζει ορισμένες ιδέες στη συνέντευξή του προς τον κ. Ν. Νικολάου (στο Βήμα της 19-9-1993),

οι οποίες πράγματι δεν έχουν καμιά σχέση με την καταδημαγώγηση περί «καλύτερων ημερών» που είχε επιλέξει στη στρατηγική του για τις εκλογές της 2ας Ιουνίου 1985. Μπορεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να εφαρμόσει πράγματι την τακτική ενός «ολιγομελούς επιτελικού» κυβερνητικού σχήματος, να θεσμοθετήσει ένα μοντέλο τριμερούς κορπορατισμού που ίσχυσε από τη δεκαετία του '60 στην Ευρώπη (και έχει προ πολλού εισέλθει σε κρίση...), να καθιερώσει ένα σταθερό και αντικειμενικό φορολογικό νομοσχέδιο και να αποσπάσει τις προμήθειες του Δημοσίου από την κυβερνητική μηχανή. Και ο κ. Έβερτ γνωρίζει ότι ένα κόμμα δίνει πάντα στην προεκλογική περίοδο ένα περιγραμμα στόχων ως πρόγραμμα και όχι... νομοτεχνικά επεξεργασμένα διατάγματα.

Εισπράττοντας τις διαμαρτυρίες

Το πρόβλημα δεν έγκειται στην απουσία συγκεκριμένων προτάσεων, αφού αυτές αποτελούν πάντα στοιχείο στην κυβερνητική διαδικασία λήψης αποφάσεων και όχι στη στρατηγική που καταστρώνεται για τη διαδικασία της εκλογικής αγοράς. Επισείοντας δημαγωγικά την απουσία προτάσεων από το ΠΑΣΟΚ, η Ν.Δ. επιχειρεί απλούστατα να μην απολογηθεί για τα δικά της οικτρά πεπραγμένα και αποφάσεις της στην οικονομία, στην εξωτερική πολιτική, στους θεσμούς, στην ποιότητα ζωής. Ουσιαστικά, το πρόβλημα στην αξιοπιστία του ΠΑΣΟΚ έγκειται στην αδυναμία του να πείσει ότι δεν θα αποτελέσει απλώς επανάληψη του παρελθόντος του, για το οποίο και εισέπραξε την κύρωση της λαϊκής ετυμηγορίας.

Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, εκμεταλλευόμενη την αντιπολι-

δος: αβρόχοις ποσίδ;

ική της λειτουργία ως προνομιακό πεδίο είσπραξης διαμαρτυρίας για την πολιτική της Ν.Δ., αναπαράγει επιμέλεια τη λογική της μεταποίησης της δυσαρέσκειας ιρηνική ψήφο. Και μετέρχεται αυτή την προεκλογική ιτική κρίνοντας ότι δια της αξιοποίησης του αντικυνητικού αρνητικού ρεύματος στην κοινή γνώμη θα ρεί ανετότερα να συγκαλύψει το δικό της έλλειμμα πιστίας, η οποία είναι κυρίαρχο στοιχείο σε μια λογικητικής ψήφου.

αι μείζον παράδειγμα αυτής της τακτικής απαξίωσης αντιπάλων απετέλεσε ασφαλώς ο λόγος του αρχηγού ΠΑΣΟΚ στη Θεσσαλονίκη. Μπορεί ο κ. Παπανδρέου ήλθε για την πρόθεση κατάργησης των νομαρχών, για πρόθεση αναβάθμισης της συμπρωτεύουσας, για πρόθεση περιφερειακής αποκέντρωσης και για την πρόθεση εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης δεν είπε τίποτα για τις θέσεις του σ' άλλους κρίσιμους τομείς, ενώ η διατύπωση προθέσεων σε άλλους δεν συνοδεύτηκε ούτε μια στιγμή με το «δίδαχτήκαμε από το παρελθόν», «μάθαμε να μενόμεστε μέσα στο μάθημα της κρίσης που εμείς δημιουργήσαμε». Και είναι σίγουρα επικίνδυνο δείγμα θράς, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ όχι μόνον να μην δίνει γματα έμπρακτης εγκατάλειψης της αλαζονείας αλλά να αποκαλεί τη διαδικασία διερεύνησης και απονομής

κυρώσεων για το «σκάνδαλο Κοσκωτά» ως «βρόμικο '89». Αυτό, αν δεν λαθεύουμε, προεικάζει διαδικασίες «ρεβάνς» εστεμμένες από τη φαντασίωση ενός «μεγάλου και πλειοψηφικού ρεύματος».

«Τακτοποίηση λογαριασμών» – ή μήπως;...

Μπορεί η αυριανή κυβέρνηση να σημαίνει πράγματι τη «θριαμβευτική επάνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία» και την αποπομπή της «κλίκας Μητσοτάκη», όπως ανέφερε ο κ. Παπανδρέου – χαρακτηριστικά για τη νοοτροπία του ανδρός που δεν έχει πρόβλημα εξομίωσης με το επίπεδο του αντιπάλου του. Όμως το ζητούμενο των εκλογών δεν είναι αυτό, δεν είναι η τακτοποίηση λογαριασμών με τον αντίπαλο και προς όφελος των ημετέρων. Το ζητούμενο είναι κυρίως να αφαιρεθεί η λάσπη και ο βούρκος που κατακλύζουν όλο και πιο αποπνικτικά τον δημόσιο βίο.

Ως προς αυτό, οι συμπεριφορές της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ μάλλον είναι οι παλαιότεν γνωστές όσο και ακατάλληλες. Θα ήταν ευχής έργον η κύρωση που πρέπει να υποστεί η Ν.Δ. για την κυβερνητική πολιτεία και το δύσσομο ήθος της, να μην συνοδευτεί από «επανόδους» προδιαγραμμένης κοινής πορείας.

ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ και ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

«ΒΙΛΧΕΛΜ ΡΑΪΧ»

ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ

- Διαπροσωπικές σχέσεις
- Σώμα και χαρακτήρας
- Δημιουργικότητα - έκφραση

Πληροφορίες:

ΚΕΝΤΡΟ «Β. ΡΑΪΧ»,

Μεγάλου Σπηλαιίου 3,

Αμπελόκηποι, τηλ. 6410160

Δευτέρα - Πέμπτη 6-8 μ.μ.

ΣΧΟΛΗ ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Δι' αλληλογραφίας και επικοινωνίας

Ήρθε η ώρα ν' απαλλαγούμε από την ΠΑΡΑΝΟΙΑ του ελευθέρου κόσμου· από την Εξουσία του ΣΚΟΤΟΥΣ.
Ήρθε η ώρα να σταματήσουν οι ΠΑΡΑΦΥΣΙΚΕΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ· η ΚΑΤΑΛΗΨΗ των ΕΓΚΕΦΑΛΩΝ των ανθρώπων από την Αράχνη του Σατανιάτου. Ήρθε η ώρα για ένα ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΖΩΗΣ υπέρ του Παγκοσμίου λαού.

ΣΧΟΛΗ ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Η ατραπός της αλήθειας των ΜΥΣΤΙΚΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ όλων των εποχών και όλων των πιθανών κόσμων για την ΕΚΡΗΞΗ της ΖΩΗΣ, για τη ΝΕΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ, για τον φωτισμό, την ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ, την ευδαιμονία· για τη δημιουργία του ΝΕΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ και του ΚΟΣΜΟΥ.

Διδάσκει: ανθρώπους, δαίμονες, μαχάτμας και θεούς.

Μόνον για νέους και νέες από 24-40 ετών.

Δ/ νση: Γιώργος Καμπασακάλης Νικόκλεια Σερρών
62200, τηλ. 0322-41076 τον Απείριο

Αριστερά: Το όραμα αφυδατώνεται

του Τάσου Παππά

Συνήθως ο έλεγχος περί αξιοπιστίας των κομμάτων παρακολουθεί εκείνους τους σχηματισμούς που ασκούν κυβερνητική εξουσία. Στην περίπτωση αυτή, τα πράγματα είναι σχεδόν απλά. Συγκρίνεις τα προλεγόμενα των εκλογών με τα εφαρμοζόμενα κατά τη διάρκεια της διαχείρισης και καταλήγεις σε κάποιο συμπέρασμα. Η δυσκολία είναι απείρως μεγαλύτερη όταν η προσέγγιση αφορά στην Αριστερά αφού στο ερευνητικό πεδίο χρειάζεται να συνυπολογισθούν οι ανακατατάξεις στο παγκόσμιο επίπεδο η υποχώρηση της αριστερής ιδεολογίας και η αφυδάτωση του κινητήριου οράματος.

Οταν προσεγγίζεις την Αριστερά, η ανάλυση οφείλεται να εκκινεί από την αρχή της επιείκειας! Πολύ περισσότερο που στην Ελλάδα το μεγαλύτερο μέρος –στο παρελθόν– της παραδοσιακής Αριστεράς διατηρούσε στενές σχέσεις με το παγκόσμιο κέντρο του «κομμουνισμού» και με την κατάρρευση ένωσε το έδαφος να φεύγει κάτω από τα πόδια του, έμεινε μετέωρο, αμήχανο και υποχρεώθηκε να καλύψει ιδίους «εξόδοις» τα κενά που άφηνε η αποχώρηση από το προσκήνιο του μεγάλου προστάτη αδελφού. Η χρόνια ιδεολογική εξάρτηση είχε αποτέλεσμα να κλείσουν όλοι οι ζωογόνοι πόροι του κόμματος. Η φυσιολογικότερη λοιπόν αντίδραση ήταν η περιχαράκωση, η φυγή προς τα πίσω, η οχύρωση στα «κεκτημένα». Αυτός είναι ο δρόμος που ακολούθησε το ΚΚΕ μετά τη διάσπασή του και τη διάδοση του Συνασπισμού.

Να εξηγούμαστε: το ΚΚΕ δεν είναι δυνατόν να εγκληθεί για αναξιοπιστία. Παραμένει φανατικά σταθερό στις γενέθλιες αναφορές του (μαρξισμός - λενινισμός, δημοκρατικός συγκεντρωτισμός - προλεταριακός διεθνισμός). Ακολουθεί με συνέπεια την ίδια, εδώ και χρόνια, πολιτική –με ορισμένες ανέξοδες τροποποιήσεις– και κυρίως αναφέρεται στις ίδιες κοινωνικές ομάδες. Δεν έχει απαλλαγεί από τα στερεότυπα που διαποτίζαν την πρακτική του από τη στιγμή της γέννησής του – κόμμα - πρωτοπορία, τα συνδικάτα ιμάντες μεταβίβασης της κομματικής γραμμής. Όλα αυτά είναι στοιχεία παροιμιώδους συνέπειας, σε βαθμό, θα λέγαμε, αγκύλωσης. Γι' αυτά ακριβώς τα σημεία το ΚΚΕ είναι ευάλωτο στη συστηματική κριτική.

Όσο αραιώνουμε...

Από την ώρα που το ΚΚΕ απαλλάχτηκε από το «βάρος» των ανανεωτικών, οι οποίοι είχαν καταλάβει τα καίρια πόστα του κόμματος και έδιναν τον τόνο στις δημόσιες δραστηριότητές του, ήταν πολύ εύκολο να εξασφαλίσει την ιδεολογική καθαρότητα – στόχος όλων των δογματικών και γραφειοκρατικών μηχανισμών. Η νέα πραγματι-

κότητα εξανάγκασε το κόμμα –ως συλλογική οντότητα– προσαρμόσει τον πολιτικό του λόγο στις ανάγκες του εναπομείναντος στελεχικού δυναμικού αλλά και του κομματικού πληθυσμού, ο οποίος εξακολουθούσε να φαντασιώνεται με το μεγαλείο της μπολσεβίκικης επανάστασης, δηλαδή τις βίαιες ρήξεις με την καθεστηκυία τάξη. Ενώ υπάρχει ένας φαύλος κύκλος ή, αν θέλετε, μια διαλεκτική σχέση. Ο καθοδηγητικός πυρήνας του κόμματος είχε δυνατότητα να δώσει στους οπαδούς αυτό που ήθελαν αυτό που ήταν σε θέση να αφομοιώσουν χωρίς περιττά κραδασμούς και αναζητήσεις. Ίσως είναι από τις λίγες φορές στην ιστορία του ΚΚΕ που η ποιότητα της καθοδηγητικής ομάδας είναι ευθέως ανάλογη των πενιχρών απτήσεων της κομματικής δάσης. Το ΚΚΕ, μ' άλλα λόγια απευθύνεται στα πιο καθυστερημένα πολιτικά στρώματα της ελληνικής κοινωνίας και η εδραία και διαχρονική σχέση μαζί τους προϋποθέτει ανάλογης ποιότητας στελεχικό δυναμικό.

Το ΚΚΕ λοιπόν, μπορεί να κατηγορηθεί για πολιτικό πρωτογονισμό και αριστερισμό αλλά όχι για αναξιοπιστία.

- Είναι συνεπής με την ιστορία του ΚΚΕ η Αλέκα Παπαρήγα όταν μιλά για μεγαλοϊδεατικό βενιζελισμό, ο οποίος κατά την κρίση της, σώρεσε δεινά στη χώρα, αλλά είναι τουλάχιστον ανιστόρητη αυτή η εκδοχή αφού, εν πάσει περιπτώσει, η έκταση της σημερινής Ελλάδας είναι μεγάλο αποτέλεσμα της πολιτικής του Ε. Βενιζέλου. Άλλως τα σύνορά μας θα ήταν μέχρι τη Μελούνι.

- Είναι συνεπή τα στελέχη του ΚΚΕ που επιτίθενται σφοδρότητα κατά της σοσιαλδημοκρατίας και των κομμουνιστικών της αναφορών –έτσι επιβάλλει η πολύχρονη διαμάχη– αλλά είναι εξίσου φανερή η τεράστια αφαίρεση που γίνεται, αφού στο κάτω - κάτω, έστω και αναδρομικά η ιστορία δικαίωσε τον Κάουτσκι και όχι τον Λένιν ή εξάμβλωμα του Στάλιν.

- Είναι συνεπής ο λόγος του ΚΚΕ που διεκδικεί για τα εαυτό του προνομιακά τους τίτλους αριστεροσύνης –είναι είναι το κόμμα– αλλά είναι ταυτόχρονα και νηπιακά

πολιτικός λόγος λεηλατείται

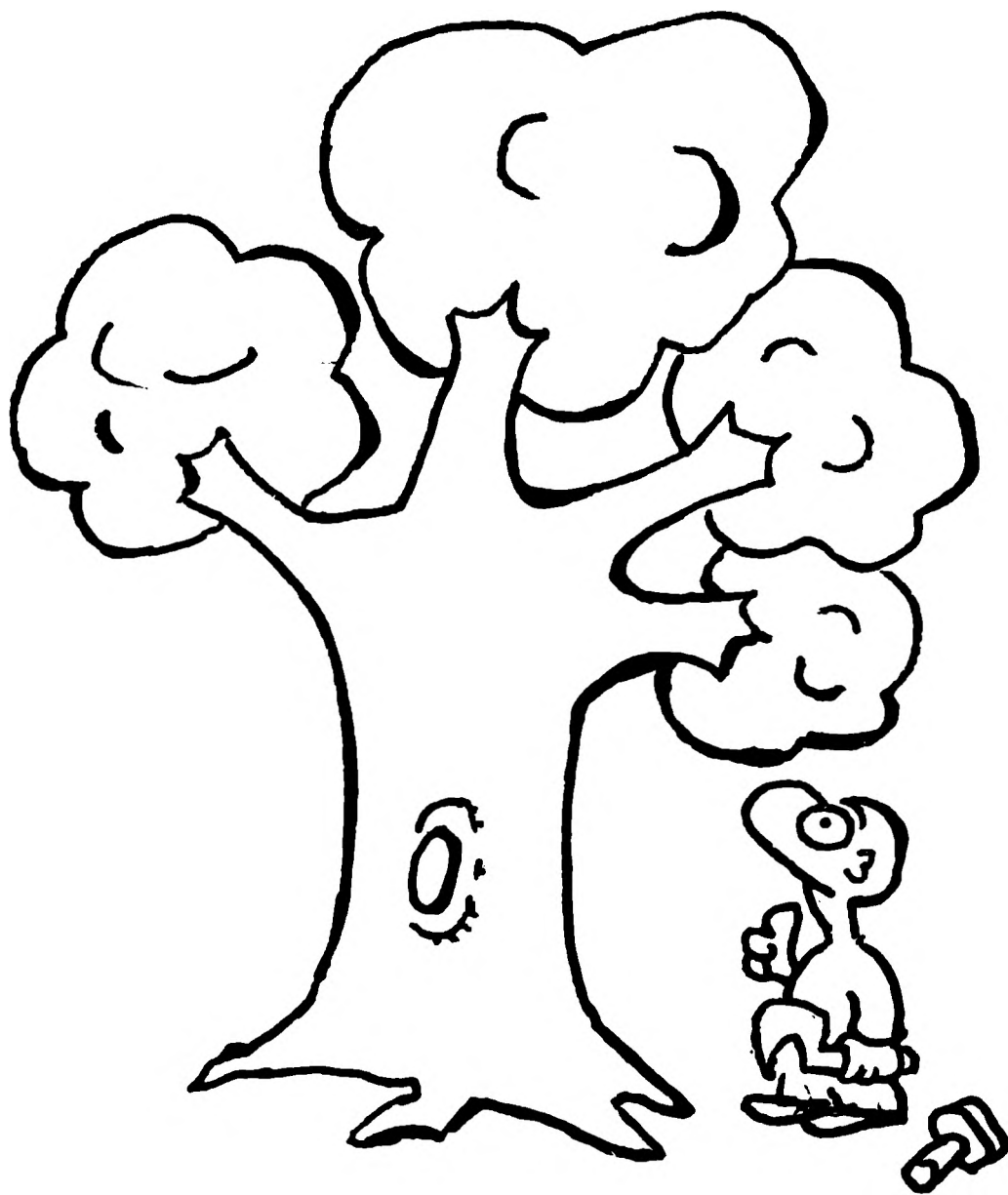
κού, όπως η παγκόσμια εμπειρία έχει καταγράψει, η σιαλιστική ιδεολογία –σ’ όλες τις εκφάνσεις της– δεν ορεί να περιορισθεί μόνο στα όρια ενός σχηματισμού.

Είναι συνεπής απέναντι στη θεωρία και ειλικρινής ως τις προθέσεις ο λόγος σχετικά με την πρωτοπορία της γατικής τάξης αλλά είναι παραλλήλως και εκτός τρεχού-ς πραγματικότητας, μιας και οι βιομηχανικοί εργάτες ώνονται έναντι της υπαλληλίας του δημόσιου και ιδιω-ού τομέα.

Είναι αγωνιώδης και για αυτό συμπαθής η προσπάθεια προβληθεί πάση θυσία ένα εναλλακτικό του καπιταλι-ού μοντέλο για να ικανοποιηθούν οι ιδεολογικές και χολογικές ανάγκες μελών και οπαδών. Ποια όμως είναι πρότυπα που προτείνονται; Το εξωιστορικό –γι’ αυτό ιπροσωρινό– καθεστώς της Κίνας (μισός σκληρός καπι-ισμός, μισός κρατικογραφειοκρατικός «σοσιαλι-ός»). Η ψυχορραγούσα Κούβα με τον ηρωικό Φιντέλ στρο. Η σιωπή νεκροταφείου της Β. Κορέας του φωτο-τη ήλιου **Κιμ Ιλ Σούνγκ**. Εδώ έφθασαν στο σημείο και ωτοκλασάτα στελέχη του υπαρκτού να μεταμφιέζονται αρνούμενα το παρελθόν τους, προκειμένου να διασω-ύν. Ή, ακόμη χειρότερα, αρχηγοί νέων κομμάτων λοι-ρώντας την προσωπική τους ιστορία σημειώνουν περι-νεις νίκες ομνύοντας στα ιδεώδη του παραδοσιακού πιπάλου, της σοσιαλδημοκρατίας. (Ο νικητής των εκλο-ν στην Πολωνία, Κβασνιέβσκι, πρώην υπουργός Αθλη-μού στις κομμουνιστικές κυβερνήσεις, δήλωσε μία μέρα ά τον θρίαμβο του κόμματός του: «Δεν είμαστε κομ-ουνιστές, δεν είμαστε μετακομμουνιστές, είμαστε σο-λδημοκράτες»).

Ο ΣΥΝ δεν έχει τίποτα

ορίς τις σαφείς ιδεολογικές αναφορές του ΚΚΕ ο ΣΥΝ ι μ’ ένα πολιτικό προσωπικό που προέρχεται από δια-ρετικούς χώρους και το οποίο συνάπτει ετερόκλητες ι άρα επισφαλείς συμμαχίες, είναι εκτεθειμένος στις ηγορίες για αναξιπιστία. Ο πολιτικός και ιδεολογι-ς του λόγος μοιάζει απελπιστικά μ’ αυτόν του ΠΑΣΟΚ. κοινωνικός χώρος στον οποίον αναφέρονται έχει προ-λλού καταληφθεί από το ΠΑΣΟΚ. Μια σειρά στελέχη «αναχώρησαν» ήδη για τη σοσιαλδημοκρατία, ενώ στο-υτετικό του συνεχίζονται οι συζητήσεις για το αν πρέ-το κόμμα να ενταχθεί στη Διεθνή της Σοσιαλδημοκρα-ς ή να αναζητήσει τις σύμμαχες δυνάμεις του σε άλλα-ία που η ιδεολογική κρίση έχει καταστήσει πολύ ρευ-ί. Η «συνεργασιολογία» που ταλαιπώρησε τον ΣΥΝ στα-ώτα βήματά του φαίνεται πως έχει υποχωρήσει αλλά θα-μιουργήσει μείζονα προβλήματα στη συνοχή του όταν-θει το πλήρωμα του χρόνου. Όταν και εάν δηλαδή ο-Ν κληθεί να στηρίξει ή να αποδοκιμάσει την πολιτική-περιφορά του κυβερνητικού ΠΑΣΟΚ. Οι αλληλοσυ-ρουόμενες γραμμές έχουν προκαλέσει το φαινόμενο της

πολυγλωσσίας που κουράζει αφόρητα τη βάση και την οδηγεί στην ιδιώτευση.

Η ενότητα του Συνασπισμού θα δοκιμασθεί όπως και η αξιοπιστία του, την επομένη των εκλογών. Εάν υπερβεί το όριο του 3%, τα προβλήματα λιγοστεύουν χωρίς να εξαφανίζονται! Εάν όμως συμβεί το αντίθετο, τότε πολλοί φοβούνται ότι θα σημάνει η αρχή της εξαύλωσης του κόμματος, δεδομένου μάλιστα ότι αρκετά στελέχη του έχουν μπολιαστεί από το «μικρόδιο» του κοινοβουλευτισμού και δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τους εαυτούς τους σε άλλο επίπεδο της πολιτικής.

Οφείλουμε πάντως να ομολογήσουμε ότι το τελευταίο διάστημα ο ΣΥΝ δίνει την εντύπωση κόμματος με σοβαρότητα. Εξασφάλισε τη μέγιστη δυνατή συσπείρωση των στελεχών του, αμύνεται αποτελεσματικά στις επιθέσεις του ΚΚΕ και δεν πέφτει, τουλάχιστον φανερά, στην παγίδα των ίσων αποστάσεων μεταξύ Ν.Δ. και ΠΑΣΟΚ, χωρίς βεβαίως να υποστέλλει την κριτική του προς το ΠΑΣΟΚ. Το ζητούμενο είναι αν αυτή η συσπείρωση θα έχει συνέχεια και δεν θα διαλυθεί σε περίπτωση εκλογικής αποτυχίας. □

Βουλευτική αποζημίωση, επιδόματα

της Γεωργίας Δάμα

Ξεπερνά το ένα εκατομμύριο ο μισθός των βουλευτών, δίχως να προστεθούν στις αποδοχές οι αναρίθμητες ατέλειες. Οι παροχές και τα επιδόματα αρχίζουν από τα αεροπορικά εισιτήρια και τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις φθάνοντας έως και το επίδομα γραμματοσήμων!

Συχνά, όταν η συζήτηση φτάνει στα οικονομικά των εκπροσώπων του λαού στη Βουλή, οι περισσότεροι καγχάζουν για τους «φτωχούληδες του λαού», που τάχα η βουλευτική τους αποζημίωση και άλλα προνόμια δεν τους επαρκούν για να ασκούν το δραχμοδόρο «λειτουργημά» τους. Κάποιοι άλλοι, πιο συγκρατημένοι, πιστεύουν ότι, παρά το ύψος της βουλευτικής αποζημίωσης, η οποία αγγίζει περίπου το 1 εκατομμύριο δραχ. μηνιαίως, δεν επαρκεί για να τα δγάλουν πέρα. Ποια είναι η αλήθεια;

Στο ρεπορτάζ που ακολουθεί δεν θα υπάρξει απάντηση. Απλώς στοιχεία θα παραθέσουμε, τα οποία συλλέξαμε εντυφώντας στα έγγραφα των οικονομικών υπηρεσιών της Βουλής και στα φύλλα της *Εφημερίδος της Κυβερνήσεως*. Είναι τα επίσημα στοιχεία, και φωτίζουν το θέμα των αποζημιώσεων του βουλευτή. Δεν μας απασχόλησε, κατά τ' άλλα, ούτε το θέμα των άλλων προσόδων των βουλευτών ούτε η περίπτωση ενάσκησης του κανονικού τους επαγγέλματος κατά τη διάρκεια (και πολλές φορές σε βάρος) της κανονικής τους θητείας.

Και έτσι, ωστόσο, δεν μοιάζει να αρμόζει ο χαρακτηρισμός «φτωχούληδες του λαού» στους βουλευτές μας.

Μέσα σε δύο ρευστές χρονικές περιόδους, το 1986 και το 1993, ψηφίστηκαν δύο νόμοι με τους οποίους αυξήθηκαν εντυπωσιακά οι μηνιαίες αμοιβές των βουλευτών – η επωνομαζόμενη επίσημα «βουλευτική αποζημίωση». Τα τυπικά προσκόμματα ξεπερνιούνται εύκολα χάρη στο μισθό των δικαστικών. Όταν, δηλαδή, αυξάνονται με νομοθέτημα οι αποδοχές των δικαστικών, με τη μέθοδο της εξομοίωσης αυξάνεται ταυτόχρονα και η βουλευτική αποζημίωση.

Τα τεράστια έξοδα των γραφείων και η συχνά εντυπωσιακή τους παρουσίαση είναι γνωστό ότι καλύπτονται σε μεγάλο ποσοστό από το Ελληνικό Δημόσιο. Μια ακόμη σημαντική πηγή εσόδων, αποτελούν τα ίδια τα κόμματα, τα οποία, όμως, σε όλη τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου, φροντίζουν να κάνουν και κάποιες κρατήσεις από το μισθό τους. Είναι επίσης γνωστό ότι υπάρχουν αρκετοί άδηλοι πόροι και εισφορές από ιδιώτες και επιχειρηματικούς κύκλους, επίσημα αλλά και πολλές φορές ανεπίσημα ή ανεξέλεγκτα.

- Την περίοδο της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, ιδιαίτερα μετά το 1974, οι επίσημες αυξήσεις του μισθού των βουλευτών είναι δύο. Η πρώτη ορίστηκε με το νόμο 1587/86 (ΦΕΚ 150), η οποία, όμως, ίσχυσε από το μήνα Ιούλιο του 1987. Με το νόμο αυτό η βουλευτική αποζημίωση (δίχως τα επιδόματα) έφθασε από τις 168.951 δραχ. στις 203.853.

- Για δεύτερη φορά ψηφίστηκε στις 11 Οκτωβρίου του

1991 ο νόμος 1968/91 (ΦΕΚ 150). Με το νομοθέτημα η βουλευτική αποζημίωση από τις 413.375 φθάνει στις 611.560. Κατόπιν κάποιων αντιδράσεων, όμως (περί λιτότητας, γαρ), στις 18 Οκτωβρίου του 1991 (ΦΕΚ 150) ο νόμος ανεστάλη για να εφαρμοσθεί κανονικά δεβελίως την 1.1.1993. Σήμερα η βουλευτική αποζημίωση ανέρχεται στο ποσό των 636.022 δραχμών.

Ένας μισθός... από επιδόματα

Ουσιαστικά, όμως, η βουλευτική αποζημίωση διπλώνεται μέσω των επιδομάτων. Τα διόλου ευκαταφρόνιμα επιδόματα, αν προστεθούν, υπολογίζεται ότι ξεπερνούν το μισό εκατομμύριο, ενώ στην εξέλιξη τους αυξάνονται κάθε χρόνο.

- Το επίδομα οργάνωσης γραφείου ισχύει από το 1981. Τότε είχε δοθεί το απόλυτο ποσό των τριών χιλιάδων στους βουλευτές Αθήνας και Πειραιώς και πέντε χιλιάδων για τους βουλευτές της επαρχίας.

Με νομοθέτημα του 1981, το σταθερό ποσό διαμορφώθηκε σε ποσοστό. Για τους βουλευτές Αθήνας και Πειραιώς ορίζεται το ποσό του 10% του μισθού τους και για τους βουλευτές της επαρχίας το 15%.

Το 1989 με νέο νόμο διαμορφώνεται αντιστοίχως σε 20% και 25% και από το 1991 φθάνει το 20% και 25% του μισθού. Έτσι σήμερα το επίδομα οργάνωσης γραφείου των βουλευτών Αθηνών και Πειραιώς ορίζεται στις 127.200 δραχμές, ενώ για τους βουλευτές της επαρχίας τις 190.800 δραχμές.

- Τα έξοδα κινήσεως βουλευτών αποτελούν ένα επίσημο σημαντικό εισόδημα. Ανέρχεται στο ποσό των είκοσι χιλιάδων για κάθε επίσημη παρουσία βουλευτών Αθηνών και Πειραιώς και από σαράντα έως ογδόντα χιλιάδες για τους βουλευτές της επαρχίας. Τα κονδύλια αυτά, εφόσον χαρακτηρίζονται ως έξοδα κινήσεως (θενζίνη), εξαιρούνται από την χιλιομετρική απόσταση της κάθε εκλογικής περιφέρειας.

Τα έξοδα κινήσεως, δεβελίως, δίδονται στους βουλευτές της επαρχίας ταυτόχρονα με την αεροπορική ατέλεια.

Προσθέτοντας τη βουλευτική αποζημίωση που ανέρχεται στο ποσό των 644.022 δραχμών, το επίδομα οργάνωσης γραφείου 161.000 δραχμές, τα έξοδα κινήσεως 80.000 δραχμές και τα ταχυδρομικά τέλη αξίας 60.000 δραχμών, το σύνολο των αποδοχών φθάνει τις 945.000 δραχμές. Το ποσό αυτό, αν υπολογισθούν και συμπεριληφθούν οι ατέλειες, όπως και τα χρήματα που προστίθενται από συμμετοχή των βουλευτών στις συνεδριάσεις, το ποσό αυτό ξεπερνά κατά πολύ το ένα εκατομμύριο.

Οχμές για τους «φτωχούληδες του λαού»

ΔΩΡΕΑΝ ΚΑΙ ΣΤΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ!

Και δικοί τους υπάλληλοι

το 1982, κατόπιν σχετικού νομοθετήματος, οι βουλευ-
πέκτησαν το δικαίωμα να διορίζουν οι ίδιοι επί-
άσει έναν υπάλληλό τους, καθαρά προσωπικής επι-
ς τους. Το 1990 προστέθηκε ένας ακόμη υπάλληλος
ένα χρόνο αργότερα, με νέα απόφαση, το υπαλληλικό
ωπικό των βουλευτών έγινε τριμελές. Η επιλογή του
εκριμένου προσωπικού εξακολουθεί να εξαρτάται
λειστικώς από τους βουλευτές, αλλά με την τελευταία
ασή τους το προσωπικό προέρχεται από αποσπάσεις
ημοσίου τομέα.

α πολύ σημαντική παροχή είναι τα δάνεια των βου-
ον. Δυόμισι χρόνια θητεία στη Βουλή θεωρούνται
τά ώστε να δίδονται δάνεια της τάξης των δώδεκα
μηνυρίων

Απεριόριστες ατέλειες

ς από τη γνωστή ατέλεια των αυτοκινήτων δύο χιλιά-
νδικών, στους βουλευτές παρέχονται αρκετές ακόμη
ιες, οι οποίες ισχύουν με βάση το Ζ΄ ψήφισμα του
αλλά διαφοροποιούνται και βεβαίως αυξάνονται
ακά

τός από την ταχυδρομική ατέλεια, οι βουλευτές απο-
ίνουν και την τηλεφωνική. Πεντακόσιες υπεραστι-
συνδιαλέξεις μηνιαίως είναι δωρεάν και ρυθμίζονται
θείαν μέσω του ΟΤΕ.

αν η εκλογική περιφέρεια είναι στην επαρχία παρέ-
και αεροπορική ατέλεια. Τα δωρεάν εισιτήρια καλύ-
πενήντα δύο αεροπορικές μετακινήσεις το χρόνο.

επιπλέον, στους βουλευτές παρέχεται το δικαίωμα της
ίν μετακίνησης, με όλα τα συγκοινωνιακά μέσα, με
το Ζ΄ ψήφισμα της Βουλής (πλοία, λεωφορεία, τρέ-
με τα δύο χιλιάδες κυβικά, βεβαίως, δεν είναι δυνα-
α εκμεταλλευτούν αυτή τη δυνατότητα. Επιπλέον,
χει γίνει γνωστό αν ο Κ. Μητσοτάκης στη μοναδική
ομή που έκανε τον χειμώνα με το τρόλεϊ πλήρωσε
ηριο.

πολύ παλιός νόμος που αφορά την ταχυδρομική
ια ισχύει ακόμη από την εποχή που η τηλεφωνική
ινωνία ήταν πολυτέλεια. Με την αρχική απόφαση, οι
υτές έπαιρναν την αξία πεντακοσίων γραμματοσή-
αντί για τα γραμματόσημα. Ο νόμος αυτός ισχύει έως
ρα, παρ' όλη την τηλεφωνική ατέλεια.

1991 με το νέο ψήφισμα αυξήθηκε το επίδομα των
ορομικών τελών και από την αξία των πεντακοσίων
ατοσήμων ορίσθηκε στα χίλια. Έτσι, τώρα, αυτό το
υπολογίζεται στις εξήντα χιλιάδες μηνιαίως, ενώ
φατα καταργήθηκε η ατέλεια της τηλεγραφικής επι-
ονίας.

ραν της ταχυδρομικής τηλεφωνικής και συγκοινω-
ς ατέλειας, στους βουλευτές παρέχεται το δικαίωμα
ωρεάν υγειονομικής περίθαλψης, όπως και δώρα
όν και επιδόματα αδείας από περισσότερες της μιας
ν (ασφαλιστικούς οργανισμούς και δημόσιο ταμείο).

Κι όμως. Ανάμεσα στα άλλα προνόμια, οι βουλευτές έχουν και τζάμπα εισιτήριο στα λεωφορεία! Διαβάστε τι λέει σχετική εγκύκλιος της Βουλής των Ελλήνων που εκδόθηκε στις 15.12.1977.

1. Οι βουλευταί δικαιούνται, κατ' εφαρμογήν των ορισμών της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Ζ΄ Ψηφίσματος:

α) Να χρησιμοποιούν το σιδηροδρομικόν δίκτυον της χώρας άνευ περιορισμού προορισμού, εντός της Επικρατείας, ταξιδεύοντες εις την Α΄ θέσιν.

β) Να χρησιμοποιούν τα υπό ελληνικήν σημαίαν πλοία εσωτερικών γραμμών, ταξιδεύοντες εις την Α΄ θέσιν.

γ) Να χρησιμοποιούν ελευθέρως τα υπεραστικά λεωφορεία ταξιδεύοντες εντός της Επικρατείας.

2. Τα εκδοτήρια εισιτηρίων του ΟΣΕ και πας προς έκδοσιν τούτων αρμόδιος, αι κατά τόπους λιμενικαί αρχαί, Ναυτιλιακά Πρακτορεία και πας προς έκδοσιν των εισιτηρίων αρμόδιος και τα πρακτορεία εκδόσεως εισιτηρίων των λεωφορείων, υποχρεούνται να παρέχουν εις τον ταξιδεύοντα βουλευτήν τας απαιτούμενας διευκολύνσεις διά την ακώλυτον και ταχείαν μετακίνησιν αυτού.

3. Η κατά την προηγουμένην παράγραφον ατέλεια της ελευθέρας κυκλοφορίας των βουλευτών πραγματοποιείται επί τη απλή επιδείξει της υπό της Βουλής παρεχομένης ταυτότητος, παρεχομένων εις τον βουλευτήν των εν χρήσει, ή επί τούτω διαμορφουμένων δελτίων ατε-
λους μεταφοράς.

Αποζημίωση και για τα θερινά τμήματα

Ένα αρκετά υψηλό εισόδημα που προστίθεται στη βουλευτική αποζημίωση προέρχεται από τη συμμετοχή των βουλευτών στις συνεδριάσεις των επιτροπών.

Δεν είναι εύκολο να υπολογισθεί ο αριθμός των επιτροπών, αλλά η κάθε επιτροπή υπουργείου συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές το μήνα. Η αμοιβή για τη συμμετοχή των βουλευτών στις επιτροπές ορίζεται ποσοστιαία με το 1/20 της βουλευτικής αποζημίωσης. Ανέρχεται, λοιπόν, στις τριάντα χιλιάδες για την κάθε συνεδρίαση.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι τρία θερινά τμήματα στα οποία συμμετέχουν ανά εκατό και οι τριακόσιοι βουλευτές θεωρούνται... επιτροπές. Υπάρχει δηλαδή νομοθετημένη, επιπλέον, αποζημίωση τριάντα χιλιάδων, για κάθε συμμετοχή των βουλευτών στα θερινά τμήματα, τα οποία συνεδριάζουν τουλάχιστον δεκαπέντε φορές το καθένα.

Ένα επίσης εντυπωσιακό στοιχείο αποτελεί η συνταξιοδότησή τους. Οι βουλευτές έχουν τη δυνατότητα συνταξιοδότησης με μια μόνο τετραετία. Ο νόμος ορίζει, όμως, ότι αρκεί μια τετραετία, όταν είναι ημερολογιακά πλήρης. Η μόνη πλήρης τετραετία που υπήρξε έως σήμερα είναι από το 1985 έως το 1989.

Έτσι οι πρόωρες εκλογές της 10ης Οκτωβρίου δημιούργησαν έντονο πρόβλημα, αφού αποκλείστηκαν αρκετοί νέοι βουλευτές που εκλέχθηκαν για πρώτη φορά το διάστημα έως τον μήνα Απρίλιο και οι οποίοι χάνουν τη συνταξιοδότησή τους.

του Γιάννη Κωστάκη

Ο Πειραιάς θεωρείται για την Αριστερά προνομιακή εκλογική περιφέρεια που σχεδόν πάντα εκλέγοντο βουλευτές της, από τα πιο γνωστά μάλιστα ονόματα. Βουλευτής Πειραιά ήταν ο Γρ. Λαμπράκης και προδικτατορικά ο Μ. Θεοδωράκης, και ο Α. Μπριλάκης. Είναι χαρακτηριστικό ότι 1958 η ΕΔΑ είχε εκλέξει στον Πειραιά οκτώ βουλευτές (τέσσερις στην Α' και τέσσερις στην Β'). Μεταδικτατορικά από τον Πειραιά έχουν εκλεγεί στη Βουλή οι Α. Αμπατιέλος, Δ. Γόντικας, Ν. Καλούδης, Ν. Κεπέσης κ.ά. Το στοίχημα λοιπόν που βάζει σε αυτές τις εκλογές η Αριστερά είναι αν συνεχιστεί η παράδοση.

Η Α' εκλογική περιφέρεια έχει όμως και ένα γενικότερο ενδιαφέρον. Τις περισσότερες φορές το εκλογικό της αποτέλεσμα είναι σχεδόν ίδιο με το πανελλήνιο, με μια απόκλιση δύο ή τριών ποσοστιαίων μονάδων. Για παράδειγμα, το 1981 η Ν.Δ. είχε πανελλαδικό ποσοστό 35,86% και στο Πειραιά 34,17% ενώ τα ποσοστά του ΠΑΣΟΚ ήταν αντίστοιχα 48,06% και 48,17%. Τον Νοέμβριο 1989 η Ν.Δ. είχε στον Πειραιά 47,95% και πανελλαδικά 46,19%, το ΠΑΣΟΚ 38,75% και 40% ενώ ο ενιαίος ΣΥΝ 11,26% με πανελλαδικό ποσοστό 10,97%. Τούτο δεν είναι τυχαίο, αφού στην Α' Πειραιά (που περιλαμβάνει εκτός του κεντρικού Πειραιά τα νησιά Αίγινα, Μέθανα, Πόρο, Ύδρα, Σπέτσες φτάνει ως τα απομακρυσμένα Κύθηρα) ζουν όλα τα στρώματα και οι τάξεις της ελληνικής κοινωνίας.

Εν αγνοία της Νομαρχιακής Επιτροπής της Ν.Δ. και πολύ περισσότερο της οργανωμένης της βάσης έγινε το ψηφοδέλτιο για τον Πειραιά, όπως εξάλλου συνέβη και για τις άλλες περιοχές της χώρας. Η περί τον Κ. Μητσοτάκη ηγετική ομάδα, πέραν του προβλήματος που είχε να αντιμετωπίσει, να συμπεριλάβει δηλαδή κατά το δυνατόν πρόσωπα ελεγχόμενα από την «οικογένεια», έπρεπε να βρει λύση και στα «πείσματα» του Πειραιώτη δελφίνου Α. Ανδριανόπουλου. Τελικά θυσιάστηκε ο πρώην πρόεδρος του ΟΛΠ Β. Κούτσης, αν και είχε παραιτηθεί από τη θέση του, με την υπόσχεση ότι θα περιληφθεί στη λίστα. Έλα όμως που ένα τέτοιο ενδεχόμενο υπήρχε φόβος να αφαιρέσει ψήφους από τον κ. Ανδριανόπουλο και έτσι να χάσει την τιμή του πρώτου Πειραιώτη βουλευτή. Η Σολωμόντειος λύση που βρέθηκε ήταν η... δέσμευση της Ν.Δ. ότι ο κ. Κούτσης θα είναι σε εκλόγιμη θέση στο ψηφοδέλτιο των ευρωεκλογών του χρόνου. Κατά τα άλλα αναμένεται σφαγή, αφού οι εκτιμήσεις λένε ότι στην Α' Πειραιά θα χάσει μια από τις τέσσερις έδρες που σήμερα έχει. Ποιος θα είναι ο «τυχερός» θα το μάθουμε το βράδυ των εκλογών. Μέχρι τότε θα γίνουμε μάρτυρες σκηνών απείρου κάλους στη μάχη για την επικράτηση.

Με τη σιγουριά της νίκης κατεβαίνει το ΠΑΣΟΚ στις εκλογές. Αυτό όμως είναι ούτως ή άλλως μια σοβαρή αιτία προβλημάτων, που δημιουργεί κατ' αρχήν ο διαγκωνισμός για το ποιος θα πρωτομπει στη λίστα. Με την ελπίδα μάλιστα ότι το ΠΑΣΟΚ θα είναι η προσεχής κυβέρνηση,

με ό,τι συνεπάγεται η διαχείριση της εξουσίας, αλλά και προοπτική να εκλέξει τρεις επιπλέον βουλευτές στον Πειραιά, η εσωκομματική διαμάχη προβλέπεται δραματική.

Οι κομματικοί υπεύθυνοι του ΠΑΣΟΚ ευελπιστούν να αποσπάσουν μια έδρα από τη Ν.Δ. στην Α' Πειραιά κάτι που θεωρείται πιθανό. Ο στόχος όμως των δύο αντεδρών στην Β' Πειραιά μάλλον πρέπει να ενταχθεί σε εξυπηρέτηση της προεκλογικής προπαγάνδας, παρά αντικειμενικές δυνατότητες, χωρίς βέβαια να αποκλείονται οι εκπλήξεις.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το πόσο έλαβε υπόψη ηγεσία του ΠΑΣΟΚ τη γνώμη της οργανωμένης βάσης κινήματος στην τόσο πολυδιαφημισμένη εσωκομματική ψηφοφορία. Δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Στη Πειραιά δεύτερος στις προτιμήσεις των μελών του ΠΑΣΟΚ, μετά τον γραμματέα της Νομαρχιακής Επιτροπής ήταν ο κ. Α. Βασιλείου, με 273 ψήφους. Για λόγους που γνωρίζει μόνο η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, αποκλείστηκε από τη λίστα, για να μπει στη θέση του ο συνδικαλιστής Ράλλης, που είχε συγκεντρώσει λιγότερο από 47 ψήφους. Την ίδια τύχη είχαν εξάλλου οι κ.κ. Γ. Χρονόπουλος με 170 ψήφους, Β. Σαραντίτης με 170 ψήφους, Γ. Πατσιλιάνος με 131 ψήφους, Α. Τζατζάνης με 109 ψήφους, Π. Αθανασιάδης με 105 ψήφους, ενώ θέση στο ψηφοδέλτιο βρήκε ο κ. Αθηνά Κατσαφάδου που συγκεντρώνει μόλις 67 ψήφους.

Στην Β' Πειραιά ο Ν. Γαλανός είχε βέβαιη τη συμμετοχή του στο ψηφοδέλτιο του ΠΑΣΟΚ, πολύ πριν το θέμα τι

α για την Αριστερά

κομματική βάση. Έλεγε μάλιστα ότι την υπόσχεση είχε από πολύ ψηλά. Το ερώτημα όμως που προκύπτει: θα εκτιμηθεί άραγε η στάση του στο Ειδικό Δικαστήριο και από τους άλλους συννυποψηφίους του, ώστε να του παραχωρήσουν τη θέση τους, και το κυριότερο η στάση του θα αποτελέσει την «κολυβήθρα του αμ» για τους ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ;

να άλλο γεγονός, που ίσως δεν στερείται αξίας για να λησθεί, είναι ότι όλοι οι δημοτικοί σύμβουλοι του Πειραιά που θεωρούνται στενοί συνεργάτες και ημετέρους των ενεργειών του δήμαρχου Στ. Λογοθέτη, κλητεύονται στις εσωκομματικές εκλογές του ΠΑΣΟΚ. Οι αντιδήμαρχοι Η. Τσιτάνης, Δ. Γκερλής, Α. Καραγιάννης, Μ. Αγιαννίδης πήραν αντίστοιχα 86, 77, 67 και 5 ψήφους.

Πολύ δύσκολα είναι τα πράγματα για τον ΣΥΝ στον Πειραιά. Ιδιαίτερα μετά τις γνωστές δηλώσεις του Μ. Ανδρουλάκη, παρά τις απόψεις που δημόσια διακρίνονται από την ηγεσία του κόμματος, σε ιδιωτικές συζητήσεις στελέχη που έχουν την ευθύνη της προεκλογικής προετοιμασίας εκτιμούν ότι πλέον οι ελπίδες είναι ελάχιστες. Όχι τόσο διότι ο Μ. Ανδρουλάκης χαιρεί κάποιας μορφής εκτίμησης στο χώρο της Αριστεράς όσο για τη μακροχρόνια που δημιουργούν υπέρ του ΠΑΣΟΚ και σε βάρος του ΣΥΝ οι ταυτόχρονες αποχωρήσεις στελεχών από τον πρώτο γραμμή, που τις τελευταίες μέρες έχουν πάρει τη μορφή χιονοστιβάδας.

Τα πράγματα δυσκολεύουν στον Πειραιά και από το γεγονός ότι το μόνο όνομα που έχει πανελλήνια απήχηση στον Πειραιά, ο οποίος όμως δεν έχει καμιά σχέση με τον Πειραιά. Η δε παρουσία του λειτουργεί περισσότερο σαν αδυναμία εξασφάλισης κάποιου γνωστού ονόματος του Πειραιά παρά συσπειρωτικά στις τάξεις του ΣΥΝ.

Η αντίθετη αισιοδοξία επικρατεί στις γραμμές του ΚΚΕ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η εβδομαδιαία εφημερίδα του Πειραιά *Πειραική Πολιτεία*, που κάθε άλλο παρά κεντρική είναι του κόμματος εκφράζει, σημειώνει «Το ΚΚΕ προετοιμάζει τον Σπύρο Χαλθατζή. Άνθρωπος με πολλά κομματικά προσόντα στον Πειραιά και από εκεί που έχουν φιλίες και επαφές με πολύ κόσμο. Η παρουσία του δίνει αναμφισβήτητητα στο ΚΚΕ ελπίδες όχι μόνο για αξιοπρεπή εμφάνιση αλλά ακόμα και για έδρα, σε περίπτωση που οι συνθήκες είναι τέτοιες που κάποιο από τα μεγάλα κόμματα θα στραβοπατήσει».

Από τις περισσότερες πιθανότητες έχει το ΚΚΕ για έδρα Β' Πειραιά. Αυτός, είναι εξάλλου ο λόγος που «μετακινήθηκε» από τη Λευκάδα ο Γ. Αραβανής, αφού δεν είχε καμιά ελπίδα να ξαναεκλεγεί στη μονοεδρική περιφέρεια διαίτερης πατρίδας του.

Αν και οι εκλογές της 10ης Οκτωβρίου ήταν λίγο πολύ αναμενόμενες, το πρώτο κόμμα που έκανε προεκλογική κίνηση στον Πειραιά, αμέσως μόλις ο Κ. Μητσοτάκης

βγήκε από το Προεδρικό Μέγαρο, ήταν η ΠΟΛ.Α. Ήταν έτοιμη αφού... κάτι παραπάνω γνώριζε από τους άλλους. Τα προβλήματά της όμως εμφανίστηκαν μετά. Αν και μέχρι τελευταία στιγμή προσπαθούσε να συγκροτήσει ψηφοδέλτιο στον Πειραιά όπου θα μετείχε ένα τουλάχιστον γνωστό όνομα, το μόνο που κατάφερε είναι η υποψηφιότητα του παλιού πολιτευτή της ΔΗ.ΑΝΑ. Γ. Σαβδόπουλου, που στις εκλογές του Ιουνίου του 1989, που πήρε μέρος, συγκέντρωσε 579 ψήφους. Ο δημοτικός σύμβουλος Γ. Σπυράκης, που μέχρι την τελευταία στιγμή ταλαντευόταν για το αν θα ήταν υποψήφιος βουλευτής, ίσως, αντί καλού, κάνει κακό στο κόμμα η συμμετοχή του. Οι υπόλοιποι υποψήφιοι είναι εντελώς άγνωστοι στον Πειραιά. Πάντως οι εκλογικοί επιτελείς της ΠΟΛ.Α. ελπίζουν και μιλούν ακόμη και για έκπληξη.

Γιάννης Κωστάκης

Μπι μούβι

Στη σύγχρονη ρωμαϊκή αρένα –την τηλεόραση– δεν αρκεί ο Λεβέντης, ο οποίος ευχεται να «πάθουν όλοι τους καρκίνο» για να εξηγήσει αργότερα ότι «κι ο Χριστός καταράστηκε...»! Μα τι κάνει ο αμερικανικός παράγων;

Μπι μούβι: (B-MOVIE αγγλ.) Ταινία θήτα διαλογής, χαμηλού προϋπολογισμού, με ατάλαντους ή άγνωστους (ή και τα δύο) συντελεστές και περιορισμένες αξιώσεις. Συνήθως αμερικανικής παραγωγής και αματηρού ή πορνογραφικού περιεχομένου.

Η δευτέρα εβδομάδα του τηλεοπτικού προεκλογικού αγώνα έχει σχεδόν όλα τα χαρακτηριστικά μιας μπι μούβι αγωνίας και τρόμου (thriller) προς το παρόν· στην πορνογραφία δεν φθάσαμε ακόμα, αλλά ας μην ξεχνάμε πως υπολείπονται ακόμα δύο εβδομάδες, κατά τη διάρκεια των οποίων ελπίζουμε πως θα φυλλορροήσουν και τα τελευταία ψευδεπίγραφα εχέγγυα «κοσμότητος», θα πέσουν τα πέπλα, και θα απολαύσουμε από το γυαλί τίποτα μαιτρέσες, κανένα εξώγαμο, κάποια ιδιωτικά δίτσια μετά δημοσίων αρετών.

Διότι, ως τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, οι εχέφρονες και φιλοθεάμονες τηλεθεατές έπληξαν μέχρι θανάτου. Κάθε σκηνή του προεκλογικού show, παρ' όλη τη συμμετοχή του αμερικανικού παράγοντα στη σκηνοθεσία (όπως επεσήμανε η κατά πάντων κατηγορούσα αρχή, δηλαδή η Αλέκα), ήταν η αναμενόμενη. Καμιά πρωτοτυπία στις ατάκες, καμιά δραματική εμβάθυνση επί της ουσίας, ανύπαρκτο χιούμορ, νυσταλέα πλοκή, παντελής απουσία του αυθεντικού ή του μεγαλειώδους, αποθέωση του κιτς που αναζητεί τις εντυπώσεις.

Εάν το ΠΑΣΟΚ τόλμησε να εξυμνήσει τα πεπραγμένα του στον τομέα της δημόσιας Υγείας στηλιτεύοντας τη σημερινή κατάσταση της μέσω spot, εμείς (δηλαδή ο αμερικανικός παράγων) θα βάλουμε νέφτι στον ζωτικό χώρο του αρχηγού, θα του κατάσχουμε το σακάκι αφήνοντάς τον με το πουκάμισο και τη γραβάτα (να δείχνει, σαν βέλος, το συγκεκριμένο σημείο της ανατομίας του στο οποίο είναι καταγεγραμμένη η δημόσια υγεία), και θα τον ξαμολήσουμε με χαι τζιπάκι σε χώρες και χωριά. Τι κι αν το νοσοκομείο της Ελευσίνας είναι «σχεδόν» έτοιμο, όπως ο ίδιος δήλωσε την Πέμπτη 16 Σεπτεμβρίου; Η σημασία της εικόνας δεν έγκειται στο νοσοκομείο, παρά στον ημίγυμνο πιθηκάνθρωπο, οποίος ούρλιαζε κόσμο συνθήματα ανεδασμένος σ' ένα ικρίωμα πάνω από το κεφάλι του αρχηγού κραδαινώντας τη γαλάζια του μιζέρια.

Για να δείξουμε επίσης ότι ο αρχηγός

είναι παλικαρίδης κι όχι «ανήμπορος ή αδύναμος», κι ότι έχει κάνει τα μύρια έργα, θα τον στείλουμε να ατενίσει κάτι χορτολιβαδικές ερημιές στα Σπάτα («προσεχώς αεροδρόμιον») σαν τον Μεγάλο Κορσικανό πριν από τη μάχη του Αούστερλιτς (Παρασκευή, 17 Σεπτεμβρίου), και την επόμενη θα τον πάμε, εξ επί τούτου, στη Σάμο και την Ικαρία. Τώρα, για να πούμε και την πάσα αλήθεια, δεν φταίει πάντοτε ο σκηνοθέτης· ευθύνεται και ο ηθοποιός αν η (δυστυχώς) ζωντανή σκηνή βγει πατάτα: Ο πρωθυπουργός ερωτάται για τα μαύρα πανώ των χαροκαμένων Καριωτών (τα οποία πανώ, όπως και τα παρευρισκόμενα ΜΑΤ, διέλαθον της προσοχής των κρατικών φακών, τελείως), και απαντά: «...κι εγώ πενθώ...» διατηρώντας όμως αυτό το *φονικό χαμόγελο*, αυτό που στοίχισε το υποσυνείδητο της στήλης. Άσε, μην κουράζεσαι, πενθούν για πάρτη σου οι συγγενείς των 13 νεκρών από την πυρκαγιά του θέρους.

Το ίδιο βράδυ του Σαββάτου 18 Σεπτεμβρίου, ο Ανδρέας (με μελετημένο πλειοψηφικό αέρα) απαντά στην αμερικανική πρόκληση κάνοντας την κίνησή του κατά μήκος της παραλίας της Θεσσαλονίκης. Μιλά πολύ, ερεθίζοντας τα εξαρτημένα αντανάκλαστικά του πλήθους, χωρίς να πει τίποτε, διότι τα φυλά για το *Βήμα* της επομένης. «Μέγα πάθος και μέγα πλήθος» δοξολογούν οι πράσινοι, όμως το κανάλι του ευτραφούς Καρατζαφέρη, το βαθυκύανο TELE-CITY, κάνει ψυχραίμα τον απολογισμό! τόσο τετραγωνικά ο παραλιακός δρόμος μήκους 900 μέτρων και πλάτους 38 μέτρων, με 4 άτομα ανά τετραγωνικά, μας κάνουν 136.800 ακριβώς!

Μετά τον καυγά, τάχαμ' - δήθεμ', για την οικονομία, περνάμε στην επόμενη σκηνή αυτής της μπι μούβι· την απειλή πολέμου. Οι τηλεθεατές έχουν βαρεθεί πια με τους βουλευτές πλάνητες των καναλιών και των ραδιοφώνων, τις κυρίες της Αριστεράς και τον Αντώνη που σχολιάζουν ασταμάτητα τις δηλώσεις Παπανδρέου στο *Βήμα της Κυριακής* περί «φορολογίας και δανεισμού» ως μεθόδων κάλυψης του χαίνοντος και αποτροπιαστικού ελλείμματος, και θέλουν κάτι με περισσότερο σασπένς, κάτι πιο thrilling: τον κίνδυνο πολέμου και την υγεία του Αντρέα. Για τον Μητσοτάκη, ο Ανδρέας είναι αδύναμος και ανεύθυνος, επικίνδυνος τριτοκοσμικός. Ο Μητσοτάκης, για τον Ανδρέα, είναι καταγέλαστος και

γελοίος, ενώ για τον Σαμαρά είναι πολέμαρχος της λάσπης. Θα μπορέσει ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ να ανταποκριθεί στις ανάγκες των καιρών; Όχι, κραυγάζουν οι γαλάζιοι, ενώ η αρχηγάρα μας οργώνει τις εσχατιές της επικράτειας: Καβάλα, Νέα Καρβάλη, Ξάνθη, Κομοτηνή, Γεννησέα, Αλεξανδρούπολη, και μάλιστα με λεωφορείο δημοκρατικού τύπου, αλλά με ολόκληρη την κουστωδία του αμερικανικού σκηνοθετικού συνεργείου και τους υπέρογκους της προσωπικής του ασφάλειας να εποχούνταν των συνήθων λαομίσητων μερσεντές της εξουσίας. Περιοδεύων θίασος, αλλά φιάσκο η παράσταση· ο αρχηγός επαναλαμβάνει το (ψιλοχυδαίο) σύνθημα «μπροστά ή πίσω» σηκώνοντας νευρικά τους ώμους, με λεκέδες από ιδρώτα στις μασχάλες, τελείως βραχνιασμένος απ' τις ίδιες, απαράλλακτες και υψίφωνες ατάκες. Ένας ερζάτς Κλίντον, μόνο που δεν ξέρει σαξόφωνο.

«Η τηλεόραση είναι η σύγχρονη αρένα της ρωμαϊκής εποχής. Δεν υπάρχει έλεος... Πρέπει ο άλλος να φύγει με φορείο. Το δάχτυλο του αυτοκράτορα δείχνει προς τα κάτω...» δήλωσε στο *Έψιλον* ο Θεόδωρος Πάγκαλος, ο μέγας gladiator, κι η στήλη προσυπογράφει με φανατισμό· δεν είναι ταινία αυτή, το καρπούζι είναι μάπα. Αφού έτσι κι αλλιώς τα πλάνα είναι στημένα, σκηνοθετημένα, οιονεί, αφού η έμφαση είναι στην επίφαση των πραγμάτων, αφού κανείς δεν αρθρώνει τον ουσιαστικό προσωπικό του λόγο παρά ασκείται στο να εξαρθρώνει τους αρμούς των αλλοτρίων λόγων, γιατί διάβολε να μην έχει γούστο, καλαισθησία, δυναμισμό και φαντασία αυτή η τηλεταινία;

Πρέπει δηλαδή να αρκούμεθα στον εμμανή Λεβέντη, ο οποίος διατελών εν βρασμώ ψυχής και διανοίας ευχεται «να πάθουν όλοι τους καρκίνο», για να εξηγηθεί, κατά συγκλονιστικό τρόπο, δύο μέρες μετά λέγοντας πως «κι ο Χριστός καταράστηκε...» (!!); Ή μήπως πρέπει να περιμένουμε το βιντεοκλίπ του Καρατζαφέρη, του Tele-city, με το *ιλιγγιώδους σαχλότητος* (και γι' αυτό μεγαλειώδες) τραγουδάκι «Ψηλέ, χέρι - χέρι με τον Καρατζαφέρη» για να γελάσει λιγάκι και το πικραμένο χέλι μας; Μα τι κάνει ο αμερικανικός παράγων; Άρτον δεν έχουμε, θα στερηθούμε τώρα και τα θεάματα;

Παύλος Μεθενίτης

ΚΛΟΓΕΣ. Τέλος εποχής για πολλούς και πολλά. Και στο Αντί, όπου όλοι θάνονται να ξαναγεννιούνται όταν κείναι προεκλογική περίοδος, τα εύματα άρχισαν ξανά να ανάβουν. Άντε λι, οξυμένες δηλώσεις, φασαρία, συντούκες, μικρόφωνα, χαρτούρα, ιαχές, αλκόνια, αφίσες (επίσημες, με τη μοσιοποιούμενη γραμμή, ανεπίσημες, με υπήματα κάτω από τη ζώνη). Κι ακόμη, μύσεις, δηλώσεις, διαδηλώσεις αστικές, χαρτούρα και τηλεόραση. Πολλή λείραση.

λαϊκή ετυμηγορία περιφέρεται από κανάλι σε κανάλι, στηρίζεται σε πλαστά (και αστικά) χαμόγελα, δεινοπαθεί έως ότου ει διέξοδο, τη μέρα της μεγάλης λήψης. Ύστερα, η ώρα του λαού έχει φάσει και τα πλαστικά χαμόγελα ρέφονται σε άλλες ενασχολήσεις, δίνουν φασαρία σε άλλες πραγματικότητες προσοχή: πάντα σε δικές τους πραγματικότητες).

Εκλογές. Τέλος εποχής για πολλούς. Και για πολλά. Η δική μας ώρα. Καιρός να γελάσει ο λαός και το δικό μας χειλάκι. Έτσι κι αλλιώς το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω (που έλεγε καλύτερα ο Παπανδρέου), έτσι κι αλλιώς η Ελλάδα δεν γυρίζει πίσω (που λέει σήμερα ο ηττοτάκης). Αλλά, τότε, γιατί συνεχώς βουνομε με μια πικρή γεύση στο στόμα;

★ ★ ★

SEX AND POLITICS. Εκλογές, αλλά φαίνεται ότι τούτο το θερμό φθινόπωρο δεν έχουμε τη γλυκιά ευκαιρία να χαρούμε τις ιστορίες που, τα τελευταία χρόνια, οικίλλαν την καθημερινότητα της ψυχολογίας και της πληκτικής αντιπαράθεσης των κομματικών μηχανισμών. Η Μιμή αποκαταστάθηκε και κινδυνεύουμε να αποκτήσει εκτός από πολιτικό λόγο (αχ, Κούντρεβα) και πολιτικό ροφιλ, η Κατερίνα -αντίπαλον δέος- άπου ηρεμεί στην αφάνεια της ιδιωτικής ζωής στη Θεσσαλονίκη, ο Αντωνάκης χει απαγγιάσει στη Γεωργία και δεν έχει φρεξη να κινείται εκτός του τριπτύχου πατρις - θρησκεία - οικογένεια». Όσο για τις ηγέτιδες της Αριστεράς, η μεν Αλέκα

Παπαρήγα δεν ανακατεύει στην εικόνα της τα προσωπικά της ενώ η Μαρία Δαμανάκη μαθαίνει την τεχνική του σανιδιού δίπλα στον ζεν πρεμιέ Γιώργο Κιμούλη.

Εκλογές χωρίς σεξ. Πράγματι, βαίνουμε προς άλλες εποχές.

★ ★ ★

SEX OR POLITICS? Ωστόσο, αν δινόταν η δυνατότητα στο εκλογικό σώμα να επιλέξει (σεξ ή πολιτική;), η ψήφος του θα έπεφτε με συντριπτική πλειοψηφία. Το παρακάτω περιστατικό μας το διηγήθηκε αυτόπτης μάρτυς, που πρόσφατα βρέθηκε στο κινηματογραφικό φεστιβάλ μικρού μήκους της Δράμας.

Τετάρτη βράδυ, ο βουλευτής Κιλκίς Συμπιλίδης άνοιξε την πόρτα του μαντριού και βρέθηκε εκτός. Η Νέα Δημοκρατία σύρεται σε εκλογές, με σηκωμένο τον τόνο της φωνής της έναντι των «προδοτών». Οι τοπικές της οργανώσεις και οι βουλευτές της επαρχίας διοργανώνουν «αυθόρμητες» συγκεντρώσεις εναντίον της νέας αποστασίας (δεν την βάφτισαν έτσι, βεβαίως) και οι πρώτοι κλακαδόροι μαζεύονται κάτω από τα μπαλκόνια. Έτσι έγινε και στη Δράμα. Από κει και ύστερα, οι συγκυρίες αποδείχτηκαν καταλυτικές.

Ο κινηματογράφος «Αστέρια», όπου προβάλλονταν οι ταινίες του φεστιβάλ, γειτνίαζε με την κεντρική πλατεία της πόλης. Έξω, τα μεγάφωνα της Ν. Δ. Μέσα, οι ταινίες και οι φανατικοί του κινηματογράφου, που ζούσαν στους δικούς τους κόσμους. Έξω από τον κινηματογράφο, ένα άλλο, απείθαρχο μικρόφωνο, προσπαθούσε να μπερδευτεί στις ιαχές, μεταδίδοντας την ηχητική μπάντα των ταινιών που προβάλλονταν μέσα.

Ήταν η ώρα που μέσα στην αίθουσα προβαλλόταν η ταινία *Τεχνητό Γεγονός*, που παρακολουθούσε μια στριπτιζέξ να κάνει ευσυνείδητα τη δουλειά της, υπό την καθοδήγηση ενός σκηνοθέτη:

- Το χέρι στο στόμα, ο σκηνοθέτης στην ταινία.
- Η προδοσία δεν θα περάσει, ο δυναμικός κομματάρχης.

- Συσπείρωση για τη νίκη, ο κομματάρχης.
- Τσίμπα τη ρώγα, ο σκηνοθέτης - κ.ο.κ. κ.ο.κ...

Εκείνη τη στιγμή διαπιστώθηκε ότι η εκδήλωση της Ν. Δ. φυλλορροούσε. Αντίθετα, μέσα στην αίθουσα είχε δημιουργηθεί το αδιαχώρητο.

Μόνο που, όταν σε λίγο άναψαν τα φώτα, οι κλακαδόροι που είχαν διαρρεύσει από τη συγκέντρωση, αμήχανοι, δεν ήξεραν πού να κρύψουν τα σημαϊάκια τους...

★ ★ ★

ΧΕΡΙ ΧΕΡΙ... Σλόγκαν. Σλόγκαν και σποτάκια προεκλογικά. Επιλέγουμε σήμερα εκείνο του γνωστού σόουμαν, που κάνει πιο ευτυχιμένες τις βραδιές μας από το Telecity, του Γιώργου Καρατζαφέρη.

- Χέρι χέρι, με τον Καρατζαφέρη.

★ ★ ★

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ Ή ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ; Συνεργάζεται, τελικά, με τον Μιχάλη Μοδινό της Νέας Οικολογίας ο Συνασπισμός (και με ένα πολλοστημόριο της πάλαι ποτέ Ομοσπονδίας Οικολόγων, που διελύθη στα εξων...). Η Αυγή όμως έδωσε εξαιρετική εμφάνιση στο γεγονός, παρουσιάζοντάς το με ολιστικό τίτλο στο πρωτοσέλιδο του φύλλου της του περασμένου Σαββάτου. «ΣΥΝ - Οικολογία μαζί» ήταν ο τίτλος. Και η φωτογραφία με τη χειραψία Μοδινού - Δαμανάκη, έγχρωμη.

- Ωραία η σημερινή έγχρωμη γελοιογραφία στην πρώτη σελίδα της Αυγής, σχολίαζε φίλος το ίδιο μεσημέρι σε ουζάδικο της οδού Θεμιστοκλέους.

★ ★ ★

ΤΙ ΘΑ ΨΗΦΙΣΕΙΣ, ΣΥΝΤΡΟΦΕ; Μέρες εκλογικής ραθυμίας, οι πιο πολλοί ακόμη αναρωτιούνται. Θυμόμαστε τον Γάλλο σχεδιαστή κόμικς Reiser, που έφυγε νωρίς. Εξομολογούνται δύο καρικατούρες του, κοιτάζοντας στα μάτια τον αναγνώστη:

- Εγώ θα ψηφίσω τον πιο ωραίο!
- Εγώ θα ψηφίσω τον πιο μαλάκα!

ο Αχύριστος

- Προεκλογική περίοδος, έστω κι αν αυτές οι εκλογές μοιάζουν να μην αφορούν κανένα. Συνήθης κίνηση στους δρόμους, σιωπηλές νύχτες εγκυμονούν... αδιαφορία. Η μάχη όμως δίνεται στα κανάλια. Κάθε τρεις και λίγο προβάλλονται πολιτικές διαφημίσεις. Καθοριστικής σημασίας ευκαιρία των υποψηφίων να εμφανιστούν στα κανάλια. Μερικοί ευνοούνται, άλλοι όχι. Βέβαια, την εβδομάδα που πέρασε, την πρωτοκαθεδρία είχαν οι δύο μονομάχοι: Τα ρέστα του έδωσε ο κ. Μητσοτάκης στο υπό κατασκευή αεροδρόμιο των Σπάτων. Εικόνα κατασκευασμένη ειδικά για τα κανάλια, επεδίωκε να μας δείξει πώς θα είναι ο κ. Σαμαράς... μετά από χρόνια. Γιατί, αλίμονο, η εικόνα παραλλάζει, ο πολιτικός λόγος όμως παραμένει ο ίδιος...

- Η δήθεν άνεση του κ. Μητσοτάκη δεν επεδίωκε τίποτε άλλο από το να εξαφανίσει την αγωνία του. Ο γηράσκων πολιτικός προσπαθούσε να πείσει όχι μόνο για τη νεότητα αλλά και για τις αντοχές του. Στοιχεία άλλωστε που ο πρωθυπουργός πρόβαλε κατά κόρον στην εκπομπή του Πάνου Παναγιωτόπουλου «Προφίλ». Και επιδίωξε να την επιβεβαιώσει με την παρουσία του στην ακριτική Θράκη. Δεν γνωρίζει αλήθεια ο κ. Μητσοτάκης πως το παιχνίδι παίζεται αλλού και όχι μόνο στο ίματζ; Ας του μιλήσει κάποιος...

- Αλήθεια, ο κ. Σαμαράς, εμφανιζόμενος στο Mega Channel ως πληρωμένη πολιτική διαφήμιση, θέλει να μας πείσει ότι διαθέτει χρήμα; Ή φίλους που του το διαθέτουν; Και για τα δύο είμαστε βέβαιοι, δεν είναι ανάγκη να μας το πει. Πάντως, αν και δεν εκφέρει νεό πολιτικό λόγο, εισάγει τουλάχιστον νέα ήθη. Έστω και μόνον τηλεοπτικά!

- Κι έπειτα ήρθε η σειρά του «σιδερένιου». Πλήθος και πάθος στη Θεσσαλονίκη. Διακόσιοι δημοσιογράφοι και τεχνικοί όλων των τηλεοπτικών μέσων κάλυψαν την ομιλία του κ. Παπανδρέου. Το Mega έδωσε τα ρέστα του. Από κοντά, με χρονικές μόνο διαφοροποιήσεις, και ο

ANTENNA. Το τεχνικό όμως βάρος της συγκέντρωσής του σηκωσε κυριολεκτικά η ΕΡΤ: πενήντα τεχνικοί υπό την καθοδήγηση του σκηνοθέτη κ. Μπρισίμ την κάλυψαν πανοραμικά. Πλάνα, κατόπιν συμφωνίας, έπαιρναν και τα ιδιωτικά κανάλια, στη διάρκεια των δελτίων τους, ταυτόχρονα με τα πλάνα που είχαν από τα δικά τους συνεργεία. Συμφωνίες κυρίων!

- Κι ενώ μεταδίδονταν αποσπάσματα της ομιλίας του κ. Παπανδρέου από τα ιδιωτικά κανάλια σχεδόν ζωντανά, οι επιτελείς του ΠΑΣΟΚ ζήτησαν από την ΕΡΤ να τη μεταδώσει μαγνητοσκοπημένη, μετά το δελτίο των 9.30' μ.μ. Όπερ και εγένετο. Έτσι εξασφαλίστηκε η πολλαπλή παρουσία του κ. Παπανδρέου, του οποίου άλλωστε η ομιλία μεταδόθηκε ολόκληρη και ζωντανή από το Κανάλι 29 αλλά και από το ART-68. Χρόνος, χρήμα για πάθος και την ανερχόμενη εξουσία.

- Τηλεοπτικό στιγμιότυπο: Ημέρα Τετάρτη στην ΕΤ-1, στις 11.30' μ.μ., ύστερα από ποδοσφαιρικό αγώνα, ώρα μεγάλης ακροαματικότητας. Βγαίνει κάρτα με ένδειξη «Έκτακτη επικαιρότητα». Τα ιδιωτικά κανάλια τρελαίνονται. Τι συμβαίνει; Απλά και μόνο, οι καρεκλοκένταυροι της Ρηγίλλης αποφάσισαν να επαναλάβουν τις μεσημεριανές δηλώσεις του κ. Μητσοτάκη στο υπουργικό συμβούλιο. Αυτή κι αν ήταν είδηση!

- Αυτά και άλλα όμως έδωσαν

στα υπόλοιπα κόμματα την ευκαιρία να διαμαρτύρονται καθημερινά. Αποτέλεσμα; Ισότιμη κατανομή χρόνου στην ΕΤ-1 και ΕΤ-2 στα πέντε κόμματα αποφασίστηκε από τη διακομματική επιτροπή των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Απόφαση βέβαια που αναιρέσε η Νέα Δημοκρατία, μη θέλοντας να έχει η Πολιτική Άνοιξη τηλεοπτικό χρόνο. Νέες συνεδριάσεις, χωρίς να υπάρξει νέα απόφαση, ως τη στιγμή τουλάχιστον που γράφονται αυτές οι γραμμές. Σύμφωνα λοιπόν με όσα ήδη αποφασίστηκαν, θα μεταδοθεί από την ΕΡΤ μια συνέντευξη με τον καθένα από τους πέντε πολιτικούς αρχηγούς σε τρεις κοινής αποδοχής δημοσιογράφους. Οι ίδιοι δημοσιογράφοι θα πάρουν και τις πέντε συνεντεύξεις που θα διαρκούν από μια ώρα εκάστη.

Ταυτόχρονα, αντιμετωπίζεται το ενδεχόμενο μετάδοσης από την ΕΡΤ μιας συνέντευξης Τύπου καθενός από τους πολιτικούς αρχηγούς στο Ζάππειο και αυτή διάρκειας εξήντα λεπτών. Κι ακόμη, θα προβληθούν από τα δύο κρατικά κανάλια οκτώ πολιτικές συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης, με εκπροσώπους και των πέντε κομμάτων. Άντε, μόρα είναι κι αυτή και θα περάσει...

- Ένα καλό της ΕΡΤ, με άλλα λόγια της κρατικής τηλεόρασης: Η υπογραφή συνθήκης ειρήνης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης ήταν γεγονός κοσμοϊστορικό. Τα δορυφορικά κανάλια είχαν

συνεχείς ανταποκρίσεις, μίδωσαν ζωντανή την τελετή υπογραφής από τον Λευκό Κο. Τα δικά μας κανάλια κάψαν το γεγονός εντελώς ενσεογραφικά. Λες κι ήταν κ που δεν μας αφορούσε. Λες: δεν συνυπάρχει η Ελλάδα σ ευαίσθητο μεσογειακό χώ; Λες κι ήταν μια συνήθης είδ που ήρθε κι έφυγε. Μόνο η Ε οργάνωσε στρογγυλό τραπέ φιλοξενώντας τους πρέσβεις τ δύο αντιμαχόμενων πλευρά. Ήταν μια πραγματικά καλή ζήτηση που διηύθυνε ο Γιάνν Συνοδινός. Ο οποίος έδειξε ο γυαλί τον καλύτερο εαυτό τ Γι' αυτό άλλωστε και το αναφ ρουμε.

- Ο πόλεμος συνεχίζεται πλέ εκτός χαρακωμάτων: Τέρμα κουπόνια και τα ένθετα, σύμφωνα με τη δευτεριότατη απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου ύστερα από κοινή αίτηση - 'χουμε ξαναγράψει- του Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λιμπράκη, του Ελεύθερου Τύπου και της Απογευματινής, που ζήτησαν τη διακοπή της έκδοσης του Έψιλον και των 7 Ημερών της Καθημερινής. Αθέμιτος ανταγωνισμός η αιτιολογία, οποίος όμως έχει πλέον εκπέσ στο επίπεδο του απλού ανταγωνισμού αφού το Βήμα προσφέρει μέθοδο αγγλικής (μπαγιάτικ μάλιστα, της περασμένης δεκατίας) με κουπόνια, ο Ελεύθερος Τύπος εκδίδει δικό του περιοδικό που το μοιράζει δωρεάν καθ Κυριακή και η Απογευματινή κάποια περιοδικά - περιοδικώς. Η Ελευθεροτυπία δηλώνει απ τη μεριά της πως η απόφαση είναι αντίθετη με τη νομολογία του Αρείου Πάγου, στηρίζεται στην αντισυνταγματική διάταξη του μεταξικού Νόμου περί Τύπου και αγνοεί τη διεθνώς διαμορφωθείσα πραγματικότητα στο χώρο του Τύπου, εδώ κα δεκαετίες. Έγινε βεβαίως έφεση και πιστεύεται πως το όλο θέμα θα κριθεί οριστικά στην τακτική διαδικασία! Ταυτόχρονα ανακοινώνει πως το Έψιλον θα κυκλοφορήσει κανονικά την επόμενη Κυριακή, αγνοώντας τη δικαστική απόφαση. Επιμένουμε έτσι, για την τιμή των όπλων. Μήπως τα αντιμαχόμενα συγκροτήματα θα έπρεπε να το ξαναδοούν το θέμα, να σταματήσουν τον μεταξύ τους πόλεμο και να δουν πώς θα αντιμετωπίσουν

κοινό τους εχθρό που δεν είναι άλλος από την τηλεόραση; κανάλια αυξάνονται και γθύνονται. Κι όχι μόνο αυξάνονται αλλά και ανασυντάσσονται. Οι εκδότες, αλήθεια, τι θα γίνουν; Σκέπτονται τις κυκλωρίες τους μετά τις εκλογές; πρίζ ένθετα και προσφορές, προούν να φανταστούν τι θα γίνει;

Ατακτο παιδί μονίμως ο κ. Γεώργιος Βέλτσος μεταφέρει τη δική εκπομπή «Ντιβάν» στο επ-Χ. Και μάλιστα επί το ελπιότερον: «Ντιβάν». Για να γίνε ποιός θα ψυχαναλύσει ποια μυστικά θα μας αποκαλύθουν;

Γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος του ANTI για τη μελαγχολία του Ταχυδρόμου. Η μηλιά φόρμα όμως φαίνεται πως τους προέκυψε, ίσως σκέφταν και τον ανταγωνισμό με Marie Claire, κι αποφάσισαν, είναι, την αναστολή της έκδοσης του ιστορικού τίτλου. Δεν σημασία πια να απαριθμηθούν τα λάθη που οδήγησαν στο κλείσιμο του περιοδικού. Το σίγουρο πάντως είναι πως ό,τι δεν γράφεται από το μεγάλο αφεντιβλέπε (Ψυχάρης) είναι κατασασμένο. Κι όταν πια ελέγχεται, οδηγείται ηθελημένα στο κάθισμα.

Για ίδια πάντως βήματα φαίνεται να ακολουθεί και το Ath-News, που ανήκει εδώ και λίγο στον Δημοσιογραφικό Γανισμό Λαμπράκη και συγκαταλεγμένα στο Ίδρυμα Λαμπράκη, ύστερα από παραχώρησή του από τον κ. Χορν. Αφού πόν τοποθετήθηκε σε αυτό το χώρο ως διευθυντής ο κ. Τσουκνίσης, συντάκτης ύλης των Νέων, πρηνικά ενεργοποιήθηκε ο κ. Γεωργιάδης, του οποίου ως τότε το όνομα ως εκδοτικού, το ανέλαβε υπό την ονομασία του... κι άφησε να γίνει παιχνίδι ο κ. Δ. Τσαλιδής. Ο οποίος άρχισε να ζητάει εναντίον κείνων από τους συντάκτες του Βήματος και των Νέων, το πλαίσιο πάντα της οικονομίας, χωρίς θετικά πάντα αποτελέσματα. Έτσι λοιπόν, η διεύθυνση της αγγλόφωνης αυτής ημερίδας ανατέθηκε τελικά στον Νικηφόρο Αντωνόπουλο, αρχισυντάκτη των Νέων με δημοσιογραφική - η εφημερίδα γνώρισε - δόξες στην περίοδο της δικτα-

τορίας και παραμένει πάντα μια κερδοφόρα επιχείρηση - να γίνει έντυπο καλαισθητό που θα καλύπτει κυρίως τον ευαίσθητο βαλκανικό χώρο. Ίδωμεν.

● Ο κ. Κίτσος Τεγόπουλος μπαίνει πλέον δυναμικά στο χώρο της τηλεόρασης, σε τομέα δημιουργικό και αποφέροντα συνήθως πολλά χρήματα: Κατασκευάζει στούντιο παραγωγής εκπομπών, το οποίο θα στεγάζεται στον τελευταίο όροφο του νέου κτιρίου της Ελευθεροτυπίας. Αναμένονται τα αποτελέσματα τούτης της επιχειρηματικής ενέργειας, που σίγουρα είναι κερδοφόρα...

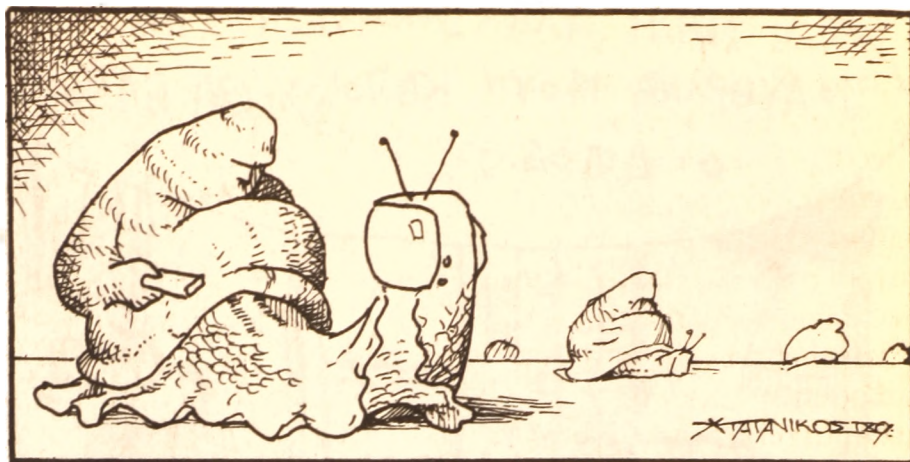
● Συμβαίνουν κι αυτά, εν έτει 1993: Λογοκρισία στον αέρα, σε ιδιωτικό κανάλι και μάλιστα μετά την 2αν πρωινή! Ο λόγος για την ταινία Σαλό ή 120 μέρες στα Σόδομα, που διακόπηκε η μετάδοσή της από τον ANTENNA το ξημέρωμα της προηγούμενης Κυριακής, μετά από την παρέμβαση εισαγγελέα, ο οποίος προφανώς είχε ξαγρυπνήσει για να τη δει, δεν άντεξε... κι αποφάσισε τη διακοπή της: Ο Πιέρ Πάολο Παζολίνι ενοχλεί ακόμη, δεκατρία χρόνια μετά τη δολοφονία του. Μια ταινία - ήταν η τελευταία του - που είχε προκαλέσει, όταν προβλήθηκε (1975), τους νοσταλγούς του φασισμού, γιατί είναι μια κινηματογραφική μελέτη πάνω στην εξουσία και τη βία, με πρόσημα το έργο του Μαρκησίου Ντε Σαντ 120 μέρες στα Σόδομα. Αν σκεφτεί κανείς πως το κύκνειο άσμα του σκηνοθέτη είχε παιχτεί πριν από χρόνια από την κρατική ET-1 και μάλιστα χωρίς περικοπές, κατανοεί αμέσως το ανυπόστατο μιας τέτοιας απαγόρευσης. Καλά, ο κ. εισαγγελέας δεν έχει παρακολουθήσει τα σκληρά πορνό που κατά καιρούς έχει προβάλλει το ίδιο κανάλι; Τον ενόχλησε ο Παζολίνι;

● Προσέξατε, αλήθεια, ότι εμφανίστηκε από την αρθρογραφία της Καθημερινής ο κ. Ζούλας; Εμείς το προσέξαμε. Την επομένη εβδομάδα τα νεότερα...

● Και επί τη ευκαιρία, δεν σας φαίνεται παράδοξο το ότι πέρασε πολύς καιρός χωρίς στην εφημερίδα να αλλάξει διευθυντής;

● Όπως και να 'χει, οι εκλογικές μέρες είναι οι καλύτερες μέρες για τον Τύπο. Μακάρι να τις περάσουμε καλά.

ΑΝ ΚΑΙ ΥΠΟ ΔΙΩΓΜΟΝ, «ΕΣΚΑΣΕ»...

● Με πολλά προβλήματα τόσο στην εικόνα όσο και στον ήχο, με την ET-3 να «πέφτει» συνεχώς επάνω του στη συχνότητα 33UHF, εξέπεμψε τελικώς ο Σκάι TV. Η καθαρά πειραματική μορφή του προγράμματος μπορεί να δικαιολογήσει τις ατέλειες, ελλείψεις και παραλείψεις. Ας ελπίσουμε πως σύντομα όλα αυτά θα διορθωθούν. Με έμφαση στην ενημέρωση και την κ. Νανά Δούκα με βαμμένα κόκκινα μαλιά να παρεμβάλλεται ανά ημίωρο στις εκπομπές για να δώσει δελτίο ή τίτλους ειδήσεων άρχισε ο Σκάι TV.

Στην πρώτη εκπομπή του «Χωρίς αναισθητικό» ο Γιώργος Τράγκας (δεν είναι ό,τι τηλεοπτικότερο είδαμε στη ζωή μας) φιλοξένησε τον ιδιοκτήτη του καναλιού κ. Γιάννη Αλαφούζο που δήλωσε πως ο Σκάι TV «θα εκφράσει μια διαφορετική άποψη για τα ΜΜΕ» καθώς και ότι το κανάλι αυτό «είναι δημιουργήμα σκέψης και αρχών». Ο «κυνηγημένος» από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας κ. Αλαφούζος αφού έψαλε τα εξ αμάξης στον Κ., Μητσοτάκης, τόνισε πως «το κανάλι θα σταθή κριτικά απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, αν και πιστεύει πως η κυβέρνηση Παπανδρέου θα διαθέτει περισσότερα ηθικά στοιχεία...». Αμέσως μετά δόθηκαν οι πρώτες πολιτικές συνεντεύξεις και εμφανίστηκαν κατά σειρά: Άκης Γεροντόπουλος, Άκης Τσοχατζόπουλος, ο δήμαρχος Πειραιά κ. Λογοθέτης, Νικήτας Κακλαμάνης, Νίκος Κωνσταντόπουλος, Θόδωρος Πάγκαλος, το δίδυμο Λυκούδης - Χουντής, υπεύθυνοι του Γραφείου Τύπου του ΣΥΝ, και Δ. Κουτσούμπας στην αντίστοιχη θέση στο ΚΚΕ, Φώτης Κουβέλης και Μελίνα Μερκούρη που υποσχέθηκε μάλιστα να εμφανιστεί σύντομα στο κανάλι.

● Τέσσερις δημοσιογράφοι είπαν τη γνώμη τους: Σεραφείμ Φυντανίδης (Ελευθεροτυπία), Μάστορας (Ελευθεροτυπία), Μιχαλόπουλος (Ελεύθερη Ώρα) και Μάκης Κουρής (Παρόν). Αλήθεια, πώς «κόλλησαν» αυτοί μεταξύ τους; Κι έπειτα ήρθε η ώρα των καλλιτεχνών: Βάσια Τριφύλλη, Γιάννης Βογιατζής, Τζέση Παπουτσή, Παύλος Κοντογιαννίδης, Πέτρος Φιλιππίδης, Τάσος Χαλκιάς, Τάσος Παλαντζίδης, Νεφέλη Ορφανού και Λεωνίδα Βελής. Με άλλα λόγια, όσοι παρεπιδημούν ακόμη στο κοντινό «Δελφινάριο». Καλοί, αλλά όχι αντιπροσωπευτικοί. Τι σημαίνει η επιλογή τους; Κλίση προς το λαϊκό (λαϊκίστικο) ή προχειρότητα;

● Το κεντρικό δελτίο πάντως της κ. Έλλης Στάη καλό αλλά... λίγο! Στη Μόσχα γινόταν το έλα να δεις κι εκείνη μόλις που το ανέφερε! Η έμφαση στην εσωτερική ενημέρωση δεν φτάνει. Είμαστε όλοι κάτοικοι του Παγκόσμιου Χωριού και τέτοιου είδους ενημέρωση, δυστυχώς, αποτελεί αδυναμία. Κι έπειτα, η οπτικοποίηση των ραδιοφωνικών ρεπορτάζ της κ. Παναγιωταρέα σίγουρα δεν αποτελούν τηλεοπτικό γεγονός...

● Πολύ καλές οι κούκλες του κ. Μητσικώστα. Το άναρχο χιούμορ των συγγραφέων είναι καταλυτικό. Από τις καλύτερες στιγμές του Σκάι TV.

● Αλήθεια, ο κ. Μητσοτάκης δεν βαρέθηκε τον πόλεμο με τους Αλαφούζους μέρες που είναι. Το παιχνίδι με τα ΜΜΕ έχει χαθεί και το ξέρει. Ας αφήσει την επόμενη κυβέρνηση να λύσει το πρόβλημα των συχνοτήτων. Γιατί δεν ασπάζεται τη γνώμη του ήπιου κ. Γεωργιάκη που συνιστά ελαστικότητα;

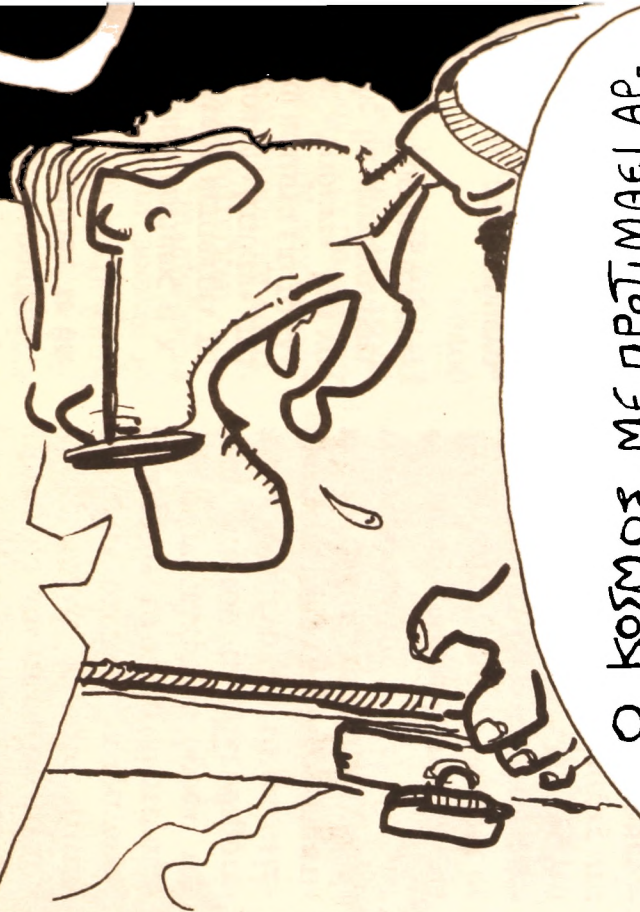
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ

700 Γράφοι Εβδομάδας

ΠΑΛΙ ΑΛΛΑΞΑΝ ΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΘΡΟΝΑ ΜΟΥ! ΚΑΠΟΙΟΝ ΘΑ ΠΑΡΕΙ Ο ΔΙΑΘΛΟΣ...

ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ: ΤΕΛΕΙ- ΟΝΕ ΜΕ ΤΟ ΓΚΑΖΟΝ ΚΙ ΕΛΑ΄ΔΟ- ΣΦΕΝΤΟΝΑ!

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ!

ΤΙ ΕΙΝΑΙ;

ΕΕΕ... ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΠΛΗΡΟ- ΦΟΡΙΕΣ ΜΑΣ Ο ΜΗΤΣ... ΕΕΕ... Ο ΑΡΧΑΙΟΚΑΠΗΛΟΣ ΑΠΕΜΠΟΛΗΤΗΣ ΘΑ ΣΠΕΚΟΥΛΑΡΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΣΑΣ.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΜΕ ΠΡΟΤΙΜΑΕΙ ΑΡ- ΡΕΣΤΟ ΓΙΑΤΙ ΜΕ ΦΟΒΑΤΑΙ... ΕΤΣΙ ΚΙ ΕΚΑΝΑ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ, ΕΒΔΟΜΗΝ- ΤΑ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΟ ΘΑ ΠΑΙΡ- ΝΑΜΕ!...

ΜΑΣ ΣΥΜΦΕΡΕΙ ΑΥΤΟ!

ΘΑ ΤΟΥΣ ΣΤΡΟΣΟ ΟΜΟΣ ΕΓΩ... ΤΙ ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΤΟΝ ΣΗΜΙΤΗ;

ΟΤΙ ΔΙΑΤΑΞΑΤΕ ΤΟΝ ΚΛΕΙΔΟ- ΣΑΜΕ ΝΗΣΤΙΚΟ ΣΤΟ ΥΠΟΒΕΙΟ ΓΙΑ ΝΑ ΑΓΡΙΕΥΕΙ.

ΘΡΑΙΑ! ΚΑΝΕ- ΤΕ ΤΟ ΙΔΙΟ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΔΡΟΣΟΓΙΑΝΝΗ.

ΝΑ ΔΩΜΕ ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΑΡΡΕΣΤΩΣΕΙ ΠΙΟ ΠΩΛΥ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ... ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ!

ΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙ- ΔΕΣΙ!

Γέλια: Βασίλης Καπετανγιάννης

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΑΟΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ

Ελικά ο Πρόεδρος της Ρωσίας Μπόρις Γιέλτσιν κατέληξε στην επιλογή στην οποία πολλοί τον ωθούσαν πριν από πολύ καιρό. Διέλυσε το Κοινοβούλιο με 20λεπτο τηλεοπτικό διάγγελμα και προκήρυξε εκλογές για τις 11 εμβρίου. Η κίνηση αυτή φανερώνει τόσο την ειρήνη εδάφους περαιτέρω συμβιβάσεων και συνθήκης με τους αντιπάλους του, κυρίως τον πρόεδρο της Βουλής Χασμπουλάτοφ, όσο και μια προσθυμία φυγής προς τα εμπρός μπροστά στην καταστροφή έλλειψη λαϊκής συγκατάθεσης και ευρείας πολιτικής πλειοψηφίας για την προώθηση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων και τη «θεραπεία σοκ» επιβάλλεται επί του πενόμενου ρωσικού λαού.

Ο Γιέλτσιν ελπίζει ότι κυβερνώντας με διατάγματα υποσχόμενος εκλογές σε συγκεκριμένη ημερομηνία (ποιος όμως τον δεσμεύει;) και ελέγχοντας πλήρως την τηλεόραση θα μπορέσει να ανατρέψει τη διεκδικητική κοινοβουλευτική πλειοψηφία με μια νέα θέση, ευνοϊκή προς τις μεταρρυθμίσεις του. Είχαμφιβολο όμως αν διαθέτει πλέον σοβαρή εκλογική βάση για τη στήριξη του προγράμματός του των ορισμένων ομάδων συμφερόντων, των επιχειρηματιών που πιέζουν για πλήρη οικονομία της χώρας και της δυτικής υποστήριξης που κατ'αρχήν φάνηκε καθαρά με την «επιφυλακτική στήριξη» κίνησής του.

Αυτή η πολιτική ερμηνεία της κίνησης Γιέλτσιν, απέναντι στο πολιτικό αδιέξοδο και αλληλοεξουδετέρωσης αντίρροπων ισχυρών τάσεων και κέντρου υσίας που δημιουργούν αδράνεια, κενό εξουσίας, ακυβερνησία, δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση διαγράψει τον αντισυνταγματικό χαρακτήρα της στην κατάλυση των νεοπαγών δημοκρατικών θεσμών. Η νομιμότητα δεν βρίσκεται με το μέρος του Γιέλτσιν. Παραβιάστηκε ωμά.

Η αντίδραση του αντίπαλου στρατοπέδου ήταν

αναμενόμενη, έχοντας ως όπλο τόσο τη νομιμότητα όσο και την αντίσταση απέναντι στην οικονομική θεραπεία του Γιέλτσιν που έχει οδηγήσει σε εξαθλίωση τον ρωσικό λαό.

Το ερώτημα είναι ποια από τα δύο κέντρα εξουσίας θα καταφέρει να προσεταιριστεί τους δυναμικούς μηχανισμούς του κράτους –την αστυνομία, την ΚΕΒ, τον στρατό– ώστε η πλάστιγγα να γύρει αποφασιστικά προς τη μια ή την άλλη μεριά ή αν ο ίδιος ο στρατός και οι δυνάμεις ασφαλείας αναλάβουν να λύσουν από μόνες τους τον «Γόρδιο Δεσμό» του πολιτικού αδιεξόδου διά της σπάθης. Τέτοια περίπτωση αυτονομίας και αυτόνομης δράσης των ενόπλων δυνάμεων στην Ρωσία δεν έχει ιστορικό προηγούμενο καθώς ο πολιτικός τους έλεγχος εξασφαλιζόταν παλαιά από τον πολιτικό μηχανισμό του ΚΚ. Σήμερα, κανείς δεν μπορεί να προδικάσει τη συμπεριφορά τους. Και φυσικά δεν πρέπει καθόλου να αποκλείεται ο διχασμός των δυνάμεων αυτών που θα έχει ως αποτέλεσμα, αν η αναμέτρηση φτάσει στα άκρα, έναν σκληρό και καταστροφικό εμφύλιο πόλεμο.

Όλες αυτές οι λύσεις είναι πιθανές καθώς προς το παρόν απουσιάζει η δυναμική και μαγική παρουσία του ρωσικού λαού για να εκφράσει τη θέλησή του, θυθισμένος καθώς είναι στον αγώνα για την καθημερινή επιδίωξη, στην αδιαφορία για τη διαπάλη των πολιτικών και στο έλεος των διαφόρων μαφιών.

Καθώς τα περιθώρια συμβιβασμού μεταξύ Γιέλτσιν και Χασμπουλάτοφ φαίνεται να έχουν απελπιστικά στενέψει, οι βίαιες λύσεις της αδυσώπητης αυτής σύγκρουσης για την εξουσία μπορούν ραγδαία να κερδίσουν έδαφος και στήριξη. Γιατί η σύγκρουση αφορά στην ίδια την πορεία της Ρωσίας και στη μάχη αυτή η απελπισία ως πολιτική δύναμη εφεδρείας μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο.

Ο διχασμός των ενόπλων δυνάμεων μπορεί να οδηγήσει σε καταστροφικό εμφύλιο πόλεμο

Αν ρίξει κανείς μια ματιά στην πορεία της, από την επανάσταση του '17 μέχρι τώρα, θα είναι εύκολο να διαπιστώσει πως –εκτός από τις πρώτες περιόδους– η εκτελεστική εξουσία εδραιώνεται, δυναμώνει, ή αντιθέτως αμφισβητείται και ανατρέπεται μόνο ψηλά, στην κορυφή της πυραμίδας, λαμβάνοντας ελάχιστα υπόψη τον παράγοντα «ενεργό πολίτη».

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός πως, παρά την ποικιλόμορφη στρατιωτικοποίηση της κοινωνίας, ποτέ ο στρατός και τα τανκς δεν έκαναν την εμφάνισή τους στους δρόμους των σοβιετικών πόλεων για να επιβάλουν την «τάξη». Και αυτό, διότι απλούστατα δεν χρειαζόταν. Οι διάδρομοι του Κρεμλίνου αρκούσαν.

Από τη χρουτσοφική, κενή ουσίας, αποσταλινοποίηση μέχρι την έλευση της «περεστρόικα» και το γνωστό τέλος της, η συντριπτική πλειοψηφία των σοβιετικών πολιτών ήταν εκτός παιχνιδιού.

Πρώτη φορά που ο στρατός κάνει ενεργά την εμφάνισή του, είναι τον Αύγουστο του '91 με το γνωστό μας πραξικόπημα και τις ακόμα πιο γνωστές απορίες για τη σοβαρότητά του. Ένα χρόνο όμως πριν, ο Γιέλτσιν αναδεικνύεται ως ο υπ' αριθμόν ένα αντίπαλος του Γκορμπατσώφ, αποχωρώντας από το ΚΚΣΕ μαζί με τη μισή «Δημοκρατική

Ο πρόεδρος Γιέλτσιν θα κυβερνά με διατάγματα για να αποτρέψει την «καταστροφική κατάρρευση» της χώρας

Πλατφόρμα» του' και υιοθετώντας μια φρασεολογία αρεστή στον κόσμο, ρίχνει τις βάσεις για την πιθανή αναρχία του.

Συντροφικά μαχαιρώματα...

Χωρίς να ταυτίζονται οι δύο περιπτώσεις έχουμε κάτι αντίστοιχο με τον αντιπρόεδρο του Γιέλτσιν, Αλεξάντρ Ρουτσκόι, ο οποίος μετά το δημοψήφισμα του Απριλίου του '91 –το οποίο ήταν θετικό για την προεδρία– ξεκινάει έναν σφοδρό αγώνα ενάντια στον προϊστάμενό του, κατηγορώντας την κυβέρνηση –στην οποία ανήκει– για διαφθορά, οικονομικές ατασθαλίες, ακόμα και μέλη του υπουργικού συμβουλίου. Η απειλή πως «θα βγάλει στη φόρα» τις αποδείξεις που κρατάει στα χέρια του οδηγεί στην πτώση του καθαίρεση απ' τα καθήκοντά του, με διαταγή του Γιέλτσιν.

Λίγο πριν, έχει ήδη ξεκινήσει και η κόντρα του Γιέλτσιν με τον πρόεδρο του Ανώτατου Σοβιέτ, Ρουσλάν Χασμπουλάτοφ. Η ψηφοφορία της Βουλής για τη διατήρηση της προεδρίας του προέδρου, που έγινε μετά το δημοψήφισμα, ήταν πραγματικά μια προσωπική μονομαχία ανάμεσα στους δύο πολιτικούς αλλά και μια σύγκρουση συμφερόντων, που είχε να κάνει με την πολιτειακή διευκόλυνση ή όχι της πορείας της «ελεύθερης αγοράς» στη Ρωσία.

... και εκλεκτικές συγγένειες

Οι ποικίλες δυνάμεις στα δύο όργανα, Ανώτατο Σοβιέτ και το Σοβιέτ των Λαϊκών

Το ατέλειωτο ρέκβιεμ

του Γρηγόρη Τραγγανίδα

Την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, η είδηση είναι αρκετά «φρέσκια» και είναι αντικειμενικά δύσκολο να αμυνθείς στον καταιγισμό των πληροφοριών –συγκεχυμένων ή μη– που «αδειάζονται» αφειδώς απ' τα ΜΜΕ. Η άμυνα αυτή έχει να κάνει με την ανάγκη της νηφαλιότητας, έτσι ώστε να «τραβηχτούν» οι «ηλεκτρονικές κουρτίνες» των διεθνών ειδησεογραφικών πρακτορείων, αναζητώντας κάποιες σταθερές που θα βοηθούν στην προσπάθεια ξεκαθαρίσματος της σύγχυσης.

Τα διαστικά συμπεράσματα δεν ενδείκνυνται σε τέτοιου είδους περιπτώσεις και ειδικά όσον αφορά στη Ρωσία.

προσώπων, δεν εγγυώνται μια ενιαία τάση για αλλαγή της κατάστασης, ωστόσο η θέση τους είναι αρκετά ξεκαθαρισμένη κοινή απέναντι στον Γιέλτσιν και στην πολιτική του. Θέση η οποία συσπειρώνει ομογενή σύνολα, όπως π.χ. εθνικιστές και κομμουνιστές. Αυτές οι παράξενες συμπεριφορές αναπτύσσονται και προς τα κάτω, σε επίπεδα και οργανώσεις σαν την «Εργαζόμενη Ρωσία».

Ο παραπάνω συσχετισμός δυνάμεων εκλιμακώθηκε υπέρ των αντιπάλων του Γιέλτσιν, οποίος πραγματικά πιέζεται από τη νέα οικονομικά ισχυρή τάξη των επιχειρηματιών τη χωρίς αναστολές συνέχιση της πολιτικής του. Πολιτική, η οποία δεν δίστασε να πραγματοποιηθεί ακόμα και εδάφη της Ρωσίας για την απορρόφηση δανείων. Κατά συνέπεια, έπρεπε με κάθε τρόπο να υπερπηδήσει το εμπόδιο των δύο εκτελεστικών οργάνων, πράγμα που γινόταν μόνο με αναίρεση του συντάγματος, στην οποία όμως πρέπει να λάβουν μέρος και τα δύο όργανα.

Αυτό θα σήμαινε δύο πράγματα: πρώτον, ο Γιέλτσιν θα προχωρούσε ακάθεκτος στην αστροφική του πορεία, με μια πολύ πιθανή περίπτωση κοινωνικής έκρηξης και δεύτερον θα ήταν η πολιτική ταφόπετρα των Ρουτσκόι και Χασμπουλάτοφ.

Δανείες όμως δεν αυτοκαταργείται τόσο εύκολα. Γι' αυτό και ο Γιέλτσιν, προς τα μέσα της άνοιξης και αψηφώντας απροκάλυπτα κάθε έννοια συνταγματικότητας, δημιουργεί εκ του μη όντος μια «συνέλευση προσώπων της Ρωσικής Ομοσπονδίας», αδήριτο ένα άτυπο όργανο το οποίο θα ενένο το σχέδιο συντάγματος του Γιέλτσιν με παραπάνω αλλαγές. Φυσικά οι εκπρόσωποι ήταν όλοι άνθρωποι του προέδρου. Το πραγματικό Δικαστήριο μπαίνει στη μέση ενώ ο Χασμπουλάτοφ αρχίζει να κάνει λόγο για πραξικοπηματικές ενέργειες.

Η αρχή του τέλους;

Στην ίδια στιγμή, η οικονομική κατάσταση της Ρωσίας γίνεται όλο και πιο απελπιστική. Ο πληθωρισμός αγγίζει λατινοαμερικάνικα επίπεδα και κάνουν την εμφάνισή τους μετωπικές ασθένειες. Η κοινωνική ψαλίδα αυξάνει χωρίς να μεταφράζεται σε οργανωμένη αντίδραση. Όλα έδειχναν πως μια αλλαγή θα ξεκινούσε εκ νέου από την αρχή. Όπως και έγινε. Τα σχέδια του Γιέλτσιν ναυαγούν και το Σύνταγμα φετιχοποιείται από τους πάντες χωρίς να εφαρμοστεί.

Με όλα αυτά, θα πίστευε κανείς πως το τελευταίο όπλο του προέδρου θα ήταν ο

Ο πρόεδρος του Κοινοβουλίου Χασμπουλάτοφ καλεί την αστυνομία και τον στρατό να μην υπακούσουν στις «εγκληματικές διαταγές» του Γιέλτσιν

αιφνιδιασμός. Ωστόσο, όταν αναμένεται σύγκρουση, η κάθε πλευρά είναι προετοιμασμένη. Πόσο μάλλον όταν πρόκειται για διαφορές ανάμεσα σε πρώην συνεργάτες, συνηθισμένους στα «συντροφικά μαχαιρώματα». Έτσι, το διάγγελμά του, που καταργούσε τους πάντες και που πάγωσε πολύ κόσμο, αντιμετωπίστηκε είκοσι λεπτά μόλις μετά την παρουσίασή του. Ο Γιέλτσιν απομονώνεται προσωρινά και ο Ρουτσκόι αναλαμβάνει χρέη προέδρου.

Ερωτήματα

Ένα ερώτημα που γεννιέται είναι αν ο Γιέλτσιν είναι πράγματι τόσο αφελής, για να προβεί σε τόσο ωμές παραβιάσεις. Η ειδοποίηση της αμερικάνικης πρεσβείας μία ώρα πριν το διάγγελμα δείχνει πως δεν ήταν. Ίσως λίγο ριψοκίνδυνος, διότι οι εκλογές ήταν το μόνο πραγματικό όπλο για να προλάβει τυχόν δυσάρεστες γι' αυτόν εξελίξεις, όπως π.χ. μια εξέγερση.

Απ' την άλλη, τα δύο Σοβιέτ δεν ήθελαν τις εκλογές, ακριβώς για να πάνε τα πράγματα ως εκεί. Αυτό που δεν έκανε ο Γιέλτσιν πριν μερικούς μήνες με το σχέδιο Συντάγματος προσπάθησε να το κάνει τώρα. Υπολογί-

ζοντας σε εξωτερική βοήθεια και δη αμερικάνικη.

Ένα άλλο ερώτημα είναι ο ρόλος που θα παίξει –αν παίξει– ο Γκορμπατσώφ. Η επιστροφή του στη Ρωσία σίγουρα δεν μπορεί παρά να βάλει στο παιχνίδι κι άλλες δυνάμεις, που τώρα απλώς αναμένουν τις εξελίξεις. Τη φραστική επίθεσή του ενάντια στον Γιέλτσιν μπορούμε να την παραβλέψουμε, μιας και ανάλογα περιστατικά στο παρελθόν δεν βοηθούν να πειστούμε.

Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε το χαιρετιστήριο μήνυμα του Ρουτσκόι και του Χασμπουλάτοφ στο συνέδριο που έγινε πρόσφατα για την ανασύσταση της ΕΣΣΔ, το οποίο οργάνωσαν διάφορα κομμουνιστικά κόμματα.

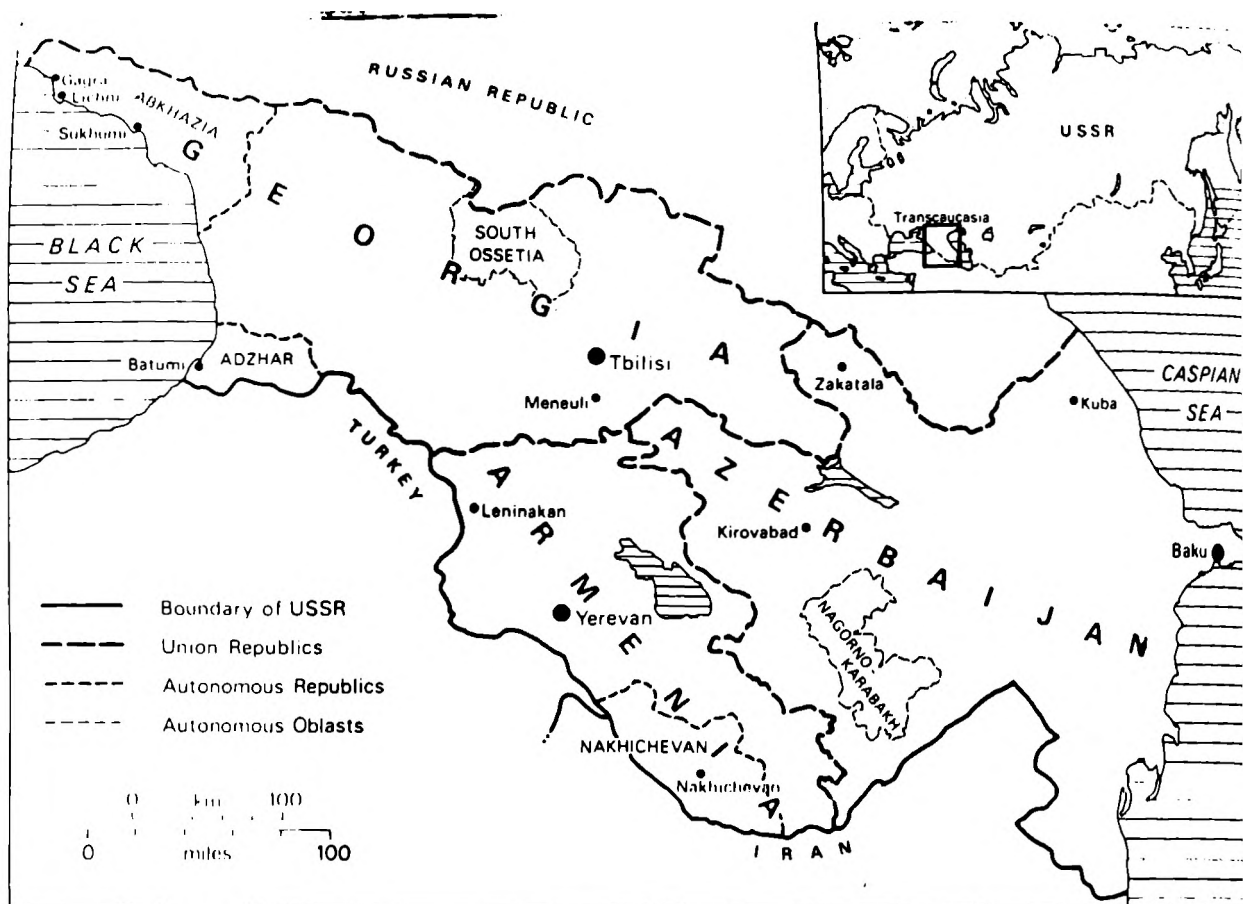
Το τί μέλλει γενέσθαι θα το δούμε σύντομα. Το γεγονός είναι πως αν αποφευχθεί ένας εμφύλιος πόλεμος, με τα τελευταία γεγονότα ανακόπηκε τουλάχιστον η καθοδική πορεία της Ρωσίας. Αυτό όμως που μένει να δοκιμαστεί, και που συνήθως δίνει και τις λύσεις, είναι η αντίδραση του κόσμου. Απ' αυτό θα εξαρτηθούν πάρα πολλά, ίσως για πρώτη φορά μετά την τελευταία του εμφάνιση τον Οκτώβριο του '17.–

Η πανσπερμία των λαών που τον κατοικούν –υπολογίζονται σε 150 εθνότητες–, μέχρι πριν λίγα χρόνια και παρά τις δυσκολίες που υπήρχαν, κατάφεραν να απολαμβάνουν το παροιμιώδες αγαθό της περιοχής τους που ήταν η μακροζωία.

Ο τσαρικός «μεγαλωτισμός» στην πολιτική των εθνότητων ακολουθήθηκε μετεπαναστατικά από το σταλινικό «όραμα» της δημιουργίας του «σοβιετικού λαού» (!). Αυτό σήμαινε βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών σε μακρινές περιοχές –τακτική που ακολουθήθηκε και για τους Έλληνες που ζούσαν εκεί και που μεταφέρθηκαν στο Καζαχστάν–, αλλαγή των επιθέτων που έμοιαζαν όλο και περισσότερο με ρώσικα και όλα αυτά στο όνομα κάποιων –κατά τα άλλα– αγαθών στόχων, όπως π.χ. η αδελφοσύνη των λαών πέρα από φυλή, χρώμα και θρησκεία. Αυτές οι λανθασμένες πολιτικές οδήγησαν στη δημιουργία μιας βραδυφλεγούς βόμβας στα θεμέλια του εθνολογικού μωσαϊκού, υπονομεύοντας ισορροπίες που είχαν επιτευχθεί μετά από αιώνες συνύπαρξης αλλά που ωστόσο ήταν κι από μόνες τους λεπτές.

Ο εθνικισμός, ως είθισται σ' αυτές τις περιπτώσεις, λειτούργησε ως αιτία και συγχρόνως ήταν αποτέλεσμα, εκτός των άλλων, και των θρησκευτικών διαφορών. Ωστόσο, η ξαφνική αναζωπύρωση αυτών των διαφορών, μετά από δεκαετίες συμβιβασμών και συγκατοίκησης, φαντάζει πραγματικά ύποπτη, αν λάβει κανείς υπόψη του τη χρησιμοποίηση του θρησκευτικού φανατισμού ως προσχήματος σε άλλες εμφύλιες συγκρούσεις, όπως π.χ. αυτή του Λιβάνου.

Η διάλυση της ΕΣΣΔ πυροδότησε στον Καύκασο και τις αυτόνομες ή μη δημοκρατίες του τον μηχανισμό των εκτεταμένων εμφύλιων

Η διάλυση της ΕΣΣΔ πυροδότησε και στον Καύκασο το μηχανισμό των εκτεταμένων εμφύλιων συρράξεων. Τα υπάρχοντα σύνορα αμφισβητούνται διαρκώς.

φύλιων συρράξεων· επρόκειτο πλέον για κανονικούς πολέμους μεταξύ κρατών, όπως π.χ. της Αρμενίας με το Αζερμπαϊτζάν, ή λαών που βρέθηκαν ξάφνου χωρίς πατρίδα, ενάντια στα κράτη που τους «φιλοξενούσαν» ως εμβόλιμα, αυτόνομα στοιχεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ο πόλεμος μεταξύ Γεωργιανών και Αμπχάζιων που κλείνει ήδη δύο καταστροφικά χρόνια.

Η πορεία της Γεωργίας, κατά τη διάρκεια των χρόνων της «περεστρόικα» και ειδικά μετά τον Αύγουστο του 1991 που υπογράφηκε η διάλυση της ΕΣΣΔ, έχει αρκετά κοινά χαρακτηριστικά με εκείνη των υπόλοιπων

δημοκρατιών της Ένωσης. Ένα από αυτά εκείνο που αφορούσε στην πραγματική εναπόθεση ή όχι της συμμετοχής στα κοινά μέσω των «συμβουλίων των εργατών και των αγροτών», καθώς και των τοπικών Σοβίμ που μπορεί να εντοπιστεί μέσω τριών εκλογικών περιόδων.

Τον Μάρτιο του 1988, έλαβαν χώρα πρώτες εκλογές λαϊκών αντιπροσώπων όπου συμμετείχαν πάνω από ένας υποψήφιοι.

Ανεξάρτητα από μύχιους πόθους ή λανθάνουσες υποψίες, αυτές οι εκλογές έδειξαν πραγματικά την μη παιδεία των πολιτών τέτοιου είδους διαδικασίες. Το βασικό ήμαρτο «δέος» του κόσμου μπροστά στη διαφανή χρησιμοποίηση της κάλπης.

Η περιφρόνηση της «λαϊκής επιταγής»

Μερικά χρόνια αργότερα, την άνοιξη του 1991, αυτό το «δέος» της κάλπης των προηγούμενων εκλογών είχε νικηθεί μπροστά στο φάσμα της διάλυσης. Στο δημοψήφισμα για το «ΝΑΙ» ή «ΟΧΙ» στην Ένωση, πάνω από το 70% των λαών της έδειξαν πως γι' αυτού δεν τίθεται καν τέτοιο ζήτημα, ψηφίζοντας το «ΟΧΙ». Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου η Εξουσία, για μια ακόμη φορά, θα έδειχνε την περιφρόνησή της σε τέτοιου είδους «λάκεις επιταγές».

Η διάλυση έφερε τη φυσιολογική ανάγκη των εκλογών σε κάθε ανεξάρτητη πλέον Δημοκρατία για την ανάδειξη κυβέρνησης. Ο

Η επιστροφή του Προμηθέα

του Γρηγόρη Τραγγαρίνα

Ο Καύκασος είναι ένα πολύ γνωστό και όμορφο βουνό όπου, μετά την τραγωδία του Προμηθέα, όλα έδειχναν να βαίνουν καλώς. Τι το χειρότερο από το να σου τρώει τις σάρκες ένας αετός; Στα τέλη του αιώνα μας όμως –αίωνα που μπορεί άνετα να χαρακτηριστεί ως η εποχή των μεγάλων διαψεύσεων– προλάβουμε να δούμε πως τελικά αυτό το χειρότερο υπάρχει: να τρώς ο ίδιος τις σάρκες σου.

Αιτικοί σχηματισμοί που έλαβαν μέρος δεν εν παρά η κάλυψη για ανθρώπους οι οποίοι μεταμορφώθηκαν εν μία νυκτί σε σφοδρούς πολέμο του παλιού εαυτού τους. Το και γιατί εν τέλει έπεισαν –και πείθουν όμα και σήμερα– απαιτεί απαντήσεις που πίνουν από τη θεματική αυτού του κειμέ-

τη Γεωργία, ο Ζβιάντ Γκαμσαχούρντια εκηρύσσεται πρόεδρος, παίρνοντας πάνω το 90% των ψήφων. Τα ποσοστά δεν καθόλου περιεργα για την εποχή και συνθήκες και δεν πρέπει να αμφισβητείτο αδιάβλητο.

πολιτική του Γκαμσαχούρντια χαρακτηρίζεται από εθνικισμό αλλά και από ένα κρατημένο άνοιγμα προς τη Δύση. Φυσικά αυτός ο εθνικισμός λειτούργησε εκ νέου τροπέτασμα καπνού, για να καλύψει ζωτικά πολιτικά, οικονομικά συμφέροντα του κράτους στις νέες συνθήκες.

Γεωργία, με τις δύο αυτόνομες Δημοτίες της Αμπχαζίας και του Ατζάρ και με αυτόνομη Περιοχή της Νότιας Οσετίας, αρκετή δουλειά να κάνει για τη διατήρησού παλιού status.

ο Σουχούμι, η πρωτεύουσα της Αμπχαζίας, είναι ένα σημαντικό λιμάνι της Μαύρης θάλασσας, πραγματική οικονομική φιάλη κέντρου για τη Γεωργία. Επίσης αποτελεί άλλον αποτελούσε– και κέντρο του ελληνικού στοιχείου της Μαύρης Θάλασσας και Καυκάσου. Οι πρώτες ενδείξεις θέλησης ανεξαρτητοποίησης των Αμπχάζιων συνησαν την αδιαλλαξία της γεωργιανής ερνησης. Ο Γκαμσαχούρντια δεν αναρίσει καμιά μειονότητα στο έδαφος της Γεωργίας: «Είμαστε όλοι Γεωργιανοί», υλοποιεί τους ήδη υποψιασμένους Αμπχάζιους. Οι συγκρούσεις ξεσπούν και ο πόλεμος είναι γεγονός. Στη σκηνή όμως έινει ένας παλιός μας γνώριμος. Ο Έντμουντ Σεβαρνάντζε, πρώην υπουργός Εξωτερικών της πρώην ΕΣΣΔ, εξαπολύει μύθη από τη Μόσχα κατά του Γκαμσαχούρντια και πλασάρεται ως ο υπ' αριθμόν ένα αντίπαλος.

στιγμή που ο Σεβαρνάντζε διάλεξε να ανιστεί δεν είναι τόσο εξηγήσιμη μόνο με παράμετρο του εμφύλιου. Ο εθνικισμός Γιέλτσιν, του Κραφτσούκ ή του Λάσεργκις δεν είναι ο ενδοσκοπικός εθνικισμός του Γκαμσαχούρντια στον οποίο δεν χωράει η Δύση. Ο Σεβαρνάντζε έχει ως καλύτερες δημόσιες σχέσεις, είναι πτός στο εξωτερικό και πρωταγωνίστησε όλα τα γεγονότα του 1989, από τη διάλυση Συμφώνου της Βαρσοβίας μέχρι την ενοση των δύο Γερμανών. Αν και ο σεβαρνάντζε που ενέπνεε είχε πληγωθεί σοβαρά, η

προοπτική ειρήνης και διευθετήσεων που πρέσβευε ήταν καταλυτικός παράγοντας για τη στροφή των Γεωργιανών στο πρόσωπό του. Όλων; Όχι. Ο Σεβαρνάντζε κινεί έντεχνα τα αντιπολιτευτικά του νήματα από μακριά, δημιουργώντας στον Γκαμσαχούρντια ένα ασφυκτικό κλοιό, με τους Αμπχάζιους αυτονομιστές από τη μια και τις ογκώδεις διαδηλώσεις από την άλλη, που ζητούν τη παραίτησή του.

Εξίσου ογκώδεις όμως είναι και οι εκδηλώσεις υποστήριξής του. Αν προσθέσουμε σ' όλα αυτά και το θερμόαιμο των Καυκάσιων, τα πάντα οδηγούσαν με μαθηματική ακρίβεια σε νέα εμφύλια σύγκρουση.

Ο νικητής είναι σίγουρος. Ο Γκαμσαχούρντια δεν εννοείται ούτε από τις εσωτερικές ούτε από τις εξωτερικές συνθήκες.

Οι μεγάλες δυνάμεις της Δύσης χρειάζονται το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο του Καυκάσου. Ο Γκαμσαχούρντια είναι ένας ξένος. Στα πλαίσια της «Νέας Τάξης Πραγμάτων» δεν υπάρχουν περιθώρια για πειραματισμούς. Ο Σεβαρνάντζε ήταν η πιο λογική επιλογή και η λύση για πολλά πράγματα, όπως θα δούμε παρακάτω. Επομένως, επικράτησε.

Διαρκής πόλεμος

Ο πόλεμος όμως στην Αμπχαζία συνεχίζεται. Όπως και ο πόλεμος μεταξύ Αρμενίας και Αζερμπαϊτζάν με τους οποίους η Γεωργία συνορεύει. Η Τουρκία ενεργοποιείται στην περιοχή, συνδυάζοντας δικά της εύλογα συμφέροντα με ΝΑΤΟϊκές βλέψεις και σχέδια, που αφορούν στον έλεγχο της πρώην ΕΣΣΔ. Το Ιράν περιμένει στη στροφή.

Η επέλαση των Αρμενίων στο Αζερμπαϊτζάν αποδυναμώνει τους διπλωματικούς «άσους» της Τουρκίας και κατά συνέπεια αυτούς των ΗΠΑ. Ο νέος αζέρος Πρόεδρος Αλίεφ στρέφεται προς τη Μόσχα για βοήθεια. Συγχρόνως, ο Σεβαρνάντζε ζητάει από τον Γιέλτσιν να μεσολαθήσει στον εμφύλιο της Γεωργίας.

Η Ρωσία λοιπόν εμφανίζεται ως εγγυήτρια δύναμη στη συμφωνία κατάπαυσης του πυρός ανάμεσα σε Γεωργιανούς και Αμπχάζιους, καθώς και μια υπολογίσιμη δύναμη στην αζεροαρμενική σύρραξη. Η Τανσού Τσιλέρ τρέχει καταϊδρωμένη στη Μόσχα να σώσει τα προσχήματα και οι ΗΠΑ προσπαθούν να βρουν άλλες προσβάσεις.

Δεν χρειάστηκε να ψάξουν πολύ. Χωρίς να εννοείται κάποια «άλλη» σύνδεση, οι Αμπχάζιοι, με την πρόσφατη επίθεση στο Σουχούμι, σπάνε την εκχειρία, κλονίζοντας συγχρόνως την αξιοπιστία της Ρωσίας στην περιοχή. Οι τελευταίες δηλώσεις του Σεβαρνάντζε δείχνουν πως οι ΗΠΑ δεν έχασαν την ευκαιρία.

Ο γεωργιανός πρόεδρος ζήτησε από τον ΟΗΕ την αποστολή κυανοκράνων στο Σουχούμι.

Το ότι ο ΟΗΕ αποτελεί μέσο για την επιβολή της «Νέας Τάξης Πραγμάτων» είναι πλέον κοινό μυστικό και η Σομαλία ένα απλό παράδειγμα.

Τι θα μπορούσε να σημαίνει μια παρουσία Αμερικανών στρατιωτών σε έδαφος της πρώην ΕΣΣΔ, έστω και υπό τη σκέπη των γαλάζιων μπερέ; Το ερώτημα είναι ρητορικό. Ας το συγκρίνει κανείς με την παρουσία τους στα Σκόπια, καθώς και με την έντονα εκφρασμένη πλέον θέληση του ΝΑΤΟ να ανεξαρτητοποιηθεί από τις αποφάσεις του «γραφειοκρατικού» ΟΗΕ.

Αν τελικά προωθηθεί και αποδώσει αυτό το σενάριο, θα έχουμε την πλήρη κυριαρχία των ΗΠΑ στην περιοχή, ολοκληρώνοντας την οικονομική αφαιμάξη της Σιβηρίας, με την απειλή των όπλων στον κρόταφο, όχι τόσο του Γιέλτσιν όσο εκείνων των δυνάμεων –των όποιων δυνάμεων– θελήσουν να αντισταθούν σ' αυτή την προοπτική.

Προς το παρόν όμως, η Γεωργία εξακολουθεί να είναι η «γέφυρα» γι' αυτή την κυριαρχία και ο μόνος αστάθμητος παράγοντας είναι ο πόλεμος που μαίνεται στο πάλαι ποτέ όμορφο Σουχούμι.

IPBIN ΣΤΑΜΠΛΕΡ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

της POP, ROCK και SOUL

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Οι κομμουνιστές επιστρέφουν μέσα από τις κάλπες...

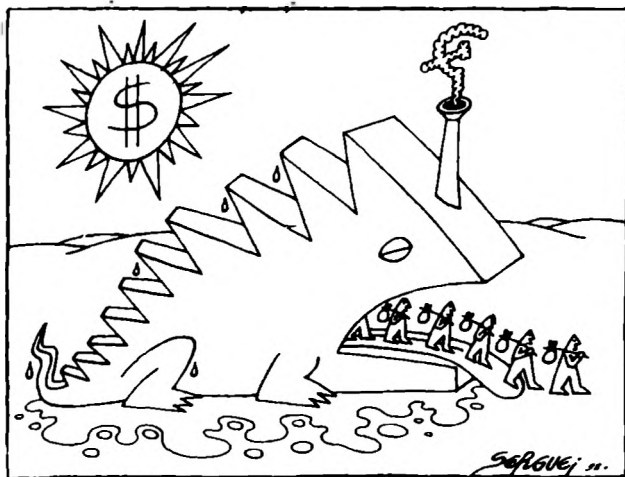
Βουλευτικές εκλογές στην Πολωνία την Κυριακή 19 Σεπτεμβρίου. Τα αποτελέσματα, παρ' ότι ήταν αναμενόμενα, μοιάζουν ακατανόητα. Οι Πολωνοί ανέδειξαν, με την ψήφο τους, σε πρώτη πολιτική δύναμη τη Δημοκρατική Συμμαχία της Αριστεράς, η οποία κατ' ουσίαν αποτελείται από παλαιοκομμουνιστές και μετριοπαθείς νεοκομμουνιστές. Ποιοι ψήφισαν έτσι; Οι Πολωνοί! Οι Πολωνοί που έκαναν τη χώρα τους σύμβολο των αγώνων κατά του κομμουνισμού. Οι Πολωνοί που πρώτοι, το καλοκαίρι του '89, άνοιξαν τον δρόμο για τις σαρωτικές αλλαγές στην Ανατολική Ευρώπη.

Πρώτη δύναμη λοιπόν με ποσοστό 20,6% η, υπό τον Αλεξάντερ Κβασνιέβσκι, Συμμαχία της Δημοκρατικής Αριστεράς (SLD). Παίρνει 173 έδρες, αλλά δεν έχει απόλυτη πλειοψηφία στη Βουλή και συνεπώς δεν μπορεί να σχηματίσει μόνη της κυβέρνηση. Κατόπιν τούτου αναζητούνται σύμμαχοι. Την επομένη των εκλογών άρχισαν συνομιλίες με το Αγροτικό Κόμμα (PSL), το δεύτερο σε δύναμη κόμμα 15,3% (περίπου 127 έδρες) και ιστορικό συνοδοιπόρο των κομμουνιστών στα χρόνια της μονοκρατορίας τους. Τα δύο κόμματα μαζί συγκεντρώνουν 60% των εδρών στη Βουλή, δηλαδή 300 στο σύνολο των 460.

Όμως, οι εκλογές στην Πολωνία, περισσότερο από νίκη των κομμουνιστών, αποτελούν ήττα του πολιτικού χώρου που προέρχεται από το κίνημα –το πολυδιασπασμένο και αποδυναμωμένο πλέον– της Αλληλεγγύης. Η Δημοκρατική Ένωση (COD), κόμμα στο οποίο ανήκει η απερχόμενη πρωθυπουργός Χάννα Σουσότσκα, ο Ταντέους Μαζοβιέτσκι, ο Μπρόνισλαβ Γκέρεμεκ, συγκέντρωσε μόνο 10,7%. Ένα τόσο χαμηλό ποσοστό, τι άλλο μπορεί να σημαίνει από την αποδοκιμασία του κυβερνητικού έργου και του τρόπου με τον οποίο εφαρμόστηκαν οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις;

Ο Μπρόνισλαβ Γκέρεμεκ δήλωνε, μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, προς τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία:

«Ξεχάσαμε ότι δεν αρκεί μόνον να εισαχθεί η οικονομία της αγοράς στη χώρα. Αυτή, εξάλλου, είναι εκ των πραγμάτων επιβε-

Σκίτσο του Serguei στην «Monde» (16-9-93)

για τις πολωνικές εκλογές βλημένη. Χρειάζεται, επίσης, κάποια μορφή κοινωνικής προστασίας».

«Ούτε κομμουνιστές ούτε μετακομμουνιστές»

Αυτή την προστασία έρχεται να υποσχεθεί ο πρόεδρος της Συμμαχίας της Δημοκρατικής Αριστεράς (SLD), Αλεξάντερ Κβασνιέβσκι, πρώην υπουργός Αθλητισμού στις τελευταίες κομμουνιστικές κυβερνήσεις. Ο Κβασνιέβσκι –κατά πάσα πιθανότητα θα ορκιστεί πρωθυπουργός– εμφανίζεται μετριοπαθής και αποφεύγει τις μεγαλοστομίες. Δεν χάνει ευκαιρία να επαναλαμβάνει ότι τάσσεται υπέρ των ιδιωτικοποιήσεων και να διαβεβαιώνει ότι η νίκη του κόμματός του δεν θα θέσει σε κίνδυνο τις μεταρρυθμίσεις και την πορεία ενσωμάτωσης της Πολωνίας στην Ευρώπη. Επιπλέον, σε κάθε περίπτωση, τονίζει με έμφαση ότι δεν είναι κομμουνιστής... «Δεν είμαστε», λέει «ούτε κομμουνι-

στές ούτε μετακομμουνιστές, είμαστε σοσιαλδημοκράτες».

Εξωραΐζει πολύ την πραγματικότητα το κόμματός του ο Αλεξάντερ Κβασνιέβσκι. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που πιστεύουν ότι σύντομα θα ξεσπάσει σύγκρουση ανάμεσα στη σοσιαλδημοκρατική ηγετική ομάδα και την σκληρή παλαιοκομματική πτέρυγα της Συμμαχίας της Δημοκρατικής Αριστεράς. Πάντως είναι αξιοπρόσεκτη η ευελιξία και προσαρμοστικότητα των κομμουνιστών στις νέες συνθήκες. Είδαμε με πόση άνεση πέρασαν από το διεθνισμό στον εθνικισμό. Στη Πολωνία, εκεί όπου δημιουργήθηκε ο «άθρωπος από μάρμαρο», οι μέχρι χθες κομμουνιστές έγιναν σοσιαλδημοκράτες και αγωνίζονται για έναν καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο...

Το κοινωνικό κόστος της μεταρρύθμισης

Τέσσερα χρόνια μετά την πτώση του κομμουνισμού, το κοινωνικό κόστος της οικονομικής μεταρρύθμισης είναι ακόμη τεράστιο. Υψηλή ανεργία, φτώχεια, κατάρρευση του ασφαλιστικού συστήματος. Μεγάλες θυσίες. Κάποιοι φοβούνται ότι θα χρειαστούν και άλλες. Όλα αυτά προιμοδότησαν τους πρώτους κομμουνιστές.

«Ελπίζω να ψηφίσουμε έτσι ώστε να μη ντρεπόμαστε αύριο...», είπε ένας Πολωνός καθ' οδόν προς το εκλογικό του τμήμα, απεσταλμένους ξένων εφημερίδων. Αυτή η φράση νομίζουμε ότι τα λέει όλα...

Τέτα Παπαδοπούλου

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

**ΒΑΣΙΛΗΣ
ΚΙΖΗΛΟΣ**

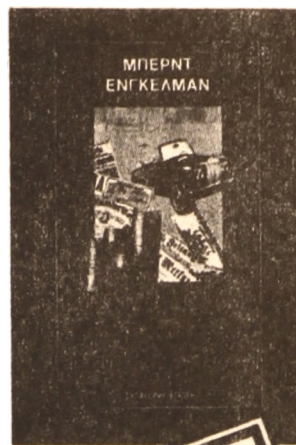
ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΤΙΓΡΗΣ

Μυθιστόρημα

Στο πρώτο του αυτό πεζογράφημα ο Βασίλης Κιζήλος μας καλεί να παρακολουθήσουμε την κίνηση του κόσμου έτσι όπως αντανακλάται «στα μάτια της τίγρης», αλλά και να «αφουγκραστούμε» τη χημεία του κοιτώντας μέσα απ' αυτά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Μπερντ Ένγκελμαν
**Ξενοδοχείο
Μπίλντερμπεργκ**

Το Ξενοδοχείο Μπίλντερμπεργκ είναι ένα μυθιστόρημα. Οι ιστορίες όμως των επιχειρήσεων και των οικογενειών είναι αληθινές. Πρόκειται για την περίφημη Λέσχη Μπίλντερμπεργκ, που πρόσφατα πραγματοποίησε την ετήσια σύνοδό της στη χώρα μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620 835

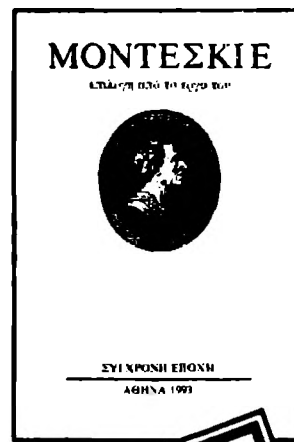
Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:

Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814

28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Μοντεσκιέ
**Επιλογή από
το έργο του**

Μετάφραση - επιλογή:
Γ. Δ. Ζιούτου

Μια πρώτη γνωριμία με το έργο και τη σκέψη του Μοντεσκιέ. Αυτή ήταν η φιλοδοξία του μεταφραστή όταν ξεκίνησε τη δουλειά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620 835

Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:

Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814

28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

■ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΝΤΑ

Σήμερα θα ξέρουμε ποια πόλη θα έχει επιλεγεί για να φιλοξενήσει τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2000. Και δεν πιστεύω καθόλου ότι η απόφαση αυτή δεν είχε κυρίαρχα πολιτικά στοιχεία.

Σήμερα θα ξέρουμε αν το Πεκίνο θα είναι τελικά η πρωτεύουσα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2000 ή αν η όψιμη εκστρατεία Αμερικανών και Άγγλων για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έπιασε τόπο. Κατά κοινή ομολογία των σοβαρών και έγκυρων αθλητικών σχολιαστών του ξένου Τύπου, η Αυστραλία θα ήταν η πιο κατάλληλη και δίκαιη επιλογή. Αλλά εδώ κυριαρχούν οι πολιτικές σκοπιμότητες και το χρήμα που θα εισρεύσει τα ταμεία της ΔΟΕ.

Κάθε πόλη (και κράτος) έχει τα επιειρήματά του. Ακόμα και η Πόλη, που είναι κι αυτή υποψήφια, προβάλλει τον τουρκικό ισχυρισμό ότι για πρώτη φορά πρέπει να δοθεί η διεξαγωγή των Ο.Α. σε μουσουλμανική χώρα (εδώ βλέπετε το «μουσουλμανικό» συμφέρι).

■ ΒΙΑ ΚΑΙ ΑΓΝΟΙΑ

Η ρατσιστική βία ενέσκηψε και στο East End του Λονδίνου, ενώ ένας στους δέκα Βρετανούς εφήβους δεν μπορούν να βρουν στο χάρτη που είναι η χώρα τους. Τα δύο τρίτα δε των εφήβων δεν μπορούν να ψελλίσουν δύο ονόματα υπουργών της κυβέρνησης. Εποχή σύγχυσης, αβεβαιότητας, άγνοιας και βίας. Ζητείται ελπίς και αξιοπιστία.

■ ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΝ ΜΕ ΔΑΚΡΥΑ

Ένας μετά τον άλλον οι «πολιτικοί καριέρας» του κυβερνήσαντος Συντηρητικού Κόμματος της Βρετανίας εκδίδουν βιβλία, έχοντας αποχωρήσει από την πολιτική. Και φυσικά κεντρική θέση κατέ-

χουν τα χρόνια της Θάτσερ και η δική τους αυτοδικαίωση. Τελευταίος στη σειρά ο Kenneth Baker με το βιβλίο του *Τα ταραγμένα χρόνια*. Όλες οι καριέρες έχουν κάποτε τέλος. Και, όπως είπε κάποιος κάποτε, όλες οι πολιτικές καριέρες τελειώνουν με δάκρυα.

■ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

Στις εκλογές στο Αμβούργο τα παραδοσιακά κόμματα, το CDU του Καγκελάριου Κολ και το Σοσιαλδημοκρατικό της αξιωματικής αντιπολίτευσης SPD, απώλεσαν σημαντικό έδαφος προς όφελος μικρών κομμάτων, των Οικολόγων και κυρίως της Ακροδεξιάς. Πολιτικοί παρατηρητές παρακολουθούν με προσοχή τις εξελίξεις στη

Γερμανία και αναλύουν τις τάσεις του εκλογικού σώματος για να διαπιστώσουν τις πιθανές μετακινήσεις σε πιο κρίσιμες εκλογές που έρχονται το 1994. Παρακολουθούνται ιδιαίτερα οι εκλογικές επιδόσεις των νεοναζιστικών και ακροδεξιών κομμάτων για να σταθμιστεί η επίπτωσή τους στην κοινή γνώμη μετά απ' όλο αυτό το κύμα ναζιστικής βίας, ξενοφοβίας και ρατσισμού.

■ ΠΑΡΑΔΟΞΑ

Τη μέρα που αποχωρούσε και ο τελευταίος Ρώσος στρατιώτης από την Πολωνία δρῆκαν οι πρώην κομμουνιστές να κερδίσουν τις εκλογές. Εξανεμίστηκε ήδη η ευφορία από την πτώση του παλαιού καθεστώτος. Νέοι καιροί, νέα κόμματα, νέες

προοπτικές. Η κυβέρνηση της δημοφιλούς πρωθυπουργού Suchocka είχε πέσει τον περασμένο Μάιο με μια ψήφο.

■ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΑΥΤΟ

Ο 42ος Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών κράτησε τουλάχιστον μια από τις υποσχέσεις που αφειδώς έδωσε προεκλογικά: τη ριζική μεταρρύθμιση του συστήματος υγείας. Την περασμένη Τετάρτη παρουσίασε στο Κογκρέσο το σχέδιό του που υπό τη σύζυγό του Χίλαρι επεξεργαζόταν στον Λευκό Οίκο στις λεπτομέρειές του εδώ και επτά μήνες. Εμπρός στη σημερινή αναξιοπιστία της πολιτικής και των πολιτικών, κάτι είναι κι αυτό.

Ο πρόεδρος Ρωσίας Μπό Γιέλτσιν διέλη τη Βουλή και έσπειρε νέου ανέμους στη ταραγμένη Ρωσία; Ποια θά 'ναι έκβαση της αυτής σύγκρουσης; την πορεία τη Ρωσίας; Ουδ γνωρίζει. Πα παρόν παρα ως αινιγματι εντύπωση το αμήχανο χαμόγελο του Κλίντον.

Αεριτζήδες πολίτες και εργολάβοι υπουργοί

Γεωργίας Δάμα

αναμενόμενα αποτελέσματα του «νόμου Κατσιγιάννη» γίνονται άμεσα. Οι φωτιές που πηλίκαν στα περιφερειακά δάση της Αττικής, φέτος, ξεπέρασαν κάθε προηγούμενη χρονιά. Για την ολοκλήρωση της καταστροφής ακολουθεί η αυθαίρετη δόμηση.

Ο νόμος του Ρομπέν των αυθαιρέτων Κατσιγιάννη προέβλεπε ότι θα ενταχθούν στο σχέδιο όσοι οικισμοί παρουσιάζουν πυκνότητα δόμησης. Δασολόγοι της περιφέρειας μας καταγγέλλουν ότι σε καθημερινή βάση οι δασικές εκτάσεις καταστρέφονται πεύκα κόβονται και οι εταιρείες κατασκευής αυθαιρέτων κάνουν χρυσές δουλειές χωρίς κανένα εμπόδιο.

Η καταγγελία αφορά στις τελευταίες μάδες της προεκλογικής περιόδου, που η αρχή των αρχών είναι έντονη και συνδυάζεται τέλεια με την υποστήριξη του κραυγαλέου νόμου.

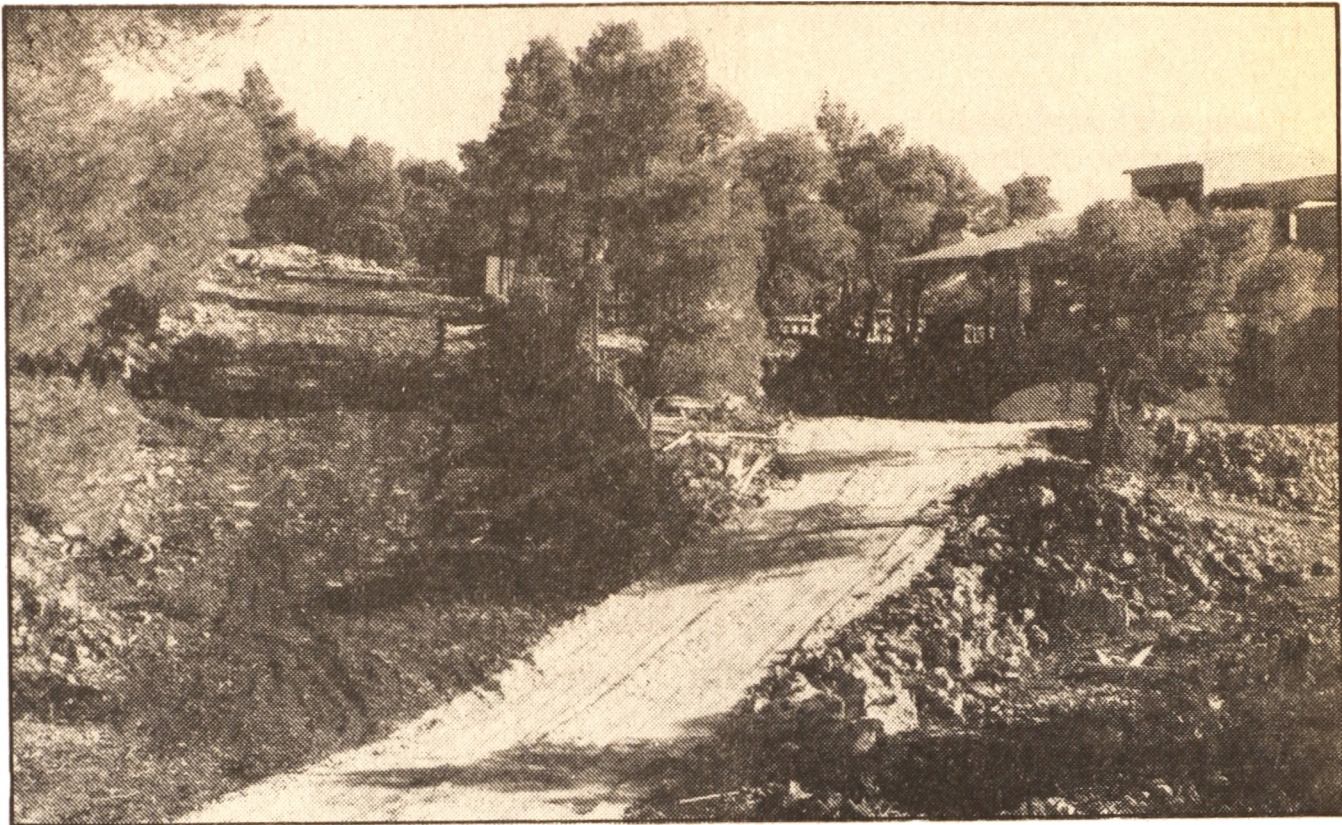
Οι οικισμοί αποκτούν την απαραίτητη πυκνότητα σε βάρος των πεύκων και αναγκάζονται να νομιμοποιηθούν όπως σε κάθε προεκλογική περίοδο.

Πέρα μεσημέρι, δίχως καμιά απειλή, σηκώνονται οι κολώνες από τις αυθαίρετες βάρκες. Μπροσ στο αγενές πέρασμα της Αττικής ξαπλώνουν προς χάριν των κερμάτων πολιτών.

Θεσμικό αδιέξοδο

Τα δέντρα πεθαίνουν στις εκλογές. Τα πεύκα κόβονται καθημερινά, δασικές εκτάσεις εδώνονται, υποστηρίζουν οι δασολόγοι. Κύριους υπεύθυνους της κατάστασης θεωρούν την ανοχή των αρχών –καλή διλογία η προεκλογική περίοδος– σε συνδυασμό με την εκρεμότητα του σχεδίου πολεοδομίας.

Αναδάλωδες οι οικοδομικές εταιρείες έχουν συσταθεί για να συνδράμουν αποδοτικώς στην κατασκευή αυθαιρέτων και φαίνεται να αντιμετωπίζουν πλέον κανένα εμπόδιο. Αντίθετα, αυτή την εποχή κά-

Τσιμέντο να γίνει...

νουν χρυσές δουλειές, τρέχοντας να προλάβουν ειδικά αυτή την προεκλογική περίοδο.

Ο λόγος είναι ότι ο Ρομπέν των αυθαιρέτων υφυπουργός Κατσιγιάννης, πονηρά σκεπτόμενος, υποσχέθηκε ότι έχει μεθοδεύσει τις κινητοποιήσεις του. Οι υποσχέσεις του αυτές οδήγησαν όχι μόνο σε νομικό αλλά κυρίως σε θεσμικό αδιέξοδο μετά τις αυστηρές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Το σημαντικό αποτέλεσμα με τον αυθαίρετο αυτόν νόμο είναι ότι μετά τις καλοκαιρινές φωτιές –που ήταν ιδιαίτερα αυξημένες– επακολουθεί η απαραίτητη αυθαίρετη δόμηση.

Μόνον οι οικισμοί που είναι χτισμένοι με σχετική πυκνότητα θα ενταχθούν στο σχέδιο, αποφάσισε μετά το σχετικό παζάρεμα το Σ.τ.Ε. με τον Κατσιγιάννη. Την πυκνότητα αυτή όμως την δημιουργούμε εύκολα και σύντομα αφού πρόκειται να αποκτήσουμε ένα δικό μας «κεραμίδι» στην εξοχή και μάλιστα εφ' όσον ο σχετικός νόμος μας λύνει τα χέρια και σαφώς μας παρασύρει. Έτσι, η περιφέρεια της Αττικής θυμίζει την προεκλογική εξαγγελία Μητσοτάκη. «Όλη η Ελλάδα θα γίνει ένα απέραντο εργοτάξιο».

Η ανάγκη της ...δεύτερης κατοικίας

Παρ' όλο που επικρατεί η αντίληψη ότι η αυθαίρετη δόμηση καλύπτει βασικές ανάγκες στέγασης, εδώ και χρόνια αυτό έχει

πάψει να ισχύει. Ουσιαστικά πρόκειται για την δεύτερη κατοικία μιας μικροαστικής τάξης διαβαθμισμένης λαϊκότητας, που μεταφέρουν διαμορφώνοντας την Κυψέλη στην παραλία, δημιουργώντας χαρακτηριστικά μια ατελείωτη Λούτσα.

Η αυθαίρετη δόμηση εντάσσεται στα ελάχιστα θέματα που δεν έχουν πολιτικό χρώμα. Η κάθε κυβέρνηση μάλιστα την ανακαλύπτει, ξαφνικά πάντα, κάθε προεκλογική περίοδο. Οι υπουργοί Μάνος, Τρίτσας και ο αντιπροσωπευτικότερος όλων Κατσιγιάννης, μη θέλοντας να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα καταπρόσωπο, το παρουσίασαν ως τετελεσμένο γεγονός, θεωρώντας καλό να το επιδραβεύσουν.

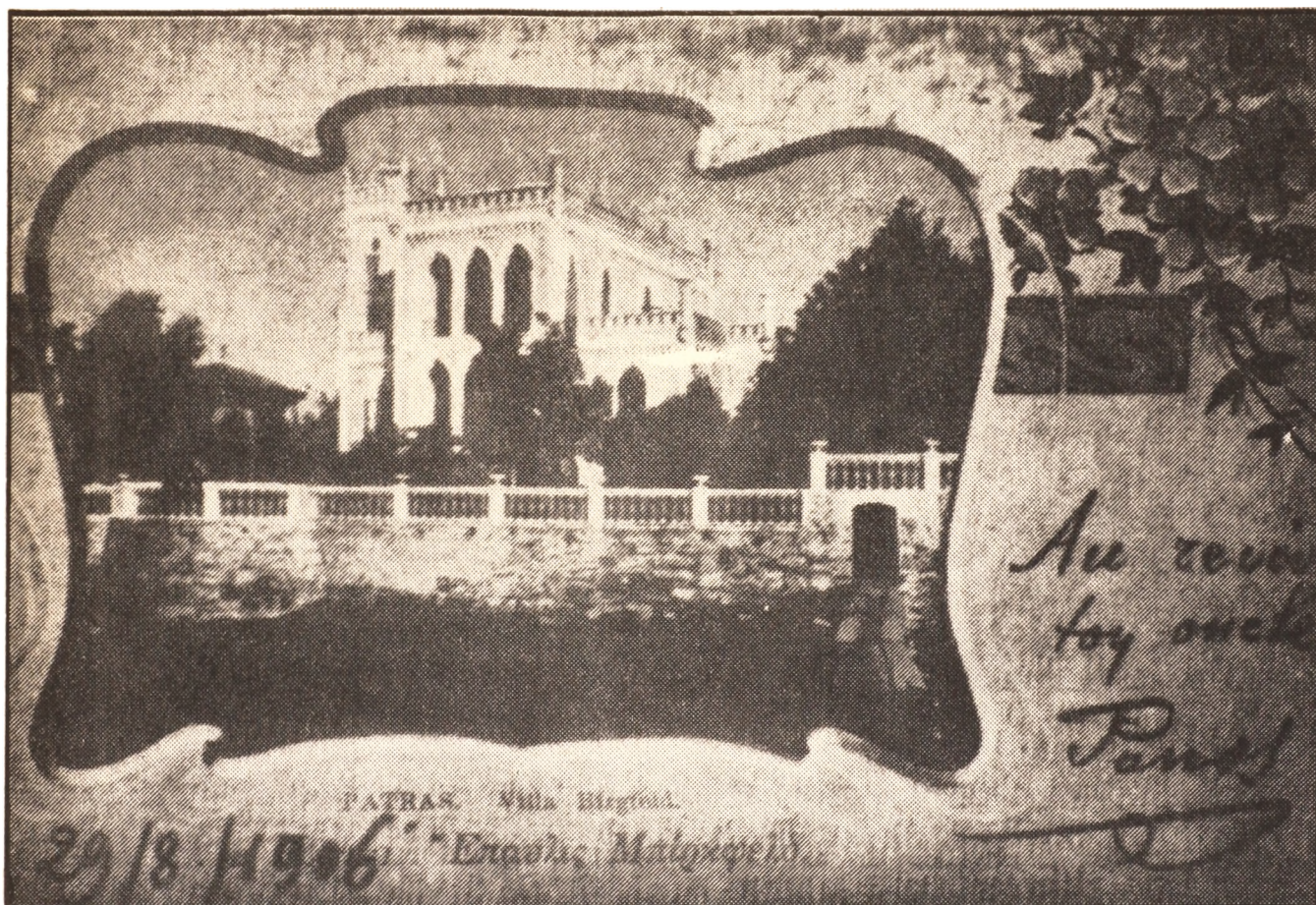
Το αποτέλεσμα είναι ότι ο οποιοσδήποτε κοινόχρηστος χώρος δίνει τη θέση του στην ιδιοκτησία, ενώ ταυτόχρονα το άγριο και φυσικό δάσος, αλλάζοντας μορφή, γίνεται φοινικόδασος ή οτιδήποτε εξωτικό επιτάσσει η μόδα.

Στη θέση των πεύκων –όπως καταγγέλλουν μόνον κάποιοι δασολόγοι– ξεφυτρώνουν οι νέες εξοχικές κατοικίες σε βάρος τουλάχιστον του λιγοστού νερού και οξυγόνου μας. Το δημόσιο συμφέρον για μια ακόμα φορά καταστρατηγείται, δίχως να υπάρξουν διαμαρτυρίες. Οι αεριτζήδες πολίτες τώρα και με νομική υποστήριξη σχεδιάζουν με την επιπόλαια και επικίνδυνη λογική του προσωπικού συμφέροντος την επέκταση των οικισμών στην αττική γη.

Ο εκσυγχρονισμός που ακυρώνεται

• Ο ιστορικός Θανάσης Καλαφάτης μιλά στο ANTI

του Λεωνίδα Λουλούδη

Εξοχή Πατρών στις αρχές του αιώνα. Η Έπαυλις του Μπίρκεφελδ

Συζητώντας στο προηγούμενο τεύχος με τον κ. Θ. Καλαφάτη ο οποίος διδάσκει Οικονομική Ιστορία και Οικονομική Θεωρία στο Πανεπιστήμιο Πειραιά για το τρίτομο έργο του «Αγροτική Πίστη και Οικονομικός Μετασχηματισμός στη Β. Πελοπόννησο», αναφερθήκαμε ιδιαίτερα στους εσωτερικούς παράγοντες που συνδέονται με την ανάπτυξη και την παρακμή της ευρύτερης περιοχής. Η διερεύνηση, στο σημερινό 6^ο μέρος της συνέντευξης, του ρόλου του κράτους και των ευρύτερων εξωτερικών παραγόντων στο όλον αναπτυξιακό μετασχηματισμό έρχεται να αναδίξει με πιο ανάγλυφο τρόπο τη σύνδεση του όλου έργου με τα σημερινά επίκαιρα προβλήματα.

• Δεν έχουμε ακόμη μιλήσει για το ρόλο το κράτους. Νομίζω ότι μελέτες σαν τη δική σε τόσο εξειδικευμένες τοπικά και χρονικά, με να τροφοδοτήσουν το, ούτως ή άλλως, μάλλον καχεκτικό πεδίο των θεωρητικών περι κρατ αναλύσεων στον τόπο μας, παρά το ανανεω ενδιαφέρον των σύγχρονων ερευνητών για θέμα.

□ Είναι η παρέμβαση και ο ρόλος που ζει το κράτος. Αν έρθουμε στους κρίσιμ οικονομικούς τομείς της σταφιδοκαμυγείας και του σταφιδεμπορίου, βλέπουμε ο ρόλος του δεν είναι εκσυγχρονιστικό εξισορροπητικό. Η πολιτική του κράτους είναι κοντόφθαλμη και αποβλέπει άμεσ ταμειακούς σκοπούς. Το συγκεκριμένο προϊόν τού εξασφαλίζει έσοδα από τοις μισμούς και σημαντική εισροή συναλλαγ από το εξωτερικό. Έτσι ευνοείται η επέκταση της σταφιδοκαλλιέργειας για οκτήμονες και οι έμποροι προσπα να εκμεταλλευτούν την ευνοϊκή συγκυρία αλλά έχουν εξίσου χαμηλούς ορίζοντες θα 'ναι οι κρίσεις του προϊόντος που αναγκάζουν το κράτος να παρέμβει ιδιαίτερα στο τέλος του 19ου αιώνα για να επιφέρει σε ισορροπία την προσφορά με τη ζήτηση. Όμως πρόκειται για λάθος πολιτική. Η συγκεκριμένη παραγωγή και το συγκεκριμένο εμπόριο έχουν διανύσει τον κύκλο τους. Λείπει έτσι εδώ μια στρατηγική ανάπτυξης.

• Θα μπορούσαμε να ξεχωρίσουμε μεταξύ εκείνων που εμπλέκονται στη διαμάχη για τη υπέρβαση της συγκεκριμένης κρίσης κάποιες κοινωνικές ομάδες οι οποίες αρθρώνουν ένα συγκεκριμένο εκσυγχρονιστικό λόγο;

□ Οι απόψεις που διατυπώνονται για την υπέρβαση της κρίσης της σταφίδας χειροτεθούν κατά κάποιο τρόπο ένα συγκεκριμένο σχήμα προς την κατεύθυνση που φέρατε. Οι απόψεις των εμπόρων της σταφίδας προς το τέλος του αιώνα, όπως διατυπώνονται στον τοπικό Τύπο, οι ανα

Στο Αίγιο αρχές του αιώνα

αγροτιστών γεωπόνων, αλλά και οι θέ-
πολιτικών ομάδων που έχουν επηρεα-
από τον σαινισμοισμό και τον κοινωνι-
συνιστούν στοιχεία μιας άλλης θεώρη-
αδύνατης ίσως στην αρχή, αλλά πιο
ατής καθώς φτάνουμε στη στροφή του
να. Μια όμως και μιλάμε για εκσυγχρο-
ιό πρέπει να υπογραμμίσω και πάλι ότι
κειται για μια προσπάθεια γεμάτη αντι-
εις και παλινωδίες.

του έκανε ιδιαίτερη εντύπωση, μη
πυύοντας πάλι τις, ίσως όχι εντελώς
αιολόγητες, συγκρίσεις με την εποχή μας, ότι
έναρξη της περιόδου 1886-1890, λίγο πριν
ιδή από τη δεκαετία της μεγάλης κρίσης,
ιστώνετε την εμφάνιση ενός φαινομένου
παραγωγικής κατανάλωσης.

Αυτή η περίοδος, εξετάζοντας τους βασι-
ς οικονομικούς δείκτες, είναι πραγματι-
νδιαφέρουσα, γιατί ενώ έχει αρχίσει μια
ψη στην οικονομία η αύξηση των εισα-
ών και οι καταναλωτικές σπατάλες θο-
ουν την εικόνα. Στα χέρια των εμπόρων
των μεσαζόντων της τοπικής οικονομίας
ν συγκεντρωθεί αρκετά χρήματα που
τετεύονται κυρίως σε εισαγωγές κατανα-
ικών ειδών από το εξωτερικό. Είναι η
χή που αλλάζει δραστικά η σύνθεση της
ανάλησης. Την ίδια όμως ώρα που υπάρ-
αυτή η τάση προς κατανάλωση, υπάρχει
μα τάση για δημιουργία νέων κατοικιών
αστικά κέντρα και τελικά στην Αθήνα.

ια να επανέλθουμε στο ζήτημα των
γγρονιστικών τάσεων. Δεν υπάρχει
βολία ότι επηρεάζονται από ανάλογα δυτικά
τυπα. Πλέον ενδιαφέρουσες ίσως είναι οι
φράσεις που προκαλούνται, οι οποίες, από
είδα στην εργασία σας, δεν έχουν
σημαντες κοινωνικές αναφορές.

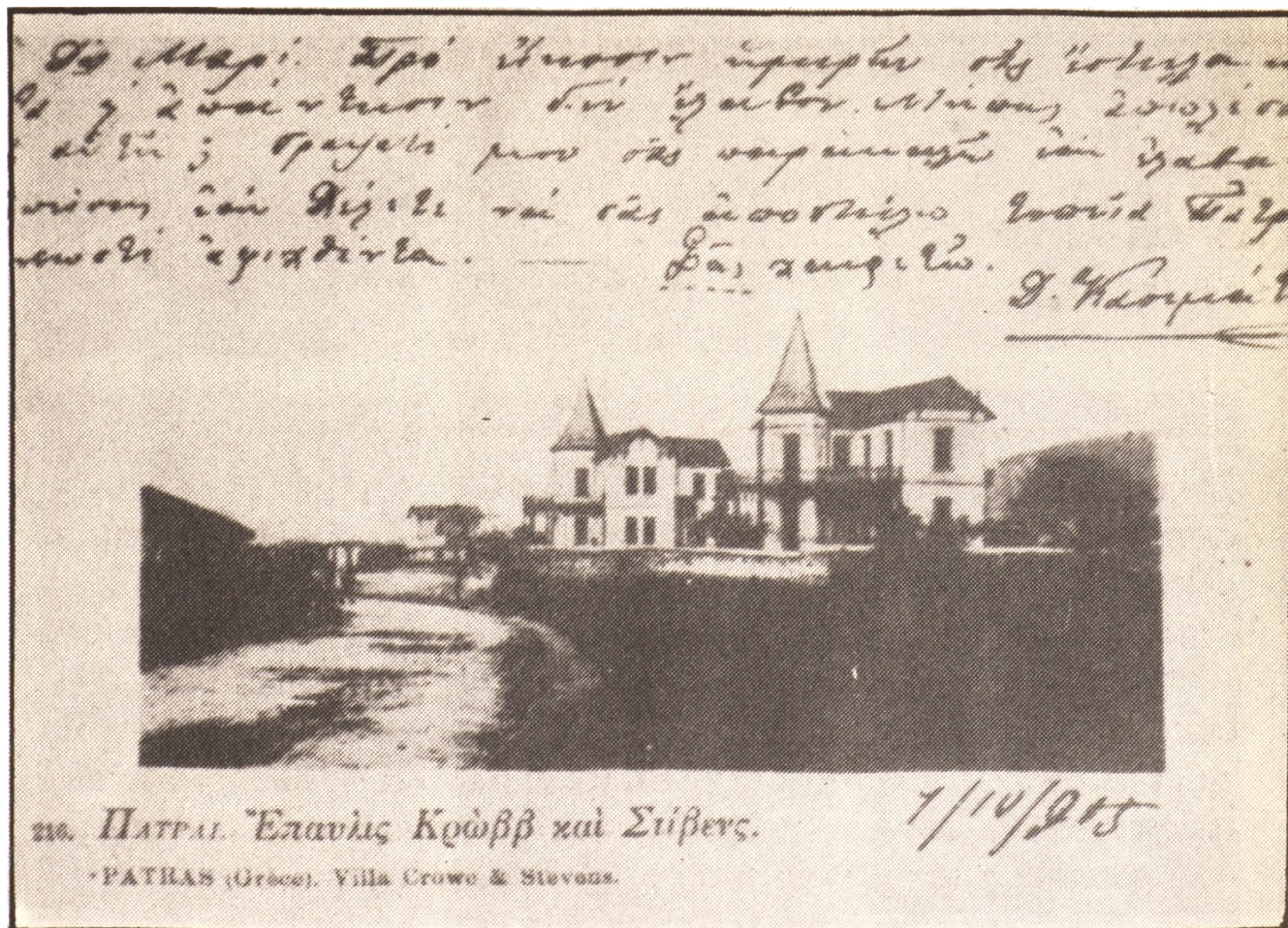
Αναμφίβολα έχουμε εισαγωγή δυτικών
τύπων ως και επινοήσεις ελληνικές,

Όμως την ίδια ώρα αναπτύσσεται εδώ, τόσο
στην αγροτική περιφέρεια όσο και στα αστι-
κά κέντρα, ένα κίνημα αντιδυτικό, το θρη-
σκευτικό κίνημα του Α. Μακράκη, το οποίο
βλέπει την κοινωνική λύση μέσα από τον
εκσυγχρονισμό της εκκλησίας και την όλη
κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη να γί-
νεται στη βάση ελληνικών και όχι δυτικών
προτύπων. Πίσω απ' αυτό το κίνημα βρί-
σκονται άτομα που ανήκουν σε διαφορετι-
κές κοινωνικές ομάδες. Κατ' αρχήν έχουν
προσχωρήσει πολλοί μοναχοί, επειδή ο μο-
ναχισμός έχει υποστεί πολλά πλήγματα από

το ίδιο το κράτος, και ακολουθούν αρκετοί
έμποροι, οι οποίοι ελπίζουν μέσα από τη
συγκεκριμένη συσπείρωση να προωθήσουν
τα στενά τους εμπορικά συμφέροντα και σ'
ορισμένοι περιπτώσεις εναντίον άλλων
εμπορικών ομάδων, ενώ τέλος προσχωρούν
και πολλοί αγρότες, που εμπνέονται ιδιαίτε-
ρα από τις ενοράσεις αυτού του κινήματος,
το οποίο προσβλέπει σε μια χιλιαστική δι-
καιώση, όταν η ιστορία της κοινωνικής αλ-
λαγής περνά μέσα από τη μεγάλη σύγκρουση
των δυνάμεων του φωτός με εκείνες του σκό-
τους.

• Από την ως τώρα συζήτηση έχει, νομίζω,
πολλαπλώς αναδειχθεί η σημασία του εμπορίου
στους ρυθμούς αλλά και την ποιότητα της
ανάπτυξης στα πλαίσια της τοπικής οικονομίας
και κοινωνίας. Αλλά εμπόριο σημαίνει
συναλλαγές και στη συγκεκριμένη περίπτωση
διεθνείς συναλλαγές. Θα μπορούσατε να γίνετε
αναλυτικότερος σχετικά με τις συμπεριφορές του
εξωτερικού παράγοντα και ειδικότερα του
διεθνούς κεφαλαίου;

□ Η παρέμβαση του διεθνούς οικονομικού
παράγοντα είναι έντονη σ' όλη την επιγενό-
μενη αναπτυξιακή διαδικασία της περιοχής.
Πιστεύω ότι είμαστε μπροστά σ' ένα κλασικό
παράδειγμα συμπεριφοράς του διεθνούς κε-
φαλαίου και συγκεκριμένα του δυτικού, το
οποίο προσπαθεί να διεισδύσει σε μια περιο-
χή στην περιφέρεια και να αξιοποιήσει την
επέκταση της αγροτικής παραγωγικής δια-
δικασίας προς όφελός του, θέτοντας σε κίνη-
ση το νόμο των αγορών του Say. Και θα
πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη
στρατηγική έχει προκριθεί από πολύ παλιά,
με προεξάρχοντες κατ' αρχήν τους αγγλι-
κούς εμπορικούς οίκους, για να υπάρξει στη
συνέχεια εμπλοκή των ολλανδικών συμφε-
ρόντων και στην τελευταία φάση να είναι

π. Πατραι. Έπαυλις Κρώββ και Στίβενς.

• PATRAS (Orázi). Villa Crowe & Stevens.

Εξοχή Πατρών στις αρχές του αιώνα. Η Έπαυλις Κρώββ και Στίβενς

έντοχη η παρουσία των γάλλων επιχειρηματιών. Δυτικοί κεφαλαιούχοι και έμποροι επέλεγουν έτσι από παλιά την πρακτική της επέκτασης της σταφιδοκαλλιέργειας στην περιοχή της Β.Δ. Πελοποννήσου και στα Ιόνια νησιά έτσι ώστε αυτή η ανάπτυξη να χρησιμοποιηθεί ως βάση της δική τους εμπορικής διεξόδου, καθώς δημιουργείται μέσα από την επέκταση της ζήτησης των αγροτικών προϊόντων μια αγορά δυτικών προϊόντων (νόμος του Say), που θα παίξει ανασχετικό ρόλο, μαζί μ' άλλους φυσικά παράγοντες, στην ανάπτυξη μιας τοπικής βιομηχανίας.

● Ξεκινήσαμε αυτή τη συζήτηση διερωτώμενοι για τη δυνατότητα του παραδείγματος, που ερευνήσατε, τόσο διεξοδικά, να αναχθεί είτε συμπληρωματικά είτε αντιθετικά στα ήδη γνωστά πρότυπα ανάπτυξης. Μετά τις ιδιαιτερότητες και το πλέγμα των μονιμότερων ή συγκυριακών παραγόντων, που επισημάνετε ότι έδρασαν στην περίπτωση της Αιγιαλείας, έχω την εντύπωση ότι και η ίδια η αναγωγή σε πρότυπα ανάπτυξης καθίσταται μια αφαίρεση η οποία δεν ξέρω και ως τυπολογία πια, πόσο χρήσιμη μας είναι. Μήπως, εννοώ η επιτόπια και αρχειακή έρευνα αποτελεί, εντέλει, μια «ενοχλητική» πρόκληση προς τα αναπτυξιακά υποδείγματα που είχαμε μέχρι τώρα υιοθετήσει;

□ Το όλο έργο είναι ξένο από ριγορί θεωρητικές ερμηνείες που θα δικαιώνουν τα εξωτερικά δεδομένα και ακόμη καταβάλλεται

προσπάθεια για μια προσεκτική χρήση των λεγόμενων αναπτυξιακών υποδειγμάτων. Επιμένοντας να μιλάμε ακόμη σχηματικά και έχοντας γνώση των προηγούμενων δυσκολιών παρατηρούμε ότι πρόκειται για ένα πρότυπο ανάπτυξης και καθυστέρησης ταυτόχρονα. Ας κρατήσουμε μερικά βασικά στοιχεία από την όλη ανάλυση του τοπικού φαινομένου. **Πρώτον:** είμαστε μπροστά σ' έναν οικονομικό εκσυγχρονισμό που δεν προχωράει από ένα σημείο και μετά. **Δεύτερον:** εάν δούμε την περιοχή ευρύτερα, υπάρχει μια προσπάθεια, που δεν καρποφορεί, να αναπτυχθεί η μεταποίηση (περιοχή Πάτρας). Και **τρίτον:** έχουμε μια παρέμβαση του κράτους που αποδεικνύεται όχι τόσο αποτελεσματική. Ενώ από την άλλη μεριά ο εκσυγχρονισμός της γεωργίας και η οργανική της άρθρωση με τη βιομηχανία και η επιτελική και αποτελεσματική παρουσία του κράτους συνιστούν σχηματικούς κρίκους ενός θεωρητικού μοντέλου προς μια επιτυχή αναπτυξιακή πορεία.

● Σημαντικό πόρισμα της προβληματικής σας είναι αυτή η διαπίστωση της αναστολής μιας αναπτυξιακής δυναμικής, η οποία είχε αναπτυχθεί. Μας μιλήσατε ήδη για τους παράγοντες που, από κάποιο σημείο και πέρα, επιβάλλουν αυτή την εξέλιξη. Διαβλέπω την έντονη υπογράμμιση του πολιτικού στοιχείου και τον κρίσιμο ρόλο του κράτους. Εσείς πώς

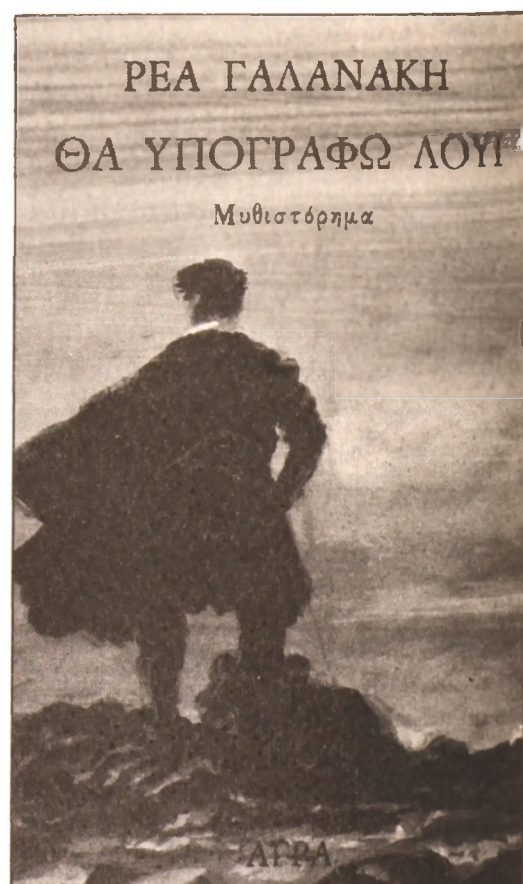
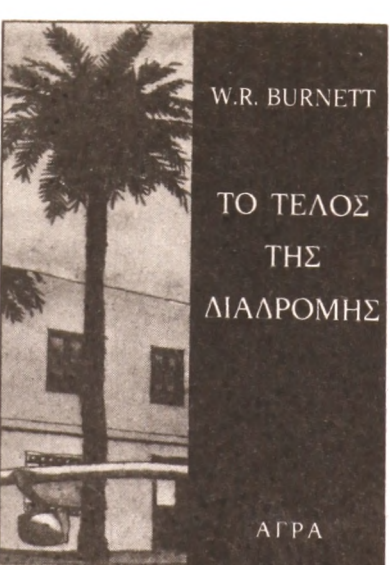
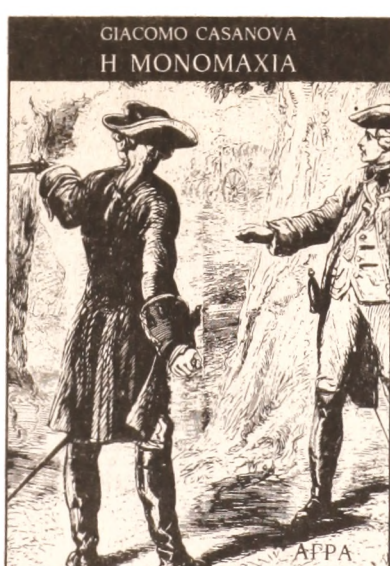
ιεραρχείτε το ρόλο αυτών των παραγόντων
□ Τα συμπεράσματα της ανάλυσης μιλούν στο ότι εδώ έχουμε μια παρατήρηση τόσο και εξωτερικών όσο εσωτερικών γόντων που οδηγούν στο συγκεκριμένο αποτέλεσμα, δηλαδή στον εκφυλισμό της αναπτυξιακής διαδικασίας. Οποσδήποτε κράτος και το πολιτικό σύστημα έχουν δικό τους ρόλο και βέβαια επηρεάζουν όρους αναπαραγωγής και ανάπτυξης του συστήματος και στη συνέχεια δε τις επιπτώσεις της συγκεκριμένης π

Αλλά δεν μπορούν να αναχθούν σ' αυστηροερμηνευτικά κλειδιά. Στη βάση της παραγωγικής σπατάλης του οικονομικού πλέγματος υπάρχει ένα πλέγμα παραγόντων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών που χαρακτηρίζονται από μια μεγάλη φαινομενική και χρωματίζονται από ιδιαίτερο χαρακτήρα της τοπικής οικονομίας ανάπτυξης που συνδέεται με τον ίδιο ρόλο που παίζει το συγκεκριμένο αντικείμενο προϊόν. Τελικά, πρόκειται για μια ραβδία με τεράστιο ενδιαφέρον, που μας βάζει μπροστά σε βασικά αναπτυξιακά τμήματα που έχουν σχέση όχι μόνο με το σήμερα αλλά και με το αύριο αφού και στην χώρα μας φαίνεται να βρίσκεται μπροστά μια αποτυχία της όλης πορείας του οικονομικού και πολιτικού της συστήματος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΓΡΑ

1979 - 1983

ΜΕΧΡΙ ΠΟΤΕ;

«Μέχρι πότε;», αναρωτιέται ο Γρηγόρης Ζιώδας και σταράτα:

Μέχρι πότε η Ν.Δ. θα φεύγει και ο ΑΣΟΚ θα έρχεται;

Μέχρι πότε η Ν.Δ. θα έρχεται και ο ΠΑΣΟΚ θα φεύγει;

Μέχρι πότε η πολιτική αντιθεση του παρόντος θα γίμε πολιτικά επιχειρήματα αρελθόντος;

Μέχρι πότε θα ψηφίζουμε λό-

Μέχρι πότε θα χτίζουμε το λαμέλλον που οραματιζόμα-

στε με υλικά από το ζοφερό παρόν που διώνουμε;

Μέχρι πότε θα πουλάμε την ψήφο μας για μια θέση εργασίας;

Μέχρι πότε θα είμαστε εύπιστοι στο ψέμα;

Μέχρι πότε θα αγοράζουμε με την ψήφο μας μια θέση ανεργίας;

Μέχρι πότε θα είμαστε δύπιστοι στην αλήθεια;

Μέχρι πότε θα «την πληρώνουν» οι πολλοί ενώ φταίνε οι λίγοι;

Μέχρι πότε θα κατηγορούμε τη βάση της αστικής τάξης, για σφάλματα που διέπραξε η κορυ-

φή της εργατικής τάξης;

Μέχρι πότε θα δικαιούνται πάντα οι λίγοι, από τη στιγμή που υποχρεούνται πάντα οι πολλοί;

Μέχρι πότε θα κατηγορούμε μετεκλογικά τους εκλεγέντες για λάθος επιλογές που έκαναν προεκλογικά οι εκλογείς;

Μέχρι πότε θα παίζουμε το ρόλο του ανίδεου κομπάρσου στη «διεθνή κωμωδία»;

Μέχρι πότε το φταίξιμο θα είναι των εχθρών κι όχι των φίλων αυτής της χώρας;

Μέχρι πότε θα παίζουμε το ρόλο του αμέτοχου θεατή στην «εθνική τραγωδία»;

Μέχρι πότε το φταίξιμο θα είναι των γειτόνων κι όχι των νοικοκυραίων αυτής της χώρας;

Μέχρι πότε θα παραλαμβάνουμε «καμένη γη»;

Πότε θα πάψουμε να νιώθουμε προδομένοι;

Μέχρι πότε θα παραδίδουμε «καμένη γη»;

Πότε θα αρχίσουμε να αισθανόμαστε δικαιωμένοι;

Μέχρι πότε θα τρώμε απ' τις σάρκες μας;

Πότε θα απολαύσουμε τους καρπούς των θυσιών μας;

**Γρηγόρης Ζιώδας
φοιτητής**

Βιβλία για νέους

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ Μικρομέγας

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΔΕΛΤΑ Ο τρελαντώνης

ΑΝΤΟΥΑΝ ΝΤΕ ΣΑΙΝΤ ΕΞΥΠΕΡΥ

Ο μικρός πρίγκιπας

ΤΖΕΗΜΣ ΘΕΡΜΠΕΡ Μύθοι για την εποχή μας

Το άσπρο ελάφι

ΛΙΟΥΙΣ ΚΑΡΟΛ Η Αλύση στη χώρα των θαυμάτων

ΛΙΟΥΙΣ ΚΑΡΟΛ Μέσα απ' τον καθρέφτη

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΤΕΛΟΥ Το δακρύου

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΤΕΛΟΥ Εντάξει, Ελευθερίτσα;... Και όπως είπαμε...

ΒΟΥΛΑ ΜΑΣΤΟΡΗ Η φυλλοελένη

ΦΙΛΙΠ ΜΠΑΡΜΠΩ Ο τυφλοπόντικας

ΒΕΛΥΝ ΜΠΡΙΖΟΥ-ΠΕΛΕΝ Ο θησαυρός των Αζτέκων

ΠΙΕΡ ΜΑΚ ΟΡΛΑΝ Η άγραφα της σωτηρίας

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑΝΤ Το σπίτι με τις ροδιές

ΑΥΛΙΝΑ ΠΑΜΠΟΥΔΗ Ο σιγανός που μιλάει με τα πράγματα

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ Τα ψηλά βουνά

ΣΑΝΤΡΙΝ ΠΕΡΝΥΣ Τα μελένια λόγια

ΡΟΜΠΕΡΤ ΛΟΥΙΣ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ Το νησί του θησαυρού

ΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ Οι περιπέτειες του Χώκλμπερι Φιν Α'

ΑΡΚ ΤΟΥΑΙΝ Οι περιπέτειες του Χώκλμπερι Φιν Β'

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΣΠΑΘΑΡΗΣ Ο Καραγκιόζης των

Σπαθάρηδων

Μόλις κυκλοφόρησε

P. ΚΙΠΛΙΝΓΚ

Το βιβλίο της ζούγκλας

ΜΕΤΑΦΡ. ΛΟΥΚΑΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΕΛΛΗ ΚΕΛΕΜΕΝΔΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ. 3639962 - 3607744

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

• Λάβαμε την παρακάτω καταγγελία, που συνοδεύεται από τη φωτογραφία που δημοσιεύουμε. Χωρίς άλλα σχόλια...

Τις τελευταίες τριάντα μέρες στο λόφο του Λυκαβηττού παρατηρείται εις βάρος (κυριολεκτικά ανυπεράσπιστων) ζώων μια επιεικώς θλιβερή και απαράδεκτη έξαρση περιστατικών δηλητηρίασης ή βασανισμού και θανάτωσής τους.

Ο απολογισμός των θυμάτων αυτής της θηριωδίας περιλαμβάνει δέκα γάτες και τρία σκυλιά, αλλά το αποκορύφωμα όλων αυτών αποτυπώνεται στην εσώκλειστη φωτογραφία.

Κάποιος ή κάποιοι «γνήσιοι εκπρόσωποι» του ανθρωπίνου γένους πήραν ένα από τα έντεκα κουτάδια μιας αδέσποτης σκυλίτσας που είχε το θράσος να εγκατασταθεί ανάμεσα σε δύο θάμνους και, για παραδειγματισμό της αυθαιρεσίας της, του 'κοψαν τα τέσσερα πόδια και το έγδαραν!

Παρόμοια γεγονότα θα 'πρεπε όχι μόνο να μας προβληματίζουν και να γεννούν ανησυχίες για το μέλλον της κοινωνίας μας αλλά και να θέτουν σε κίνηση ανασταλτικούς και προληπτικούς μηχανισμούς των αρμοδίων (!) αρχών.

Μαρία Δάρα

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

- Ομαδικής Ψυχοθεραπείας
- Δυναμικής τής Οικογένειας
- Κοινωνικής Ψυχιατρικής
- Δυναμικής Ψυχιατρικής
- Ψυχολογικών Αξιολογήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

- ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ
- ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
- ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

• ΣΥΜΠΟΣΙΑ • ΣΥΝΕΔΡΙΑ • ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ • ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ • ΕΠΟΠΤΕΙΕΣ

Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 644.7533 - 643.5980 - 644.5140

ΛΟΓΙΑ;

• Μικρή συμβολή στο διάλογο Γ. Πατίλη - Γ. Κοροπούλη, το ποίημα του Βαγγέλη Παππά - Παμφίλη «Τα λόγια τα δυσνόητα» που στέλνει μαζί με τις παρατηρήσεις του ο φίλος Γ.Χ. Θεοχάρης.

Τα λόγια τα δυσνόητα, των ποιητών οι γρίφοι, / στις μέρες μας πληθήνανε κι έχουνε γίνει στίφη. / Δεν ωφελούνε άνθρωπε αυτή την κοινωνία. / Είν' ένα βάρος περιττό, και μία τυρρανία.

Δώστα στα παριζιάνικα, τα πλούσια σαλόνια, / πατέντες να τα έχουνε, σειρήνια και γαλόνια. / Δώστα να κοκορεύονται οι πετεινοί κι οι κότες, / οι εραστές της χίμαιρας, κ' οι άμναλες κοκότες.

Λόγια χωρίς αντίκρουσμα, και δίχως σημασία. / Λόγια που μόνο τα γεννά η ασυναρτησία. / Λόγια που δε χαράζουνε μια σταθερή πορεία. / Λόγια που δε θα μείνουνε ποτέ στην ιστορία.

Ο στίχος θέλει στόχαση αθάνατος να μείνει, / της ανθρωπιάς το μήνυμα σε άνθρωπο να δίνει. /

Να τέρπει και να ωφελεί, ; πάντα να διδάσκει, / και πάν να 'ναι αλώδητος, όσο και γεράσκει!

Να λοιπόν! Εις επίρρωσιν τ λόγων όσων το ισχυρίζονται, ; χεται καταλυτικός ο λόγος τ στιχοπλόκου, καταχωρημέ στο τεύχος '87 ('Ανοιξη '93) τ περιοδικού ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ.

Οι «γρίφοι» του ελεύθερου στίχου «στις μέρες μας πληθήνανε (sic), κι έχουνε γίνει στίφη (sic), έχουν γίνει ορδές, αγέλες, γιατί όχι και λοξή φάλαγγα;!

Μόνο ως αραβόσιτος για «άμναλες κο-κότες στα παριζιάνικα σαλόνια» μπορούν να είναι δεκτοί!

Καθαρότης, κύριοι!

Παράγετε, επιτέλους, οι ποιητές «στίφη» στοιχημένων στίχων.

Όχι πια ασυναρτησίες!

«Γεράσκομεν» (sic) αεί διδοσόμενοι, Γιάννη Πατίλη.

Γιώργος Χ. Θεοχάρης
(ένας ξεφτίλας του '93)

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Λαός Πέρσον
Άκου, λευκέ!

Μια ζωντανή καταγραφή διηγήσεων και ομιλιών διάφορων ινδιάνικων φυλών της Αμερικής, που χρονολογούνται από το 1470 ως το 1976.

Οι Ινδιάνοι της Αμερικής εκφράζουν προς όλους εμάς την καταπίεση που υπέστησαν σαν κοινωνικά αδύνατη μειονότητα.

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
Σόλωνος 130, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620835
Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:
Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814
28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Λουί Αραγκόν
Οι κομμουνιστές
4ος τόμος

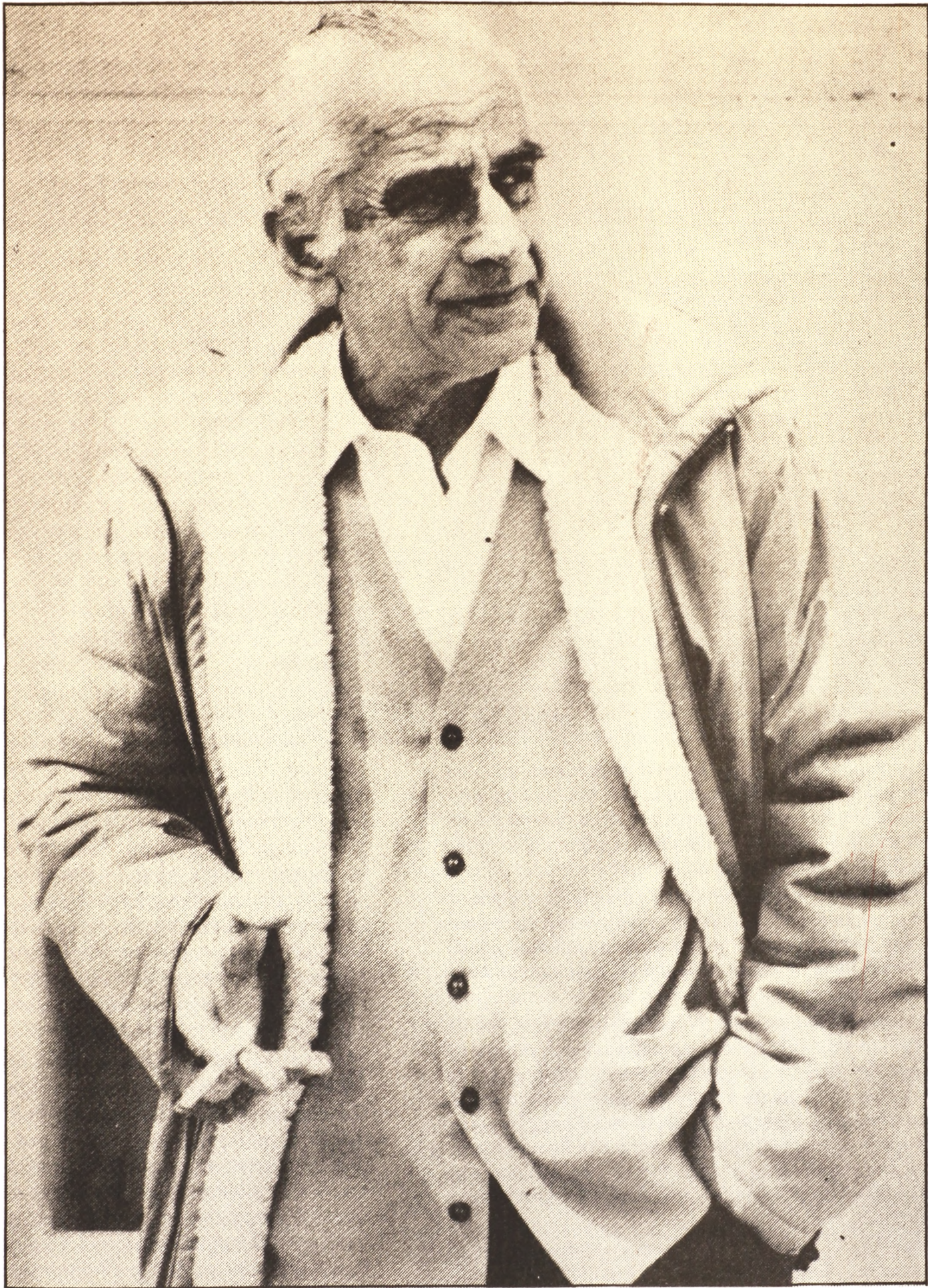
Ο 4ος τόμος, του βιβλίου του Λουί Αραγκόν Οι κομμουνιστές, αποτελεί σπουδή στη φρίκη του πολέμου. Ενός πολέμου του οποίου την ευθύνη, η αδιαφορία του κράτους, τη μεταθέτει στη φιλοπατρία και τον ιδεαλισμό του απλού στρατιώτη.

Μόλις κυκλοφόρησε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ
Σόλωνος 130, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τηλ.: 3620835
Fax: 3613354

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ Σ.Ε.:
Μαυροκορδάτου 3, Αθήνα, Τηλ.: 3629835, 3629814
28ης Οκτωβρίου 19, Γιάννενα, Τηλ.: 38090

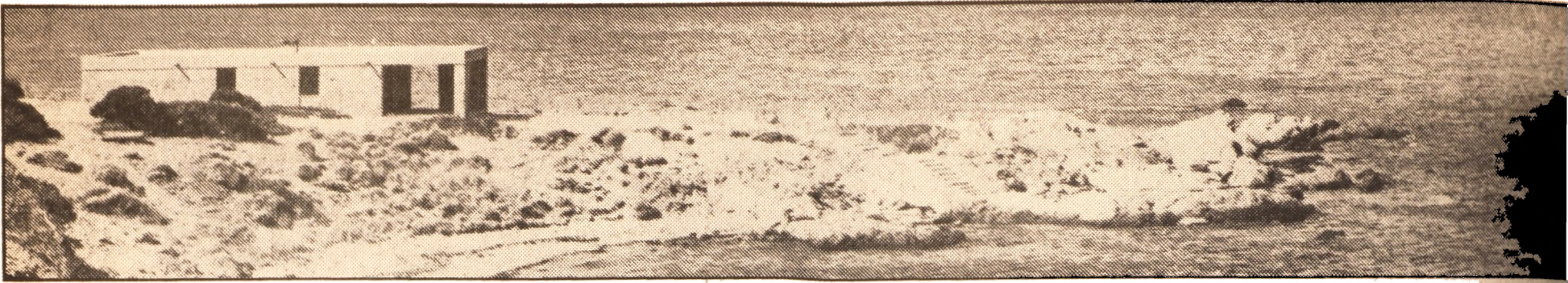
Άρης Κωνσταντινίδης

Ο Άρης Κωνσταντινίδης έθεσε τέρμα στη ζωή του, με μια βουτιά στο κενό, σε ηλικία 80 χρόνων. Ο σημαντικότερος αρχιτέκτονας της σύγχρονης Ελλάδας έβαλε από την πρώτη στιγμή αδιάστακτα μπουρλότο στα πάντα, προκαλώντας ρήξεις με καταξιωμένους συναδέλφους του, δημιουργώντας αμηχανία στα μέλη επιτροπών που συμμετείχε... Αδιαφορώντας πλήρως για τις συνέπειες –το τίμημα το πλήρωνε, άλλωστε, αυτός. Η ζωή του ήταν μια συνεχόμενη σειρά από πικρές αυτοχειρίες. Και η αρχιτεκτονική; Το ANTI, τιμώντας τη μνήμη και την προσφορά του Άρη Κωνσταντινίδη, δημοσιεύει σήμερα ένα πρώτο αφιέρωμα. Γράφουν: Δημήτρης Φιλιππίδης, Γιώργος Σημαιοφορίδης, Ελένη Φεσσά - Εμμανουήλ, Χρήστος Παπούλιας. Και στην τελευταία σελίδα ο Δ.Α. Φατούρος.

ΣΤΟ ΔΥΣΚΟΛΟ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

της Ελένης Φεσσά - Εμμανουήλ

ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΔΙΑΚΟΠΕΣ - ΑΝΑΒΥΣΣΟΣ, 19

«—για να σημειωθεί, τελικά, πως όσοι “αγαπούν και σέβονται και λατρεύουν την τέχνη τους, ωσάν το πλέον ακριβό πράγμα της ζωής, και ομοιώνονται με τα συμβεβηκότα, που περιγράφουν”, (—τα λόγια του Σολωμού), αυτοί ψάχνουνε και βρίσκουνε στην κάθε παράδοση, και την πιο παλιά, αυτό που θέλουνε να πραγματοποιήσουνε οι ίδιοι, στα χρόνια τους, με μια δική τους πίστη, μέσα από κάποιο δικό τους φως».

(Άρης Κωνσταντινίδης, *Στοιχεία Αυτογνωσίας. Για μια Αληθινή Αρχιτεκτονική*. Αθήνα 1975, σ. 325).

«15,3.89

Όταν τα σπίτια πεθαίνουνε πριν από τον αρχιτέκτονα που τα έχτισε...

Όταν τα αρχιτεκτονικά έργα, που είναι ΔΟΧΕΙΑ ΖΩΗΣ, τα καταστρέφει, στο πνεύμα τους, στην ποιότητά τους, στην ουσιαστική τους μορφή, μια συμπεριφορά για να κυριαρχήσει κάποια εγωιστική επιδίωξη, αν όχι και μια έντονη διάθεση επιδειξιμανίας και για να προβάλλεται, μεγαλομανιακά, το εγώ μιας εξουσιαστικής... φιλοπονίας.

Όταν το αρχιτεκτονικό έργο δεν λειτουργεί αυτονόητα, σαν ένα κοινωνικό αγαθό, αλλά διάζεται παραμορφωτικά, για να συμβαδίσει με τη μια ή την άλλη μόδα, που έρχεται και παρέρχεται, για να επιδείξει αισθησιακές (—ή “αισθητικές”) κομπόζητες, χωρίς αυτές να παράγονται από ανάγκες ουσιαστικές και αυτονόητες.

Και όταν, ο αρχιτέκτονας, πριν προλάβει να φύγει, ο ίδιος, πρώτος από τη ζωή, να βλέπει πώς θα θανατώνονται... τα παιδιά του νου του και της ψυχής του, που τα γέννησε για κάποιο γενικό καλό, για να ικανοποιήσει ένα κοινωνικό σύνολο, όσο και την κάθε ατομική προσωπικότητα.

Και κάτι άλλο: —όπως ο άνθρωπος πεθαίνει στο σώμα του, για να επιζήσει η πνευματική και η καλλιτεχνική ωριμότητά του, έτσι και το αρχιτεκτονικό έργο δεν μπορεί να καταξιώθει μόνο μέσα από την υλική του υπόσταση, αλλά (—και πιο πολύ) μέσα από την πνευματική του ομορφιά. Και που έτσι μπορεί να επιδιώσει, για να σταθεί (—και όσο πρόκειται να σταθεί, εκεί που χτίστηκε) αξέχαστο και αθάνατο. Και γιατί στη ζωή λειτουργεί και η μνήμη, που έτσι συνεχίζεται μια πορεία, όπου η κάθε εποχή χτίζει με τον δικό της τρόπο μιαν απέθαντη αλήθεια».

(Άρης Κωνσταντινίδης, *Η Αρχιτεκτονική της Αρχιτεκτονικής. Ημερολογιακά Σημειώματα*. Αθήνα, Άγρα, 1992, σσ. 318-319).

Ευτύχησα να γνωρίσω τον Άρη Κωνσταντινίδη στην προτελευταία πράξη του προσωπικού δράματος που είχε για πρωταγωνιστή την απόλυτη ταύτιση της αρχιτεκτονικής του με τη ζωή του· ενός δράματος με μεγάλη συμβολική και διδακτική αξία για μας τους Έλληνες αρχιτέκτονες. Η ζωή του κράτησε τόσο όσο του χρειάστηκε για να χτίσει αυτό που ήθελε, να διατυπώσει γραπτά την αρχιτεκτονική του φιλοσοφία και να βγάλει από μέσα του τη δικαιολογημένη πίκρα για την κατάντια, όπως έλεγε, του τόπου και των καιρών. Έτσι, διόλου δεν με

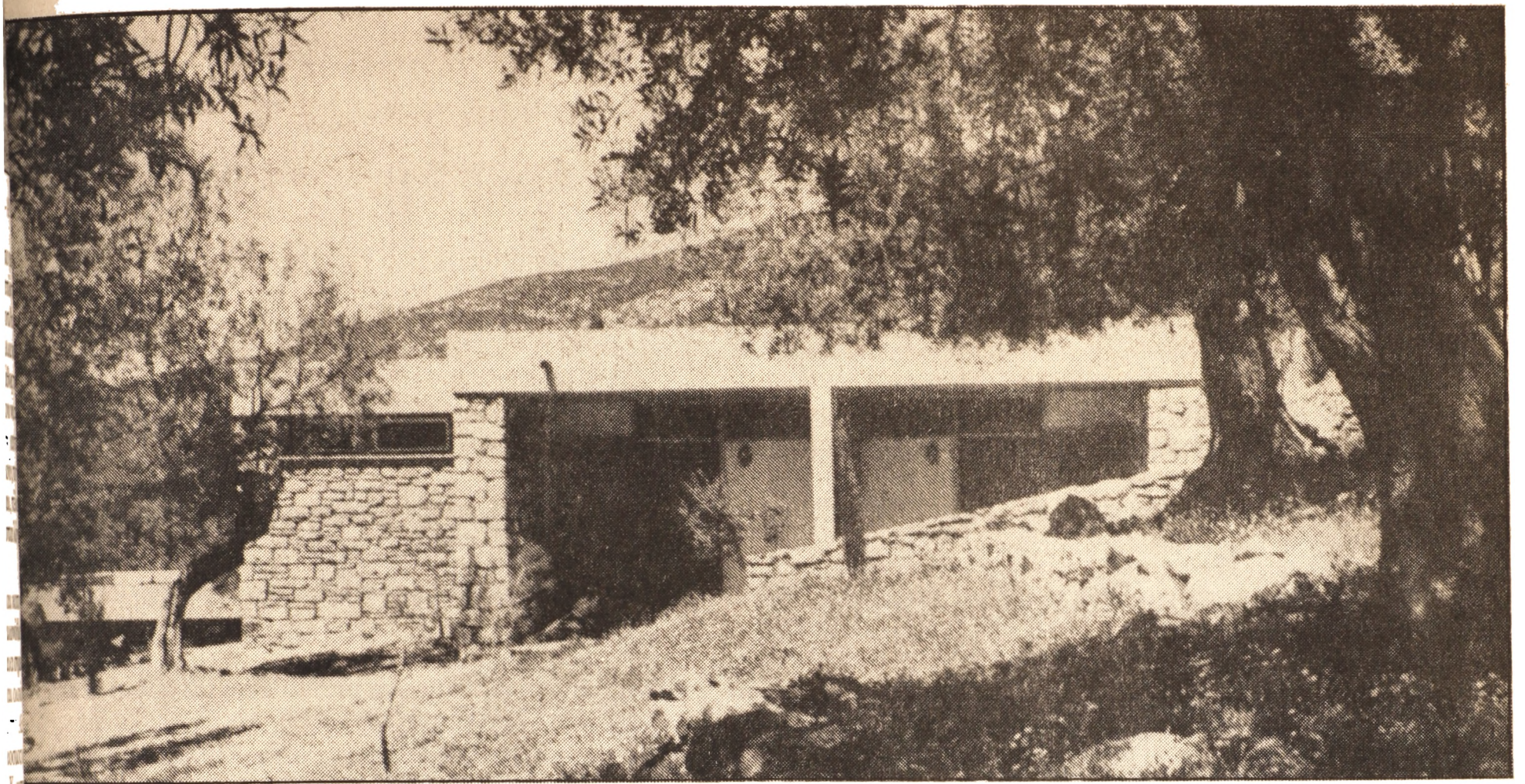
ξάφνιασε ο θεληματικός του θάνατος. Όσοι από εμάς έπιασαν το ουσιαστικό νόημα των χτισμάτων και των γραπτών του μεγάλου αυτού αρχιτέκτονα δεν έπρεπε να περιμένουν ότι θα έφευγε από τον κόσμο συμβατικά ή με των «δειλών τα παρακάλια και παράπονα». Αυτός που σεβάστηκε και αγάπησε με τόσο πάθος την τέχνη του ήταν αδύνατον να ζήσει όταν έβλεπε τα χτίσματά του να πεθαίνουν πριν από τον ίδιο, τους σημερινούς αρχιτέκτονες «ν’ αυτοκτονούν», όπως έλεγε, «μέσα στις μόδες» του μεταμοντερνισμού, του υστερομοντερνισμού και της αποδόμησης, και, τέλος, «κανένα να μην πιάνει το ουσιαστικό στη δουλειά του (—στα λόγια, στα γραψίματα, στα χτίσματα)».

Αυτή η δουλειά του, η καμωμένη με αγάπη και κόπο και πάθος, είναι, πιστεύω, ένας ακόμη κλώνος από το αιωνόβιο δέντρο που έδωσε στη νεότερη Ελλάδα όχι μόνο κορυφαία σημεία αναφοράς όπως ο Σολωμός ή ο Μακρυγιάννης, αλλά και ολόκληρο εκείνο τον κόσμο του ελληνισμού που ύμνησε ο Ελύτης στο *Άξιον Εστί*, γράφοντας τον γνωστό στίχο: «ΑΥΤΟΣ/ο κόσμος ο μικρός/ο μέγας». Ο γενναίος και άνισος αγώνας του Κωνσταντινίδη με τα κακώς κείμενα του καιρού του, αυτά που τον οδήγησαν σε μια γόνιμη μοναξιά, ανήκει σίγουρα στην αντιστασιακή παράδοση του ελληνικού λαού, ο οποίος δίδαξε πολλές φορές στον κόσμο τι σημαίνει αρετή και τόλμη. Αυτή την παράδοση εξέφρασε ο Καβάφης με το μεστό επίγραμμα του για τους τραγικούς αγωνιστές της Αχαϊκής Συμπολιτείας που ύψωσαν το ανάστημά τους στον Ρωμαϊκό κατακτητή. Το επίγραμμα, γραμμένο τις παραμονές της επερχόμενης Μικρασιατικής συμφοράς, περιλαμβάνει τους εξής καιρίους στίχους: «Όταν θα θέλουν οι Έλληνες να καυχηθούν, / “Τέτοιον βγάξει το έθνος μας” θα λένε / για σας. Έτσι θαυμάσιος θα ‘ναι ο έπαινόσ σας».

Έχοντας για εργοδότη του τη ζωή και ακολουθώντας τον δύσκολο δρόμο του Σολωμού, ο Κωνσταντινίδης συνέχισε την αληθινή παράδοση του τόπου και την ανανέωσε. Αυτό το έκαμε συγκεράζοντας γόνιμα τα διδάγματα της λαϊκής (κοινής) αρχιτεκτονικής μας με μια κριτική στάση απέναντι στα κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα και τη νέα τεχνική του καιρού του. Έτσι έχτισε λιτά «δοχεία» ζωής με τη Φύση και όχι εναντίον της, όπως το έκαμαν οι σύγχρονοι αρχιτέκτονες της Δύσης και οι νεοέλληνες μιμητές του που με έπαρση «χτίζουν τη Φύση». «Φιλοκαλώντας μετ’ ευτελείας», ο Κωνσταντινίδης ενσωμάτωσε αρμονικά τις κατασκευές του στο ελληνικό τοπίο και έδωσε στη νεότερη αρχιτεκτονική μας μια δική της φωνή καθαρή, μεστή και ρωμαλέα. Είναι πια καιρός η φωνή αυτή ν’ ακουστεί δυνατά προς τα μέσα και προς τα έξω, χωρίς παράσιτα μεσάζοντες. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, όπως είναι λ.χ. η προστασία των κακοποιημένων αρχιτεκτονημάτων του (της χτισμένης του δηλαδή κληρονομιάς) και με τη μετάφραση, επανέκδοση και συστηματική προβολή των τεσσάρων βασικών βιβλίων της γραφτής του κληρονομιάς που είναι: τα *Στοιχεία Αυτογνωσίας*, το *Άρης Κωνσταντινίδης. Μελέτες + Κατασκευές, Αμαρτωλοί και Κλέφτες* ή η *Απογείωση της Αρχιτεκτονικής* και το *Αρχιτεκτονική της Αρχιτεκτονικής*.

ΜΙΚΡΟΣ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ ΜΠΟΥΡΛΟΤΙΕΡΗ

του Δημήτρη Φιλίππιδη

ΞΕΝΩΝΕΣ ΞΕΝΙΑ - ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ, 1960

έθανε ο Άρης Κωνσταντινίδης; Εννοώ, ακριβώς τότε; Τότε που σπουδαγμένος από τη Γερμανία του '30 με τη Leica του, ντας για μια θέση στην τότε ελληνική κοινωνία; Ή στην Κατοχή, που αποτύπωνε λαϊκά σπιτάκια στο κέντρο της Αθήνας, ίζοντας να βάλει σε τάξη όσα άλλοι έβλεπαν από καιρό στα υρικά σπύτια; Όταν μπήκε στον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας, φύγει βροντώντας τις πόρτες πίσω του, σε μια αντιπαράθεση με «ραφειοκράτες» της υπηρεσίας; Όταν πέρασε τα ίδια, με τακτικό ρυθμό, στον ΕΟΤ δύο φορές, πριν και μετά τη Χούντα, όταν βγήκε πήγγειλε δημόσια την παραποίηση της δουλειάς του σε μια έιυση, όταν έδωχνε πελάτες ύστερα από μια πρώτη συζήτηση, αταίωνε εκθέσεις, εκδηλώσεις, ομιλίες μόλις μυριζόταν την κρή παρασπονδία;

ης Κωνσταντινίδης έβαλε από την πρώτη στιγμή αδιάστακτα λότο στα πάντα, προκαλώντας ρήξεις με καταξιωμένους έλφους του, δημιουργώντας αμηχανία στα μέλη επιτροπών που τείχε, ανατρέποντας την τελευταία στιγμή τιμητικές εκδηλώσεις ονταν για χάρη του. Αδιαφορώντας πλήρως για τις συνέπειες, ο τίμημα το πλήρωνε αυτός, πρώτα αυτός και περισσότερο από δήποτε άλλον. Η ζωή του ήταν μια συνεχόμενη σειρά από πικρές ιρίες.

ερονούσαν τα χρόνια και ιδίως μετά τον ηθελημένο του λματικό παροπλισμό, οι εκρηξίσεις του γίνονταν όλο και πιο συχνές, πιο δίαιες, σαρκαστικές, ανελέητες. Ήταν φανερό πως δεν ήθελε ένα τρόπο να ταυτιστεί με μια εποχή που μισούσε βαθύτατα, αλλά θέλοντας την ίδια στιγμή να χάσει την επαφή με αυτό τον αλλόκοτο γύρω του, που δεν μπόρεσε ποτέ του να αποδεχτεί. Γιατί τον ήθελε α του μέτρα. Και όσο συναντούσε μπροστά του τον τοίχο της ορίας ή της απόρριψης, τόσο περισσότερο προσπαθούσε να ξει» μέσα στην έρημο. Οι ομιλίες του, τα βιβλία που δημοσίευσε με

τη δουλειά του και τα ημερολόγιά του, η μεγάλη αναδρομική του έκθεση στην Πινακοθήκη ήταν μια επώδυνη εξομολογητική απογύμνωση μπροστά σε έναν εντελώς ανάξιο και επιπόλαιο παραλήπτη. Έτσι τουλάχιστον το έβλεπε εκείνος. Η αντινομία του αυτή δεν λύθηκε ποτέ, ούτε καν με το αινιγματικό του τέλος.

Η κοινωνία όμως αυτή δεν είναι σάπια, δεν έχει χαθεί η ελπίδα, δεν είναι ο τόπος ξεπουλημένος και η φύση του οριστικά αλωμένη. Μπορεί να περνάμε δύσκολους καιρούς, μα και τότε δεν ήταν δύσκολα τα πράγματα στην Ελλάδα; Μα και θέβαια γινόμαστε καθημερινά μάρτυρες τρομακτικών αλλαγών – τι περιμέναμε, να μείνουμε στα μυθικά ειδύλλια της παραδοσιακής κοινωνίας; Παρ' όλες τις ανατροπές, οι πολλαπλοί θάνατοι του ασυμβίβαστου Άρη Κωνσταντινίδη δεν πήγανε χαμένοι, έπιασαν τόπο. Αντίθετα με ό,τι εκείνος πίστευε, ο λόγος του ξυπνούσε τις συνειδήσεις. Φυσικά όχι όλων, αυτό θα ήταν απόλυτα ουτοπικό. Με τον τρόπο τους αντιδρούσαν όσοι συγκινήθηκαν από το κήρυγμά του, στην καλύτερη περίπτωση ίσως περισσότερο ρεφορμιστές παρά επαναστάτες, και ας καμώνονταν πως αδιαφορούσαν. Δεν έχει νόημα άλλωστε να κρατάς μια ηρωική στάση όταν δεν έχεις να φας. Ακόμα και εκείνοι που βρέθηκαν στον δρόμο του και ένωσαν τη σκληρή του γλώσσα, δίκαια ή άδικα, να τους μαστιγώνει, ήξεραν κατά βάθος τι συμβαίνει. Και σφράγισαν το στόμα τους. Δεν είναι αυτά κέρδος;

Και για την αρχιτεκτονική την ίδια; Ποιος θα μας μιλήσει για την αρχιτεκτονική του Άρη Κωνσταντινίδη σε σχέση, σε αντιπαράθεση με την αρχιτεκτονική της εποχής του, μέσα και έξω από την Ελλάδα; Ποιος θα αποτιμήσει μαθητές και επιρροές, συγγένειες και μιμήσεις – αποδεσμευμένος από τον ασφυκτικό ιδεολογικό κλοιό που ο ίδιος ανήγειρε γύρω από το έργο του; Και πού εδρεύει ο θάνατος τελικά, όταν θελήσουμε να τον καταλάβουμε μέσα από τα όσα μας κληροδότησε ή μέσα από το κοίταγμα του κόσμου που εκείνος τελεσίδικα απέρριψε;

ΕΡΑΣΤΗΣ ΤΟΥ «ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ»

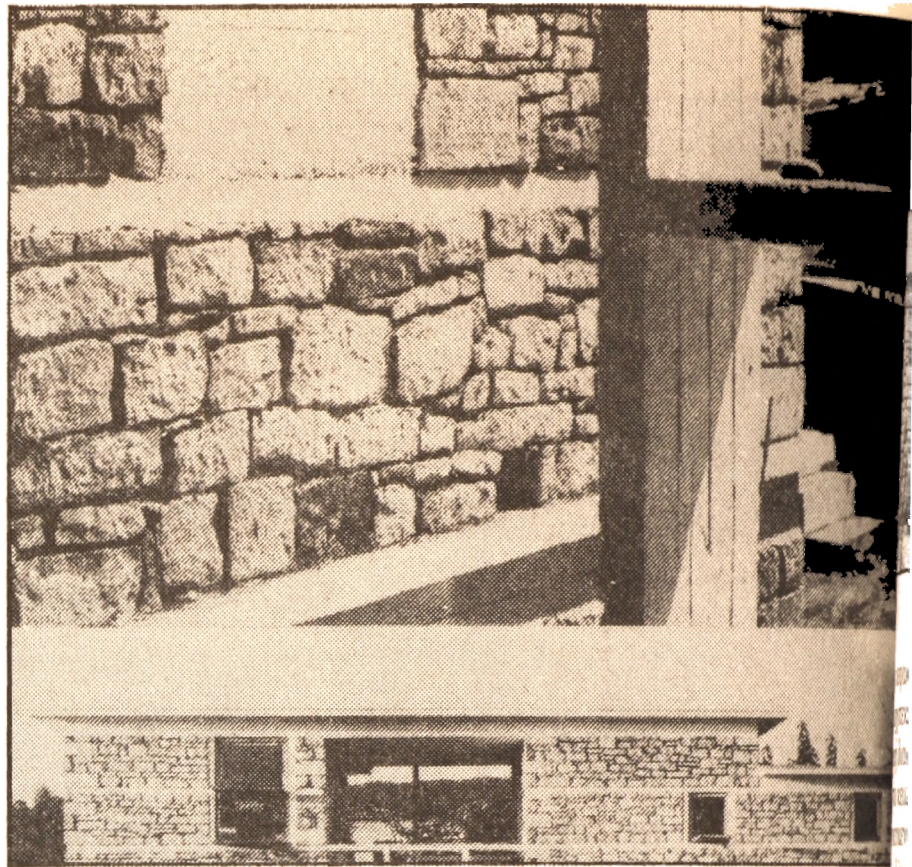
του Χρήστου Παπούλια

Ο Άρης Κωνσταντινίδης έφυγε, σφραγίζοντας με το έργο του την πρόσφατη Ιστορία μας. Με την ερμητική παρουσία του κλείνει ο κύκλος των μεγάλων αρχιτεκτόνων του αιώνα, αυτών δηλαδή που είχαν μια θεωρία και έδωσαν ένα έργο συγκροτημένο γύρω από αυτήν. Ο Άρης Κωνσταντινίδης υπήρξε ο σημαντικότερος και ως σήμερα παραμένει ο πιο σύγχρονος Έλληνας αρχιτέκτονας. Ο χαρακτήρας του, η ζωή του, η αρχιτεκτονική του φιλοσοφία έγιναν ένα, αυτό το ένα που εκφράστηκε λιτά μέσα στα έργα του. Αυτή η λιτότης είναι που δεν μπόρεσε να γίνει κατανοητή, σαν να ήταν αδύνατον να μνηθεί σ' αυτήν η επαρχιώτικη νεο - αστική κοινωνία μας, απορρίπτοντας τον αριστοκρατισμό του ελάχιστου, την απέρρικτη πολυτέλεια του σχεδόν τίποτα, την αρχιτεκτονική ως στοιχειώδη εγκατοίκηση του όντος αρχετυπικά και με συνείδηση της πράξης του κατοικείν, την αρχαϊκή λιτότητα. Ο στοιχειώδης χώρος γίνεται ο κόσμος που με τις διαδοχικές επαναλήψεις αναδιπλώνει στο χρόνο τη ζωή. Ο χώρος κωδικοποιείται εκφραζόμενος μέσα από έναν αυστηρό γεωμετρικό κάνναβο. Γίνεται ο «λογισμός» με ελάχιστες παραλλαγές και διακυμάνσεις. Ο κάνναβος διηγείται τις στοιχειώδεις αρχές της κατοίκησης, ενώ συρράπτει ταυτόχρονα την αρχιτεκτονική στο τοπίο. Άκαμπτος φαινομενικά, μετατρέπει σε αρμονία τη σκληρότητα της θεωρητικής επιλογής.

Ο κάνναβος του Κωνσταντινίδη είναι ένα φιλοσοφικό προϊόν και γι' αυτό επιτυγχάνει τους στόχους της αρχιτεκτονικής του. Μετατράπηκε από μια αφηρημένη γεωμετρική λογική σε ποιητικό κανόνα φιλοσοφικής εναρμόνισης του βίου με τον ελάχιστο απαραίτητο χώρο λιτότητας όπου ο βίος, ανεπισσόμενος αυστηρά, περιβάλλεται από τα απολύτως απαραίτητα. Ο κάνναβος γίνεται αναγωγή ενός κωδικοποιημένου συστήματος που απορρίπτει το περιττό. Συνάμα απορρίπτει και όλη την Ιστορία. Τα ελάχιστα μέσα που παρέχει αυτή η φιλοσοφία της εγκατοίκησης με εξίσου ελάχιστα μέσα εκφράστηκαν.

Ο Κωνσταντινίδης φτάνει στο αρχαϊκό απορρίπτοντας, από τη μια το οποιοδήποτε ύφος του μοντέρνου και, από την άλλη, τον οποιοδήποτε συναισθηματισμό του τοπικού. Η εντοπιότητα του έργου του υπάρχει στην θεωρία του εν γενέσει. Τα έργα είναι φιλοσοφικά δοκίμια σε σειραϊκή γραφή όπου το σώμα και ο χώρος υποχρεώνονται να παίξουν μια ερμητική πράξη επαναλαμβανόμενη στο άπειρο. Οι Έλληνες νεο - αστοί δεν το άντεξαν, άλλωστε δεν ήθελαν από τον αρχιτέκτονα να τους υποδείξει έναν τρόπο ζωής, τον αρνήθηκαν κι εκείνος αποσύρθηκε. Ο ρόλος του επαγγελματία είχε πια κυριαρχήσει, τόσο που μια ηθικο - φιλοσοφική στάση φαίνεται πλέον αδύνατον να παράγει αρχιτεκτονική. Αυτό είναι το μεγάλο λάθος των επερχόμενων και το μεγάλο μάθημα του Άρη. Η αρχιτεκτονική είναι μια στάση ζωής. Ο αρχιτέκτων είναι ανάλογο του καλλιτέχνη, του ποιητή ή του συνθέτη. Στο τέλος η ζωή του, η σκέψη και το έργο του γίνονται ένα. Γι' αυτό το ένα, το εκφραστικά ελάχιστο, μίλησε, το σχεδίαζε με ελάχιστα μέσα μόνος του και το έκτιζε με ελάχιστα υλικά που αποκτούσαν κεντρική σημασία. Το μπετόν για να στηρίξει και να καλύψει και ο τοίχος για να γεμίσει, να ντύσει.

Η αισθητική απορρέει κατόπιν από την ορθότητα της θεωρίας και τη λογικο - ποιητική χρήση του υλικού. Οι πλήρεις όγκοι και τα κενά καθώς και η εναπόθεση του κάνναβου στο έδαφος δημιουργούν το διάλογο με το τοπίο. Εφόσον πληρούνται οι όροι του κατοικείν ορθά και «αληθινά», είναι περιττή η οποιαδήποτε έννοια αισθητικής. Η γυμνότης ενός βίου αληθινού είναι από μόνη της ωραία. Τα υλικά, γυμνά, ενσαρκώνοντας φιλόσοφες πράξεις, γίνονται ωραία, ενώ τα

ΣΠΙΤΙ ΓΙΑ ΔΙΑΚΟΠΕΣ - ΣΥΚΙΑ.

χαοτικά τοπία συγκλίνουν και συνδιαλέγονται τελικά με την ποικίλο - συμβολική λογική του καννάβου.

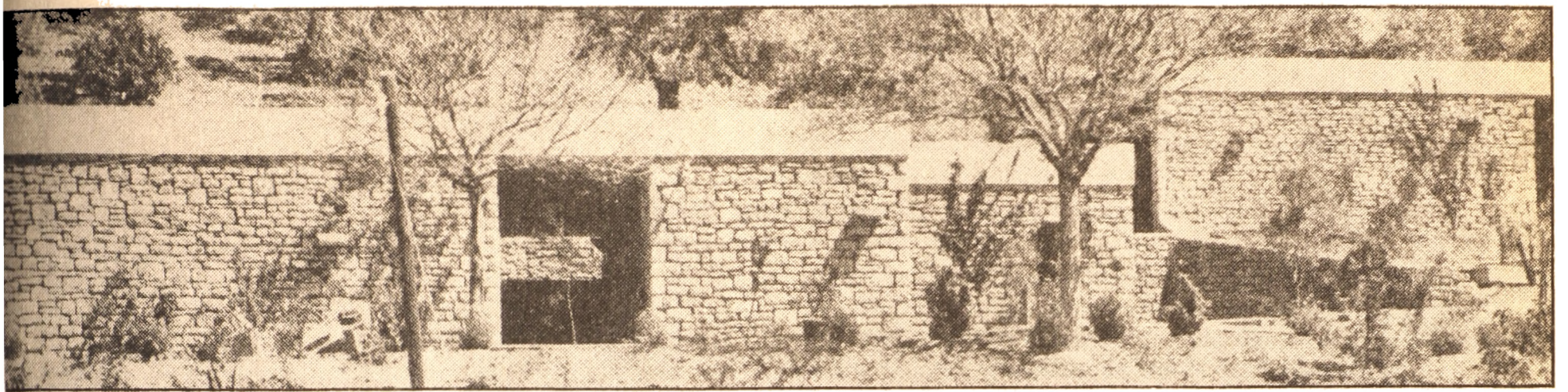
Όλη αυτή η αυστηρότητα μετατρέπεται σε μια μινιμαλιστική συμφωνία παγωμένη στο χρόνο. Ο Κωνσταντινίδης είναι σύγχρονος σήμερα όπως ήταν χθες, όπως θα είναι και στο μέλλον. Τίποτα επελέγει δίχως την αναγωγή και την κάθαρσή του σ' ένα φιλοσοφικό θεωρητικό υπόβαθρο, άρα τίποτα δεν είναι φθαρτό στην αρχιτεκτονική του. Τα έργα του θα μπορούσαν να είχαν γίνει στην αρχαϊκή εποχή με τον ίδιο τρόπο που εμπεριέχουν το μέλλον παγώνοντας το χρόνο. Στη χρήση του ελάχιστου υλικού ενυπάρχει εξ αρχής η εικόνα του ερειπίου. Η εικόνα του ερειπίου του σπιτιού στην Ανάβυσσο απορρέει από μια συναισθηματική επιλογή Πικιώνικου τύπου, εμπεριέχεται από την απόλυτη υποταγή στις αρχές και την ηθική, για να μην πειστεί στην πίστη του προς τον κάνναβο ως μεταφυσικό σχήμα. Η ελάχιστη απεικόνιση που δημιουργεί το απολύτως αναγκαίο κάνει το οικιστικό κείμενο να περιέχει εξ αρχής την εικόνα του ερειπίου.

Θέλω να συμπληρώσω σ' αυτήν την προσπάθεια εισαγωγής των πρώτων σκέψεων πάνω στο έργο και την αδιάσπαστη απ' αυτό του πως δίχως την εμμονή του στα ίδια πράγματα και την οξεία προστριβή του με τα στραβά της εποχής του που τον έκαναν μοιάζει μ' έναν στρατηγό Μακρυγιάννη της αρχιτεκτονικής, νοείται το έργο του, γιατί ο λόγος και η πράξη ενός αρχιτέκτονα είναι ένα πράγμα και ο λόγος του Κωνσταντινίδη έχει την ίδια εμμονή ελάχιστο ως σημαντικό, την ίδια εμμονή στο κενό και το πλήρες υλικά, στον τρόπο κατασκευής, στην τεχνική, στο σχέδιο, στην επίπλωση παντού το ελάχιστο στοιχειώδες, το θεμελιακό. Το αποτέλεσμα, ξεκάθαρο σαν οδηγός που ξεδιπλώνει τις αρχαϊκές φράσεις του, κωδικοποιημένες με έναν σύγχρονο τρόπο και εκφραστικά καθολικά μέσα στο χώρο.

Μόνον ως ηθική στάση και «καλλιτεχνική εμπειρία», φιλοσοφώντας τον κόσμο και χτίζοντάς τον, ποιώντας «με λογισμό και όνειρο». Μόνον αυτή η εμπειρία του να είσαι αρχιτέκτονας μπορεί να οδηγήσει σε μια σχολή γύρω από τον Κωνσταντινίδη. Η κωδικοποιημένη σχετικοποίηση, μη διωμένη ως εμπειρία, καταρρέει. Η εμπειρία του ελάχιστου είναι πνευματική ή στο σχεδόν τίποτα υπάρχει η εμπειρία του όλου.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΙΣΜΟΥ

του Γιώργου Σημαιοφορίδη

ΞΕΝΩΝΕΣ ΞΕΝΙΑ - ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ, 1960

Το 10ο κεφάλαιο του υπό έκδοση νέου βιβλίου του ιστορικού της αρχιτεκτονικής Kenneth Frampton, με τον τίτλο *Η τεκτονική διαδρομή: 1892-1992* αρχίζει με μια μεγάλη παραπομπή στο κείμενο «Αρχιτεκτονική» του Άρη Κωνσταντινίδη, δημοσιευμένο τον Μάιο του 1964, στο ειδικό αφιέρωμα του περιοδικού *Architectural Design* (το αφιέρωμα στη δουλειά του Α. Κωνσταντινίδη ήταν αποτέλεσμα της συνεργασίας του Kenneth Frampton και του Πάνου Κουλέρμου). Ας το θυμηθούμε λίγο:

Καλή αρχιτεκτονική ξεκινά πάντοτε με μια καλή κατασκευή. Η κατ'εξοχή κατασκευή δεν υπάρχει αρχιτεκτονική. Και κατασκευή θα είναι υλικό, και το δούλεμά του σύμφωνα με τις δικές του ιδιότητες. Άλλον τρόπο κατασκευής επιβάλλει η πέτρα, άλλον τρόπο το ξύλο, άλλον τρόπο το μπετόν κ.λπ.

Πεύω πως μπορούμε να κάνουμε σύγχρονη αρχιτεκτονική με υλικά, –με οποιοδήποτε υλικό. Αρκεί να το μεταχειριστούμε καλά, δηλαδή σύμφωνα με τις στατικές και μορφολογικές ιδιότητές

των περιοχών που δεν μπορούμε να βρούμε παρά μονάχα πέτρα, την υφή του τόπου, θα χτίσουμε με πέτρα. Και θα κάνουμε σύγχρονη αρχιτεκτονική, όπως θα κάναμε και με το οποιοδήποτε άλλο υλικό, ξύλο, μπετόν, ξύλο, που θα βρισκαμε σε κάποια άλλη περιοχή.

.....
το συγκεκριμένο τοπίο, το κλίμα, η μορφή του εδάφους και τα υλικά (–σε κάθε περιοχή) υλικά, καθορίζουν το κατασκευαστικό πρόγραμμα, τη λειτουργική διάταξη και τελικά τη μορφή.

Το τοπίο, κλίμα, έδαφος και ήθη και έθιμα δεν μπορεί να υπαρξεί αρχιτεκτονική. Και αυτός είναι ο λόγος που πολλές φορές βλέπουμε κτίρια που μοιάζουν σαν σύγχρονα, –για τον ίδιο λόγο που εμείς σήμερα σύγχρονα κτίρια που όμως θα μπορούσαν να σχεδιαστεί και σε πιο παλιούς χρόνους. Αφού ο άνθρωπος ζει, –ως τις μέρες μας δηλαδή–, ζει και κινείται και αναπνέει από τα πιο παλιά χρόνια, –αφού στον τρόπο της ζωής μας ο ατομικό δεν μπορεί ίσως να αλλάξει.

.....
πρώ, φυσικά, να κατασκευάσω και με τα πιο νέα υλικά (–σίδηρο, μπετόν, και με τα «ΤΕΧΝΗΤΑ» υλικά της σύγχρονης οικοδομής) κτίριο που να εντάσσεται αρμονικά στο πνεύμα του τοπίου. Και κάμω, πολλές φορές, για να δοκιμάσω την αρχιτεκτονική μου αυθεντικότητα, και για να μπορώ να αποδείξω (–που πρέπει...) πως η αρχιτεκτονική αληθινή μπορεί να γίνει στον κάθε τόπο και με το κάθε υλικό! Όμως δεν μπορώ να αγνοήσω και έναν συναισθηματικό παράγοντα, που οφείλουμε να τον φανερώσουμε στην κατασκευή

μας, αλλιώς θα είμαστε στεγνοί και απάνθρωποι..., και τότε να διαλέγουμε το υλικό μας όχι μονάχα με τα κριτήρια της οικονομίας και της καθαρής «επιστήμης», αλλά και με ένα πνεύμα συναισθηματικής ελευθερίας και καλλιτεχνικής φαντασίας. Γιατί η αρχιτεκτονική στέκει στο τέλος έξω και πέρα από την καθαρή σκοπιμότητα, –πιο υψηλά από τα επιτεύγματα της λογικής και του ψυχρού υπολογισμού.

Αυτή η μακροσκελής παραπομπή προτάσσεται σ' ένα κεφάλαιο που πραγματεύεται την τεκτονική διαδρομή της μοντέρνας αρχιτεκτονικής, εφ' όσον ο Frampton υποστηρίζει (παρ' όλη την επιμονή του Κωνσταντινίδη ότι το πρώτιστο πρόβλημα για την αρχιτεκτονική είναι ένα πρόβλημα πνευματικής καλλιέργειας) ότι κάθε αναδίφηση της μοντέρνας τεκτονικής κουλτούρας θα πρέπει να αναγνωρίσει τον σημαντικό ρόλο που έχει παίξει στη διαμόρφωσή της η δομική μηχανική. Η διαδρομή τελειώνει επιστρέφοντας στον Έλληνα αρχιτέκτονα, τον οποίο ο Frampton θεωρεί, εκτός του Πικιώνη, ως τον μόνο που κατάφερε να ανταποκριθεί στα εναλλασσόμενα συστατικά στοιχεία του ελληνικού τοπίου, επιδιώκοντας τη δημιουργία μιας σύγχρονης αρχιτεκτονικής, προσαρμοσμένης σε τόπο και χρόνο. Ο ιστορικός τονίζει την εκλεκτική συγγένεια του αρχιτέκτονα Κωνσταντινίδη με τον φωτογράφο Κωνσταντινίδη, σημειώνοντας τη διπλή «τέχνη» του Έλληνα. «Λίγοι αρχιτέκτονες ήταν ικανοί, ν' αγγίξουν τόσο άμεσα την ουσία της λανθάνουσας σχέσης φύση / πολιτισμός. Πόσοι θυμούνται πράγματι τα *Στοιχεία Αυτογνωσίας*, στα οποία τίθενται τα οντολογικά όρια κάθε αρχιτεκτονικής μορφής, το βάθος από το οποίο αυτές αναδύονται: ένα άχρονο βάθος, την ηλικία του οποίου κανείς δεν μπορεί να καθορίσει: ξερολιθιές, πεζούλες, καλύβες κ.ά.».

Το κεφάλαιο κλείνει με ένα απλό, εν κατακλείδι, συμπέρασμα. Το κρίσιμο όριο κάθε τεκτονικής κουλτούρας βρίσκεται στη διατήρηση μιας σταθεράς ανταλλαγής μεταξύ παράδοσης και νεοτερισμού. Αυτό αποτελεί, για τον ιστορικό, το κρίσιμο δίλημμα της εποχής μας: «πώς να παραμένεις σύγχρονος επιστρέφοντας στις πηγές, πώς να συνεχίζεις την παράδοση του διαφωτισμού διατηρώντας την ομοιοστασία του κόσμου», σύμφωνα με τις απόψεις του Paul Ricoeur.

Αυτό είναι και το μήνυμα του αρχιτέκτονα, το leit-motiv της δουλειάς του, του ύφους και του ήθους του, που φάνηκε στα λιτά, συγκινητικά λόγια του επικήδειου του γιού του. Δυστυχώς, ένα μήνυμα που συνεχίζουμε να αγνοούμε, παρασυρμένοι από το νευρικό άγχος να προλάβουμε την εποχή μας και αναποφάσιστοι να την αντιμετωπίσουμε κριτικά.

Καλό ταξίδι, κύριε Γαβριήλ!

του Κώστα Ακρίβου

Σε κάθε πεζογράφημα εκείνα τα στοιχεία που αποτελούν το προωθητικό υλικό της δράσης και δικαιολογημένα θεωρούνται το απαραίτητο καύσιμο της μυθιστορικής εξέλιξης είναι οι αφηγηματικές μονάδες οι επονομαζόμενες *Μοτίβα*. Πρώτος όλων ο Μπ. Τομασέφσκι επισήμανε την αναγκαιότητα της ύπαρξής τους και αυτός είναι που προχώρησε στην κατηγοριοποίησή τους διακρίνοντάς τα σε Δυναμικά (ή άλλως Υποχρεωτικά), όσα δηλαδή έχουν σχέση με τη ροή της αφήγησης καθώς την τροφοδοτούν με κίνηση χρόνου, και σε Προαιρετικά ή Στατικά, τα οποία υπάρχουν εξαιτίας της ανάδειξης του χώρου και λειτουργούν υπέρ της επιβράδυνσης της δράσης. Σ' αυτήν την περίπτωση –της περιγραφής και ανάλυσης καταστάσεων ή και χαρακτηριστικών τόπων και προσώπων– ο συγγραφέας δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να προετοιμάζει τα πρόσωπα του μύθου για τις περαιτέρω εξελίξεις και, κατά δεύτερο λόγο, να «παίζει» με τη γνησιότητα του αναγνώστη. Καθόλου επομένως τα Στατικά μοτίβα δεν μπορεί να θεωρηθούν υποδεέστερα των Δυναμικών, όταν μάλιστα υπάρχουν συγγραφείς που τη γραφή τους την ισορροπούν αξιοθαύμαστα ανάμεσα στο δυναμικό και στο στατικό στοιχείο. Όταν δηλαδή το εικαστικό μέρος των αφηγηματικών εικόνων δεν υπολείπεται σε ένταση και ενάργεια του κινηματογραφικού στοιχείου της αφήγησης.

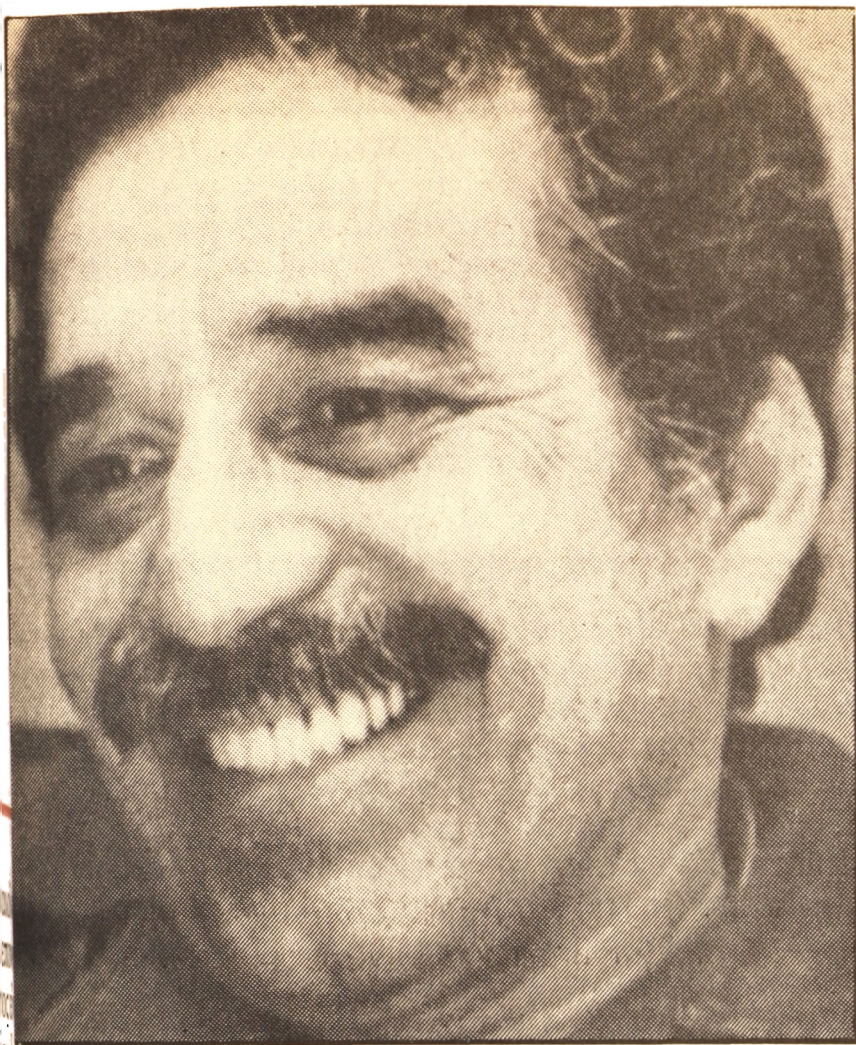
Ο Γκ.Γκ. Μάρκες μες στην έγνοια της προετοιμασίας του αντίδοτου των δηλητηρίων του επόμενου μυθιστορημάτος του (*Του έρωτα και άλλων δαιμόνων*) κάνει στάση για να ζωντανέψει ένα σημαδιακό του όνειρο, συλλέγει ανεμοσκορπισμένα διηγήματα της τελευταίας δεκαετίας και μας προσφέρει τη δική του Ευρώπη με τα *Δώδεκα Διηγήματα Περιπλανώμενα*. Για μία φορά ακόμη ο πόθος της ανάγνωσης πυρπολείται, τα μάτια αναστρέφονται για να δουν το πίσω από τα φαινόμενα και να εισχωρήσουν στο αθέατο, ενώ ό,τι θεωρείται σπάνιο και απροσδόκητο παρουσιάζεται εμπρός μας ως εύλογο και ανταπόδεικτο. Αποτιμώντας αυτού του είδους την προσφορά είναι φυσικό ο κάθε αναγνώστης να αισθάνεται ικανοποιημένος λόγω της προτίμησης στον εν λόγω συγγραφέα, μολονότι οι ενοχές όλων μεγεθύνονται, καθώς ο κολομβιανός γητευτής μας αποδεικνύει συνεχώς πόση μαγεία της ζωής υπάρχει δίπλα μας και κυλά ανεκμετάλλευτη. Τα *Δώδεκα Διηγήματα Περιπλανώμενα* είναι η τελευταία και πειστικότερη απόδειξη πως η πένα του Μάρκες γνωρίζει άριστα τα δύο όρια της ζωής (Έρωτας και Θάνατος) και, όπως τα χειρίζεται με ικανότητα ακορντεονίστα, αφήνει να ακουστούν χορευτικοί σκοποί μα και μελωδίες της μελαγχολίας. Η κάθε αράδα του κειμένου είναι η ψηλάφηση του αναπάντεχου και ο λόγος του αυτός που, ανάλογα με την περίπτωση, αφορίζει ή ξορκίζει. **Δι-*** **Ο Κώστας Ακρίβος είναι συγγραφέας και φιλόλογος από τον Βόλο.**

καιωματικά επομένως οι τίτλοι του μάγος και πάστορας, ιχηλά της ζωής αλλά και πορτιέρης του θανάτου. «Κύριος του Δρόμου των Ψυχών».

Η Ευρώπη της Ιστορίας

Των τελευταίων δώδεκα διηγημάτων χώρος της αφήγησης και της περιπλάνησης δεν είναι η αγαπημένη του Λατινική Αμερική αλλά η ήπειρος των πολέμων και της Ιστορίας: η Ευρώπη. Σ' αυτήν πέρα αρκετά χρόνια της ζωής του ο συγγραφέας (σπουδάζοντας ή εργάζομενος) και αυτή είναι το πλαίσιο των ιστοριών των εκεί ενδημούντων –ή μάλλον εξόριστων– Λατινοαμερικάνων, καθώς τα πά και την ξενιτιά τους εξετάζει και μαρτυρεί. Κάποια στιγμή, παραθώντας να επαληθεύσει «την πιστότητα των αναμνήσεών του» Μάρκες θα πραγματοποιήσει ένα ταξίδι και θα επιστρέψει στις πόλεις που είχε γνωρίσει πριν από είκοσι χρόνια. Έκπληκτος θα πιστοποιήσει τα λόγια του Ι. Καλβίνο: «*Η πόλη γνωρίζει μόλις αναχωρήσεις και όχι επιστροφές*» και ξαφνιασμένος επίσης διαπιστώσει τη μετατόπιση και σύγχυση του πραγματικού με φανταστικό, ανακαλύπτοντας πως το αληθινό πρόσωπο της Ευρώπης είναι καλά καμουφλαρισμένο πίσω από τη βιτρίνα των μνείων της.

Μόνο όμως τα μάτια του Μάρκες είναι ικανά να παρατηρήσει

Ο Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες

την πραγματική διάσταση της Ευρώπης και μόνο σ' αυτόν υιοθετείται η λογοτεχνική ανατροπή του πλαισίου, μια και η υιοσίωση των ευρωπαϊκών πόλεων γίνεται με φόντο όχι τα κτίρια και την αίγλη τους, αλλά –πρωτοφανές και εξίσου μεγάλες στη σύλληψη– τον ουρανό και ό,τι προέρχεται απ' αυτόν, ιδίως τις Καιρικές Συνθήκες.

Χωρίς να λησμονηθεί στιγμή πως το αντικείμενο των δώδεκα ημερών του Μάρκες, όπως βέβαια και όλου του έργου του, είναι η περιπέτεια του θανάτου, πρέπει να επισημανθεί το βάρος και η σημασία που δίνει εδώ ο συγγραφέας στην περιγραφή των κοινωνικών καταστάσεων. Η αναφορά του καιρού για τον Μάρκες είναι ένα απλό συμπλήρωμα που προστίθεται στην αφήγηση, για να χρωματίσει απλώς το τοπίο ή για να «δυσκολέψει» τους χαρακτήρες κατά τη διάρκεια των τεκταινομένων. Τα ατμοσφαιρικά στοιχεία είναι η ανάσα της αφήγησης και η διέξοδος τόπων και χαρακτήρων είναι το φως των διηγημάτων και η πρώτη επικοινωνία των χαρακτήρων με τον ουρανό. Καλύτερα: ο ουρανός λειτουργεί ως καμβάς των ιστοριών, αποτελεί το καταφύγιο του ήρωα και, το πιο σημαντικό, χρησιμεύει για ορμητήριο του θανάτου. Επειδή επομένως ο θάνατος –αυτός ο πανταχού παρών και ανόμορφος θάνατος των 12 διηγημάτων– είναι η δοκιμασία και το κλειδί των Λατινοαμερικάνων της Ευρώπης, είναι φυσικό ο Μάρκες να παίρνει στα χέρια του τον χρωστήρα και να μετατρέπει τον ουρανό των πόλεων σε τέτοιο που ν' αρμόζει στον θάνατο, δηλαδή σε ονειρικό. Παντού και σ' όλα ο άνεμος: Γρήγορα ο ήλιος κρύβεται με σύννεφα και η ζωή των δύσμοιρων ηρώων με την σκιά του θανάτου. Θύελλες, καταιγίδες, χιόνι και θανατηφόρες τραμμουντάνες κάνουν την εμφάνισή τους σε κάθε διήγημα έρχονται συνοδοί του θανάτου με τον οποίο ο Μάρκες άλλα ιστορικά πρόσωπά του τα εκδικείται και άλλα –τα πιο αγαπητά– τα εμβολιάζει για να κάνει ηπιότερη την επαφή τους με τον θάνατο. Μιθριδάτης του λόγου και της ζωής...

Ο καιρός και ο θάνατος

Αναλυτικά ο Θάνατος και μαζί ο Καιρός στα 12 διηγήματα: Η ιστορία της Γενεύης –«πόλη των διάσημων αγνώστων»– ορμητίζει τον άνεμο και από το ξαφνικό φθινόπωρο, τη στιγμή που ο πρώτος Πρόεδρος αρχίζει να συνειδητοποιεί πόσο κοντά στο θάνα-

το είναι η ζωή του, καθώς τη χωρίζει μόνο μία αμφίδρομη αποτελεσματικότητας εγχείρηση. Ο ανεμοστρόβιλος και οι παγωμένες ριπές σφυρίζουν γύρω του, τα λουλούδια κομματιάζονται από τον άνεμο, ενώ τα φύλλα και τα δέντρα μοιάζουν με «ξεπουπουλιασμένα απολιθώματα». Η κακοκαιρία κορυφώνεται και μετατρέπεται σε χιονοθύελλα όταν ο Κύριος Πρόεδρος –σώος και υγιής πλέον– επιδιβάξεται σε τρένο με προορισμό την πατρίδα, την πολιτική και τη ζωή που του αξίζει.

Στην Αγία ο Μαργαρίτο Ντουάρτε έρχεται στη Ρώμη και βρίσκει άνοιξη λαμπρή και ζέστη του Αυγούστου. Όταν όμως περνάει 22 χρόνια χωρίς ποτέ να μπορέσει να συναντήσει τον Πάπα και να πετύχει την επίσημη αγιοποίηση της κόρης του, τότε όλα σκεπάζονται από μία «ηλίθια βροχούλα» και το φως σαπίζει μες «στις λακκούβες της βροχής».

Στο τρίτο κατά σειρά διήγημα ο συγγραφέας αφήνει το Παρίσι για τη Ν. Υόρκη και ζει στο αεροδρόμιο Σαρλ Ντε Γκολ τη χειρότερη χιονοθύελλα του αιώνα. Τελείως απροσδόκητα γνωρίζει και συνταξιδεύει με την πιο «ωραία γυναίκα που έχει δει στη ζωή του» από την οποία όμως θα εισπράξει σ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού μόνο τη σιωπή και την παγερή αδιαφορία.

Η Φράου Φρίντα στους σκληρούς χειμώνες της Βιέννης Ονειρεύεται επί πληρωμή αλλά θα βρει το τέλος της –χωρίς να μπορέσει να το ονειρευτεί και να το προβλέψει– από ένα κολοσσιαίο παλιό κούρσο κύμα, ενώ στο εφιαλτικό *Ήρθα Μόνο για να Κάνω Ένα Τηλεφώνημα* η Μαρία Σερβάντες, τελείως λογική και εξοικειωμένη με τους κανόνες της συμβατικής ζωής, οδηγείται ακούσια στο τρελοκομείο και εξαναγκάζεται στην παράνοια μέσα σε μια νεροποντή και σκεπασμένη με τη δανεισμένη κουβέρτα των τρελών γυναικών.

Στην Τοσκάνη –*Φαντάσματα του Αυγούστου*– το φιλοξενούμενο ζευγάρι ξυπνά στον πύργο του βενεζουελάνου συγγραφέα και αντικρίζει έναν υπέροχο πρωινό ήλιο. Η ύπαρξη όμως του τζακιού και του κούτσουρου υποδηλώνουν την παγωνιά της νύχτας και τα ματωμένα σεντόνια μαρτυρούν το συμβάν ενός παράλογου και υπερφυσικού φονικού.

Με τη Μαρία δος Πρασέρες τα πράγματα είναι πιο απλά: Ζώντας στη Βαρκελώνη «με την αδέβαιη άνοιξη... με τις βροχούλες και τους ύπουλους αγέρηδες» μεριμνά για τον τάφο της και φροντίζει σχολαστικά τις λεπτομέρειες της ταφής της. Όταν θα έρθει ο «Εραστές - Χάρος», θα είναι «ένα παγωμένο απόγευμα του Νοεμβρίου με ξαφνική θύελλα» και με βροχή που θα της ανατρέψει την ερμηνεία του ονείρου της. Μία άλλη επίσης κυρία του Νότου, η Προυδένσια Λινέρο, μόνο με τη συνδρομή μιας δροσερής αύρας θα καταφέρει να ξεπεράσει την οσμή του θανάτου από τους 17 *Δηλητηριασμένους Εγγλέζους* και μόνο έτσι θα ανακουφιστεί από το ατελείωτο φως και από τη ζέστη του φλογερού ναπολιτάνικου ήλιου.

Ο καιρός γίνεται πιο σκληρός με την *Τραμμουντάνα* που αναγκάζει τους ανθρώπους να αμυνθούν με κάθε μέσο στον τρελό αέρα, αν και στο τέλος πολλούς ωθεί στην αυτοκτονία, όπως περίπου συμβαίνει και με τον ουρανό στο σικελικό καλοκαίρι της Κας Φορμπος η ημέρα του θανάτου της οποίας συνοδεύεται από καλοκαιρινή καταιγίδα, ενώ στο *Φως Είναι σαν το Νερό* ο Μάρκες βρίσκει την ευκαιρία να βρῖσει τους Μαδριλένους και την πόλη τους που έχει «φλογισμένα καλοκαίρια και παγωμένους ανέμους...».

Στο τελευταίο διήγημα του βιβλίου το σκηνικό υποβάλλεται και μαρτυρείται ευθύς εξαρχής από τον τίτλο του: *Ίχνη από το Αίμα σου στο Χιόνι*. Εδώ η βροχή εναλλάσσεται με το χιόνι, η Καραϊβική με το Παρίσι, η ευτυχία με την απελπισία και ο θάνατος αναδεικνύεται νικητής της συμμαχίας έρωτα και νεότητας. Από αρκετά νωρίς ο συγγραφέας φροντίζει να σκουρύνει τον ουρανό με τα χρώματα της θλίψης και από την παιδική, ακόμη, ηλικία της όμορφης Νένας Δακόντε ο συγγραφέας γίνεται «νεφεληγερέτης» και καταδικαστικά χειμωνιάτικος για τη μοίρα του ζευγαριού. Μόλις οι νιόπαντροι πατούν το πόδι τους στη γη της Ισπανίας, «ο

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Ε. ΠΑΠΑΤΑΞΙΑΡΧΗΣ
Θ. ΠΑΡΑΔΕΛΛΗΣ
Επιμέλεια

ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ανθρωπολογικές
Προσεγγίσεις
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Συλλογή ανθρωπολογικών
κειμένων για τις σχέσεις ανδρών
και γυναικών μέσα και έξω από
την οικογένεια στη σύγχρονη
ελληνική κοινωνία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ουρανός μοιάζει σταχτής» και τη στιγμή που βγαίνουν από το σπ του πρέσβη βλέπουν το πρώτο της ζωής τους χιόνι. Μέσα καταιγίδα και σε σούρουπο περνούν τα σύνορα κι το Παρίσι π αντικρίζουν την επόμενη είναι τυλιγμένο σε μια «βροχή που δ κατάφερνε να γίνει χιόνι». Η εβδομάδα που επακολουθεί φέρ τον παράλογο θάνατο της γυναίκας, χωρίς όμως ο σύζυγός της το γνωρίζει καθώς μόνος και δυστυχισμένος περιπλανιέται στο δρόμους και μες στο ανεμοβρόχι. Όταν την Τρίτη 14 Ιανουαρί μαθαίνει το άγγελμα του θανάτου της γυναίκας του, ο Μάρκες δίν το μέγεθος του πένθους του αναφέροντας τη χαρά των Παριζιάν για τον «πρώτο χιονιά μετά από 10 χρόνια» και ταυτόχρονα –αλ αντιθετικά– την οδύνη και απελπισία του δεκαεφτάχρονου χήρ Μπίλι Σάντσες.

Ο συγγραφέας και αρχάγγελος

Αυτή λοιπόν και τέτοια υπήρξε η Ευρώπη στην ιριδα του ματι του Μάρκες. Πόλεις που τις αγάπησε και τις προετοίμασε για μέλλον της νοσταλγίας ή άλλες που τον πόνεσαν και γι' αυ μεταχειρίστηκε τους απόδημους Λατινοαμερικάνους ως αφορ για να τις –δικαίως– κακολογήσει και εμμέσως καταραστεί. θεωρηθεί πως τρία είναι τα βασικά γνωρίσματα που συνθέτουν φυσιογνωμία μιας πόλης (Μνημεία - Κτίρια - Άνθρωποι), τα ελάχιστα απ' αυτά τα στοιχεία έχει κρατήσει ο Μάρκες για δώσει το χρώμα και το στίγμα των ευρωπαϊκών πόλεων. Μηδαμ η αναφορά των μνημείων ή των αξιοθέατων (Βίλα Μποργκέ Πύργος του Άιφελ...) και ακόμη πιο ελάχιστος ο πρωταγωνισ κός ρόλος των Ευρωπαίων. Η εξήγηση αυτής της ιδιαιτερότη των θεμάτων και του τρόπου προσέγγισης του Μάρκες πρέπει αναζητηθεί στην απαράμιλλη τέχνη του, στην καταγωγή του, θώς επίσης και στον σύνθετο ρόλο του που προσιδιάζει μόνο σ μάγους της ηπείρου του, όπως τέτοιοι αναφέρονται στους θλι ρούς Τροπικούς.

Μέσα σ' αυτό το έργο ο ανθρωπολόγος Levi - Strauss αποκα πτοντας τον ονειρικό πολιτισμό του Αμαζονίου κάνει λόγο για είδη μάγων: τον Μπάρι και τον Αροετοδαράρε (Κύριος του Δ μου των Ψυχών), από τους οποίους ο μεν πρώτος συνάπτει συμ λαιο με τα μέλη της ουράνιας κοινότητας και ελέγχει τα αστρονι κά και μετεωρολογικά φαινόμενα, ενώ ο δεύτερος περιποιείθ θεραπεύει και θυσιάζεται για τη σωτηρία των ανθρώπων.

Ενδιάμεση μορφή –ή μάλλον συμπλήρωμα και προέκτασή το είναι ο μάγος των εικόνων και του λόγου: ο συγγραφέας αρχάγγελος Γαβριήλ (Γκ. Μάρκες). Οι δικές του ενοράσεις π λαμβάνουν το Κακό, η ψυχή του είναι που απεικάζεται το παρό νο και με της γραφής του τα κόλπα κερδίζει λέξη τη λέξη περιζήτητη Αθανασία, χωρίς στιγμή (δηλαδή σελίδα) να διατά να προσφέρει σ' όλες τις φυλές της γης την εκδοχή και τις ελπί του για την αντιμετώπιση του φόβου που προκαλεί η ιδέα θανάτου.

Τα Δώδεκα Διηγήματα Περιπλανώμενα είναι, εντέλει, αν κατακόκκινα –το δείχνει άλλωστε το εξώφυλλο– που βλάστη από την ένωση της εμπράγματης φαντασίας και της μελάνης, ε λιπαίνονται διαρκώς από την αναγνωστική φιληδονία. Οι άνθη ποι που τα κατοίκησαν μιλούν τη γλώσσα του Νότου, αλλά θάνατος που άγγιξε για πρώτη φορά τη ζωή τους ήταν κρύος βορινός. Είναι δύσκολη χώρα η Ευρώπη στη φιλοξενία και σ ασυλία «φυσάει» πολύ για τους ξένους μετανάστες των πόλεων και ο Μάρκες γνωρίζει τι σημαίνει «αλλοτρία γη», όπως καλά γνωρίζει και ο Ι. Καλβίνο που με το στόμα του Μάρκο Πόλο μ θυμίζει ότι: «Τα ξένα μέρη είναι ένας καθρέφτης αρνητικός ταξιδιώτης αναγνωρίζει το λίγο που είναι δικό του, ανακαλύπτ ντας το πολύ που δεν είχε και που ποτέ δεν θα έχει».

Επειδή επομένως το Μαύρο και το Κίτρινο είναι χρώματα ε δερμίδας εξίσου όμορφα με το Λευκό και οπωσδήποτε ομοιόμορφα και ανίσχυρα κάτω από τη μεγαλοσύνη του ουρανού και μπρ στον θάνατο, γι' αυτό λοιπόν από όλους εμάς: «Ώρα καλή, σενι Γαβριήλ, καλό ταξίδι και εις το επανιδείν».

Βιβλία για τη μουσική

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ
Η ζωή μου και η τέχνη μου

ΟΤΟ ΚΑΡΟΛΥ

Εισαγωγή στη μουσική

ΑΑΡΩΝ ΚΟΠΛΑΝΤ

Μουσική και φροντασία

ΑΝΝΑ ΜΑΓΚΝΤΑΛΕΝΑ ΜΠΑΧ

Το μικρό χρονικό

ΠΑΟΥΛ ΜΠΕΚΕΡ

Η ορχήστρα

ΤΖΩΝ ΜΠΛΑΚΙΝΓΚ

Η έκφραση της ανθρώπινης
μουσικότητας

ΕΡΙΚ ΣΑΛΤΣΜΑΝ

Εισαγωγή στη μουσική του
20ού αιώνα

ΛΗΟ ΣΜΙΘ

Σημειώσεις για τη φύση της
μουσικής

ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΣΜΩΛ

Μουσική, κοινωνία, εκπαίδευση

ΙΓΚΟΡ ΣΤΡΑΒΙΝΣΚΥ

Μουσική ποιητική

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Εισαγωγή στην ελληνική
πολυφωνική εορτησιαστική
μουσική

ΟΥΜΠΕΡΤΟ ΦΙΟΡΙ

Τζο Χιλ, Γούντν Γκάθρου

Μπομπ Ντύλαν

Ιστορία του λαϊκού τραγουδιού
των ΗΠΑ

ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΔΟΥΛΗΣ

Βασίλης Τσιτσάνης -

Η ζωή και το έργο του

ΚΩΣΤΑΣ ΧΑΤΖΗΔΟΥΛΗΣ

Ρεμπέτικη ιστορία Νο 1

μόλις κυκλοφόρησε

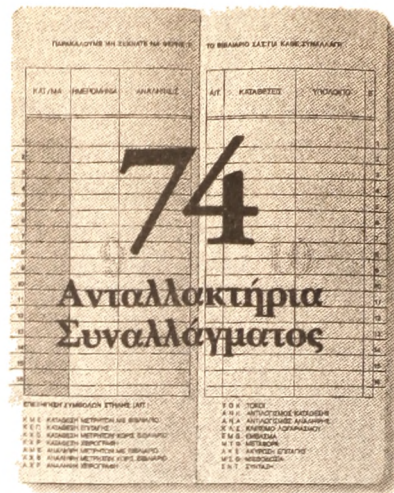
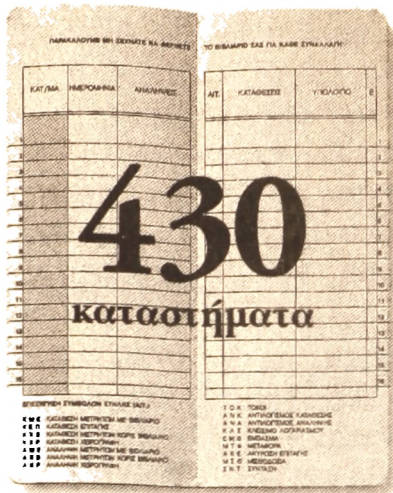
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ρώσικες επιδράσεις
στην Ελληνική Πολυφωνική
εορτησιαστική μουσική

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80
ΤΗΛ. 3639962

BSB Athens

Κάθε σελίδα της Αγροτικής Τράπεζας είναι για σας δύναμη δημιουργίας

Εσείς που θέλετε την τράπεζά σας δυναμική και ολοκληρωμένη, με λύσεις προσαρμοσμένες στις εκάστοτε ανάγκες σας, σκεφτείτε ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ!

- Καταθέσεις σε δραχμές (προθεσμίας, όψεως, ταμειυτηρίου, τρεχούμενος)
- Καταθέσεις σε συνάλλαγμα
- Εργασίες σε συνάλλαγμα (τουριστικό, σπουδαστικό, υγείας, εμπορικό κ.λ.π.)
- Έκδοση τραπεζικών επιταγών
- Εντολές πληρωμής
- Εγγυητικές επιστολές κάθε κατηγορίας
- Έντοκα γραμμάτια και ομόλογα Δημοσίου
- Εισαγωγές - Εξαγωγές
- Αξίες για είσπραξη/φύλαξη
- Χορηγήσεις στον Αγροτικό Τομέα
- Χορηγήσεις στη Βιομηχανία, στο Εμπόριο

- Πιστωτική κάρτα, Leasing, Factoring, Αμοιβαία Κεφάλαια
- Θυρίδες Θησαυροφυλακίου

Βάλτε σε κίνηση τη δύναμη δημιουργίας της Αγροτικής Τράπεζας για κάθε σας Τραπεζική ανάγκη. 430 καταστήματα, 600 τερματικά ON-LINE, 74 Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος, 5 υποκαταστήματα στο εξωτερικό, 50 ανταποκρίτριες τράπεζες σε όλο τον κόσμο μπαίνουν αμέσως σε κίνηση δημιουργώντας τις ιδανικότερες προϋποθέσεις για λύσεις σύγχρονες και αποδοτικές.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

δύναμη δημιουργίας

Ο ΠΑΖΟΛΙΝΙ ΕΝΟΧΛΕΙ

Όταν στην τηλεόραση ανοίγει μια ρωγμή πανικόβλητοι οι δικηγόροι της κοινοτοπίας σπεύδουν να την κλείσουν

Το κύκνειο άσμα του Πιερ Πάολο Παζολίνι ήταν η ταινία *Σαλό - 120 μέρες στα Σόδομα*. Ολοκληρώθηκε το 1975 και πρωτοβγήκε στις αίθουσες, στην Ιταλία, τον Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς – τον ίδιο μήνα που ο σκηνοθέτης δολοφονήθηκε, θύμα του ερωτικού πάθους του και των σεξουαλικών του επιλογών.

Είναι μια σκληρή ταινία. Βασίζεται στο πρωτότυπο κείμενο του σκοτεινού της ερωτικής λογοτεχνίας, του μαρκήσιου Ντε Σαντ – κι ας διάλεξε ο σκηνοθέτης να σημάνει αρνητικά την ακρότητα στον έρωτα που απεικονίζει, διαλέγοντας το δρόμο της αλληγορίας και ταυτίζοντας τη βία του ερωτισμού με τη βία του φασισμού. Παρ' όλα αυτά, η ταινία έχει τη σφραγίδα του βίαιου και ιδιότυπου ύφους του σκηνοθέτη.

Ο Ντε Σαντ έχει στη χώρα μας πολλές περιπέτειες με τη λογοκρισία. Αιώνες μετά τους καιρούς που ο ελευθέριος και τραγικός συνάμα συγγραφέας σάπιζε στην ειρκτή της Βασιλλής, τα βιβλία του απαγορεύονταν στη χώρα μας, αρχής γενομένης από τη *Φιλοσοφία στο μουντουάρ*. Ποιος έχει ξεχάσει τον αληθστό μνήμη Ευ. Παπανούτσο, επικεφαλής της επιτροπής λογοκρισίας, να διατάζει το μάζεμα του βιβλίου από τα βιβλιοπωλεία; Και ποιος δεν είχε εντυπωσιαστεί με την καταλυτική παρέμβαση των ανθρώπων της σκέψης, των γραμμάτων και των τεχνών εκείνη την εποχή, αλλά και με την ουσιαστική στήριξη της έκδοσης από τους εκδότες, που έσπευσαν κατά δεκάδες να βάλουν το λογότυπο του εκδοτικού τους, όλοι μαζί, στην έκδοση που θα κυκλοφορούσε μετά την απαγόρευση της πρώτης έκδοσης του βιβλίου από τον «Εξάντα»; Έτσι όμως η απαγόρευση καταλύθηκε στην πράξη και ο πνευματικός κόσμος κέρδισε μια από τις τελευταίες μεγάλες νίκες του απέναντι στο σκοταδισμό και στην ηλιθιότητα. Μια νίκη, που έδωσε τη δυνατότητα, λίγο μετά, και σε άλλα βιβλία του Σαντ να βγουν στην ελληνική αγορά αλλά και στη συγκεκριμένη ταινία του Παζολίνι να προβληθεί στην Ελλάδα (αν και σε μια μόνον αίθουσα, στο γκέτο, τότε, του Στούντιο, που, πάντως, έκανε τρομακτική επιτυχία – προφανώς, θεβαίως, λόγω του σκανδαλιστικού θορύβου που είχε προκληθεί παρά λόγω της αναγνώρισης της καλλιτεχνικής αξίας της ταινίας. Αλλά ας είναι...).

Έκτοτε, η ταινία προβλήθηκε και ξαναπροβλήθηκε, παίχτηκε κι από την κρατική τηλεόραση ως «ταινία του Παζολίνι» και, την προηγούμενη εβδομάδα, Σάββατο ξημερώματα προς Κυριακή, την είχε εντάξει στον προγραμματισμό του και ο ANTENNA. Ως ταινία «παραγεμίσματος», θεβαίως, που προφανώς είχε αγοραστεί «πακέτο» μαζί με άλλες, αφού, πέραν όλων, ήταν μεταγλωττισμένη στα αγγλικά και είχε εγγλέζικο ζενερίκ. Ας είναι. Οι φανατικοί του καλού κινηματογράφου παραέχουν γίνει ανεκτικοί με την τηλεόραση και μπορούν να δουν ό,τι επιθυμούν, ακόμη και με πακτωλό διαφημίσεων να τους διακόπτουν συνεχώς, ακόμη και σε ώρες απίθανες, ακόμη και χωρίς τη θεβαιότητα ότι θα είναι η κανονική κόπια – ιδιαίτερα όταν η ταινία δεν είναι αμερικανική.

Η ταινία άρχισε κανονικά και δεν τέλειωσε ποτέ. Μόλις άρχισε το τρίτο μέρος, «Ο κύκλος των κοπράνων», κι αφού

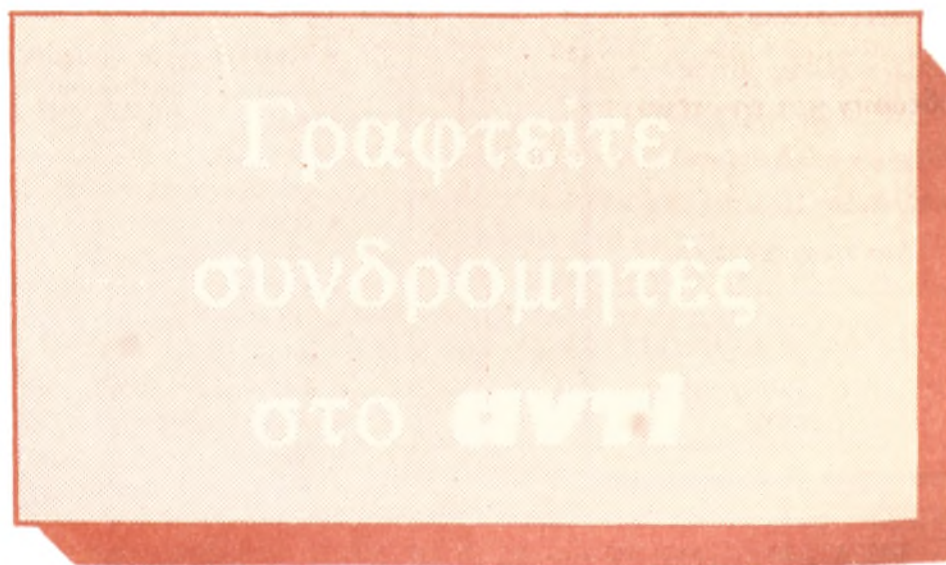
έπεσαν τα πρώτα πλάνα, η εικόνα έσβησε. Αφού ακολούθησαν τα διαφημιστικά τρέηλερ του σταθμού, ξεκίνησε να προβάλλεται κάτι άλλο, αδιάφορο, χωρίς καν να δοθεί μια εξήγηση. Ήταν φανερό ότι κάποιοι ενοχλήθηκαν (στα άγρια μεσάνυχτα; χα...) από μια πορνογραφία που υπερέβαινε τα εσκαμμένα τα οποία έχει, καιρό τώρα, καθορίσει ο σταθμός. Ποιοι άραγε; Ο εισαγγελέας – όπως άτυπα πληροφορούσε τους δημοσιογράφους το γραφείο Τύπου του σταθμού; Και ξενύχταγε μέσα στα άγρια μεσάνυχτα (το θηρίο!) κάνοντας ζάπινγκ; Ή μήπως ο ίδιος ο σταθμός, αυτοδούλως, μη αντέχοντας ό,τι εκ των υστέρων απεδείχθη ρωγμή σ' ό,τι ανέχεται το τηλεοπτικό μέσο;

Όπως και να 'ναι, η διακοπή της ταινίας του Παζολίνι ανέδειξε ένα σοβαρό ζήτημα. Τι σηκώνει και τι δεν μπορεί να αντέξει η τηλεόραση. Στη συνθήκη της διαρκούς ροής, όπου όλα χωνεύονται, εκείνο που μπορεί να αποσπάσει τον θεατή από την ησυχία του είναι η βιαιότητα της εικόνας. Αλλά αυτή τη βιαιότητα δεν μπορεί να την εξασφαλίσει ούτε ο Λεβέντης ούτε ο Βαγγέλης Γιαννόπουλος (κι ας είναι ινδάλματα των οπαδών μιας «αποδομημένης» τηλεόρασης, όπου αποδόμηση είναι ο χαβαλές της ανορθογραφίας και της γραφικότητας) ούτε πολύ περισσότερο εκπομπές όπως εκείνη του Ραφαηλίδη (που υποτίθεται ότι όντας εριστικός και προκλητικός προς τους κοινούς τόπους κάνει επανάσταση, ενώ το μόνο που κάνει είναι να διευρύνει τις εφαρμογές του εικονολατρικού τηλεοπτικού τοπίου). Είναι η βιαιότητα που ενέχει το έργο τέχνης. Η μανία της δημιουργίας που κατατρύχεται από το φόβο του θανάτου, αυτή τη λαμπρή «υπέρβαση» των κοινών τόπων περί ζωής, προτύπων και καταναλωτισμού, που είναι και το τρίπτυχο ιδεολογικό οπλοστάσιο των τηλεοπτικών μέσων. Η τέχνη που μαινεται, πυρακτωμένη από τη μανία της αυτοκαταστροφής. Αυτή τη βιαιότητα δεν μπορεί να την αντέξει κανένας από όσους κυκλοφορούν κι οπλοφορούν στα αυστηρά περιχαρακωμένα όρια της τηλεοπτικής ματιέρας. Κι όταν αυτό το άψυχο μέσο παγιδεύεται (από άγνοια; από αφέλεια;) και φιλοξενεί κάτι ζέον, φλογερό, απρόσμενο για τον μέσο όρο στον οποίο απευθύνεται, τότε δεν του μένει παρά η άτακτη υποχώρηση, ο εξευτελισμός.

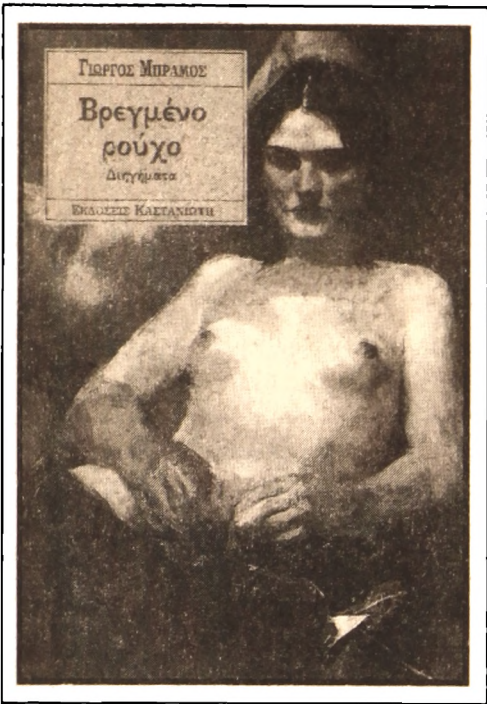
Η πορνογραφία – όπως κι η πραγματικότητα – έχει πολλές όψεις. Και η πορνογραφία και η πραγματικότητα προβάλλονται στην πιο ανώδυνη όψη τους από το τηλεοπτικό μέσο. Ο «εισαγγελέας» που διέκοψε την προβολή της πιο ζοφερής όψης του κόσμου δεν είναι παρά ένας δικηγόρος της κοινοτοπίας. Αλλά κι η τέχνη ίσως να μην χρησιμεύει σε τίποτα, είναι ωστόσο χρησιμότερη όταν κάνει εφιαλτικές τις μέρες – και τις νύχτες – των δικηγόρων της κοινοτοπίας.

Ηλίας Κανέλλης

*Λόγω πληθώρας ύλης, θα δημοσιευθεί στο επόμενο τεύχος η απάντηση του συνεργάτη μας Μανώλη Βασιλάκη στο άρθρο και στην επιστολή του καθηγητή Ν. Μαρκάτου, που δημοσιεύθηκαν στο *Αντί* την προηγούμενη εβδομάδα

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ**

**ΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΠΡΑΜΟΣ**

**ΒΡΕΓΜΕΝΟ
ΡΟΥΧΟ**

Διηγήματα

Έννιά διηγήματα στην Εθνική Οδό.

Γυναίκες που συναντούν τους άντρες μέσα στα σκοτιάδια, άντρες που δεν μπορούν να καταλάβουν το χάσιμο των γυναικών, νταλικέρηδες που τρακάρουν παρασυρμένοι από τρελαμένα θηλυκά, ο δρόμος και η νύχτα, τα ξενοδοχεία και οι πόλεις.

Μικρές ιστορίες ανθρώπων της απώλειας και της φθοράς, που ταξιδεύουν και ερωτεύονται άγνωστους, που αγκαλιάζουν μες στην απελπισία και δραπετεύουν χωρίς εξήγηση.

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ**

**ΖΥΡΑΝΝΑ
ΖΑΤΕΛΗ**

**ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΦΩΣ
ΤΟΥ ΛΥΚΟΥ
ΕΠΑΝΕΡΧΟΝΤΑΙ**

Μυθιστόρημα
σε δέκα ιστορίες

Με την ανεξιχνίαστη περιστροφή που θα ακολουθούσε ένα ηλιοτρόπιο της νύχτας, η τέχνη της Ζ.Ζ. —επαληθευμένη χαρμόсуна σε αυτό το τρίτο της βιβλίο, που είναι και το πρώτο της μυθιστόρημα— αποδεικνύει ότι μπορεί κανείς να γράφει σαν να προσπαθεί να λύσει τα μάγια του κόσμου ή σαν να ξορκίζει τη λύση τους.

**ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ**

**ΝΕΝΗ
ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ**

**ΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ
ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ**

Μυθιστόρημα

Ένα κατοικημένο κτήριο πρόκειται να ανατιναχθεί. Υποψήφια δράστis μία γυναίκα που το παρακολουθεί καθημερινά πίσω από τη βιτρίνα του ανθοπωλείου της. Υποψήφια θύματα άνθρωποι απλοί ή σύνθετοι ή και εξεζητημένοι, που εκπροσωπούν πολύμορφα τη μεσοαστική νοοτροπία. Όσοι κάποια στιγμή οι υποψίες μιας ασυνήθιστης δωδεκάχρονης δίνουν την αφορμή για ένα παιχνίδι παράδοξο.

**ΔΙΑΒΑΣΑΤΕ
ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ;**

Όλα όσα θα θέλατε να ξέρετε για τις χρονιές που πέρασαν (1991-1992) από την καυστική πένα του ΒΟΚΚΑΚΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΑΒΡΙΛΙΑΔΗΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

Τό θείο Τραγί

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Τό θείο Τραγί

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ένα ακόμη βιβλίο του μεγάλου συγγραφέα, ένα βιβλίο σταθμός στην εξέλιξη της ελληνικής λογοτεχνίας, σε επιμέλεια ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΩΣΤΙΟΥ

Επίσης κυκλοφορούν

Ο Μαριάμπας

Τό Σόλο του Φίγκαρω

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ασκληπιού 6, Αθήνα 106 80

Τηλ. 3607744 - 3639962

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΟΜΙΛΙΕΣ

ΣΤΗΝ

ΕΞΗΜΕΡΟ

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ 1990

Στη σειρά «Φιλόσοφος Λόγος» κυκλοφόρησαν «Οι Ομιλίες στην Εξαήμερο» του Μεγάλου Βασιλείου σε μετάφραση Ιγνατίου Σακαλή.

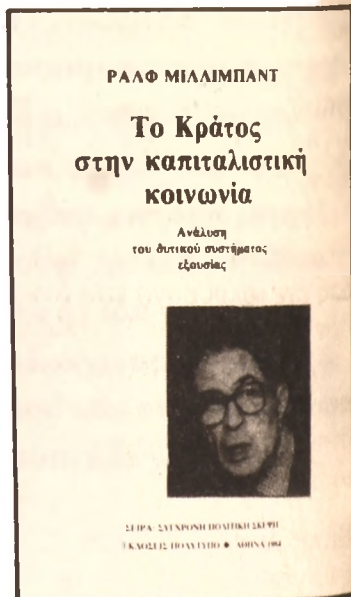
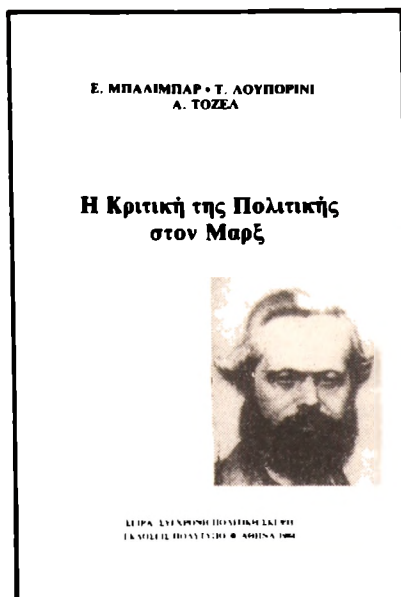
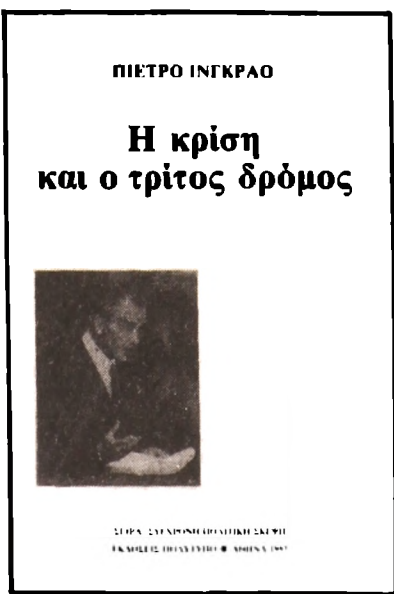
Το κείμενο του Μεγάλου Βασιλείου αποτελεί την πιο αυθεντική ερμηνευτική της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας για το κεφάλαιο της Γενέσεως της Παλαιάς Διαθήκης

Στη σειρά «Φιλόσοφος Λόγος» επιμελείται ο Ν. Γιανναδάκης κυκλοφορούν ακόμα: «Ο Αναξιμανδρος και οι απαρχές της Ελληνικής Κοσμολογίας» του Ch. Kahn, «Περί μυστικής θεολογίας» του Διονυσίου Αρεοπαγίτου, η «Στοιχείωσις Θεολογική» του Προκλου και «Τα κοσμολογικά αποσπάσματα» του Ηράκλειτου με σχόλια του G.S. Kirk.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.29.237

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3645133 FAX: 3607878

Ότη ρεαλιστική στη σουρρεαλιστική εικόνα

Γάνος Ζενέλης, *Ρεαλισμοί εικόνα. Από το cinema - te στο reality show της νέας εόρασης. Επίμετρο: λυδούκης Παπαδόπουλος.*

Σέλας, Αθήνα χ.χ.

Hans Bellmer, Μικρή τομία του σωματικού νείδητου ή Η ανατομία της ίνας. Μετάφραση: Σώτη ανταφύλλου. Εκδ. Άρκτος, ίνα, 1993.

την εποχή της ανακάλυψης της γραφίας, 150 χρόνια πλέον συρωμένα, μέχρι την εμφάνιση του ματογράφου και αργότερα της όρασης, η εικόνα όχι μόνο συνενα βρίσκεται στο επίκεντρο των τεχνικών μετεξελίξεων αλλά α συνιστά το κατεξοχήν επικοιικό εργαλείο της σύγχρονης δορικής και διασυννοριακής επιονίας. Όλο αυτό το διάστημα, ο, δεν έπαψε να απασχολεί την ητική σκέψη η σχέση της εικό(φωτογραφικής, κινηματογραή ή τηλεοπτικής) με την πραγμαητα. Από το πρώτο φωτογραφισέ μέχρι τα σύγχρονα καλωί συστήματα, το κανονιστικό ότυπο υπαγορεύει στο ευρύ μια «πίστη» στην αλήθεια της ας που του διοχετεύεται, αναοντας διαρκώς την πεποίθηση εικόνα αποτελεί την αναμφιρη αναπαράσταση της πραγμαητας. Οι θεωρητικές αναζητήτου αποδεικνύουν διαρκώς, ταταία χρόνια, τόσο τον απόλυτα οποιημένο χαρακτήρα της ειόσο και την μη - αναλογική της ιατικότητας φύση της, παραμέξένες για το ευρύ κοινό που πά σε μια φωτογραφία θα θανή θα συγκινηθεί με το αναπαμενο αντικείμενο ως εάν αυτό το πραγματικό, ενώ μπροστά ηλεοπτικό του δέκτη θα «διώπό την πολυθρόνα του τον Πόου Κόλπου ή της Βοσνίας, θα «συμμέτοχος» εγκλημάτων και σμών, πιστεύοντας πάντα ότι του βλέπει δεν μπορεί παρά και ναι».

Γάνος Ζενέλης εξετάζοντας τον ήμό μέσα από τις διάφορες εκης του τόσο στον καθαρά καλικό τομέα όσο και στον ευρύτεκοινωνιακό, θέτει σε μια ή αμφισβήτηση όχι μόνο τη δυητα αναπαράστασης του πραγ-

ματικού, έτσι όπως συναντάται στον κόσμο, αλλά και αυτή τούτη την έννοια του ρεαλισμού ως θεωρητικού σχήματος που διάφορα καλλιτεχνικά ρεύματα θέλησαν, κατά καιρούς, να το υπηρετήσουν.

Το πρώτο του κεφάλαιο, αφιερωμένο στη σχέση «ρεαλισμού και πραγματικότητας», δίνει μια συντομογραφία του ρεαλιστικού κινήματος τον 19ο αιώνα, με αναφορά στους σημαντικότερους εκπροσώπους του και στα μυθιστορηματικά τους έργα (Μπαλζάκ, Σταντάλ, Φλωμπέρ). Στη ζωγραφική, οι αναφορές του αρχίζουν από τον Καραβάτσο και φθάνουν στον σημαντικό σταθμό που δημιουργεί με το έργο αλλά και τις θέσεις του ο Κουρμπέ. Είναι αξιοσημείωτο ότι από αυτή την περιπλάνηση απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στην εμφάνιση της φωτογραφίας που απεικονίζει με τον καλύτερο τρόπο, για τις αντιλήψεις της εποχής, τη ρεαλιστική ιδεοληψία. Και είναι ακόμη πιο περιέργο, αφού το θέμα που θα απασχολήσει τον συγγραφέα στα δύο επόμενα κεφάλαια είναι η «κινούμενη» εικόνα του κινηματογράφου και της τηλεόρασης της οποίας προάγγελος είναι η σταθερή φωτογραφική εικόνα.

Το cinema - verite, που δεδηλωμένα αναζητά να καταγράψει την αντικειμενική αλήθεια, αποτελεί τον τίτλο του δεύτερου κεφαλαίου, όπου παρουσιάζονται οι διαφορετικές κινηματογραφικές στάσεις και τάσεις από τις αρχές του αιώνα μας μέχρι πρόσφατα: από την «κάμερα - μάτι» του Richard Leacock μέχρι τις ανθρωπολογικές, κατ' εξοχήν «αληθινές», κινηματογραφήσεις του εθνολόγου Jean Rouch που δημιούργησαν τη δική τους Σχολή. Η «κάμερα - στυλό» του Astruc που υπαγορεύει την αντίληψη του κινηματογράφου ως γλώσσας και η συμβολή του Τζιγκα Βερτώφ που διακηρύσσει υπέρ ενός κινηματογράφου χωρίς φτιασίδια και χωρίς ηθοποιούς ή του Robert Flaherty που με τον *Νανούκ του Βορρά* θα δώσει, το 1922, το πρώτο ολοκληρωμένο δείγμα ταινίας - ντοκυκανταίρ ανάγονται σε αυτή την ίδια αναζήτηση της απόδοσης της αλήθειας μέσα από την εικόνα.

Η «TV - Verite», άμεσο παράγωγο ενός κινηματογράφου ρεαλιστικών αναζητήσεων, θα δώσει νέες ωθήσεις στην αληθοφάνεια της ψευδαισθησης, ακόμη και κατασκευάζοντας «αλήθειες». Αναγκαίο συμπλήρωμα αυτού του τρίτου και αρκετά σύντομου κεφαλαίου το επίμετρο του Πο-

λυδούκη Παπαδόπουλου που κάνει μια ενημερωτική όσο και διεισδυτική προσέγγιση του θέματος, με τον εύγλωττο τίτλο: «Reality Show: ο νέος μύθος της τηλεόρασης». Πλείστα στοιχεία για τη διαφοροποίηση που ο ίδιος εισάγει μεταξύ παλαιο-τηλεόρασης και νεο-τηλεόρασης παρατίθενται εδώ, με αναφορές στα αμερικανικά και ευρωπαϊκά τηλεοπτικά δίκτυα και προγράμματα, τονίζοντας ιδιαίτερα την τάση ανατροπής της ισορροπίας που υπήρχε μεταξύ επιμόρφωσης - ενημέρωσης - ψυχαγωγίας υπέρ μόνης της τελευταίας αλλά με μια ιδιαίζουσα μορφή: της εγκατάλειψης του κοινωνικού προς όφελος του ιδιωτικού, του παρεκκλίνοντος και του ηδονοβλεπτικού, θεωρούμενου αυτού ως «ψυχαγωγικού», αληθοφανούς και συμμετοχικού.

Ο Ζενέλης, υιοθετώντας στο βιβλίο του μια δομή σταχυολόγησης, παράθεσης και αυτόματης αντιπαράθεσης αποσπασμάτων θεωρητικών και καλλιτεχνών που πίστεψαν στη δυνατότητα «ρεαλιστικής» αναπαράστασης του πραγματικού μέσω της εικόνας ατ, ή, ει έμμεσα την εντύπωση στον αναγνώστη του ότι ο ρεαλισμός δεν είναι ένας: τα πολλά όμως αυτά πρόσωπά του είναι που αναιρούν κι αυτή τούτη τη δυνατότητα υπαρκτής του σε μια πραγματιστική βάση. Αυτή την αντίληψη επικυρώνει με τα παραδείγματά του, από την τηλεόραση, με τον καλύτερο τρόπο, ο Π. Παπαδόπουλος καταγγέλλοντας ακόμη μια φορά αυτό που προ αρκετών ήδη ετών ο Εκο αποκαλούσε «τα ψεύδη της εικόνας».

★ ★ ★

Ο Γερμανός **Hans Bellmer** (1902-1975) αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές του σουρρεαλισμού, γνωστός κυρίως από τις φωτογραφίες της «Κούκλας», ενός φετιχικού αντικειμένου που ο ίδιος πρωτοκατασκεύασε από κομμάτια που βρήκε στο ντουλάπι των παιδικών του παιχνιδιών μαζί με τη γυναίκα του Μαργκαρέτε. Η δραστηριότητά του είχε γίνει γνωστή στους παρισινούς σουρρεαλιστικούς κύκλους πολύ πριν την άφιξή του εκεί το 1938, μετά το θάνατο της γυναίκας του και την άνοδο του φασισμού στη Γερμανία, σε αντίδραση προς τον οποίο είχε ήδη εγκαταλείψει τη δημόσια υπηρεσία όπου δούλευε ως μηχανικός έχοντας αφιερωθεί στις καλλιτεχνικές του αναζητήσεις. Οι φωτογραφίες του πρωτοδημοσιεύονται στο τεύχος Νο 6 (1935) της σουρρεαλιστικής επιθεώ-

Φωνή ζακυνθινή εν τη ερήμω (Ζακυνθινή ενημέρωση, Αγ. Χαραλάμπης, Ζάκυνθος, τηλ. 23986): «Φτάνει πια μωρές κακομαθημένα κουμπάρουλα, να μην οριοθετήσουμε τις αντοχές μας, τους Οικισμούς μας, τα Δάση μας, την ανθρωπινή ύπαρξη και αξιοπρέπειά μας; Γιατί εδώ δεν έχουμε έναν Κατσιγιάννη, έχουμε 300 μικρούς Κατσιγιάννηδες... Τι ομπρελοκατοχές και Ξαπλωτο-ταχυπλοοκαταλήψεις αμμουδιών, τι Οικισμοξεντώματα και σπεκουλοοικοπεδοποιήσεις... Προτιμούμε απλοί Λαϊκιστές με ούλο το ρεσπέτο στους οριτζινάλε καθαρευουσιάνους ή όψιμους δημοτικιστές, ορδινιαρισμένους και λογοδοσμένους στην Ετσελέντσα Κουλτούρα».

Χάος' ωστόσο επιμένουμε στη χαρτοκοπτική. Αφιερώνω, λοιπόν, εξαιρετικά στη Νέα Δημοκρατία, *Το τέλος της διαδρομής* του W. R. Buttnett (μετάφραση: Ανδρέας Αποστολίδης, εκδ. Άγρα, 1993) ευχές στην Πολιτική Άνοιξη για καλό ταξίδι και να φτάσει *Στο σύνορο του Ευφράτη* ακολουθώντας τις περιγραφές της Πολύμνιας Αθανασιάδη (εκδ. Απάμεια, 1993) κι εκεί θα έχω φροντίσει να τους κρατήσουν μονίμως στο ΠΑΣΟΚ τη σειρά «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο» και τους επτά τόμους του Ευριπίδη που κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Επικαιρότητα, 1993 (μετάφραση, εισαγωγή, σχόλια: Κώστας Τοπούζης), με τη βεβαιότητα ότι θα πιάσουν τόπο, έστω και στα ράφια της βιβλιοθήκης στον Συνασπισμό και το ΚΚΕ συνιστώ ανεπιφύλακτα το βιβλίο της Ελένης Τσολακίδου *Τα πουλιά πετούν και με τις όνο*

φερούγες (εκδ. Φιλιππότη, 1992) για την ισότητα, τις διαπροσωπικές σχέσεις, τις εργασιακές σχέσεις, τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Γιατί δεν πρέπει να νομίζουν οι ευγενικές κυρίες των κομμάτων ότι τα ξέρουν όλα...

Ψάχνοντας να βρω τι θα πρέπει να διαβάσουν οι ψηφοφόροι όλων των κομμάτων σας παραπέμπω στο απόσπασμα από ημερολόγιο του Μάρκου Δραγούμη, *Μάσκες, Κάσκες και Ψευδώνυμα* (εκδ. Δωδώνη, 1988): «Timeo Danaos et Dona Ferentes - Όλα τα δώρα που προσφέρουν κάθε τόσο οι Δαναοί είναι επίφοβα, ως και οι σοκολάτες τύπου «MERCI», που χαρίζουν στα εγγόνια τους στις παραμονές των μεγάλων τους γιορτών. Μα, θα μου πείτε: Κυκλοφορούν ακόμα Δαναοί ανάμεσά μας; Και φυσικά. Μόνο που δεν είναι εύκολο να τους διακρίνεις. Γιατί κρύβονται πίσω από χιλιάδες μάσκες, κάσκες και ψευδώνυμα».

Ωs καλύτερο ανάγνωσμα για τις δεκάξι μέρες που απομένουν ως τις εκλογές σας συστήνω *Τα επτάημερα του Βοκκακίου 1991-1992* του Β. Τριανταφυλλόπουλου (εκδ. Γαβριηλίδης, 1993). Από όσες πληροφορίες συγκέντρωσε ο χαρτοκόπτης ο Β. Τριανταφυλλόπουλος δεν είναι συγγενής του γνωστού από τις παπαδιαμαντικές εκδόσεις, παρ' όλα αυτά, κατά το περίβλημα τουλάχιστον, ομοιάζουν. Από τη στήλη του *Βήματος* και τα μελάνια της εφημερίδας που μουτζουρώνουν, τώρα σε πολυτελή έκδοση που χρειάζεται ένα καλό χαρτοκόπη από το εφήμερο στο «αιώνιο»... Άραγε, μήπως αυτή

ρησης *Μινώταυρος* που διήθηναν οι Σκιρά - Τεριάντ με μεγάλο ενθουσιασμό. Το 1939 συλλαμβάνεται και φυλακίζεται στη Mille ως γερμανός πολίτης μαζί με τον Έρνστ όπου οι δύο επιδίδονται δημιουργικά σε ένα σουρρεαλιστικό παιχνίδι ζωγραφικής αντίστοιχο εκείνου που επεδίωκαν, κατά τη δεκαετία του '20, ο Έρνστ με τον Ελύαρ. Κατά τη διάρκεια του πολέμου θα γράψει το μεγαλύτερο μέρος του παρόντος βιβλίου του που θα εκδοθεί τελικά το 1957. Με την αποφυλάκισή του περνάει στη Νότιο Γαλλία για να επιστρέψει στο Παρίσι μετά τον πόλεμο.

Η «κούκλα» του έχει δεχτεί ποικίλες ερμηνείες με προεξάρχουσες τις ψυχαναλυτικές για τις οποίες προσφέρεται άλλωστε ιδιαίτερα. Μια τέτοια, όχι ικανοποιητική, συνοδεύει και την έκδοση αυτού του βιβλίου του. Η μελέτη αυτή της Ξαβιέρ Γκωτιέ μοιάζει να ταυτολογεί με μέρος του περιεχομένου του βιβλίου του Μπέλμερ, προσθέτοντας λίγο από το αναγκαίο αλάτι του «νόμου του πατέρα», του οιδιπόδιου προς τη μητέρα και του αναγκαιού επακόλουθου της διαστροφής. Τέτοιες απόψεις όμως μοιάζουν να λησμονούν τη βασική σουρρεαλιστική αξία της «υπέρβασης των αντιθέτων», της «συνένωσής τους» σε μια και την αυτή εικόνα, αναπαράσταση του υπερπραγματικού.

Ο Μπέλμερ χειρίζεται, αναμμι-σθήτητα, με τρόπο διαστροφικό το αντικείμενο - κούκλα, φωτογραφίζοντάς το στις πλέον παράξενες στάσεις, εξαρθρώνοντάς το, ανακατακευάζοντάς το, προβάλλοντας τα πλέον απόκρυφα ερωτικά σημεία του συχνά με τρόπο επαναληπτικό ώστε

να μην αποτελεί παρά ένα υπερπολλαπλασιασμένο στήθος ή ένα ακέφαλο σώμα που συνίσταται μόνο από γεννητικά όργανα σε αναδιπλασιασμό. Άλλοτε, συγκεραίνοντας σε ένα και το αυτό μόρφωμα το αρσενικό με το θηλυκό, τα καθιστά εναλλάξιμες εικόνες, όπως θα πει ο ίδιος, αναμμιγνύοντας τα μέλη, επιτυγχάνοντας την αναστροφή του εσωτερικού σε εξωτερικό. Όπως θα διευκρινίσει στο πρώτο από τα τρία δοκίμια που συνθέτουν το βιβλίο του («Οι εικόνες του εγώ») «η αντιπαράθεση είναι αναγκαία για να υπάρξουν τα πράγματα και για να διαμορφωθεί μια άλλη πραγματικότητα» (σ. 28).

Ωστόσο, το ιδεολογικό - αισθητικό περιβάλλον του σουρρεαλισμού δίνει τα κλειδιά ανάγνωσης του κειμένου όσο και της «Κούκλας» του. Η τελευταία, ως παραμορφωμένη και παραμορφωτική της πραγματικότητας εικόνα, υλοποιεί όχι μόνο την έννοια της «πτώσης» του Μπατάιγ (του οποίου άλλωστε ο Μπέλμερ φιλοτέχνησε και στην *Ιστορία του ματιού*), *εμπνευσμένη από τον ζωομορφικό κόσμο των Τραγουδιών του Μαλντορόρ* αλλά και το «άμορφο» του Νταλί, όπως διατυπώθηκε στην «παρανοϊκό - κριτική» του. Αντίστοιχο δείγμα τέτοιων φωτογραφικών εφαρμογών οι παραμορφωτικές φωτογραφίες του Α. Κερτέζ, του Ζ.Α. Μπουαφάρ κ.ά.

Σε αυτό το ευρύτερο σουρρεαλιστικό πλαίσιο θα πρέπει να αναγνωσθούν και τα δοκίμια αυτού του βιβλίου του. Έτσι στο δεύτερο δοκίμιο του με τίτλο «Η ανατομία του έρωτα» θα μιλήσει για το «σοδομισμό του ρήματος» που δεν αποδίδει παρά στην εξώρυξη του τέλει νοήματος,

πράγμα που παραπέμπει στην «χημεία των λέξεων» των «Res dus». Στο τρίτο του δοκίμιο («Ο ετερικός κόσμος») θα αναφερθεί ταυτόχρονη μορφοποίηση δύο εικόνων σε μια και στην έκπληξη που αντίληψη της ενιαίας αυτής εικόνας προκαλεί, πράγμα που παραπέμπει σε αυτό τούτο τον ορισμό του σουρρεαλισμού από τον Μπρετόν.

Το βιβλίο αυτό του Μπέλμερ είναι διπλά ενδιαφέρον: ως μαρτυρία του σουρρεαλισμού και ως μαρτυρία για την εικόνα γραμμένη από έμφωτογράφο. Και ας μην ξεχνάμε οι ιδεολογικές και αισθητικές αξίες του σουρρεαλισμού αποτυπώθηκαν καλύτερα από οπουδήποτε αλλού πάνω στο φωτογραφικό σώμα. πρόβλημα της αναζήτησης της ρεαλιστικής ή μη αναπαράστασης πραγματικότητας έχει ήδη λυθεί από τις προχωρημένες δοκιμασίες αυτού του κινήματος. Ο σουρρεαλισμός έδειξε τα πραγματικά όρια (και τα ψεύδη) της αληθοφάνειας στην τέχνη και μέσω της τέχνης.

Η ελληνική μετάφραση της Τριανταφυλλού κινείται ευρηματικά μέσα στο πλαίσιο μιας σουρρεαλιστικής ορολογίας και νοηματοδοσίας διατηρώντας ταυτόχρονα την παιδική του κειμένου. Η έκδοση, ιδιαίτερα επιμελημένη, συνοδεύεται από 29 φωτογραφίες του Χανς Μπέλμερ οι οποίες αποτελούν ένα δεύτερο κείμενο του φωτογράφου, το σύνταγμα ψυχαναλυτικό μελέτημα που προκύπτει από ένα μικρό - αν και ιδιαίτερα διαφωτιστικό για το έργο του και σε κάποια σημεία ανακρίβειο - βιογραφικό του σουρρεαλιστικού φωτογράφου.

Δημήτρης Τσατσούλης

Στο δρόμο της ωριμότητας

Ρέα Γαλανάκη
Θα υπογράψω Λουί
Εκδ. Άγρα, Αθήνα 1993

Το τελευταίο μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη, *Θα υπογράψω Λουί*, ορμάται καταρχήν από την Ιστορία, παρακολουθεί τη ζωή και τον θάνατο του γνωστού - όσο και ξεχασμένου - ρομαντικού πολιτικού και καλλιτέχνη Ανδρέα Ρηγόπουλου. Καταλήγει όμως, λάθρα και αμετάκλητα, στην ποίηση, το κυρίαρχο όσο και φευγαλέο υλικό των επαναστάσεων, την οποία η Γαλανάκη αντλεί μεσ' από τα ιστορικά γεγονότα και τις προσωπικές ερμηνείες τους και τη μεταγράφει σε επιστολικό λόγο και ημερολόγιο - δύο είδη συγγενή ως προς την

αφηγηματική τους λειτουργία, κατεξοχήν πρόσφορα για την αποτύπωση του συναισθήματος. Οι επιστολές που ο αφηγητής - ήρωας (διάκριση/ταύτιση πλήρους νοήματος, εν προκειμένω) απευθύνει στην αγαπημένη του Λουίζα, πρόσωπο επινοημένο από τη συγγραφέα για τις ανάγκες της επιστολικής σύμβασης αλλά και απαραίτητο για να κλείσει τον κύκλο του δράματος, φωτίζουν το τέλος του περασμένου αιώνα μας από τα οράματα και τις διαψεύσεις του, φωτίζουν ένα ρομαντικό έρωτα, οδυνηρό και δύσκολο, που ολοκληρώνεται, για πρώτη και τελευταία φορά ίσως, μέσω της επιστολικής αυτής επικοινωνίας, ιχνηλατούν ένα μέλλον για την τέχνη και

την επανάσταση, πέρα από τα οριζοντιανά χρονικά όρια μιας ζωής ή μινυαυγίας.

Μεσ' από την επιστολική μορφή, στην οποία μερικώς μάλλον απαντά στην «Έξοδο» της τραγωδίας η Λουίζα, στο ημερολόγιό της, με τις λέξεις ή και με την καταστροφή τους, την καταστροφή του σώματος των επιστολών μετά από αυτο - καταστροφή του άλλου, μεσ' από τον ρέοντα μονόλογο του Ρηγόπουλου, αναδύονται οι τραγικές αγάπες που σημάδεψαν τη ζωή του: Η Λουίζα, την οποία αρνήθηκε στο όνομα της επανάστασης, η οποία αρνήθηκε στο όνομα της τελειότητας, και η επανάσταση, η οποία τον αρνήθηκε.

όπουλος κινείται διαρκώς μέσα σε θηλυκές μορφές -μητέρωμένη, η πόλη του η Πάτρα, η πόλη, κατά τον Γιουνγκ, οι γένους θηλυκού, είναι η μη-ιπου προστατεύει- στις οποίες ρχώς επιστρέφει, για να τις πταλείψει εκ νέου, εκών τε και ν, ψυχή τε και σώματι: απαγο-ει στον εαυτό του, κάποτε, μη και τη μνημονική τους ανά-ση, προκειμένου να δοθεί απε-ταστος στην επανάσταση. Επι-τη συντροφιά των ανδρών-οι φορές στους φίλους του είναι ονες-, των συναγωνιστών της νάστασης, χωρίζοντας ο ίδιος εαυτό του στα δύο, στερώντας την «παραπληρωματική τρυ-τητα» της γυναικείας παρου-στην οποία εναγωνίως κατα-ει, τις τελευταίες του στιγμές, ικτωδώς, για να καταθέσει το της ζωής του, τη ζωή του σε μέσα από τις επιστολές του, και κατ' όνομα μόνο.

ο κείμενο δεν διαφαίνεται ως, αντιθέτως τονίζεται το πό-σχηση του Ρηγόπουλου με την ική, την τέχνη αλλά και τον α και την ίδια τη ζωή στο σύ-της είναι διαποτισμένη από περβολές και τα στερεότυπα ρομαντισμού, πράγμα όμως δεν αναιρεί σε καμιά περίπτω-η γνησιότητα των προθέσεων ην εμβέλεια των αποτελεσμά-της δράσης του. Ο Ρηγόπου-και ο Ουγκό, ο Λαμαρτίνος όσοι άλλοι- δεν έμειναν σε ή περίπτωση στα λόγια, βού-βαθιά μες στο ποτάμι της ίας, με τα έργα και τα λόγια αναζήτησαν αν όχι την ευτυ-ουλάχιστον την αξιοπρέπεια τον αυτοσεβασμό, υπήρξαν ιχιστον ειλικρινείς και ο πό-ους τους λόγος ξεπέρασε πολ-ορές την εποχή τους, υπήρξε οπόρος ακόμη και για τα σύγ-ι δεδομένα - ο Ρηγόπουλος έρεται, για παράδειγμα, σε νωμένη Ευρώπη. Ο ρομαντι-αποτέλεσε κινητήρια δύναμη ην πολιτική τους δραστηριό-και δικαιολόγηση της μονα-τους.

πιλογή της επιστολικής μορ-ου μυθιστορήματος, η οποία πέμπει απ' εαυτής στις απω-ες απαρχές του νεοελληνικού εντικού- μυθιστορήματος, τά σε πολλαπλές αναγκαιότη-αι στο επίπεδο της αφηγημα-ίας. Ο ήρωας - αφηγητής δεν μοποιεί τόσο τις επιστολές

ως μέσο επικοινωνίας αλλά ως κά-τοπτρο, μέσα στο οποίο παρακο-λουθεί τον νεαρό εαυτό του να δρα και κρίνει την πορεία του. Έτσι ο χρόνος σπάει στα δύο, στο χρόνο της παρωχημένης δράσης και στο χρόνο της αποτίμησής της, στο χρόνο της επιθυμίας και της πίστης και σ' εκείνον της επίγνωσης. Πα-ρελθόν και παρόν διαπλέκονται διαρκώς, προτού να καθρεφτι-στούν μαζί με το μαύρο μανδύα που ποτέ δεν αποχωριζόταν ο ποιητής -οι ιδιότητές του είναι απολύτως εναλλάξιμες- στα νερά του Αιγαίου. Παράλληλα, ο εμφα-νής παραλήπτης της -αδύνατης- αυτοβιογραφίας του Ρηγόπουλου, ο Άλλος, η Λουίζα, αποτελεί, σε πολλά σημεία, ένα πρόσχημα, συ-χνά ομολογημένο, παρ' όλο που η σχέση τους πραγματώνεται για πρώτη φορά καθολικά διά της γραφής, στον μετέωρο χρόνο -κι όχι μόνο χώρο- της απουσίας, που αλλάζει διάσταση. Παραλήπτης των επιστολών είναι το επικείμενο κενό, που πρέπει να πληρωθεί με τις λέξεις, σε μια απέλπιδα προσ-πάθεια συμφιλίωσης δύο εγώ, του ερωτευμένου ποιητή και του επα-ναστάτη, πριν από την τελική κά-θαρση. Οι επιστολές γίνονται γέ-φυρες με το παρελθόν αλλά και με το μέλλον, με όλα όσα έγιναν κι όσα δεν έγιναν, με το σώμα του άλλου αλλά και με το ίδιον σώμα, το σώμα του μέλλοντος αυτόχει-ρος. «Συνομιλία με τα φαντάσμα-τα», όπως έλεγε ο Κάφκα, παρελ-θόντα και επερχόμενα.

Τα φαντάσματα του Ρηγόπου-λου δεν είναι μόνο ο έρωτας που αρνήθηκε, είναι οι σπουδές και τα ταξίδια του, οι μυστικές οργανώ-σεις, οι σχέσεις του με τη διεθνή επανάσταση και τους εκφραστές της, οι αγώνες του στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, οι στίχοι που έπνιξε κάποια στιγμή από μόνος του κι εκείνοι που πρόλαβαν να γεννηθούν, οι αγορεύσεις κι οι φί-λοι του, οι επιλογές μιας ζωής. Διαλέγεται μαζί τους κι απολογεί-ται ενώπιόν τους, όχι για τα συμ-βάντα αλλά για όσα δεν θα μπο-ρούσαν ποτέ να συμβούν. Διότι η επιστολική αυτή διαθήκη - επιτά-φιος είναι ένα ρέκδιεμ στο απραγ-ματοποίητο, μια σπονδή στην ποίηση, που συνήθως περισσεύει στην ιστορία. Ο Ρηγόπουλος με την αυτοκτονία του επισφραγίζει το τέλος των οραμάτων της εντό-πιας αλλά και της ευρωπαϊκής επανάστασης. Λίγα χρόνια αργό-τερα, άλλες επαναστάσεις θα κινή-

σουν τον τροχό της ιστορίας και θα συντριβούν στα γρανάζια του.

Όσο για το λόγο της απουσίας, ο Μπαρτ εξακολουθεί να έχει πάν-τα δίκιο: ο λόγος του Ρηγόπουλου δεν είναι λόγος της απουσίας, εί-ναι λόγος της επιλογής και της δι-καιολόγησης, λόγος της απόστα-σης, λόγος του αρσενικού που απουσιάζει, «του ανέστιου ιππό-τη» μόνο η Λουίζα μπορεί να εκ-φέρει το λόγο της απουσίας, όταν, χωρίς ούτε καν τα τελευταία του λόγια στα χέρια της, τελικά, «όπως εκείνος έφυγε δίχως να μ' αφήσει λέξη» λέει, αρθρώνει στην Έξοδο το παράπονο της πολύμορφης απόστασης, την πίκρα της ανέφι-κτης ένωσης. Διότι ναι μεν ο επι-στολογράφος Ρηγόπουλος συνει-δητοποιεί το απόλυτο και τις απώ-λειες της νεότητάς του, όμως, ανί-κανος πλέον να γυρίσει πίσω, ανί-κανος ν' απαντήσει σε όλα τα γιατί μιας ζωής αλλά και της Ιστορίας, κλείνει τη ζωή του, όπως ακριβώς την έζησε: μόνος κι αγέρωχος.

Η Ρέα Γαλανάκη, με το άρτιο αυτό επιστολικό μυθιστόρημα επι-βεβαιώνει τη μαστοριά της στη με-τάπλαση του ιστορικού υλικού. Στο *θα υπογράψω Λουί*, μας εντυ-πωσιάζουν οι συνδυασμοί των χρωμάτων, κυρίως όμως η ύφανση του κειμένου: η Γαλανάκη φτιά-χνει τη φράση της κόμπο - κόμπο, μεθοδεύει την υπόταξη που ανοί-γει προοπτικές και εισάγει στο στοχασμό, δημιουργεί ρυθμό που μεταφράζει τις ανάσες των προσώ-πων της αλλά και τη ροή των γεγο-νότων, οροθετεί με μεράκι το λεξι-λογικό της πεδίο, ώστε να μην προ-δίνει την ατμόσφαιρα του τέλους του αιώνα, και οι λέξεις της αναδί-νουν τη γοητεία ενός ρομαντισμού ζωντανού και διαχρονικού.

Μεσ στην πληθώρα έργων που εκδίδονται σήμερα κι αναφέρο-νται στα τέλη του αιώνα, στις κο-σμογονικές αλλαγές που επίκει-νται ή που συνέβησαν στα τέλη κά-ποιου προηγούμενου μέσα στο ίδιο κλίμα αναμονής, ανυπομονησίας και τρόμου, το μυθιστόρημά της μεταδίδει μια πίστη στην επανά-σταση, στην ποίηση και στον έρω-τα, μια πίστη στον άνθρωπο, που μεσ' από τα αδιέξοδα, τα λάθη, τις αδυναμίες του πηγαιίνει το μέλλον του κόσμου λιγάκι πιο μπροστά. Με το *θα υπογράψω Λουί*, πάν-τως, η ίδια, χωρίς τερτίπια και πυροτεχνήματα, βαδίζει στο δρό-μο της ωριμότητας.

Τιτίκα Δημητρούλια

είναι η πεμπτουσία του μεταμοντέρνου; Ιδού:

«Αγαπητέ Δημήτρη, έχεις λοιπόν και παράπονο από πάνω' αντι να νιώθεις ευτυχής που πρόλαβες κι έφυγες νωρίς και μας παράτησες ν' αγωνιζόμαστε να επιδιώσουμε σ' αυτή την άθλια χώρα, παραπονιέσαι πως δεν σου γράφω, πως δεν μαθαίνεις 'τι γίνεται στην πατρίδα'! Μα, τι θέλεις να γίνεται; Όλα κακά, στραβά, ψυχρά κι ανάποδα πάνε. Από το κακό στο χειρότερο».

Βουστροφηδόν: Από το καλό στο καλύτερο κι ας είναι το καλύτερο εχθρός του καλού...

Γνωριμία με τη *Μαγνησία, το Βόλο, τη Νέα Ιωνία, το Πήλιο, το Βελεστίνο, τη νέα Αγχίαλο, τον Αλμυρό, τη Σκόπελο, τη Σκιάθο, την Αλόνησο, την περιοχή των θρύλων των Κενταύρων και των Αργοναυτών*: Μια ως αία έκδοση, πρωτοβουλία του δήμου Νέας Ιωνίας, που έγραψε και επιμελήθηκε ο Παναγ. Κ. Κατσιρέλος. Ένα βιβλίο - οδηγός χρήσιμο, εξαιρετικά ενημερωμένο και καλαίσθητο. Μακάρι κι άλλοι δήμοι να μιμηθούν αυτή την προσπάθεια!

Δήμος Σερρών (λέτε να άκουσε την ευχή μου;) και μια αξιόλογο έκδοση, επετηρίδα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου, κυκλοφόρησε: τα *Σερραϊκά Ανάλεκτα* (πρώτος τόμος, Δεκέμβριος 1992). Στον τόμο περιλαμβάνονται κείμενα που αποτυπώνουν τις πρόσφατες πολιτιστικές δραστηριότητες της πόλης. Μια εξαιρετική αρχή, που δεν αφήνει κανένα περιθώριο γκρίνιας (τι συνήθεια κι αυτή!). Πάντα τέτοια, λοιπόν...

ο χαρτοκόπτης

ΚΑΙ ΤΑ ΔΕ...

Ο Άρης Κωνσταντινίδης

Ο κανόνας της ζωής του, το πάθος που κατακαίει τον προφορικό λόγο του Άρη Κωνσταντινίδη τα κείμενά του, το κτισμένο έργο του έφτασε στο έσχατο όριό του. Το έργο του Άρη Κωνσταντινίδη λόγος πολλαπλός, αντιφατικός και βαθύτατα, ουσιαστικά ανθρώπινος, έχει αναμφισβήτητη δημιουργική διάρκεια και παρουσία.

Ο Άρης Κωνσταντινίδης είναι η πιο σαφής περίπτωση της προσωπικότητας που δημιούργησε αντιθέσεις και αντιδράσεις αλλά και βαθύτατο σεβασμό και εκτίμηση. Ασυμπαθής στην επίσημη γραφειοκρατία, γιατί τον φοβόντουσαν, έμεινε έξω από τις συμβατικές ακαδημαϊκές συνθήκες, μόνη ακαδημαϊκή διάκριση που πήρε σε όλη του τη ζωή στον τόπο του, ταπεινή προσφορά της Σχολής Αρχιτεκτονικής της Θεσσαλονίκης, είναι η απονομή του τίτλου του επίτιμου διδάκτορα 1978. Είμαι περήφανος για την απόφαση αυτή της Σχολής μου. Από τότε, το 1978, τρεις φορές η Σχολή της Θεσσαλονίκης τον κάλεσε και μίλησε στους φοιτητές, μίλησε σε όλους μας. Μόνη Σχολή της Θεσσαλονίκης. Πρέπει να προσθέσω ότι εκείνη την εποχή, μετά τη μεταπολίτευση, θέλαμε και είχαμε προσπαθήσει να έρθει καθηγητής στη Σχολή μας, αλλά η γραφειοκρατία δεν βοήθαγε και τα χρόνια είχαν πια περάσει.

Δύσκολος άνθρωπος, επιθετικός αλλά στερεός, σαφής και ανθρώπινος στο έργο του. Ανοικτά, μ θάρρος, αρνούμενος την προπέτεια των δημοσίων σχέσεων, δημιούργησε το έργο του έξω από τις εμπορικές επιβουλές της επαγγελματικής σύμβασης. Αντιτάχθηκε ανοικτά, δεν συμφώνησε με έργα άλλων αρχιτεκτόνων, αλλά δεν μεταχειρίστηκε δόλια μέσα για να κερδίσει μελέτες, ολοκληρώνοντας έτσι την ανθρώπινη και δημιουργική πράξη του.

Μέσα από την κριτική του, και την πιο σκληρή, που μπορεί να εγείρει διαφωνίες ή να μην γίνεται κατανοητή, ο Άρης Κωνσταντινίδης αγωνιάρ για την ανθρωπότητα, για τις συνθήκες τις καθημερινής ζωής, για τη σύνταξη της φύσης και του έργου, για τη σύνταξη της αντιφατικής ανθρώπινης ανάγκης με τον κτισμένο κόσμο.

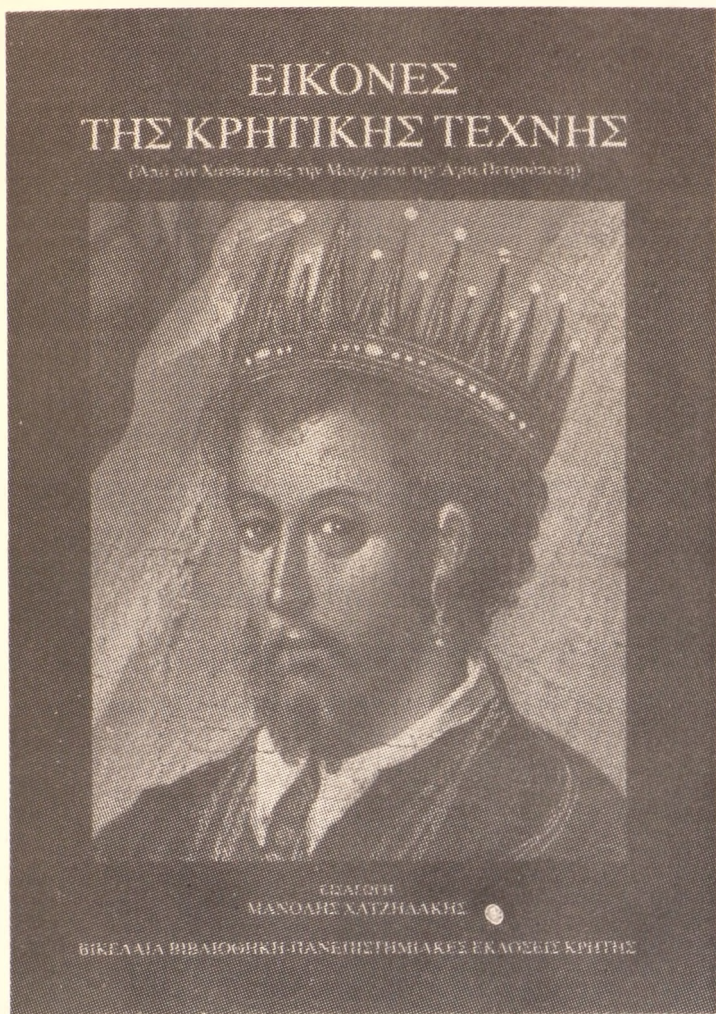
Το έργο του έχει αναλυθεί και έχει παρουσιασθεί πάρα πολλές φορές αλλά ακόμη δεν έχει κατανοηθεί ο δημιουργικός πυρήνας του. Θα συνεχίσει να αποκαλύπτεται σιγά - σιγά όλο και περισσότερο ο ιστός της σκέψης του που έκανε τον ιστό του χώρου καταφύγιο και δημιουργικό πυρήνα ζωής.

Ειδικά σήμερα πρέπει να επισημάνω και να τονίσω μία πλευρά με καιρία γενική σημασία: Κανέν μέσο μαζικής επικοινωνίας δεν έκανε το θάνατο του Άρη Κωνσταντινίδη πρώτη είδηση, δεν παρουσίασε αυτήν την απώλεια πιο ψηλά από την καθημερινή προεκλογική τριβή, από τα καθημερινά χιλιοειπωμένα ονόματα, τις δηλώσεις, τις ύβρεις, καμιά τηλεόραση ούτε απλά δεν ανήγγειλε το γεγονός, δεν το παρουσίασε. Ο Άρης Κωνσταντινίδης έπρεπε αυτή τη στιγμή να είναι το μάθημα και το παράδειγμα για τις επιλογές της πολιτικής ως στάση ζωής, ως έκφραση της σύνταξης του πολιτισμού, στην πιο πλατιά και πραγματική του έννοια, με την πολιτική.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΔΗΜΗΤΡΗ
Α. ΦΑΤΟΥΡΟ

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

**ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ
ΠΡΟΣΦΟΡΑ**

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΚΡΗΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

217 Εικόνες, αριστουργήματα της κρητικής αγιογραφίας, από το Χάνδακα ως τη Μόσχα και την Αγία Πετρούπολη.

Σχήμα 29×21 εκ.

Σελίδες 592

ΒΙΚΕΛΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ – ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΓΚΙΟΥΖΕΠΕ ΓΚΕΡΟΛΑ ΒΕΝΕΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

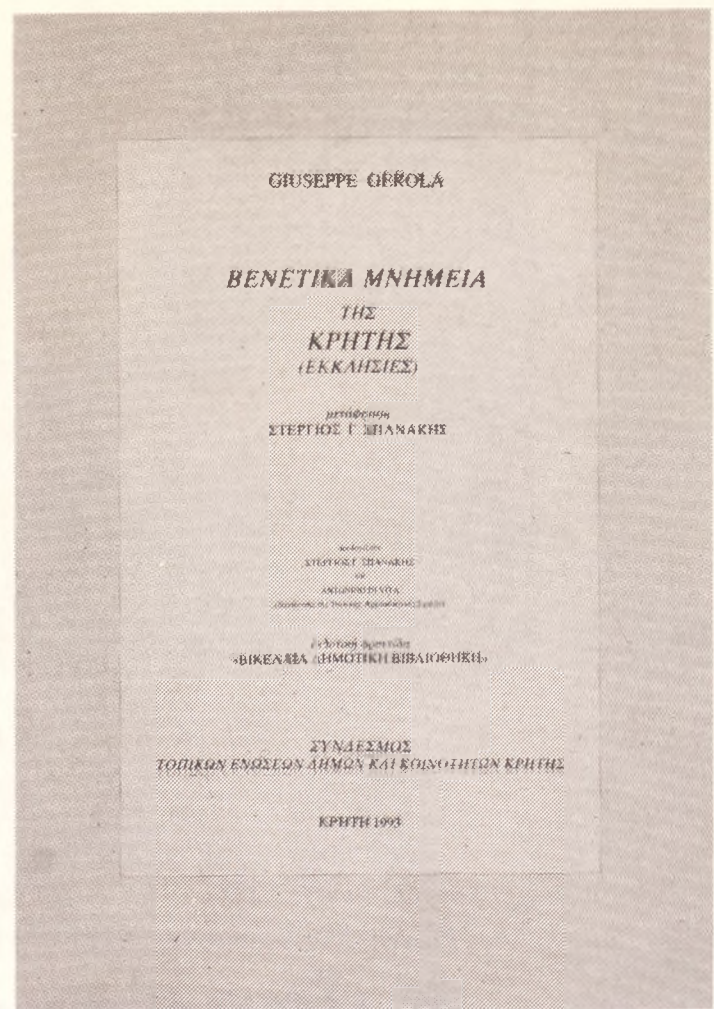
Μετάφραση
ΣΤΕΡΓΙΟΣ Γ. ΣΠΑΝΑΚΗΣ
Προλογίζουν
ΣΤΕΡΓΙΟΣ Γ. ΣΠΑΝΑΚΗΣ
ANTONINO DI VITA
(διευθυντής της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής)

ΕΚΔΟΣΗ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ
ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
(εκτός Κρήτης)

ΔΩΡΙΚΟΣ Ιπποκράτους 72, τηλ. 3629675 - Ζ. Πηγής 29 τηλ. 3301866

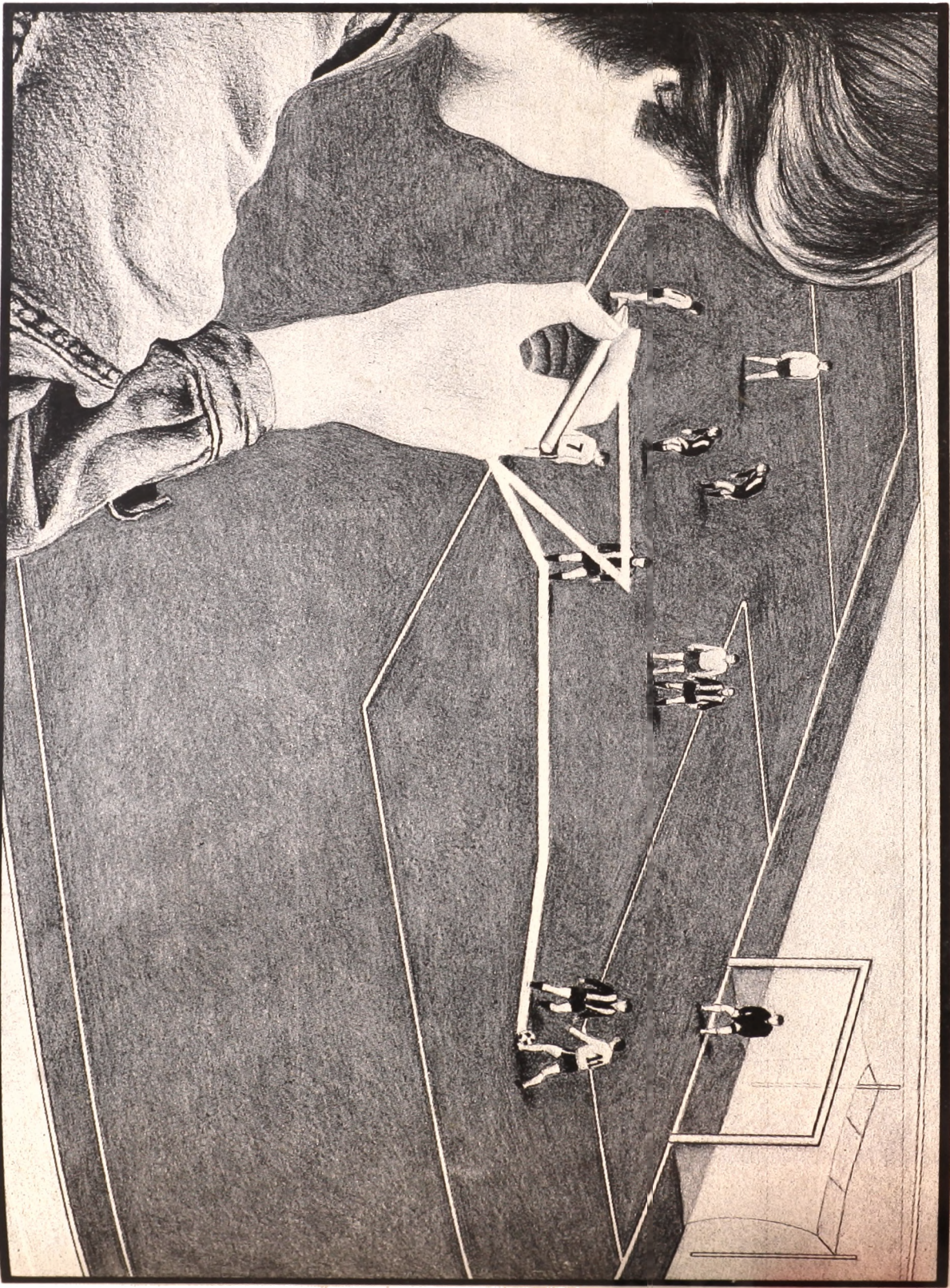
Έκθεση Πεδίου του Άρεως περίπτερα Νο 143-145

**ΚΑΝΕ
ΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ
ΠΑΙΧΝΙΑ!**

ΚΑΙ ΚΕΡΔΙΣΕ ΤΟ.

interpress

ΕΡΒΟ-ΠΟ

Η τύχη είναι στα χέρια σου.

